CL. CLAUDIANUS, THEOD. PULMANNI CRANEBURGII DILIGENTIA, & FIDE SUMMA, È...

Claudius Claudianus, Martin Antonio Del Rio, ...

Digitized by Google

CL. CLAVDIANVS,

THEOD. PVLMANNI CRANEBVRGII

Diligentiâ, & fide summa, è vetustis codicibus restitutus.

Vnà cum M. Ant. Del-rio Notis.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
M.D.CII.

[redacted]

NOTARVM EXPLICATIO.

P. THEOD. *Pulmanni liber, in quo de Probini, & Olybrij Consulatu panegyris, laus Serenæ, laus Herculis, epithalamium Palladij & Serenæ, Gigantomachia, epistolæ, & epigrammata desiderabantur.*

C. CHRIST. PLANTINI, *in quo opera omnia, sed quæ suprà enumerauimus, recentiori manu adscripta erant, præter quàm laus Herculis, laus Christi, miracula Christi, quæ hic quoque deerant.*

I. IACOBI *Pamelij, qui tres libros de raptu Proserpinæ, laudem Serenæ, laudem Herculis, epithalamium Palladij & Serenæ, Gigantomachiam, epistolas, & epigrammata non habebat.*

G. GVLIELMI *Gentij, de raptu Proserpinæ.*

L. LEODIENSIS *collegij S. Iacobi, de raptu Proserpinæ.*

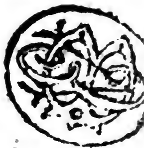
B. MICHAELIS *Isingrinij, Basileæ editus anno* CIϽ.IϽ.XXXIIII.

Digitized by Google

MAGNIFICO, ET ORNATO VIRO CORNELIO Pruenen Antuerpiano, Theod. Pulmannus Craneburgius S.D.

QVAMQVAM, Corneli Pruenen, te sciam pro ista tuæ ætatis maturitate, philosophorum magis lectione gaudere, & in ijs præ ceteris omnibus Ciceronem delegisse præmonstratorem: cuius non modò sapientiam de Græcis fontibus haustam auidissimè imbibere numquam cessas: sed beatissimam etiam dictionem ita imitaris, vt vix videam, cui secundus queas haberi: non putaui tamen me molestum istis tuis studijs fore, si ad animi tui remissionem poëtam tibi quẽdam obtulissem: non illum quidem ex mollioribus illis, & lumbos scalpentibus, sed talem, vt plurima eius argumenta historiam contineant cùm semper cognitu dignissimam, tum

Digitized by Google

hoc maximè tempore, quo & Stilicones, & Ruffinos in præsentibus rebus inuenire licet. Est enim is, quem tibi legēdum propono, Claudianus: quem vt antea te perlegisse non dubitem, rogo tamen vt nunc rursus cognoscas, & cernas ecquid meo labore in eo castigando profecerim. Neque enim iccirco hanc meam opellam tibi primùm ostendendam, inscribendamque arbitrabar, quòd inde ornamenti aliquid accessurum nomini tuo crederem: sed quò te censorem, & Aristarchum haberem: quandoquidem scirem, quæ iudicio tuo acutissimo, limatissimoque probassem, ea apud alios minimè notatum iri vel erroris, vel negligentiæ, vel temeritatis. Vt autem id mihi persuaderem, tu ipse caussam præbuisti. Cùm enim superioribus diebus Ioannes Goropius Becanus, affinis tuus, me ad te deduxisset, quò me & patrocinio tuo, & Læuini
Torrentij

Torrentij archidiaconi Brabantiæ, qui tum hoſpitio tuo excipiebatur, inſinuaret, ea ad menſam tuam doctiſſimis viris ornatam inter cetera dixiſti, de quibus nemo non intelligeret, quanto acumine in poëtis legendis, iudicandisque eſſes; quantaque felicitate eos imitareris? Recitabas enim occaſione ita ferente, vt varij erant de omni litterarum genere ſermones, carmen illud Catulli nuptiale: quo licet aures, pro eo atque mirifica eius dulcedo eſt, maiorem in modum demulcerentur, cùm tamen interpretationem tuam Cimbricis metris concinnatam ſubiungeres, bonæ Muſæ, quæ tum facta eſt animorum conuerſio? Exclamabant vno ore omnes, velut Aganippæo liquore poti, furentesque, verſus tuos ipſis Catullianis, quos conuertiſſes, longè eſſe & elegantiores, & ſuauiores. Deerant inter eos depurgatæ aures ſcilicet: inter quos

Læuinus Torrentius, & Becanus, vt ceteros omittam: quibus acutas Satyrorum aures esse nemo, qui modò nosset, negaret. Meritò itaq; te laboris mei, quem in Claudiani exemplari corrigendo posui, & iudicem, &, si dignus videatur, patronum delegi. Quamuis autem in emendando non sim, quantum voluerim, assecutus, diligentiam tamen, & summam fidem in vetustis codicibus conferendis præstiti: quos sic semper sum secutus, vt nihil meis coniecturis tributum velim. Vsus sum libris aliquot calamo exaratis: quorum singulos suis notis indicaui. Quòd si hanc meam opellam boni cõsulas, vt summa tua humanitas, & singularis erga litterarũ studiosos beneuolentia non pollicetur modò, sed etiam spondet, satis mihi magnum laboris mei pretium tulisse videbor. Vale. Antuerpiæ, VI. Kalendas Ian. Anno CIↃ. IↃ.LXX.

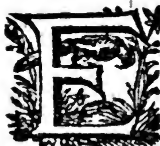
A.GRA-

Digitized by Google

A. GRAPHEI IN

RESTITVTVM CLAVDIANVM PER THEOD. RVLMANNUM, ad iuuentutem

CARMEN.

N vestros iuuenes iterum Pulmannus in usus
Egregius, multa vigilatos nocte, labore
Ingenuo partos, iucunda in munera fetus,
Eximios edit fetus: quos pectore promit
Fecundo, & largè fundit prædiuite vena.
Namque, Paretonij cedro dignissima vatis
Carmina, quæ longo per sæcula longa veterno
Hactenus, at laudata tamen, doctaq; virorum
Trita manu, grauiter torpentia visa fuere:
Ornatu, haud passus sollers inculta iacere
Talia, diuino, abstersis illustria næuis
Reddidit, atque ea natiuo, proprioq; decori
Restituens, labe infecta purgauit ab omni.
Haud aliter, quàm, cui formosos cura colendi
Est hortos, tepidi fecundior aura Fauoni
Quos alit, heic illic, is si conspexerit inter
Corycium, castasq;, immortalesq; amaranthos,
Fragrántemq; thymum, violasq;, & cādida passim

Lilia. silvestres, & acuta cuspide sentes,
Et lolium infelix, lappasq; & inutile gramen
Surgere, vicinas quæ luxuriantibus herbas
Et foliis umbraq; premunt, Phœbiq; calentis
Munera præripiunt, dextra, digitisq; sequentes
Evellit passim, & ruptis radicibus aufert.
Conspicuum decorat meritis, & honoribus hortum:
Ut nitido iaceat cultu, pulcroq; politus
Ordine, qui facie quemuis delectet amœna.
Hæc ergo ô iuuenes, lætis complexibus eia,
Accipite: hæc vos non umquam, de carmine mendis,
Et mille & mille exemptis, legisse pigebit:
Perpetua aut triuisse manu purgata. proinde,
Ingenuas vos ô pura qui mente Camœnas
Diligitis, cupidis votis optate, merenti
Mæcenas contingat ei largusq; benignusq;,
Ipsum qui foueat, qui dia det otia: namque
Otia amant Musæ: dabitur sic certa facultas
Currentes illi in studijs melioribus horas
Ponere, ijsq; dies, noctesq; impendere totas:
Unde simul fructus suaveis, prædulcia læti
Commoda capturi, fuluo mage grata metallo.

Digitized by Google

CL. CLAVDIANI VITA EX LILII GREGORII GYRALDI de Latinis poëtis Dialogo IIII.

CL. CLAVDIANVS *Theodosij, & filiorum Arcadij & Honorij temporibus floruit. Patria ei fuit Alexandria Aegyptia, id quod & Suidæ, & aliorum testimonio facilè cognoscimus, idem & suis ipse carminibus comprobat, vt cùm cecinit:*

———— & nostro cognite Nilo.

Quidam tamen insulsè eum Hispanum, alij Florentinum existimauere. Franc. Petrarcha, & Landinus, nulla, vt reor, auctoritate nixi, vt in eiusmodi re opus erat, Florentinum Claudianum arbitrantur, fuisse patre natum mercatore qui ob Italiæ bella, quæ tum fortè erant, in Aegyptum secessit, quo in loco, ducta vxore, Claudianum filium genuit. Quibus & Politianus amore, vt puto, regionis, his versibus assentitur.

Aut Pelusiaci missum de plebe Canopi,
Pulcra suum quem nunc Florentia iactat alumnum,
Gaudentem Stygio dominam iunxisse marito.

Idem & Florentinorum olim scriba P. Collutius.

Ægypto genitum noua me Florentia ciuem
Legibus agnouit, magnis iam digna poëtis.

Infernos raptus Cereris, pugnasque Deorum,
Cæsareas laudes, nec non Stiliconis honores,

& reliqua. Et ex Aegypto illum scribit his versiculis Sidonius Apollinaris.

Non Pelusiaco satis Canopo,
Qui ferrugineos toros mariti,
Et Musa canit Inferos superna.

Florentino, viro clarißimo, & insigni, in litterarum omne genus gratißimus fuit. Cuius quidem Florentini apud Græcos quædam in re rustica leguntur, quæ ab Herone, & Constantino afferuntur, eius & inter legum scriptores non rara mentio. Ad hunc eundem Florentinum & Claudiani exstat elegia, cuius est hoc principium.

Otia sopitis ageret cùm cantibus Orpheus,
Neglectumque diu deposuisset opus.

Non multis ab hinc annis, Romæ, in ruinis vetustum marmor repertum fuit, quod statuæ Claudiani suppositum fuisse, Pomponius Lætus, alijque viri antiquitatis periti credidere, cum huiusmodi inscriptione. CL. CLAVDIANO V. C. CL. *Claudiano* V. C. *Tribuno, & notario, inter ceteras ingentes artes prægloriosißimo poëtarum, licet ad memoriam sempiternam carmina ab eodem scripta sufficiant, attamen testimonij gratia, ob iudicij sui fidem* DD. NN. *Arcadius, & Honorius, felicißimi, & doctißimi Imperatores, Senatu petente, statuam in foro Diui Traiani erigi, collocarique iusserunt.*

Εἶν ἐνὶ

Ἐν ἑνὶ Βιργιλίοιο νόον καὶ μοῦσαν Ὁμήρου,
Κλαυδιανὸν Ῥώμη καὶ βασιλεῖς ἔθεσαν.

Cognoscite quanto in pretio fuerit Claudianus, cùm in eo vno & Virgilij mentem, & Homeri Musam fuisse testentur doctißimi Imperatores. Huius quidem statuæ, & epigrammatis meminit ipse idem Claudianus, in quadam præfatione, cùm inquit:

Sed prior effigiem tribuit successus aënam,
Oraque patricius nostra dicauit honos.
Annuit his Princeps, titulum poscente Senatu.

& reliqua. Christophorus Landinus Claudianum Christianæ pietati addictum affirmat fuisse: illum enim scribit, primo quidem tempore Dijs gentium initiatum, verùm mox mutata in melius sententia, Christianum factum. Ob illud videlicet, vt reor, ipsius epigramma ad Christum Deum.

Christe potens rerum, redeuntis conditor æui,
Vox summi, sensusque Dei: quem fudit ab alta
Mente Pater, &c.

Idem & alij non nulli asserunt, qui & alia Claudiani poëmata ad Christum afferunt, vt illud.

Proles vera Dei, cunctisque antiquior annis,
Nunc genitus, qui semper eras.

Et item alia, quæ paullò antè sunt in Germania publicata. Sed enim qui eadem ferme Claudiani ætate claruerunt, Aurel. Augustinus, & P. Orosius, id ex toto falsum esse docent. Ab illo enim in V. de ciuitate Dei, Claudianus à Christi nomine alienus dicitur: ab hoc in histórijs paganus, vt eius

verbis

verbis vtar, & quidem pertinaciſſimus, cum quibus & hac in re Paulus Diaconus conuenit. Quibus vſque adeò maior eſt fides habenda, quàm Landino, & noſtræ tempeſtatis cæteris. Illa etiam ego carmina vel alterius Claudiani putem, vel potius in Chriſtianiſſimi Imperatoris gratiam compoſita. nam & Trebonianus, ſi Suidæ ſtamus, à Chriſti religione alienus, ex Iuſtiniani Imperatoris ſententia in Pandectis, de Chriſto, & Trinitate admiranda ſcripſit. Compoſuit verò multa Claudianus, quæ in manibus habentur, inter quæ & nonnulla Græca, vt Gigantomachiam, ex qua & Græcos verſus legimus, vt hi ſunt, quos Arſenius in ſuis apophthegmatis adducit. quod argumentum & Latinè tractauit, vel potius inchoauit. Exſtat & Claudiani Græcorum epigrammatũ volumẽ, de cryſtallo verſus, quæ de re eiuſdem & Latini leguntur. Exſtat item poëma de Aetna mõte, quod an ipſius legitimũ ſit, nec probare, nec refellere auſim, ex antiquiſſimo certè, & caſtigato codice, qui Franciſci Petrarchæ fuiſſe creditur, illud ego ipſe exſcripſi. Hæc cùm dixiſſem, ratus de Claudiano haud me plura dicturum, ſic Piſo ait. Iſtius ego poëtæ à primis vſque annis ſtudioſus fui: eius enim mihi carmen non ſonorum modò, & elegans, ſed & floridum ſemper viſum eſt. Idem dicere velle videbatur puer Picus: cùm ego. Nec equidem puer ego vnquam Claudiani verſus contempſi: ſed cùm mini-

mè

Digitized by Google

mè numeros, & liniamenta variet, idémque sit vbique, ab aliquibus eo nomine in ordinem redigitur. At si cui fortè illius numeri satis placent, placeant: eius certè flaccessit inuentio. Nam cùm primo animi impetu, vt videmus, pulcrè materiam apparet, & animosiùs ferâtur, mox tamquam ventus hominem deficit, nec principijs satis postrema respondent. Omnino tamen, vt Piso dicebas, est poëta canorus, volubilis, & valde dulcis: sed certè parum idoneus, dignúsque, vt tantopere illum imitari studeatis. Sunt quidem in eo, si cum delectu decerpantur flores, qui mirum dictu est, quàm vobis prodesse possint. Sed de his satis, ne viribus maiora tractemus.

Fuit & alter Claudianus Mamercus Viennensis, ex Gallia, quem miris laudibus effert Sidonius Apollinaris: eum enim excelluisse ait cùm in omni poëtica, tum etiam in omni philosophia, & theologia. De quo haud mihi in præsentia sunt vobis plura dicenda, cùm, si Sidonij epistolarum librum quartum legeritis, tertiam inuenietis totam in laudes ipsius Claudiani esse compositam: vndecimam verò in eius iam defuncti commendationem, eiúsque epitaphium. Eiusdem præterea Gennadius in libro illustrium virorum meminit. Legi ego huius Claudiani librum de statu animæ, in quo multa bonæ frugis documenta, ac doctrinæ reconditæ reperi.

Sunt

Sunt & qui ea, quæ de Christo carmina leguntur, non prioris Claudiani, sed huius posterioris esse affirment, ea in primis ratione persuasi, quòd & varius sit stilus, & quòd ille, vt diximus, à Christiana pietate fuerit alienus: doctiorum tamen esto hæc censura. & huc vsque de vtroque Claudiano.

IVLIVS CAESAR SCALIGER POETICES Lib. VI.

MAXIMVS *poëta Claudianus, solo argumento ignobiliore oppressus, addit de ingenio quantum deest materiæ. Felix in eo calor, cultus non inuisus, temperatum iudicium, dictio candida, numeri non affectati, acutè dicta multa sine ambitione.*

Digitized by Google

CL. CLAVDIANI
OPERVM INDEX.

DE raptu Proserpinæ, Lib. III
In Rufinum, Lib. II.
In Eutropium, Lib. II.
De bello Gildonico, Lib. I.
De bello Getico, Lib. I.
De Consulatu Honorij, Lib. III.
De consulatu Mallij Theodori, Lib. I.
De laudibus Stiliconis, Lib. III.
De Consulatu Probini, & Olybrij, Lib. I.
Fescenina in nuptijs Honorij, & Mariæ,
De nuptijs Honorij & Mariæ.
Laus Serenæ,
Laus Herculis.
Epithalamium Palladij, & Serenæ.
Gigantomachia.

EPISTOLARVM.

Ad Hadrianum.
Ad Serenam.
Ad Olybrium.
Ad Probinum.
Ad Gennadium Proconsulem.

EPIGRAMMATΩN.

Phœnix.
Magnes.
Aponus.
Nilus.
Hystrix.
De sene Veronensi.
In Alethium quæstorem.
De mulabus Gallicis.
In Curetium.
In eundem
In eundem.

Digitized by Google

De apro & leone.
De locusta.
De torpedine.
De phaleris equi Honorij.
De concha.
De muneribus Honorio Imp. missis.
De equo Honorij.
De crystallo.
De eodem.
In sphæram Archimedis.
De Bytrho, & Castoreo.
De sepulchro Speciosæ.
De balneis Quinctianis.
Descriptio portus Zarinensis.
Ad Æternalem.
Descriptio armenti.
Descriptio insulæ.
De iracundo.
De quadriga marmorea.
De Polycaste, & Perdice.
In podagrum.
Ad Maximum.
De paupere amante.
De eodem.
De Amphinomi, & Anapij piorũ fratrum statuis.
De Theodoro, & Hadriano.
In Sirenas.
In Iacobum magistrum equitum.
De Christo seruatore elogium.
Laus Christi.
Miracula Christi.

FINIS.

Digitized by Google

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM I. DE RAPTV PROSERPINAE AD FLORENTINVM.

PRAEFATIO.

INVENTA *secuit primus qui naue profūdum,*
Et rudibus remis sollicitauit aquas:
Qui dubiis ausus committere flatibus alnum,
Quas natura negat, præbuit arte vias.
Tranquillis primùm trepidus se credidit vndis,
Litora securo tramite summa legens.
Mox longos tentare sinus, & linquere terras,
Et leni cœpit pandere vela Noto.
Ast vbi paullatim præceps audacia creuit,
Cordaq; languentem dedidicere metum:
Iam vagus [a] irrupit pelago, cælumq; secutus
Ægæas hiemes, Ioneumq; domat.

a. exultat B.

Digitized by Google

CL. CLAVDIANI DE RAPTV PROSERPINÆ

LIBER I.

Nferni raptoris equos, afflataque curru
Sidera Tænario, caligantesque profundæ
Iunonis thalamos audaci [a] promere cantu
[b] Mens congesta iubet. gressus remouete profani.
Iam furor humanos nostro de pectore sensus
Expulit, & totum spirant præcordia Phœbum.
Iam mihi cernuntur trepidis delubra moueri
Sedibus, & claram dispergere culmina lucem,
Aduentum testata Dei. iam magnus ab imis
Auditur fremitus terris, templumque remugit
Cecropidûm, sanctasq; faces extollit Eleusis.
Angues Triptolemi strident, & squamea curuis
Colla leuant attrita iugis, lapsuque sereno
Erecti roseas tendunt ad carmina cristas.
Ecce procul ternis Hecate variata figuris
Exoritur, [c] lætusque simul procedit Iacchus
Crinali florens edera, quem Parthica velat
Tigris, & auratos in nodum colligit vngues:
Ebria Mœoniis fulcit vestigia thyrsis.
Dij, quibus in numerũ vacui famulatur Auerni
Vulgus iners, opibus quorum donatur auaris
Quidquid in orbe perit, quos Styx liuentibus ambit
Interfusa vadis, & quos fumantia torquens
Æquora, verticibus Phlegethon perlustrat anhelis:
Vos mihi sacrarum penetralia pandite rerum,

a. prodere. quod nõ est in antiquis codicibus, habet B. b Sic Plato in Phædone συναθροιζομένη ψυχὴ αὐτὴ εἰς αὐτήν. Vide Brodæum Miscellaneorũ l. I. c. IIII & Cõstantini Lexicon in vocabulo συναθροίζω: Verùm hæc phrasis, Mens congesta, Scaligero Poëtices l. VI. cap. V. non placet; quã doctis examinandam relinquo. concuss. refragãtibus libris antiquis, legit B. c. lenisque G. G.

Et

Et vestri secreta poli, qua lampade Ditem
Flexit Amor, quo ducta ferox Proserpina [a] curru a. raptu P.C.G.L.
Possedit dotale Chaos, quantasq; per oras
Sollicito genitrix errauerit anxia cursu.
Vnde datæ populis fruges, & glande relicta
Cesserit inuentis Dodonia quercus aristis.
Dux Erebi quondam tumidas exarsit in iras
Prælia moturus Superis, quod solus egeret
[b] Connubiis, sterilesq; diu consumeret annos, b. Connubiis C.G.L.
Impatiens, nescire torum, nullasq; mariti
Illecebras, nec dulce patris cognoscere nomen.
Iam quæcumque latent ferali monstra Barathro,
In turmas, aciemq; ruunt, contraq; Tonantem
Coniurant Furiæ, crinitaq; fontibus hydris
Tisiphone quatiens infesto lumine pinum,
Armatos ad castra vocat pallentia Manes.
Pæne reluctatis iterum pugnantia rebus
Rupissent elementa fidem, penitusq; reuulso
Carcere, laxatis pubes Titania vinclis,
Vidisset cæleste iubar, rursusq; cruentus
Ægæon positis [c] arcto de corpore nodis c. aucto G
Obuia centeno vexasset fulmina motu.
Sed Parcæ vetuere minas, orbiq; timentes
Ante pedes, soliumq; ducis fudere seueram
Canitiem, genibusque suis cum supplice [d] fletu d. vultu P.G.L.
Admouere manus, quarum sub iure tenentur
Omnia, quæ seriem fatorum pollice ducunt,
Longaq; ferratis euoluunt sæcula pensis.
Prima fero Lachesis clamabat talia Regi
Incultas dispersa comas: ô maxime noctis
Arbiter, Vmbrarumq; potens, cui nostra laborant
Stamina; qui finem cunctis, & semina præbes;

Digitized by Google

Nascendique vices alterna morte rependis:
Qui vitam, letumq; regis. nam quidquid vbique
Gignit materies, hoc te donante creatur,
Debeturq; tibi, certisque ambagibus æui
a. mutantur G. *Rursus corporeos animæ* [a] *mittuntur in* [b] *artus.*
b. ortus B. *Ne pete firmatas pacis dissoluere leges,*
Quas dedimus, neuitque colus: neu fœdera fratrum
Ciuili conuerte tuba. cur impia tollis
c. ijs ablatis Parth. *Signa? quid* [c] *incestis aperis Titanibus auras?*
Posce Iouem, dabitur coniux. vix ille pepercit,
Erubuitq; preces, animusq; relanguit atrox,
Quamuis indocilis flecti. ceu turbine rauco,
Cum grauis armatur Boreas, glacieq; niuali
Hispidus, & Getica concretus grandine pennas
Flare cupit, pelagus, siluas, camposque sonoro
Flamine rapturus: si fortè aduersus aënos
Æolus obiecit postes: vanescit inanis
Impetus, & fractæ redeunt in claustra procellæ.
d. Tunc P.G. [d] *Tum Maia genitũ, qui feruida dicta reportet,*
Imperat acciri. Cyllenius adstitit ales
Somniferam quatiens virgam, tectusq; galero.
Ipse rudi fultus solio, nigraque verendus
Maiestate sedet, squalent immania fœdo
Sceptra situ, sublime caput mæstissima nubes
Asperat, & diræ riget inclementia formæ.
Terrorem dolor augebat. tunc talia celso
Ore tonat. tremefacta silent dicente tyranno
Atria, latratum triplicem compescuit ingens
Ianitor, & presso lacrymarum fonte resedit
Cocytus, tacitusq; Acheron obmutuit vndis,
Et Phlegethonteæ requierunt murmura ripæ.
Atlantis Tegeæe nepos, commune profundis,

Et

Et superis numen, qui fas per limen vtrumque
Solus habes, geminoq; facis commercia mundo,
I celer, & proscinde Notos, & iussa superbo
Redde Ioui. Tantum ne tibi sæuissime fratrum
In me iuris [a] erit. [b] si nobis noxia vires
Cum cælo fortuna [c] tulit [d] non robur, & arma
Perdidimus, si rapta dies, an forte iacentes,
ignauosq; putas, quòd non Cyclopea tela
Stringimus, aut [f] vanas tonitru deludimus auras?
Nónne satis visum est, grati quod luminis expers
Tertia supremæ patior dispendia sortis,
Informesq; plagas, cùm te letissimus ornet
Signifer, & vario cingant splendore Triones?
Sed thalamos etiam prohibes? Nereia [g] glauco
Neptunum gremio complectitur Amphytrite:
Te consanguineo recipit post fulmina fessum
Iuno sinu. quid enim narrem [h] Latonia furta?
Quid Cererē magnāq; Themin? tibi tanta creandi
Copia: te felix natorum turba coronat:
Ast ego deserta mærens inglorius aula
Implacidas nullo solabor pignore curas?
Non adeò toleranda quies. primordia testor
Noctis, & horrendæ stagna intemerata paludis,
Si [i] dicto parere negas, patefacta ciebo
Tartara, Saturni veteres laxabo catenas:
Obducam tenebris [k] lucem. compage soluta
Lucidus vmbroso miscebitur [l] axis Auerno.
Vix ea fatus erat, iam nuntius astra tenebat.
Audierat mandata pater, secumque volutat
Diuersis anceps animos, quæ tale sequatur
Coniugium, Stygiosque velit pro Sole recessus.
Certa requirenti tandem sententia sedit.

a. habes P arrh
b. sic P. C. G. L.
c. tulit? P. C. G. L.
d. Num. L.
e. Perdidimus? L
f. vano non nulli P arr.
g. glaucum G. C.
h. latitātia sunt qui legant. Parr.
i. dictis P. C. G. L.
k. solem: P. C. G. L.
l. aër. B.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

a *Ætnææ Cereri prolis optata virebat*
Unica; nec tribuit sobolem Lucina secundam,
Fessaq; post primos hæserunt viscera partus,
Infecunda quidem; sed cunctis altior exstat
Matribus, & numeri damnum Proserpina pensat.
Hanc fouet: hãc sequitur. vitulũ non blãdiùs ambit
Torua parens; pedibus quæ non dum proterit arua,
Nec noua Lunatæ curuauit b *germina frontis.*
Iam vicina toro plenis adoleuerat annis
Virginitas, tenerum iam pronuba flama pudorem
Sollicitat: mistaq; tremit formidine votum.
Personat aula procis: pariter pro virgine certant.
Mars clypeo melior, Phœbus præstantior arcu.
Mars donat Rhodopen; Phœbus largitur Amyclas,
Et Delon, Clariosque Lares. hinc æmula Iuno,
Hinc poscit Latona nurum. despexit vtrumque
Flaua Ceres, raptusq; timens, heu cæca futuri,
c *Commendat Siculis furtim sua pignora terris,*
Infidis natam Laribus commisit alendam.
Æthera deseruit, Siculasq; relegat in oras
Ingenio confisa loci. Trinacria quondam
Italiæ pars vna fuit: sed Pontus, & æstus
Mutauere situm. rupit confinia Nereus
Victor, & d *abscissos* e *interluit æquore montes:*
Paruaq; cognatas prohibent discrimina terras.
Nunc illam f *sociæ* g *raptam tellure trisulca*
Opponit natura mari. caput inde Pachyni
h *Respicit Ionias protentis rupibus iras.*
Hinc latrat Gætula Thetis, Libybæaq; pulsat
i *Brachia consurgens; hinc dedignata* k *teneri*
Concutit obiectum rabies Tyrrhena Pelorum.
In medio scopulis se porrigit Ætna perustis:

a. Enarr. Gyraldus De Diis Gentium syntag. 14.
b. cornua P. C. L.
c Hũc versum nõ habent. C. G.
d. absciros P. C. G. L.
e. interfluis P. G. L.
f. sociam P. C. G. L.
g. rupta P. L. rapta C.
h. Respuit P. C. G. L.
i litora B.
k. moueri B.

Ætna

Etna Giganteos nunquam tacitura triumphos,
Enceladi bustum, qui saucia [a] membra reuinctus
Spirat in exhaustum flagranti [b] pectore sulphur,
Et quoties [c] detrectat onus ceruice rebelli
In [d] dextrum, læuumque latus: tunc insula fundo
Vellitur, & dubiæ nutant cum mœnibus vrbes.
Etnæos apices solo cognoscere visu,
Non aditu tentare licet. pars cetera frondet
Arboribus: teritur nullo cultore cacumen.
Nunc [e] mouet indigenas nimbos, piceaque grauatũ
Fœdat nube diem: nunc motibus astra lacessit
Terrificis, damnisque suis incendia nutrit.
Sed, quamuis nimio feruens exuberet æstu,
Scit niuibus seruare fidem, pariterque fauillis
Durescit glacies tanti secura vaporis,
Arcano defensa gelu, fumoque fideli,
Lambit contiguas innoxia flama pruinas.
Quæ scopulos tormẽta [g] rotent? quæ tãta cauernas
Vis [h] glomeret? quo fonte [i] ruat Volcanius ignis?
Siue quod obiicibus discurrens ventus opertis,
Offenso per saxa furit rimosa meatu,
Dum scrutatur iter, libertatemque reposcens,
Putrida multiuagis populatur flatibus antra:
Seu mare sulfurei ductum per viscera montis
Oppressis ignescit aquis, & pondera librat.
[k] Heic vbi seruandum mater fidissima pignus
Abdidit, ad Phrygios tendit secura Penates,
Turrigeramque petit Cybelen, sinuosa draconum
Mẽbra regens, [l] volucrique per auia nubila tractu
Signant, & placidis humectant frena venenis.
Frontem crista tegit: pingunt maculosa virentes
Terga notæ: rutilum squamis intermicat aurum.

a. terga P.C.G.L.
b legitur & gutture Parr. vulnere fulmen. P.C.G.L. Puluere, virus B.
c. deiectat B.
d. læuum, dextrũque C. L. dextrumq. G.
e. vomit B.
f. fumificis G.
g. rotant? P.C.G.L.
h. glomerat P.C.G.L.
i. ruit P.C.G.L.
k. Hinc. L.
l. volucri qui per auia P.C.G.L.

a. lenes B. *Nunc [a] spiris Zephiros tranant: nunc arua volutu*
Inferiore secant. cano rota puluere labens
Sulcatam fecundat humum: flauescit aristis
b. Condūt P.C. G.L. *Orbita: surgentes [b] scindunt vestigia [c] fruges.*
c. messes P. culmi B. *Vestit iter comitata seges, iam linquitur Ætna,*
Totaq; decrescit refugo Trinacria visu.
Heu quoties præsaga mali violauit oborto
Rore genas: quoties oculos ad tecta retorsit.
Talia voce mouens. salue gratissima tellus,
Quam nos prætulimus cælo: tibi gaudia nostri
Sanguinis, & caros vteri commendo labores.
Præmia digna manent, nullos patiere ligones,
Et nullo rigidi versabere vomeris ictu.
Sponte tuus florebit ager cessante iuuenco:
Ditior oblatas mirabitur incola messes.
d. Idam. P.C. G.L. *Sic ait, & fuluis serpentibus attigit [d] Iden.*
e. augusta P.L. *Heic sedes [e] angusta deæ, templiq; colendi*
Relligiosa silex: densis quam pinus obumbrat
Frondibus, & nulla lucos agitante procella
Stridula coniferis modulantur carmina ramis.
Terribiles intus thyasi, vesanaq; misto
Concentu delubra gemunt: vlulatibus Ide
Bacchatur: timidas inclinant Gargara siluas.
Postquam visa Ceres: mugitū tympana frenant.
Conticuere chori: Coribas non impulit ensem.
Non buxus, non æra sonant, blandiq; leones
Summisere iubas, adytis gauisa Cybelle
f. extendit P.G.L. *Exsilit, & pronas [f] intendit ad oscula turres.*
Viderat hæc dudum summa speculatus ab arce
g. pandit. G pandit penetralia mentis P. *Iupiter, & Veneri mentis penetralia [g] nudat.*
Curarum secreta tibi Cytherea fatebor,
Candida Tartareo nuptum Proserpina Regi

Iam

.am dudum decrete dari. sic Atropos vrget: a. Iam pridem P.C.G.L.
· cecinit longæua Themis. nunc matre remota
.em peragit tempus) fines inuade Sicanos,
Cereris prolem patulis illudere campis,
.astina puniceos cùm lux detexerit ortus,
Coge tuis b armata dolis: quibus vrere cuncta, b. Falle B.
e quoque sæpe soles. cur vltima regna quiescunt?
ulla sit immunis regio, nullumque sub Vmbris
ctus c inaccessum Veneri. iam tristis Erinnys c. inaccensum L.
ntiat ardores: Acheron, ditisq; seueri
rrea lasciuis mollescant corda sagittis.
Accelerat præcepta Venus, iussuq; parentis
llas, & inflexo terret quæ Mænala cornu
ddunt se comites. diuino semita gressu
Claruit. augurium qualis laturus in orbem d. Canduit. B.
æceps sanguineo delabitur igne cometes
odigiale rubens. non illum nauita tutò,
on impune vident populi: sed crine minaci
unciat aut ratibus ventos, aut e vrbibus hostes. e. nubibus ignes. Parth.
euenere locum, Cereris quà tecta nitebant,
yclopum firmata manu. stant ardua ferro
Mœnia, ferrati postes, immensaque nectit
lauftra chalybs. nullum tanto sudore Pyracmon,
ec Steropes construxit opus: nec talibus vmquam f. flamine P.C.G.L.
irauere notis animæ: nec f flumine tanto
coctum maduit lassa g ceruice metallum. g. fornace B.
tria cingit ebur, trabibus solidatur aënis
ulmen, & in celsas surgunt electra columnas.
sa domum tenero mulcens Proserpina cantu,
rita texebat rediture munera matri.
Heic elementorum seriem, sedesque paternas
nsignibat acu: veterem qua lege tumultum

Discreuit natura parens, & semina iustis
Discessere locis. quidquid leue fertur in altum:
In medium grauiora cadunt. incanduit æther:
Egit flamma polum: fluxit mare: terra pependit.
[a]Nec color vnus [b] erat. stellas accendit in auro,
Ostro fundit aquas, attollit litora gemmis,
Filaque mentitos [c] subter [d] celantia fluctus,
Arte tument. credas illidi cautibus [e] algam,
Et raucum bibulis inserpere murmur arenis.
Addit quinque plagas: mediam subtemine rubro
Obsessam feruore notat, squalebat adustus
Limes, & assiduo sitiebant stamina Sole.
Vitales vtrimque duas: quas mitis oberrat
Temperies habitanda viris, cùm fine supremo
Torpentes traxit geminas, brumaq; perenni
Fœdat, & æterno [f] constringit frigore telas.
Nec non & patrui [g] pingit sacraria Ditis,
Fatalesque sibi Manes: nec defuit omen:
Præscia nam subitis maduerunt fletibus ora.
Cœperat & vitreis summo iam margine texti
Oceanum [h] sinuare vadis: sed cardine verso
Sensit adesse Deas, imperfectumque laborem
Deserit, & niueos infecit purpura vultus,
Per liquidas succensa genas, castique pudoris
Illuxere faces. non sic decus ardet eburnum,
Lydia Sidonio quod femina tinxerit ostro.
Merserat vnda diem: sparso nox humida somno
Languida cæruleis inuexerat otia bigis.
Iamque viam Pluton [i] Siculas molitur ad [k] arces
Germani monitu. toruos inuisa iugales
Alecto temone ligat: qui pascua mandunt
Cocyti, pratisque Erebi nigrantibus errant,

Stagnaq;

- a. Nō Ald.
- b. inest. Al.
- c. iam iam P. C. G. L.
- d. curuantia B.
- e. alnos, B.
- f. contristat P. C.
- g. fingit B.
- h. simulare B.
- i. superas P. C. G. L.
- k. auras P.

gnaque tranquillæ potantes marcida Lethes
ra sopormtis spumant obliuia linguis.
ohnæus crudele micans, Ætonque sagitta
ior, & Stygij sublimis gloria Nycteus
nenti, Ditisque nota signatus Alastor
bant ante fores iuncti, sæuumque fremebant
ıstina venturæ spectantes gaudia prædæ.

L. CLAVDIANI IN LI-
RVM II. DE RAPTV PROSER-
PINAE AD FLORENTINVM
PRAEFATIO.

TIA sopitis ageret cùm cantibus Orpheus,
Neglectumque diu deposuisset opus:
igebant erepta sibi solatia Nymphæ:
a Lugebant dulces flumina mæsta modos. a. Quærebant P. C, G. L.
ua feris natura redit, metuensque leonum
Implorat citharæ vacca tacentis opem.
ius, & duri fleuere silentia montes,
Siluaque Bistoniam sæpe secuta b chelym. b. lyram. Parib.
d postquam Inachiis Alcides missus ab Argis,
Thracia pacifero contigit arua pede,
iraque sanguinei vertit præsepia Regis,
Et Diomedeos c gramine pauit equos: c. sanguine C.
um patriæ festo lætatus tempore vates,
Desuetæ d repetit fila canora lyræ. d. reparat B. cepit fila mouere lyræ. G.
t resides leni modulatus pectine neruos,
Pollice festiuo e nobile duxit ebur. e. mobile B,
ix auditus erat: venti f sternuntur, & vndæ: f. frenantur, P. C, G. L.
Pigrior adstrictis torpuit Hebrus aquis.
orrexit Rhodope sitientes carmina g montes. g. rupes P. C, G. L.
Excussit gelidas pronior Ossa niues.

Ardua

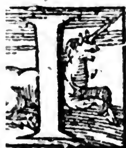
Digitized by Google

a. Cirræiq; *Ardua nudato descendit populus Æmo,*
C G.
b. acta C. *Et comitem quercum pinus amica trahit,*
G. L. *a Cirrhæasq; Dei quamuis despexerit artes,*
c. latus
præbuit *Orpheis laurus vocibus b apta venit.*
agna lupo. *Securum blandi leporem fouere Molossi,*
P. G.
d. dammæ *Vicinumq; c lupo præbuit agna latus.*
P. C. G. L. *Concordes varia ludunt cum tigride d damæ,*
Massylam cerui non timuere iubam.
Ille nouercales stimulos actusq; canebat
Herculis, & forti monstra subacta manu.
Qui timidæ matri pressos ostenderit angues,
Intrepidusq; fero riserit ore puer.
Te neque Dictæas quatiens mugitibus vrbes
Taurus, non Stygij terruit ira canis:
Non leo sidereos cæli rediturus ad axes,
Non Erimanthei gloria montis aper.
Solus Amazonio cinctus Stymphalidas arcu
Appetis: occiduo ducis ab orbe greges.
Tergeminiq; ducis numerosos deijcis artus,
Et toties vno victor ab hoste redis.
c. Nessum *Non cadere Anteæo, non crescere profuit Hydræ:*
celeres C. *Non e ceruam volucres eripuere pedes.*
f. maduit
P. C. G. L. *Caci flama perit: rubuit Busiride Nilus:*
g. stupuere, *Prostratis f rubuit nubigenis Pholoë.*
C. G. L.
stipuere P. *Te Libyci g timuere sinus: te h maximus Atlas*
h. maxima
Tethys *Horruit, imposito cùm premerere polo.*
P. C. G. L. *Firmior Herculea mundus ceruice pependit:*
i. tu P. C. *Lustrarunt humeros Phœbus, & astra tuos.*
G. L.
k. in orbe *Thracius hæc vates: sed tu Tyrinthius alter*
choros P. *Florentine mihi: i nam mea plectra moues.*
G. L. placi-
do ducis ab *Antraq; Musarum longo torpentia somno*
orbe cho-
ros C. *Excutis, & placidos ducis k ab ore sonos.*

CL.

Digitized by Google

L. CLAVDIANI DE RAPTV PROSERPINAE LIBER II.

Mpulit Ionios præmisso lumine fluctus
Non dum pura dies, tremulis vibrauit in vndis,
Ardor, & errantes ludunt per cærula flammæ.
nq; audax animi, fidæque oblita parentis
.aude Dionæa riguos Proserpina saltus
ic Parcæ a iussere) petit. b ter cardine verso
æsagæ cecinere fores: ter conscia fati
ebile terrificis gemuit mugitibus Ætna:
ullis illa tamen monstris, nulloq; mouetur
rodigio: comites gressum iunxere sorores.
rima dolo gaudens, & tanti consciac furti
venus, & raptus metitur corde futuros.
m durum d flexura Chaos, iam Dite subacto,
gentis famulos Manes ductura triumpho,
lli e multifidos f crinis sinuatur in orbes
dalia diuisus acu: sudata marito
ibula purpureos gemma suspendit amictus.
Candida Parrhasii post hanc Regina Lycæi,
Et Pandionias quæ cuspide protegit arces,
Vtraq; virgo ruunt: hæc tristibus aspera bellis:
Hæc metuenda feris. Tritonia casside fulua
Cælatum Typhona gerit, qui summa peremtus
ma parte viget, moriens & parte superstes,
Hastaq; terribili surgens per nubila g gyro
Instar habet siluæ: tantum stridentia colla

a. volnere P.G.L.
b. tunc P.
c. voti L. tanto conscia voto P.C.G.
d. domitura B.
e. multimodos L. multiplices C.G.
f. crines sinuantur C. variatus Parrh.
g. ferro P.C.G.L.

Gorgo-

Digitized by Google

a. obtectu Parrh.

Gorgonis a obtentu pallæ fulgentis obumbrat.
At Triuiæ lenis species, & multus in ore
Frater erat, Phœbiq; genas & lumina Phœbi
Esse putes, solusq; dabat discrimina sexus.
Brachia nuda nitent: leuibus proiecerat auris
Indociles errare comas, arcuque remisso
Otia neruus agit: pendent post terga sagittæ.
Crispatur gemino vestis Gortynia cinctu
Poplite fusa tenus, motoq; in stamine Delos
Errat, & aurato trahitur circumflua Ponto.
Quas inter Cereris proles, nunc gloria matris,
Mox dolor, æquali tendit per gramina passu,
Nec membris, nec honore minor, potuitq; videri
Pallas, si clypeum ferret: si spicula, Phœbe.
Collectæ tereti nodantur Iaspide vestes.
Pectinis ingenio numquam felicior arti
Contigit euentus: nulli sic consona telæ
Fila, nec in tantum veri duxere b figuram.

b. figuras P.C. G.L.

Heic Hyperionio Solem de semine nasci
Fecerat, & c pariter Lunam, sed dispare forma

c. Lunam pariter e G. pariter, sed forma dispare Lunam. P. C. pariter, forma sed dispare Lunam, L. d. vices B.

Auroræ, noctisq; d duces. cunabula Tethys
Præbet, & infantes gremio solatur anhelos,
Cæruleusq; sinus roseis radiatur alumnis.
Inualidum dextro portat Titana lacerto
Non dum luce grauem, nec pubescentibus altè
Cristatum radiis. primo clementior æuo
Fingitur, & tenerum vagitu despuit ignem.
Læua parte soror vitrei libamina potat
Vberis, & paruo signantur tempora cornu.
Tali luxuriat cultu: comitantur euntem
Naiades, & socia stipant vtrimque e corona,
Quæ fontes f Crinnise tuos, & saxa rotantem

e. caterua P.C.G.L. f. Crinise C.

Panta-

ntagiam, nomenq; Gelan qui præbuit vrbi,
ncelebrant. quas pigra vado Camarina palustri,
us Arethusæi latices, quas aduena nutrit
phæus, Cyane totum supereminet agmen.
alis Amazonidum Peltis exultat [a] ademptis
lcra cohors, quoties Arcton populata virago
ppolytæ, niueas ducit post prælia turmas,
flauos strauere Getas, seu fortè rigentem
rmodontiaca Tanaim fregere securi.
ut quales referunt Baccho sollennia Nymphæ,
eoniæ quas Hermus alit, ripasque paternas
Percurrunt auro [c] madidæ: lætatur in antro
nnis, & vndantem declinat prodigus vrnam.
Viderat herboso sacrum de vertice vulgus
Ætna parens florum curuaq; in valle sedentem,
mpellat Zephyrum. pater ô gratissime veris,
ui mea lasciuo regnas per prata [e] volatu,
mper, & assiduis irroras flatibus annum,
spice Nympharum cœtus, & celsa Tonantis
ermina, per nostros dignantia ludere campos.
unc adsis, faueasq; precor: nunc omnia fetu
ubescant virgulta velis, vt fertilis Hybla
uideat, vinciqúe suos non abnuat hortos.
uidquid thuriferis spirat Panchaïa syluis,
uidquid odoratus longè blanditur Hydaspes,
uidquid ab [f] externis ales longæua [g] colonis
olligit, [h] optati referens exordia sæcli,
venas disperge meas, & flamine largo
ura foue, vt merear diuino pollice carpi,
t nostris cupiant ornari Numina sertis.
Dixerat. ille nouo [i] madidantes nectare pennas
oncutit, & glebas fecundo rore maritat,

Quaque

a. aduncis C.L.

b Circumeunt C.

c. grauidæ: C.

d. Enna Parr. etiam agnoscit.

e. meatu. Parrh.

f. extremis P.C. G.L.

g. Sabæis B.

h. optato repetens exordia sæclo P.C. G.L. busto. B.

i. maleſactas P.

Quaq; volat, vernus sequitur a color: omnis in her- (bas
Turget humus, medioq; patent cõuexa sereno:
Sanguineo splendore rosas, vaccinia nigro
b Induit, & dulci violas ferrugine pingit.
Parthica quæ tantis variantur cingula c gemmis
Regales d iunctura sinus? quæ vellera tantum
Ditibus Assyrii spumis fuscantur aëni?
Non tales volucris pandit e Iunonia pennas:
f Nec sic innumeros arcu mutante colores
Incipiens redimitur hiems, cùm tramite g flexo
Semita discretis interuiret humida nimbis.
Forma loci superat flores: curuata tumore
Paruo planities, & mollibus edita cliuis
Creuerat in collem. h niueo de pumice fontes
Roscida mobilibus lambebant gramina i riuis.
Siluaq; torrentes ramorum frigore Soles
Temperat, & modico brumam sibi vindicat æstu.
Apta fretis abies, bellis accommoda cornus,
Quercus amica Ioui, tumulos tectura cupressus,
Ilex plena fauis, venturi præscia laurus
Fluctuat. heic denso crispata cacumine buxus.
Heic ederæ serpunt: heic pampinus induit vlmos.
Haud procul inde lacus, Pergum dixere l Sicani.
Panditur & nemorum frondoso margine m cinctus
Vicinis pallescit aquis. admittit in altum
Cernentes oculos, & latè peruius humor
Ducit inoffensos liquido sub gurgite visus,
Imaque perspicui prodit secreta profundi.
Huc elapsa cohors gaudet, per florea rura,
Hortatur Cytherea legant. nunc ite sorores
Dum matutinis præsudat Solibus aër:
Dum meus humectat flauentes Lucifer agros,

Roranti

a. rubor P.C.G.L.
b. imbuit P.C.G.L.
c. donis Parth.
d. Vinctura P.L.
e Iunonius alas. P.C.G.L.
f. Non P.C.G.L.
g. picto B.
h. viuo P.C.G.L. missi Parr. etiam legit.
i ripis L.
k. medio P.C.G.L.
l. Priores. C.
m. tectus C.

ɔranti prouectus equo. sic fata [a] doloris
irpit signa sui. varios tum cetera saltus
uasere cohors. credas examina fundi
yblæum raptura thymum, cùm cerea reges
istra mouent, fagiq; caua demissus ab aluo
ellifer electis exercitus obstrepit herbis.
atorum spoliatur honos. hæc lilia fuscis
texit violis: hanc mollis amaracus ornat:
ec graditur stellata rosis: hæc alba ligustris.
e quoque flebilibus mærens hyacinthe figuris,
arcissumq; metunt, nunc inclyta [b] gramina veris,
æstantes olim pueros. tu natus Amyclis:
unc Helicon genuit. [c] te disci perculit error:
unc fontis decepit amor, te fronte [d] retusa
elius, hunc fracta Cephissus arundine luget.
æstuat ante alias auido feruore legendi
ugiferæ spes vna Deæ. nunc vimine textos
identes calathos foliis agrestibus implet:
unc sociat flores, seseque ignara coronat.
ugurium fatale tori. quippe ipsa tubarum,
rmorumque potens, dexteram qua fortia turbat
gmina, qua stabiles portas, & mœnia vellit,
um leuibus laxat studiis, hastamque reponit,
foliisque docet galeam mitescere sertis.
erratus lasciuit apex, horrorq; recessit
artius, & cristæ placato fulgure vernant.
ec, quæ Parthenium canibus scrutatur odoris,
spernata choros, libertatemq; comarum
iecta voluit tandem frenare corona.
alia virgineo passim dum more geruntur,
cce repens mugire fragor, confligere turres,
ronaq; vibratis radicibus oppida verti.

a. Ita P. C. G. L. quam lectionem veram esse docet Varr. non cruoris. vt interpolauit Polit. Miscell. cap. 11.

b. germina C.

c. disci te P. C. G. L.
d. recussa. P. Renulsa L.

Caussa latet. dubios agnouit sola tumultus
Diua Paphi, mistoque metu perterrita gaudet.
a. amfractus C.G. Iamque per [a] anfractus animarum rector opacos
Sub terris quærebat iter, grauibusque gementem
Enceladum calcabat equis. immania findunt
b. Gigas P.C.G.L. Membra rotæ, pressaque [b] graui ceruice laborat,
Sicaniam cum Dite ferens, tentatque moueri
Debilis, & fessis serpentibus impedit axem.
Fumida sulfureo prolabitur orbita dorso.
Ac velut occultus securum prodit in hostem
Miles, & effossi subter fundamina campi,
c. clusos P. Transilit [c] inclusos arcano limite muros,
Turbaque deceptas victrix erumpit in arces,
Terrigenas imitata viros. sic tertius heres
d. latebrosa P.L. Saturni [d] tenebrosa vagis rimatur habenis
Deuia, fraternum cupiens exire sub orbem.
Ianua nulla patet: prohibebant vndique rupes
e. Sæculaq; P.C.G.L. Oppositæ, [e] duræque Deum compage tenebant.
Non tulit ille moras, indignatusque trabali
Saxa ferit sceptro. Siculæ sonuere cauernæ.
f. Lipare C. Turbatur [f] Liparis, stupuit fornace relicta
Mulciber, & trepidus deiecit fulmina Cyclops.
Audiit, & si quem glacies Alpina coërcet:
Et qui te latis nondum præcincte tropæis
Thybri natat, missamq; Pado qui remigat alnum.
Sic, cùm Thessaliam scopulis inclusa teneret
Peneo stagnante palus, & mersa negaret
Arua coli; trifida Neptunus cuspide montes
Impulit aduersos. tum forti saucius ictu
Dissiluit gelido vertex Ossæus Olympo.
Carceribus laxantur aquæ, fractoque meatu,
Redduntur fluuiiq; mari, tellusq; colonis.

Postquam

ostquam victa manu duros Trinacria nexus
oluit, & immenso late discessit hiatu:
Ipparet subitus cœlo timor. astra viarum
Iutauere fidem. vetito se proluit Arctos
Equore. præcipitat pigrum formido Booten.
Iorruit Orion. audito palluit Atlas
Iinnitu. rutilos obscurat anhelitus axes
)iscolor. & longa solitos caligine pasci
'erruit orbis equos: pressis hæsere lupatis
Ittoniti meliore polo. rursusque verendum
ı Chaos obliquo certant temone reuerti.
Iox vbi pulsato senserunt verbera tergo,
:t Solem didicere pati: torrentius amne
Hiberno, certaque ruunt pernicius hasta.
Quantum non iaculü Parthi, non impetus Austri,
Ion leue sollicitæ mentis discurrit acumen.
anguine frena calent: corrumpit spiritus auras
.ethifer: infectæ spumis vitiantur arenæ.
)iffugiunt Nymphæ, rapitur Proserpina curru,
mploratque Deas. iam Gorgonis ora reuelat
'allas, & intento festinat Delia [a] cornu: a. telo: P.C.G.L.
Iec patruo cedunt. stimulat communis in arma
'irginitas, crimenque feri raptoris acerbat.
lle velut stabuli decus, armentique iuuencam
:um Leo possedit, nudataque pectora fodit b. viscera P.C.G.L.
'nguibus, & rabiem totos exegit in armos,
tat crassa turpis sanie, nodosque iubarum
:xcutit, & viles pastorum despicit iras.
Ignaui domitor [c] mundi teterrime fratrum, c. vulgi, deterrime P.C.G.L.
'allas ait, quæ te stimulis, facibusque profanis
:umenides mouere? tua cur sede relicta
Audes Tartareis [d] mundum incestare quadrigis? d. cælum. P.C.G.L.

Digitized by Google

Sunt tibi deformes Diræ: sunt altera Lethes
a Flumina: sunt tristes Furiæ te coniuge dignæ.
Fratris linque domos: alienam desere sortem:
Nocte tua contentus abi. quid viua sepultis
Admisces? nostrũ quid proteris aduena mundum?
Talia vociferans auidos transire minaci
Cornipedes vmbone ferit, clypeiq; retardat
Obiice, Gorgoneisq; premens assibilat hydris,
b Prætentasq; aperit cristas. libratur in ictum
Fraxinus, & nigros illuminat obuia currus.
Missaq; ue pæne foret, ni Iupiter æthere summo
Pacificas rubri torsisset luminis alas,
Confessus c generum. nimbis Hymenæus hiulcis
Intonat, & testes firmant d connubia flamæ.
Inuitæ cessere Deæ, compescuit arcum
Cum gemitu, talesque dedit Latonia voces.
Sis memor, ô longumque vale. reuerentia patris
Obstitit auxilio: nec nos defendere contra
Possumus. imperio vinci maiore fatemur.
In te coniurat genitor, populoque silenti
Traderis, heu, cupidas non adspectura sorores,
Æqualesq; choros. quæ te fortuna supernis
Abstulit, & tanto damnauit sidera luctu?
Iam neque Parthenis innectere retia lustris,
Nec pharetram gestare libet. securus vbique
Spumet aper, sæuiq; fremant impune leones.
Te iuga Taigeti, posito te Mænala flebunt
Venatu, mæstoq; diu lugebere Cyntho:
Delphica quin etiam fratris delubra tacebunt.
Interea volucri fertur Proserpina curru.
Cæsariem diffusa Noto, planctuque lacertos
Verberat, & questus ad nubila fundit inanes.

a Numina P.C.G.L.
b Prætentaque operit crista. P.C.G.L.
c. socerum P.C.G.L.
d. conubia C.G.

Cur

Cur non torsisti manibus fabricata Cyclopum
nos tela pater? sic me crudelibus Vmbris
radere, sic toto placuit depellere mundo?
ullane te flectit pietas? nullumne paternæ
lentis inest? tantas quo crimine mouimus iras?
on ego, cum rapido sæuiret Phlegra tumultu,
igna Deis aduersa tuli: a non robore nostro
ssa pruinosum vexit glacialis Olympum.
uod conata nefas, aut cuius conscia culpæ,
xsul ad immanes Erebi detrudor hiatus?
fortunatas, alij quascunque tulere
aptores: saltem communi Sole fruuntur:
ed mihi virginitas, pariter cælumque negatur,
ripitur cum sole pudor, terrisque relictis
nfelix Stygio ducor captiua tyranno.
male delicti flores, despectaque matris
onsilia: ô Veneris deprensæ serius artes.
Mater Iò, seu te Phrygiis in vallibus Idæ
Mygdonio buxus circumsonat horrida cantu,
Seu tu sanguineis vlulantia Dindyma Gallis
Incolis, & strictos Curetum [b] despicis enses,
Exitio succurre meo: compesce furentem:
Comprime ferales torui prædonis habenas.
Talibus ille ferox dictis, fletuque decoro
Vincitur, & primi suspiria sentit amoris.
Tunc ferrugineo lacrymas detersit amictu,
Et placida mæstum solatur voce dolorem.
Desine funestis animum Proserpina curis,
Et vano vexare metu: maiora dabuntur
Sceptra, nec indigni tedas patiere mariti.
Ille ego Saturni proles, cui machina rerum
Seruit, & immensum tendit per inane potestas.

a. nec P.C.L.

b. respicis P.C.G.L. aliqui exeris legunt. Parrh.

Amissum ne crede diem: sunt altera nobis
Sidera: sunt orbes alij. lumenque videbis
a. Elysiũq. P.C.G.L. *Purius, [a] Elysiosque magis mirabere [b] campos,*
b. Solem P.C.G.L. *Cultoresque pios. illic pretiosior ætas*
c. tenuere P.G.L. *Aurea progenies habitat, semperque tenemus,*
Quod superi [c] meruere semel. nec mollia desunt
Prata tibi. Zephyris illic melioribus halant
d. Enna. Parr. *Perpetui flores, quos nec tua protulit [d] Ætna.*
e. Auerni B. *Est etiam lucis arbor prædiues [e] opacis*
Fulgentes viridi ramo curuata metallo:
Hæc tibi sacra datur. fortunatumque tenebis
Autumnum, & fuluis semper ditabere pomis.
Parua loquor. quidquid liquidus complectitur aër,
Quidquid alit tellus, quidquid maris æquora ver-
Quod fluuij voluũt, quod nutriuere paludes, (runt,
Cuncta tuis pariter cedent animalia regnis,
Lunari subiecta globo, qui septimus auras
Ambit, & æternis mortalia separat astris.
Sub tua purpurei venient vestigia Reges
Deposito luxu, turba cum paupere misti.
Omnia mors æquat. tu damnatura nocentes:
Tu requiem latura piis: te iudice sontes
Improba cogentur vitæ commissa fateri.
Accipe Lethæo famulas cum gurgite Parcas.
f. ratum C. factũ P.L. *Sit [f] fatum quodcumque [g] velis. hæc fatus ouantes*
g. voles P.C.L. *Exhortatur equos, & [h] Tartara mitior intrat.*
h. Tænara Parrh. *Conueniunt animæ, quantas [i] truculentior Auster*
Decutit arboribus frondes, aut nubibus imbres
i. violétior P.C.G.L. *Colligit, aut frangit fluctus, aut torquet arenas.*
Cunctaque præcipiti stipantur Tartara cursu
Insignem visura nurum. mox ipse serenus
Ingreditur facili passus mollescere risu,

Dissimilisque

Digitized by Google

ſimiliſq; ſui dominis intrantibus ingens
urgit Phlegethon, flagrantibus hiſpida riuis
ba madet, totoq; fluunt incendia vultu.
urrunt properè lecta de plebe miniſtri.
s altos reuocant currus, freniſque ſolutis
tunt emeritos ad paſcua nota iugales.
s aulæa tenent. alij prætexere ramis
ina, & in thalamis cultas a extollere veſtes.
inam caſto cinxerunt agmine matres
ſiæ, teneroſque leuant ſermone b dolores,
parſos religant crines, & vultibus addunt
mea ſollicitum præuelatura pudorem.
lida letatur regio, genteſque ſepultæ
xuriant, epuliſque vacant Genialibus Vmbræ.
sta coronati peragunt conuiuia Manes:
mpunt inſoliti tenebroſa ſilentia cantus:
lantur gemitus Erebi: ſi ſponte relaxat
lor, & æternam patitur rareſcere noctem.
na nec incertas verſat Minoïa ſortes,
rbera nulla ſonant, nulloque frementia luctu
pia dilatis reſpirant Tartara pœnis.
n rota ſuſpenſum præceps Ixiona torquet:
on aqua Tantalicis ſubducitur inuida labris.
luitur Ixion. c inuenit Tantalus vndas.
Tityus tandem ſpatioſos erigit artus:
ualentiſque nouem detexit iugera campi.
antus erat: lateriſque piger ſulcator opaci
uitus trahitur laſſo de pectore vultur,
breptaſque dolet iam non ſibi creſcere fibras.
blitæ d ſcelerum, formidatique furoris
umenides cratera parant, & vina feroci
rine bibunt, flexiſque minis iam lene canentes

a. extollere G.

b. timores P. L. timorem C.

c. & Tantalus inuenit P. quod placet.

d. ſceleris C. G.

Digitized by Google

Extendunt socios ad pocula plena cerastas,
Ac festas alio succendunt lumine tedas.
a. flumen. C.G.L. Tunc & pestiferi pacatum [a] limen Auerni
Innocuæ transistis aues, flatumque repressit
Amsanctus: tacuit fixo torrente vorago,
Tunc Acheronteos mutato gurgite fontes
Lacte nouo tumuisse ferunt, ederisque virentem
Cocyton dulci perhibent stagnasse Lyæo.
Stamina non rupit Lachesis, nec turbida sacris
Obstrepitant lamenta choris. mors nulla vagatur
In terris, nullæque rogum planxere parentes.
Nauita non moritur fluctu, non cuspide miles,
Oppida funerei pollent immunia lethi.
b. Implexamque P.C.G.L. [b] Impexosque senex velauit arundine [c] crines
Portitor, & vacuos egit cum carmine remos.
c. frontem P.C.G.L. Iam suus inferno processerat Hesperus orbi.
Ducitur in thalamum virgo: stat pronuba iuxtà
Stellantes Nox picta sinus, tangensque cubile
d. sancit Parrh. Omina perpetuo genitalia fœdere [d] sanxit.
e. sumunt P.C.G.L. Exsultant cum voce pij, Ditisque sub aula
Talia peruigili [e] ducunt exordia plausu.
Nostra parens Iuno, tuq; ô germane, Tonantis,
f. vnanimi C. Et gener [f] vnanimis consortia [g] ducite somni.
g. discite B. Mutuaque alternis innectite colla lacertis.
Iam felix oritur proles: iam læta futuros
Exspectat natura Deos, noua numina rebus
Addite, & optatos Cereri proferte nepotes

CL. CLAV-

Digitized by Google

L. CLAVDIANI IN LIBRVM III. DE RAPTV PROSERPINAE, AD FLORENTINVM

PRAEFATIO.

MNIA, quæ sensu voluuntur vota diuerno,
Pectore sopito reddit amica quies.
ator a defessa toro cùm membra reponit, a. lassata G. cùm membra toro defessa L.
Mens tamen ad siluas, & sua lustra redit.
cibus lites, aurigæ somnia currus,
anaq; nocturnis meta cauetur equis.
to gaudet amans, permutat nauita merces,
Et vigil elapsas quærit auarus opes.
ndaque largitur frustra sitientibus ægris
rriguus gelido pocula fonte sopor.
quoque Musarum studium sub nocte silenti
Artibus assuetis sollicitare solet.
nque polr media stellantis in arce videbar
Ante pedes summi carmina ferre Iouis.
que fauet somnus, plaudebant numina dictis,
Et circumfusi sacra corona chori.
celadus mihi carmen erat, victusq; Typhæus:
Hunc premit Inarimes, hunc grauis Ætna do-
iam[b] lætus post bella Ioue suscceperit æther, (mat. b. læium G.L.
Phlegrææ referens præmia militiæ.
dditur ecce fides, nec me mea[c] lusit imago, c. fallit G.
Irrita nec falsum somnia[d] misit ebur. d. mittit G.
princeps, en orbis apex[e] æquatus Olympo. e. æquatur P.C.L.
En quales memini turba verenda Deos.
gere nil maius potuit sopor, altaque f[...]ati f. menti. P. G.L.
Conuentum cælo præbuit aula parem.

CL. CLAVDIANI DE RAPTV PROSERPINAE.

LIBER III.

IVPITER intereà cinctam Thaumantida nimbis
Ire iubet, totoque Deos arcessere mundo.
Illa colorato Zephyros [a] transgressa volatu
Numina conclamat pelagi, Nymphasque morantes
Increpat, & fluuios humentibus euocat antris.
Ancipites, trepidique ruunt, quæ caussa quietos
Excierit, tanto quæ res agitanda tumultu.
Vt patuit stellata domus, considere iussi.
Nec confusus honor. Cælestibus ordine sedes
Prima datur. tractum proceres tenuere secundum
Æquorei. placidus Nereus, [b] & lucida Phorci
Canities. Glaucum series extrema biformem
Accipit, & certo mansurum Protea vultu.
Nec non & senibus fluuiis concessa sedendi
Gloria: plebeio stat cetera more iuuentus.
Mille amnes, liquidis incumbunt patribus vdæ
Naiades & [c] placidi mirantur [d] Numina Fauni.
Tum grauis ex alto genitor sic orsus Olympo est.
Adduxere meas iterum mortalia curas
Iampridem neglecta mihi, Saturnia postquam
Otia, & ignaui senium cognouimus æui,
Sopitosque diu populos torpore paterno
Sollicita placuit stimulos impellere vitæ,

a. illapsa P. L

b. reuerendaque G. & lurida C. cærula B.

c. taciti P.C. G.L.

d. sidera P.C. G.L.

Incultis

Incultis ne sponte seges [a] grandesceret aruis,
Vndaret neu silua fauis, neu vina tumerent
Fontibus, & totæ fremerent in pocula ripæ.
Haud equidem inuideo (nec enim liuescere fas est,
Vel nocuisse Deos) sed quod dissuasor honesti
Luxus, & humanas oblimat copia mentes,
Prouocet vt segnes animos, rerumque remotas
Ingeniosa vias paullatim explorat egestas.
Vtque artes pariat sollertia, nutriat vsus.
Nunc mihi cum magnis instat natura querelis
Humanum releuare genus, [b] dirumq; tyrannum,
Immitemque vocat, regnataque sæcula patri
Commemorat, parcumque Iouem se diuite clamat.
Cur campos horrere situ, dumisque repleri
Rura velim, & nullis exornem fructibus annum?
Se iam, quæ [c] genitrix mortalibus antè fuisset,
In diræ subitò mores transisse nouercæ.
Quid mentem traxisse polo, quid profuit altum
Erexisse caput, pecudum si more pererrant
Auia, si frangunt communia pabula glandes?
Hæccine vita iuuat siluestribus abdita lustris
Indiscreta feris? tales cùm sæpe parentis
Pertulerim questus, tandem clementior orbi
Chaonio statui gentes auertere victu,
Atque ideò Cererem, quæ nunc ignara malorum
Verberat Idæos torua cum matre leones,
Per mare, per terras auido discurrere luctu
Decretum, donec natæ lætata repertæ
Indicio tribuat fruges, currusq; feratur
Nubibus, ignotas populis sparsurus aristas,
Et iuga cærulei subeant Actæa dracones.
Quòd si quis Cereri raptorem prodere Diuum
Audeat;

a. grandesceret. C.

b. dirumq; P. C. G. L.

c. nutrix P. L. rectrix. C. G.

d. duræ G.

e. decretū est, P. Decretū est, natæ donec C. L.

Audeat: imperij molem, pacemq; profundam
Obtestor rerum, natus licet ille, sorórue,
Vel coniux fuerit, natarúmue agminis vna,
Scilicet illa meo conceptam vertice iactet,
Sentiet [a] *iratam procul ægida, sentiet ictum*
Fulminis, & genitum diuina forte pigebit,
Optabitque mori. tunc vulnere languidus ipsi
Tradetur genero, passurus prodita regna,
Et sciet an propriæ conspirent Tartara caussæ.
Hoc sanctum: mansura fluant hoc ordine fata.
Dixit, & horrendo concussit sidera motu.
At procul armisoni Cererem sub rupibus antri
Securam, placidamque diu iam certa peracti
Terrebant simulacra mali, noctesque timorem
Ingeminant, omnique perit Proserpina somno.
Namque modò immissis inuadi viscera telis,
Nunc sibi mutatas horret nigrescere vestes,
Nunc steriles mediis frondere Penatibus ornos.
Stabat præterea luco dilectior omni
Laurus, virgineos olim quæ fronde pudica
Vmbrabat thalamos: hanc imo [b] *stipite cæsam*
Vidit, & incomtos fœdari puluere ramos,
[c] *Quæsiuitq; nefas. Dryades dixere gementes*
Tartarea furias debellauisse bipenni.
Sed tunc ipsa sui, iam non ambagibus vllis
Nuntia materno facies [d] *inserta sopori.*
Namque videbatur tenebroso obtecta recessu
Carceris, & sæuis Proserpina vincta catenis.
Non qualem Siculis olim [e] *mandauerat aruis,*
Nec qualem roseis nuper conuallibus [f] *Ætnæ*
Suspexere Deæ. squalebat pulcrior auro
Cæsaries, & nox oculorum infecerat ignes.

a. iratum procul ægide P.C. G.L.
b. stirpe recisam B.
c. Quærentique nefas, B.
d impressa P.L. immissa G. ingesta C.
e. emandauerat Parr.
f. Ennæ forsasse legendum. Idæ C.

Exhau-

h.austusq; gelu pallet rubor. ille superbi
imeus oris honos, & non cessura pruinis
embra colorantur picei caligine regni.
go hanc vt dubio vix tandem agnoscere[a] vultu a. visu P.C.L.
aluit: cuius tot pœnæ criminis? inquit.
de hæc informis[b] macies? cui tanta potestas b. facies? quadam exẽplaria Parrh.
me[c] seuitiæ est? rigidi cur vincula ferri
c aptanda feris molles meruere lacerti? c. sæuitiæ? G.L.
[d] meatu proles? an vana fallimur vmbra? d. mea progenies? G.
'lla refert. Heu dira parens, nataque peremptæ
nemor. heu fuluas animo transgressa leænas,
ntáne te nostri tenuere obliuia? tantum
ica despicior? certè Proserpina nomen
lce tibi, tali quæ nunc, vt[e] cernis, hiatu e. cernor. P.G.
pliciis inclusa[f] feror: tu sæua choreis f teror. C. G. alij trahor. Parr.
ulges, Phrygiasq; etiamnũ interstrepis vrbes.
iod si non omnem pepulisti pectore matrem,
u[g] sancta Ceres, & [h] te non Caspia tigris g. nota P. C.G.
idit: his oro miseram defende catenis, h. non me P. C.G.L.
ne superna refer. prohibent si fata reuerti:
! saltem visura veni. sic fata, trementes
ndere conatur palmas: vis improba ferri
edit, & motæ somnum[i] excussere catenæ. i. mouere P. soluere C.G.L.
briguit visis. gaudet non vera fuisse,
nplexu caruisse dolet, penetralibus amens k Diriguit. G.
silit, & tali compellat voce Cybellen.
Iam non vlterius Phrygia tellure morabor
cta parens: reuocat tandem custodia cari
noris, & cunctis obiecti fraudibus anni.
on mihi Cyclopũ, quamuis[m] exstructa caminis, l. Nec G. G.L.
lmina fida satis. timeo ne fama latebras
diderit, leuisq; meum Trinacria celet m. Fabricata P.

Depositum.

Depositum. terret nimium vulgata locorum
Nobilitas: alijs sedes obscurior oris
Exquirenda mihi: gemitu, flammisque propinquis
Enceladi nequeunt umbracula nostra taceri.
Somnia quinetiam varijs infausta figuris
Sæpe monent, nullusque dies non triste minatur
Augurium: quoties flauentia serta comarum
Sponte cadunt: quoties a exsudat ab vbere sanguis:
Larga vel inuito prorumpunt flumina vultu,
Iniussæque manus mirantia pectora tundunt.
Si buxos inflare velim, ferale gemiscunt:
Tympana si quatiã, planctũ mihi tympana reddũt.
Ah vereor ne quid portendant omina veri.
Heu longæ nocuere moræ. procul irrita venti
Dicta ferant. subicit Cybele. non tanta Tonanti
Segnities, vt non pro pignore fulmina [b] *mittat.*
I tamen, & nullo turbata reuertere casu.
Hæc vbi: digreditur templis (sed nulla ruenti
Mobilitas (tardos queritur [c] *non ire* [d] *iugales,*
Immeritasque mouens alterno verbere [e] *pinnas,*
Si caneã quærit, cum [f] *nec dum* [g] *adscenderit Idam.*
Cuncta [h] *pauet, speratque nihil. sic æstuat ales,*
Quæ teneros humili fetus commiserit orno
Allatura cibos, & plurima cogitat absens:
Ne [i] *gracilem ventus discusserit arbore nidum:*
Ne furtum [k] *pateant homini, neu præda colubris.*
Vt domus excubijs incustodita remotis,
Et resupinati neglecto cardine postes,
Flebilis & tacitæ species apparuit aulæ;
Non exspectato respectu cladis, amictus
Conscidit, & fractas cum crine [l] *auellit aristas.*
Hæserunt lacrymæ; nec vox, [m] *aut spiritus oris*

Redditur

a. exundat P.C.L.
b. fumat B.
c. languere G.
d. dracones. P. C. G.L.
e. pennas P.C. G.L.
f. non dum P.C. G.L.
g. absconderit C. liquerit G.
h. timet, G.
i. fragile P.
k. fiant P. laceant C. L.
l. reuellit P. G. euellit Parrh.
m. nec P. L. nõ vox, non G.

:ditur, [a] atque imis vibrat tremor ossa medullis. a.aut C.
cidui titubant gressus, scribusque reclusis,
m vacuas sedes, & desolata pererrat
ria, semirutas confuso stamine telas,
que interceptus agnoscit pectinis artes.
iinus perit ille labor, spatiumque relictum,
dax sacrilego supplebat aranea textu.
: desiet, plangitq; malum : [b] tamen oscula telæ b.tantum C.
it, & abrumpit mutas in fila querelas,
ritosq; manu radios, protectaque pensa,
nctaque virgineo sparsa oblectamina ludo.
i natam pressat gremio, [c] castumque cubile, c.carumq; C.G.L.
certosque toros, & sicubi sederat olim
legit. attonitus stabulo ceu pastor inani,
[d] uem lupus, aut rabies Pœnorũ inopina leonum, d. Cui pecus P.C. G.L.
it populatrices infestauere cateruæ: e.ad illa L.
us [e] at ille redit, vastataque pascua lustrans
n responsuros ciet, implorauque iuuencos,
que ibi secreta tectorum in parte iacentem
spicit Electram, natæ quæ sedula nutrix
eani priscas inter notissima Nymphas.
r Cereri pietas : hæc post cunabula dulci
rre sinu, summoq; Iôui deducere paruam
euerat, & genibus ludentem aptare paternis;
ec comes, hæc custos, hæc proxima mater haberi.
[f] um laceras [g] effusa [h] comas, & puluere canos f. Tunc P. C. G.L.
rdida sidereæ raptus lugebat alumnæ. g.diffusa P.L.
anc aggressa Ceres, postquam suspiria tandem h.genas C.
xauit, [i] frenosque dolor. quod cernimus, inquit, i.fotusq; G.
cidium? cui præda feror? regnátne maritus?
n cælum Titanes habent? quæ talia viuo
usa tonante manus? rupítne Typhoëa ceruix.

Inarimen?

Inarimen? fractáne iugi compage Vesuui
Alcyoneus per stagna pedes Tyrrhena cucurrit?
An vicina mihi quassatis faucibus Ætna
Protulit Enceladum? nostros an fortè Penates
Appetiit centum Briarcea turba lacertis?
Heu, vbi nunc est nata mihi? quò mille ministræ?
Quò Cyane? volucres quæ vis Sirenas abegit?
Hæccine vestra fides? sic fas aliena tueri
Pignora? contremuit nutrix, mærorq; [a] *timori*
Cessit, & aspectus miseræ non ferre parentis
Et tum si morte velit, longumq; immota moratur
Auctorem dubium, certumq; expromere funus.
Vix tamen hæc. acies vtinam vesana Gigantum
Hanc dederit cladem: leuius communia tangunt;
Sed Diuæ, multoq; minus quod rere, sorores
In nostras nimium coniurauere ruinas.
Insidias Superûm, cognatáq; vulnera cernis
Inuidiæ: Phlegra nobis [b] *incensior æther.*
Florebat tranquilla domus, nec limina virgo
Linquere, nec virides audebat visere saltus
Præceptis obstricta tuis. telæ labor illi,
Sirenes requies, sermonum gratia mecum,
Mecum somnus erat, [c] *castiq; per atria ludi.*
Cùm subitò (dubium quonam mōstrante [d] *tenebras*
Præscierit) Cytherea venit, suspectaque nobis
Ne foret, hinc Phœben comites, hinc Pallada ([e] *iunxit.*
Protinus effuso lætam se fingere risu,
Nec semel amplecti, nomenque iterare sororis,
Et dura de matre queri: quæ tale recessu
Maluerit damnare decus, [f] *vetitamque Dearum*
Colloquio, patriis procul [g] *absentauerit astris,*
Nostra rudis gaudere malis, & nectare largo

Instaurare

a. pudor i P.C.G.L.
b. infensior C. infestior P.G.
c. gratique G. taciti-P. L. cautique C.
d. latebras P.C.G.L.
e. duxit G.
f. vetito B.
g. emandauerit C.G. procul à patriis mandauerit P.

nstaurare dapes; nunc arma, habitumq; Dianæ
nduitur, digitisq; attentat mollibus arcum :
Nunc[a] crinita iubis galeam laudante Minerua a. ornata G.
mplet, & ingentem clypeum gestare laborat.
rima Venus campos, Ætnæaq; rura maligno
ngerit[b] affatu, vicinos callida flores b. afflatu P.G.L.
ngeminat, meritumq; loci velut inscia quærit.
ec credit, quòd bruma rosas innoxia seruet;
uòd gelidi rubeant alieno gramine menses,
erna nec iratum timeant virgulta Booten.
um loca miratur. studio dum flagrat eundi,
ersuadet teneris, heu, lubrica moribus ætas.
uos ego nequidquam planctus, quas irrita fudi
re preces? ruit illa tamen confisa sororum
ræsidio : famulæ longo post ordine Nymphæ.
ur in æterno vestitos gramine campos,
t prima sub luce legunt, cùm rore serenus
Alget ager, sparsosq; bibunt violaria succos. c. Albert. Parrh
d postquam medio sol altior adstitit[d] orbe : d. axe: L. G. exstitit axe : P. altius institit axi : C.
cce polum nox alta rapit, tremefactaq; nutat
nsula cornipedum strepitu,[e] cursuq; rotarum, e. pulsuq; P.G.L. cursu, strepituque C.
osse nec aurigam licuit : seu mortifer ille,
eu mors ipsa fuit.[f] lutor permansit in herbis, f. ita Parr. qui etiam luror legit. liuor permanat in herbas, P.C.G.L.
eficiunt riui, squalent rubigine prata,
t nihil afflatum viuit. pallere ligustra,
xspirare rosas, decrescere lilia vidi.
t rauco reduces tractu detorsit habenas :
ox sua prosequitur currum : lux redditur orbi :
ersephone[g] nulla est. voto rediere peracto. g. nusquã P.C.G.L.
ec mansere Deæ, medijs inuenimus[h] aruis h agris G. vndis C.
xanimem Cyanen, ceruix redimita iacebat,
t caligantes marcebant fronte coronæ.

Aggredimur[a] subitò, casusque[b] scitamur heriles,
(Nam propior cladi steterat) quis vultus equorum?
Quis regat? illa nihil: tacito sed[c] lapsa veneno
Soluitur in laticem,[d] subrepsit crinibus humor,
Liquitur, in roremq; pedes, & brachia manant,
Nostraq; mox lambit vestigia perspicuus fons.
Discedunt aliæ rapidis Acheloides alis
Sublatæ: Siculi latus obsedere Pelori,
Accensæq; malo iam non impune canoras
In pestem vertere lyras. vox blanda carinas
Alligat: audito frenantur carmine remi.
Sola domi luctu senium tractura relinquor.
Hæret adhuc suspensa Ceres, & singula demens,
Ceu non dũ transacta timet: mox lumina torquens
[e]Vultu, ad Cælicolas furiato pectore fertur.
Arduus Hyrcana quatitur sic matre Niphates,
Cuius Achæmenio Regi ludibria natos
Auexit tremebundus eques. fremit illa marito
Mobilior Zephyro, totamq; virentibus iram
[f]Dispersit maculis, nimiumq;[g] haustura profundo
Ore virum, vitreæ tardatur imagine formæ.
Haud aliter toto genitrix bacchatur Olympo.
Reddite voci ferãs: non me vagus edidit annis:
Non Dryadum de plebe sumus: turrita Cybelle
Me quoque Saturno genuit. quò iura Deorum,
Quò leges cecidere poli? quid viuere rectè
Proderit? en audet noti Cytherea pudoris
Ostentare suos post Lemnia vincula vultus.
Hos animos bonus ille sopor, castumq; cubile
Præbuit: amplexus hoc promeruere pudici.
[h]Nec mirum, si turpe nihil post talia[i] ducit.
Quid vos expertes thalami? tantúm ne relictus

Virgi-

a. tacitè P. G. L. propius C.
b. scrutamur B.
c. læsa P. C. G. L.
d. subrepit Aldus.
e. Multum in B.
f. Dispergit:
g. hausura. P. C. L. exhausta G.
h. Non P.
i. cudit. B.

'irginitatis honos? tantùm mutata voluntas?
im Veneri, & socijs iunctæ raptoribus itis?
) templis Scythiæ, atque hominem sitientibus aris
'traque digna coli. tam i quæ causa furoris?
)uam mea vel dicto tenui Proserpina læsit?
cilicet [a] hæc caris pepulit te Delia siluis, — a aut P. G.
lut tibi commissus rapuit Tritonia pugnas.
In grauis alloquio? vestros an fortè petebat
nportuna choros? atqui Trinacria longè,
sset ne vobis oneri, deserta colebat.
uid latuisse iuuat? rabiem liuoris acerbi
'ulla potest placare [b] dies. his increpat omnes — b. quies G. L.
ocibus: ast illæ (prohibet [c] reuerentia patris) — c. sententia G.
'ut reticent, aut nosse negant, responsaq; matri
'ant lacrimas. quid agat? rursus se victa remittit,
'q; humiles [d] demissa preces. ignoscite, si quid — d. dilapsa G. L.
tumuit pietas: si quid flagrantius actum est
uam [e] decuit miserā, supplex, [f] miserandaq; ve- — e. miseram decuit. G.
'duoluor genibus. liceat cognoscere sortem: (stris — f deiectaq; B.
'oc tantùm liceat, certos habuisse [g] furores. — g. dolores P. C. L.
'ire peto quæ forma mali: quamcumque [h] dedistis — h. tulistis P. L.
ortunam. sit [i] rapta: feram, fatumq; putabo, — i. nota G. L.
'on scelus. adspectum precor indulgete parenti.
'on repetam quæsita manu: securus habeto
uisquis es: affirmo prædam: desiste vereri.
uod si vos aliquo præuenit [k] munere raptor: — k. fœdera G.
u certè Latona refer: confessa Diana
rtè tibi. nosti quid sit Lucina, [l] timorq; — l. quis hostor P. C. L.
'o genitis, & quantus amor, partusq; tulisti
u geminos: hæc vna mihi. sic crine fruaris
mper Apollineo: sic me felicior æuum
'ater agas. largis tunc imbribus ora madescunt.

a. est, non habet P.L. Quid tantum a est dignũ fleri, digniúmque taceri?
Hei mihi, discedunt omnes. quid vana moraris
Vlterius? non bella palàm cælestia sentis?
Quin potius natam pelago, terrisq; requiris?
b. fretũ: G. Accingar lustrare b diem: per devia rerum
Indefessa ferar: nulla cessabitur hora.
Non requies, non somnus erit, dũ pignus ademtum
Inueniam, gremio quamuis mergatur Iberæ
c. vallata P.L. Tethyos, & rubro iaceat c velata profundo.
Non Rheni glacies, non me Rhipæa tenebunt
d. nec P.L. Frigora: d non dubio Syrtis cunctabitur æstu.
Stat fines penetrare Noti, Boreæq; niualem
Vestigare domum. primo calcabitur Atlas
Occasu, facibusq; meis lucebit Hydaspes.
Impius errantem videat per rura per vrbes
Iupiter: exstincta satietur pellice Iuno.
Insultate mihi: cælo regnate superbi.
Ducite præclarum Cereris de stirpe triumphum.
e. Haec P. & L. e Sic fatur, notæq; iugis illabitur Ætnæ,
f. informatura B. Noctiuago tedas f inflammatura labori.
Lucus erat prope flumẽ Acim, quod cãdida præ- (fert
Sæpe mari, pulcroq; secat Galatea natatu,
Densus, & innexis Ætnæa cacumina ramis,
g Qua licet Aldus. g Qua libet vsque tegens: illic posuisse cruentam
Ægida, captiuamq; pater post prælia prædam
Aduexisse datur. Phlegræis silua superbit
Exuuiis, totumq; nemus victoria vestit.
h. & P. G. L. Heic patuli rictus: h heic prodigiosa Gigantum
Tergora dependent, & adhuc crudele minantur
Affixæ facies truncis, immaniaque ossa
Serpentum passim tumulis exsanguibus albent,
Et rigidæ multo suspirant fulmine pelles,

Nulla-

Digitized by Google

Nullaq; non magni iactat se nominis arbor.
Hac centum gemini strictos Ægeonis enses
Curuata vix [a] fronte leuat: liuentibus illa a. fronde P.G.L
Exsultat [b] Coei spolijs, hæc arma minantis b. Zancli. Parr. Caci. P.C.L. corruptè.
Sustinet. hos onerat ramos exutus Ophion.
Altior [c] & cunctis abies, vmbrosaq; latè c. at G.L.
Ipsius Enceladi fumantia gestat opima
Summi terrigenum Regis, caderetq; grauata
Pondere, ni [d] lapsum fulciret proxima quercus. d. lassam B
Inde timor, numenq; loco, nemorisque senect.
Parcitur, ætherijsque nefas nocuisse tropæis.
Pascere nullus oues, nec robora lædere Cyclops
Audet, & ipse fugit sacra Polyphemus ab vmbra.
Non tamen hoc tardata Ceres: accenditur vltrò
Relligione loci, vibratq; incerta [e] securim, e. infesta P.G.L.
Ipsum etiam [f] petitura Iouem. succidere pinus, f. feritura P.G.L.
Et magis enodes [h] properat prosternere cedros, g. aut P.G.L.
Exploratq; [i] abiens truncos, rectiq; tenorem h. dubitat G.
Stipitis, & certo [k] prætentat brachia [l] nixu. i. habiles P.G.
Sic qui vecturus longinqua per æquora merces k. perlustrat C. pertētat G.
Molitur tellure ratem, vitamq; procellis l. visu. P.C.L.
Obiectare parat: fagos metitur, & alnos,
Et varium rudibus siluis accommodat vsum.
Quæ longa est: tumidis præbebit cornua velis.
Quæ fortis: [m] clauo potior. quæ lenta: fauebit m. malo P.C.G.L.
Remigio. stagni patiens, aptanda carinæ.
Tollebant geminæ capita inuiolata cupressus
Cespite vicino: quales non rupibus Idæ
Mirantur Simois: quales non diuite ripa
Lambit Apollinei nemoris nutritor Orontes.
Germanas adeò credas: sic [n] frondibus æquis n. frōtibus Parrh.
Adstant, & socio despectant vertice lucum. o. Exstant C.G.

Digitized by Google

Hæ placuere faces. pernix inuadit vtramque
Cincta sinus, exserta manus, armata bipenni.
Alternasq; ferit, totisq; obnixa trementes
Viribus impellit. pariter traxere ruinam,
a. comam; C. — Et pariter posuere a comas, campoq; recumbunt,
Faunorum Dryadumq; dolor. complectitur ambas,
Sicut erant, altéque leuat, retróque solutis
Crinibus adscendit fastigia montis anheli,
b. Exceditque G. — b Exsuperatque æstus, & nulli peruia saxa,
Atque indignantes vestigia calcat arenas.
Qualis pestiferas animare ad crimina taxos
Torua Megæra ruit: Cadmi seu mœnia poscat:
Siue Thyesteis properet sæuire Mycenis.
Dant tenebræ, Manesq; locum, plantisque resultant
c ad vndam C. — Tartara ferratis: donec Phlegethontis c in vnda
Constitit, & plenos accepit lampade fluctus.
d. ferventis G. — Postquam est peruentum scopuli d flagrantis in ora:
e. aduersa fronde L. — Protinus arsuras e auersa fronte cupressus
Faucibus iniecit medijs, lateq; cauernas
Texit, & vndantem flamarum obstruxit hiatum,
Compresso mons igne tonat, clausisq; laborat
f. hærere C. — Mulciber obducti nequeunt f exire vapores.
Coniferi micuere apices, creuitque fauillis
Ætna nouis, strident admisso sulfure rami.
g. Tunc P. C.G.L. — g Tum, ne deficerent tantis h erroribus ignes,
h. feruoribus æstus G. — Semper inoccíduos, insopitosque manere
Iussit, & arcano perfudit robora succo:
Quo Phaëthon irrorat equos, quo Luna iuuencos.
Iamq; soporiferas nocturna silentia terris
Explicuere vices. laniato pectore longas
Inchoat illa vias, & sic ingressa profatur.
Non tales gestare tibi Proserpina tedas

Spera-

Digitized by Google

'perabam : ſed vota mihi communia matrum,
't thalami, faſtæq; faces, cæloq; canendus
Ante oculos Hymenæus erat. ſic Numina fatis
'oluimur, & Lacheſis nullo diſcrimine [a] ſæuit.
Quam nuper ſublimis eram, quantuq; procorum
'ingebar ſtudiis! quæ non mihi pignus ob vnum
'edebat numeroſa parens? tu prima voluptas,
'u poſtrema mihi: per te fecunda videbar.
O decus, ô requies, ô grata ſuperbia matris:
Qua geſſi florente Deam: qua ſoſpite numquam
nferior Iunone fui: nunc ſqualida, vilis.
Hoc placitum patri. cur autem adſcribimus illum
His lacrimis? ego te, fateor, crudelis ademi,
Quæ te deſerui ſolam: quæ inſtantibus vltro
Hoſtibus expoſui. raucis ſecura fruebar
Nimirum thyrſis, & læta ſonantibus armis
ungebam Phrygios, cùm tu raperere, leones.
Accipe, quas merui, pœnas. en ora fatiſcunt
Vulneribus, grandéſque rubent in pectore ſulci:
mmemor en vterus crebro contunditur ictu.
Qua te parte poli, quo te ſub cardine quæram?
Quis monſtrator erit? quæ me veſtigia ducent?
Quis currus? ferus ille quis eſt? terræne, maríſne
ncola? quæ volucrum deprendam ſigna [b] rotarum.
Ibo, ibo quocumque pedes, quocumque iubebit
Caſus: ſic Venerem quærat deſerta Dione.
Efficiétne labor? rurſus te, nata, licebit
Amplecti? manet ille decor? manet ille genarum
Fulgor? an infelix talem fortaſſe videbo,
Qualis nocte venis? qualem per ſomnia vidi?
Sic ait, & prima greſſus molitur ab Ætna,
Exitiíque reos flores, ipſúmque rapinæ

[a] ſæuit. G.

[b] viarum C.G.L.

Digitized by Google

Detestata locum, sequitur dispersa viarum
Indicia, & pleno rimatur lumine campos,
Inclinatq; faces. omnis madet orbita fletu,
Omnibus [a] *admugit, quocumq; it, in æquore fuluis*
Annatat vmbra fretis, [b] *extremaq; lucis imago*
Italiam, Libyamq; ferit. clarescit Etruscum
Litus, & accenso resplendent æquore Syrtes.
Antra procul Scyllæa petit, canibusq; reductis
Pars stupefacta silet: pars non dū exterrita latrat.

a. adiūgit, quocumq; iit, æquore Scaliger Poëtices lib. 5. adiū git, quocumque ijt in æquore, filuis, G. admugit, quocumque it in æquore, filus. C. b. exter naq; Scaliger ibidem.

DE RAP. PROSERP. FINIS.

CL. CLAVDIANI LIBRI I. IN RVFINVM PRAEFATIO.

PHOEBEO *domitus Python cùm decidit arcu,*
Membraq; Cirrhæo fudit anhela [c] *iugo:*
Qui spiris tegeret montes, hauriret hiatu
Flumina, sanguineis tangeret astra iubis:
Iam liber Parnassus erat, nexuq; soluto
Cæperat erecta surgere fronde nemus.
Concussæq; diu spatiosis tractibus orni
Securas ventis explicuere comas.
Et qui vipereo spumauit sæpe veneno
Cephissus, [d] *liquidis purior ibat aquis.*
Omnis iò Pæan regio sonat, omnia Phœbum
Rura canunt, Tripodas plenior aura rotat.
Audito que procul Musarum carmine [e] *dulci,*
Ad Themidis coëunt antra seuera Deæ.
Nunc alio domini telis Pythone peremto
Conuenit ad nostram sacra caterua lyram.
Qui stabilem seruant augustis fratribus orbem,
Iustitia pacem, viribus arma regunt.

c. rogo B.
d. nitidis P.I.
e. docti, B.

CL. CLAVDIANI IN RVFINVM LIBER I.

ÆPE mihi dubiam traxit sententia mentem,
Curarent Superi terras, an nullus inesset
Rector, & incerto fluerent mortalia casu.
Nam cùm dispositi quæsissem fœdera mundi,
Præscriptosque maris fines, anniq; meatus,
Et lucis, noctisq; vices: tunc omnia rebar
Consilio firmata Dei, qui lege moueri
Sidera, qui fruges diuerso tempore nasci,
Qui variam Phœben alieno iusserit igne
Compleri, Solemque suo: porrexerit vndis
Litora: tellurem medio librauerit axe.
Sed cùm res hominum tanta caligine volui
Adspicerem, lætosq; diu florere nocentes,
Vexarique pios: rursus labefacta cadebat
Relligio, caussæque viam non sponte sequebar
Alterius, vacuo [a] qui currere semina motu
Affirmat, magnumq; nouas per inane figuras
Fortuna non arte regi: quæ Numina [b] sensu
[c] Ambiguo vel nulla putat, vel nescia [d] nostri.
Abstulit hunc tandem Rufini pœna tumultum,
Absoluitq; Deos. iam non ad culmina rerum
Iniustos creuisse queror: tolluntur in altum,
Vt lapsu grauiore ruant. vos pandite vati
Pierides, quo tanta lues eruperit ortu.
Inuidiæ quondam stimulis [e] incanduit atrox
Alecto, placidas latè cùm cerneret vrbes.

a quæ P. C.I.
b. cēset B.
c. Ambigua B.
d. veri. C.
e. præcandùit P.

 Proti-

a. sæua B. Protinus infernas ad limina [a] tetra sorores
Concilium deforme vocat: glomerantur in vnum
Innumeræ pestes Erebi, quascumque sinistro
Nox genuit fetu: nutrix Discordia belli,
Imperiosa Fames, letho vicina Senectus,
Impatiensque sui Morbus, Liuorque secundis
Anxius, & scisso mærens velamine Luctus,
Et timor, & cæco præceps Audacia vultu,
b. quem P.C.I. Et luxus populator opum, [b] cui semper adhærens
Infelix humili gressu comitatur Egestas,
Fœdáque Auaritiæ complexa pectora matris
Insomnes longo veniunt examine Curæ.
Complentur vario ferrata sedilia cœtu,
c. Toruaque [c] Toruáque collectis stipatur Curia monstris.
Alecto stetit in mediis, vulgúsque tacere
Iussit, & obstantes in tergum reppulit angues,
d. tunc P.C.I. Perq; humeros errare dedit: [d] tum corde sub imo
Inclusam rabidis patefecit vocibus iram.
Siccine tranquillo produci sæcula cursu?
Sic fortunatas patiemur viuere gentes?
e. Quo P.I. [e] Quæ noua [f] corrupit nostros clementia mores?
f. corrumpit P.I. Quo rabies innata perit? quid inania prosunt
Verbera? quid facibus nequicquam cingimur atris?
Heu nimis ignauæ, quas cælo Iupiter arcet,
g. Synæresis. [g] Theodosius terris, en aurea nascitur ætas.
En proles antiqua redit, concordia, virtus,
Cumq; fide pietas alta ceruice vagantur,
Insignémque canunt nostra de plebe triumphum.
Prò dolor, ipsa mihi liquidas delapsa per auras
Iustitia insultat, vitiisq; à stirpe recisis
h. è non habent P.C.I. Elicit oppressas tenebroso [h] è carcere leges.
At nos indecores longo torpebimus æuo,

Omnibus

mnibus eiectæ a regnis? agnoscite tandem
uid Furias deceat, consuetas sumite vires.
onuentúque nefas tanto decernite dignum.
m cupio Stygijs inuadere nubibus astra, [a]
m flatu violare diem, laxare profundo
rena mari, fluuios ruptis immittere ripis,
t rerum [b] laxare fidem. sic fata, cruentum
lugijt & totos serpentum erexit hiatus,
oxiáque effudit concusso crine venena.
nceps motus erat vulgi. pars maxima bellum
dicit Superis: pars Ditis iura [c] veretur,
issensúque alitur rumor. ceu murmurat alti
npacata quies pelagi, cùm [d] flamine fracto
urat adhuc, sæuitq; tumor, dubiúmque per æstum
assa recedentis fluitant vestigia venti.
Improba mox surgit tristi de sede Megæra,
uam penes insani fremitus animique profanus
rror, & undantes spumis furialibus iræ.
ominisi quæsitum cognata cæde cruorem,
licitúmque bibit, patrius quem fuderit ensis,
uem dederint fratres, hæc terruit Herculis eras:
æc defensores terrarum polluit arcus:
æc Athamanthee direxit spicula dextræ:
æc Agamemnonios inter bacchata Penates
lternis lusit iugulis: hac auspice tedæ
edipodem matri, natæ iunxere Thyesten.
uæ tunc horrisonis effatur talia dictis.
Signa quidem ô sociæ Diuos attollere contra
ec fas est, nec posse reor: sed lædere mundum
i libet, & populis commune intendere lethum.
st mihi prodigium cunctis immanius hydris,
igride mobilius feta, [e] violentius [f] Austris,

Acrius

a terris? R.
b. vexare: C.
c. tuetur C.
d. flumine: P.I.
e. velocius B.
f. Euris, C.

[a. refluis B.] *Aerius Harpyiis,[a] flauis incertius vndis*
[b. paruus] *Rufinus: quem prima meo de matre cadentem*
[reptauit. P.C.I.] *Suscepi gremio. [b] reptauit paruus in isto*
[c. sinu. tene-] *Saepe [c] sinu tenero, perque ardua colla volutus*
[roque per P.C.] *[d] Vbera quaesiuit fletu, linguisque trisculis*
[d. Oscula C.] *Mollia lambentes finxerunt [e] membra cerastae.*
[e. ora B.] *[f] Me tradente dolos, gestus, artemque nocendi*
[f. Meque] *Edidicit simulare fidem, sensusque minaces*
[etiam tra- dente do-] *Protegere, & blando fraudem praetexere risu,*
[los, artesq;] *Plenus [g] saeuitiae, lucrique cupidine feruens.*
[nocendi P.C.I.] *Non Tartessiacis illum satiaret arenis*
[g. saeuitia, C.] *Tempestas pretiosa Tagi, non stagna rubentis*
Aurea Pactoli: totumq; exhauserit Hermum,
[h. nã P. I.] *Ardebit maiore siti. [h] quàm fallere mentes*
[i. hominẽ C.] *Doctus, & vnanimes odijs turbare sodales.*
Talem progenies [i] hominum si prisca tulisset:
Pirithoum fugeret Theseus: offensus Orestem
Desereret Pylades: odisset Castora Pollux.
Ipsa quidem fateor vinci, rabidoque magistram
Praeuenit ingenio: nec plus sermone morabor.
Solus habet scelerum quidquid possedimus omnes.
Hunc ego, si vestrae res est accommoda turbae,
Regalem ad summi perducam principis aulam.
Sit licet ille Numa grauior, sit denique Minos:
Cedet, & insidiis nostri flectetur alumni.
Orantem sequitur clamor, cunctaeque profanas
Porrexere manus, inuentaque tristia laudant.
Illa vbi caeruleo vestes connexuit angue,
Nodauitq; adamante comas: Phlegethonta sonorum
[k. augusto B.] *Poscit, & [k] ambusto flagrantis ab aggere ripae*
Ingentem piceo succendit gurgite pinum,
Pigraque veloces per Tartara concutit alas.

Est

Est locus extremum pandit quà Gallia litus
Oceani prætentus aquis, a quo fertur Vlysses
Sanguine libato populum mouisse Silentum.
Illic Vmbrarum tenui stridore volantum
Flebilis auditur questus; simulacra coloni
Pallida, defunctasque vident migrare figuras.
Hinc Dea prosiluit, Phœbiq; egressa serenos
Infecit radios, vlulatuque æthera rupit
Terrifico, sensit ferale Britannia murmur,
Et Senonū quatit arua fragor, reuolutaque Tethys
Substitit, & Rhenus proiecta torpuit b vnda.
Tunc in canitiem mutatis sponte colubris
Longæuum mentita senem, rugisque seueras
Persulcata genas, & ficto languida passu
Inuadit muros c Elysæ notissima dudum
Tecta petens, oculisque diu liuentibus hæsit,
Peiorem mirata virum: tunc talia fatur.
Otia te Rufine iuuant, frustraque iuuentæ
Consumis florem patrijs inglorius aruis?
Heu nescis quid fata tibi, quid sidera d donent,
Quid fortuna paret. toti dominabere mundo,
Si parere velis. artus ne sperne seniles:
Namque mihi magicæ vires, æuiq; futuri
Præscius ardor inest. noui quo Thessala cantu
Eripiat Lunare iubar, quid signa sagacis
Ægypti valeant, qua gens Chaldæa vocatis
Imperat arte Deis. nec me latuere fluentes
Arboribus succi, funestarumque potestas
Herbarum, quidquid lethali f germine pollens
Caucasus, & Scythicæ vernant in gramine rupes,
Quas legit Medea ferox, & callida Circe.
Sæpius horrendos Manes, sacrisque g litaui,

Noctur-

a. vbi B.
b. vrna C.
c. Elusæ Fuluius Vrsinus Emendat in Cæsaris lib. 3 de bello Gallico. & Aldus Paulli F. Schol in eundem Cæsaris locum legit. Sed Fuluius hemistichium male recitat: quem Aldus, errore ductus sequutur.
d. spondēt. C. debent. B.
e. Imperet Aldus.
f. gramine P.C.I.
g litatis P.I.

Nocturnis Hecaten, & condita funera traxi
Carminibus victura meis, multósque canendo,
a. flumina P.C.I. — Quamuis Parcarum restarent fila, peremi.
b. repressi B. — Ire vagas quercus, & [a] flamina stare coëgi,
c. cursu B. — Versaque non prono [b] curuaui flumina [c] lapsu,
In fontes reditura suos. neu vana locutum
Me fortasse putes, mutatos cerne Penates.
Dixerat: & niueæ, mirum, cœpere columnæ
Ditari, subitóque trabes lucere metallo.
Illecebris capitur, nimiumque elatus auaro
Pascitur intuitu. sic Rex ad prima tumebat
Mæonius, pulcro cùm verteret omnia tactu.
Sed postquam riguisse dapes, fuluámque reuinctos
In glaciem vidit latices: tunc munus acerbum
Sensit, & inuiso votum damnauit in auro.
Ergo animi victus, sequimur quocunq; vocabis,
Seu tu vir, seu Numen, ait: patriáque relicta
Eoas Furiæ iussu tendebat ad arces,
Instabilesq; olim Symplegadas, & freta remis
d. vrbe P.C.I. — Inclyta Thessalicis: celsa qua Bosporus [d] arce
Splendet, & Othrysijs Asiam discriminat oris.
Vt longum permensus iter, ductúsque maligno
Stamine fatorum, claram subrepsit in aulam.
Ilicet ambitio nasci: discedere rectum:
Venum cuncta dari. profert arcana, clientes
Fallit, & ambitos à principe vendit honores.
Ingeminat crimen, commoti pectoris ignem
Nutrit, & exiguum stimulando vulnus acerbat.
Ac veluti innumeros amnes accedere Nereus
Nescit, & vndantē quamuis hinc hauriat Istrum,
Hinc bibat æstiuum septeno gurgite Nilum,
e. manet. C.I.P. — Par semper, similisq; [e] meat: sic fluctibus auri

Expleri

xpleri calor ille nequit cuicunque monile
ontextum gemmis, aut prædia culta fuissent:
usino populandus erat, dominoq; parabat
xitium fecundus ager: metuenda colonis
ertilitas: Laribus pellit, detrudit auitis
inibus, aut aufert viuis, aut occupat hæres.
ongestæ cumulantur opes, orbisq; [a] ruinas
ccipit vna domus. populi seruire coacti,
lenáque priuato succumbunt oppida regno.
Quo vesane ruis? teneas vtrumque licebit
ceanum, laxet rutilos tibi Lydia fontes,
Iungantur solium Crœsi, Cyríque tiaræ:
unquam diues eris, nunquam satiabere quæstu.
emper inops, quicumque cupit. contentus honesto
abricius paruo spernebat munera [c] Regum,
udabátque graui Consul Serranus aratro,
t casa pugnaces Curios angusta [d] tegebat.
æc mihi paupertas augustior: hæc mihi tecta
ulminibus maiora tuis. tibi quærit inanes
uxuries nocitura cibos: mihi donat inemtas
Terra dapes. rapiunt Tyrios tibi vellera succos,
Et picturatæ saturantur murice vestes.
eic radiant flores, & prati viua voluptas
ngenio variata suo: fulgentibus illic
urgunt strata toris. heic mollis panditur herba,
ollicitum curis non abruptura soporem.
Turba salutantum latas [e] ibi perstrepit ædes:
eic auium cantus, labentis murmura riui.
iuitur exiguo melius: natura beatis
mnibus esse dedit, si quis cognouerit vti.
æc si nota forent, frueremur simplice cultu:
lassica non fremerent: non stridula fraxinus iret:

Non

a. rapinas B.

b. iungatur solium Cyri, Crœsiq;. P. I.

c. Regis. B.

d. texebat. C. I.

e. tibi P. C. I.

Digitized by Google

Non ventus quateret puppes, non machina muros.
Crescebat scelerata sitis, prædæque recentis
Incestus flagrabat amor, nullusque petendi
Cogendiue pudor. crebris periuria miscet
Blanditiis: sociat perituro fœdere dextras.
Si semel è tantis poscenti quisque negasset,
Effera prætumido quatiebat corda furore.
Quæ sic Getuli iaculo percussa leæna,
Aut Hyrcana premens, raptorem bellua partus,
Aut serpens calcata furit? iurata Deorum
a. nusquā C. — Maiestas teritur:[a] numquam reuerentia mensæ,
Non coniux, non ipse simul, non pignora cæsa
Sufficiunt odiis: non exstinxisse propinquos,
b. exscindere B. — Non notos egisse sat est.[b] extinguere ciues
Funditus, & nomen gentis delere laborat.
c. perimit celeri B. — Nec [c] celeri mittit letho: crudelibus antè
Suppliciis fruitur. cruciatus, vincla, tenebras
Dilato mucrone parat, prô sæuior ense
d. Portēti B. — [d] Parcendi rabies, concessaq; vita dolori.
e parū? C. — Mors adeóne [e] paruum est? caussis fallacibus instat:
Arguit attonitos se iudice. cetera segnis,
Ad facinus velox: penitus regione remotas
Impiger ire vias. non illum Sirius ardens,
f. Typhæo vulgati li. corruptè. — Brumáue [f] Rhipæo [g] stridens Aquilone retardat.
Effera torquebant auidæ præcordia curæ,
g. stringēs I. — Effugeret ne quis gladios, [h] ne perderet vllum
h neu P. C. — Augusto miserante nefas. non flectitur annis:
Non ætate labat. iuuenum rorantia colla
Ante patrum vultus stricta cecidere securi.
Ibat grandæuus nato moriente superstes
Post trabeas exsul. quis prodere tanta relatu
Funera, quis cædes posset deflere nefandas?

Quid

uid tale immanes vnquam gessisse feruntur
l Scinis Isthmiaca pinu, vel rupe profunda
ron, vel Phalaris tauro, vel carcere Sulla?
mites Diomedis equi: Busiridis aræ
ementes. iam Cinna pius, iam Sparthace lenis
fino collatus erit. deiecerat omnes
cultis odijs terror, tacitique sepultos
pirant gemitus, indignarique verentur.
At non magnanimi virtus Stiliconis eodem
icta metu: solus, medioque in turbine rerum
ntra lethiferos rictus, contraque rapacem
ouit tela feram, volucris non præpete cursu
clus equi, non Pegaseis adiutus habenis.
ic cunctis optata quies, hic sola pericli
urris erat, clypeusq; trucem porrectus in hostem:
ic profugis sedes, aduersaque regna furori,
uandis hic castra bonis: hucusque minatus
erebat, retroque fuga cedebat inerti.
aud secus hiberno tumidus cum vertice torrens
xa rotat, a voluitque nemus, b pontesque reuellit, a. venitq; B.
angitur obiectu scopuli, quærensq; meatum
umat, & illisa montem circumtonat vnda. b. postelij B.
ua dignum te laude feram, qui pæne ruenti,
psuroq; tuos humeros obieceris orbi?
e nobis trepidæ ceu sidus dulce carinæ
endere Dei: geminis quæ lapsa procellis
nditur, & victo trahitur iam cæca magistro.
ichius c quondam perhibetur in æquore Perseus c. r ibro P. C. I.
eptuni domuisse pecus: sed tutior alis
e non penna d vehit rigida cũ Gorgone Perseus. d. legit B.
i non vipereo defensus crine Medusæ.
im vilis amor suspensæ virginis egit:

Digitized by Google

Te Romana salus. taceat superata vetustas,
Herculeos conferre tuis iam desinat actus.
Vna Cleonæum pascebat silua leonem.
Arcadiæ saltum vastabat dentibus vnum
Sæuus aper: túque ô compressa matre rebellis
Non vltra Libyæ fines Antæe nocebas,
Solaq; fulmineo resonabat Creta iuuenco,
Lernæámque virens obsederat Hydra paludem,
Hoc monstrum non vna palus, non vna tremebat
Insula; sed Latia quidquid ditione subactum
Viuit, & à primis Ganges horrebat Iberis.
Hoc neque Geryon triplex, nec turbidus Orci
Ianitor æquabat, nec si concurrat in vnum
Vis Hydræ, Scyllæque fames, & flama Chymæræ.
Certamen sublime diu, sed moribus impar
Virtutum, scelerumq; fuit. iugulare minatur:
Tu prohibes. ditem spoliat: tu reddis egenti.
Eruit: instauras. accendit prœlia: vincis.
Ac velut infecto morbus crudescere cælo
Incipiens, primo pecudum depascitur artus;
Mox populos, vrbesq; rapit, ventisq; perustis,
a. diffundit P.C.I. *Corruptos Stygiam pestem* [a] *desudat in amnes.*
Sic auidus predo iam non per singula sæuit;
Sed sceptris inferre minas, omniq; peremto
b. ardet P.I. *Milite, Romanas* [b] *audet prosternere vires.*
c. retentat P.C. *Iam gentes, Istrumq; mouet, Scythiamq;* [c] *receptat*
Auxilio, traditq; suas hostilibus armis
d. defendit B. *Relliquias. mistis* [d] *descendit Sarmata Dacis,*
Et qui cornipedes in pocula vulnerat audax
Massagetes, patriamque libens Mæotin Alanus.
Membraque qui ferro gaudet pinxisse Gelonus.
e. collata L. *Rufino* [e] *collecta manus: vetat ille domari,*

Innectit-

meditítque moras, & congrua tempora differt.
Iam tua cùm Geticas strauisset dextera turmas,
'lta Ducis socij lethum, parsq; vna maneret
)ebilior, facilisq; capi : tunc a impius ille a. proditor
Proditor imperij, coniurat[illegible] Getarum, P.C.I. b. Impius P.C.I.
)istulit instantes eluso principe pugnas,
Iunnorum c laturus opem : quos affore bello c. ablaturus B.
lerat, & inuisis mox se coniungere castris.

Est genus extremos Scythiæ vergentis in ortus
'rans gelidũ Tanaim: quo non d deformius vllum d. famosius P. C. I.
lrctos alit. e tristes habitus, obscenaq; visu e. turpes B.
orpora : mens duro numquam cessura labori.
ræda cibus, vitanda Ceres, f fratresque necare f. fratremque secare C. frontéque secare P.I.
udus, & occisos pulcrum iurare parentes.
ec plus nubigenas duplex natura g biformis g. biformes P.C.I.
ognatis aptauit equis : acerrima nullo
rdine mobilitas, insperatiq; recursus.
uos tamen impauidus contra spumantis ad Hebri
Tendit aquas, sic ante tubas i ferrumq; precatus: h Tendis P.G.I.
Mauors, nubifero seu tu procumbis in Æmo. i. aciemq; B.
u te cana gelu Rhodope, seu remige k Medo k. nudo P.I.
llicitatus Athos, seu caligantia nigris
cibus Pangæa tenent, accingere mecum
Thracas defende tuos : si lætior adsit
'oria, vestita spolijs donabere quercu.
udijt illa pater, scopulisq; niualibus Æmi
rgit, & hortatur celeres clamore ministros.
r galeam Bellona mihi, l nexuque rotarum l. nexusq; P.C.
ende Pauor: frenet m rapidos Formido iugales. m. trepidos B.
stinas vrgete manus, meus ecce paratur
d bellum Stilico, qui me de more tropæis
itat, & hostiles suspendit in arbore cristas.

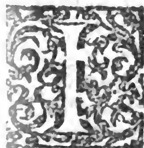
Communes semper litui communia nobis
a. cursu. P.C. Signa canunt, iunctoque sequor tentoria [a] curru.
Sic fatus campo insiluit, lateque fugatas
b. agebant P.C. Hinc Stilico turbas, illinc Gradiuus [b] agebat
Et clypeis, & mole pares: stat cassis vtrique
Sidereis hirsuta iubis, loricaq; cursu
Æstuat, & largo satiatur vulnere cornus.
c. multoq; P.C.I. Acrior interea voto, [c] multisq; Megera
d. malo, P.C.I. Luxuriata [d] malis, mæstam deprendit in arce
Iustitiam, [e] diroq; prior sic ore lacessit.
e. atque prior diro P.C.I. En tibi prisca quies, [f] reuocataque sæcula rursus,
Vt rebare, vigent. en nostra potentia cessit,
f. renouataq; P. C. Nec locus est vsquam Furijs. huc lumina flecte:
Adspice Barbaricis iaceant quot mœnia flammis,
g. clades, C. Quas mihi Rufinus [g] strages, quantumq; cruoris
Præbeat, & quantis epulentur cædibus hydri.
h. sidera noctis: B. Linque homines, sortemq; meam: pete [h] sidera: notis
Autumni te redde plagis, qua vergit in Austrum
Signifer, æstiuo sedes vicina Leoni.
Iam pridem gelidæ cessant confinia Libræ,
Atque vtinam per magna sequi conuexa liceret.
Diua refert. non vlterius bacchabere demens.
i. ille C. Iam pœnas dabit [i] iste tuus: iam debitus vltor
Imminet, & terras qui nunc, ipsumque fatigat
Æthera, nec vili moriens condetur arena.
Iamque aderit læto promissus Honorius æuo,
Nec forti genitore minor, nec fratre corusco:
k. qui C. Qui subiget Medos, [k] & cuspide proteret Indos.
Subiuga venturi Reges, calcabitur asper
Phasis equo, pontemq; pati cogetur Araxes.
Tuque simul grauibus ferri religata catenis
Expellere die, debellatasque draconum

Tonsa

Digitized by Google

Tonsa comas imo Barathri claudere recessu.
Tunc tellus communis erit: tunc limite nullo
Discernetur ager: nec vomere sulcus adunco
Findetur: subitis messor gaudebit aristis.
Rorabunt querceta fauis: stagnantia passim
Vina fluent, oleiq; lacus: nec murice tinctis
Velleribus quæretur honor: sed sponte rubebunt
Attonito pastore greges, Pontumq; per omnem
Ridebunt virides gemmis nascentibus algæ.

CL. CLAVDIANI IN RVFINVM, LIBER II.

IAm post edomitas Alpes, defensaque regna
Hesperiæ, merita complexus sede parentem
Auctior adiecto fulgebat sidere mundus,
Iamq; tuis Stilico Romana potentia curis,
Et rerum commissus apex. tibi credita fratrum
Vtraque maiestas, geminæq; exercitus aulæ.
Rufinus (neque enim patiuntur sæua quietem
Crimina, pollutæque negant arescere fauces)
Infandis iterum [a] terras accendere bellis
Inchoat, & solito pacem turbare tumultu.
Hæc etiam secum. qua nam ratione tuebor
Spem vitæ fragilem? qua tot depellere fluctus
Arte queam? premor hinc odijs: hinc milite cingor.
Heu quid agam? non arma mihi, nō principis vllus
Auxiliatur amor, matura pericula surgunt
Vndique, & impositi radiant ceruicibus enses.

a. bellis accendere terras C.

Digitized by Google

Quid restat, nisi cuncta nouo confundere luctu,
Insontesque meæ populos miscere ruinæ?
Euerso iuuat orbe mori. solatia letho
Exitium commune dabit: nec territus antè
Discedam: cum luce simul linquenda potestas.
Hæc fatus, ventis veluti si frena remittat
Æolus, abrupto gentes sic obiice fudit,
Laxauitq; viam bellis, & , ne qua maneret
a. demisit C. Immunis regio, cladem [a] diuisit in [b] orbem,
b. vrbes. B. Disposuitque nefas. alij per terga ferocis
Danubij solidata ruunt, expertáque remos
c. lustra. B. Frangunt stagna rotis: alij per Caspia [c] claustra,
Armeniasque niues inopino tramite ducti
Inuadunt orientis opes. iam pascua fumant
Cappadocum, volucrumq; parens Argæus equorum:
Iam rubet altus Halis, nec se defendit iniquo
d. montes B. Monte Cilix, Syriæ [d] tractus vastantur amœni,
Assuetumq; choris, & læta plebe canorum
Proterit imbellem sonipes hostilis Orontem.
Hinc planctus Asiæ: Geticis Europa cateruis
Ludibrio, prædæq; datur, frondentis adusque
Dalmatiæ fines: omnis quà mobile Ponti
Æquor, & Hadriacas tellus interiacet undas,
Squalet inops pecudum, nullis habitata colonis,
Instar anhelantis Libyæ, quæ torrida semper
Solibus humano nescit mansuescere cultu.
Thessalus ardet ager: reticet pastore fugato
Pelion: Emathias ignis populatur aristas.
Iam plaga Pannoniæ, miserandaq; mœnia Thracū,
Aruaque Mysorum: iam nulli flebile damnum,
Sed cursus solennis erat, campusq; furori
Expositus, sensumq; malis detraxerat vsus.

Eheu

heu quàm breuibus pereunt ingentia caussis.
nperium tanto quæsitum sanguine, tanto
ruatum, quod mille ducum peperere labores,
uod tantis Romana manus contexuit annis,
roditor vnus iners angusto tempore vertit.
Vrbs etiam, magnæ quæ dicitur æmula Romæ, Constantinopolis.
t Chalcedonias contra despectat arenas,
m non finitimo Martis terrore mouetur;
ed propius lucere faces, & rauca sonare
ornua, vibratisque peti fastigia telis
Adspicit. hi vigili muros statione tueri,
Hi iunctis properant portus munire carinis.
Obsessa tamen ille ferus lætatur in vrbe,
Exsultatque malis, summoque à culmine turris
mpia vicini cernit a certamina campi. a. spectacula B.
inctas ire nurus, hunc per vada cærula mergi,
eminecem hunc subitò percussum vulnere labi
Dum fugit, hunc animam portis efflare sub ipsis,
Nec canos prodesse seni, puerìq; cruore
Maternos vndare sinus. immensa voluptas,
Et risus plerumque subit: dolor afficit vnus,
Quòd feriat non ipse manu. videt omnia latè
Præceptis incensa suis, & crimine tanto
Luxuriat, carumque sibi non abnegat hostem.
actabatque vltro, soli quòd castra paterent,
ermonumque foret vicibus permissa potestas.
Egregij quoties exisset fœderis auctor
tipatus socijs, circumque armata clientum
Agmina, priuatis ibant famulantia signis:
pse inter medios, ne qua de parte relinquat
Barbariem, reuocat fuluas in pectore pelles,
Frenaque, & immanes pharetras, arcusq; sonoros

Assimulat, mentemque palàm testatur amictus.
a. regentem P. — Nec pudet Ausonios currus, & iura [a] regentem
Sumere deformes ritus, vestemque Getarum,
Insignemque habitum Latij mutare, togæque.
Mærent captiuæ pellito iudice leges. (tim?
Quis populi tunc vultus erat? quæ murmura fur-
b dolorẽ P. C. — Nam miseris nec flere quidem, aut lenire [b] dolores
Colloquijs impunè licet. quo nam vsque feremus
Exitiale iugum? duræ quis terminus vmquam
Sortis erit? quis nos funesto turbine rerum,
Aut tantis soluet lacrimis? quos Barbarus illinc,
Hinc Rufinus agit: quibus arua fretumq; negatur?
Magna quidem per rura lues: sed maior oberrat
Intra tecta timor. tandem succurre ruenti
Heu patriæ Stilico: dilecta heic pignora certè,
c. primum C. — Heic domus: heic thalamis [c] proprium Genialibus (omen:
d. Heic P. C. — [d] Hæc tibi felices erexit regia tedas.
Vel solus sperate veni: te prælia viso
Languescent, auidique cadet dementia monstri.
Talibus vrgetur discors Aurora procellis.
At Stilico Zephyris cùm primùm bruma remitti,
Et iuga diffusis nudari cœpta pruinis,
Partibus Italiæ tranquilla in pace locatis,
Vtraque castra mouens Phœbi properabat ad ortus,
Gallica discretis, Eoaque robora turmis
Complexus. numquam tantæ ditione sub vna
Conuenere manus, nec tot discrimina vocum.
Illic Armeniæ vibratis crinibus alæ
e. Herbida B. — [e] Feruida collectæ facili velamina nodo.
Inde truces flauo comitantur vertice Galli,
Quos Rhodanus velox, Araris quos tardior ambit,
Et quos nascentes explorat gurgite Rhenus;
Quos-

Digitized by Google

uosque rigat retro pernicior vnda Garumnæ,
ceani pleno quoties impellitur æstu.
ens eadem cunctis, animique recentia ponunt
ulnera, non odit victus, victoríe superbit.
t quamuis præsens tumor, & ciuilia nuper
assica, bellatrixq; etiam nunc ira caleret,
ducis eximium conspirauêre fauorem.
aud aliter Xerxem toto simul orbe secutus
arratur rapuisse vagos exercitus amnes,
t telis vmbrasse diem, cùm classibus iret
er scopulos, tectumque pedes contemneret æquor.
ix Alpes transgressus erat, nec iam amplius errat
arbarus, aduentumq; [a] tremens, se cogit in vnam — a. timens, C.
lanitiem, tutoq; includit pascua gyro.
um duplici fossa non exsuperabile vallum
sperat alternis sudibus, murique [b] locatum — b. locata C.
speciem cæsis obtendit plaustra iuuencis.
t procul exsanguis Rufinum perculit horror:
nfectæ [c] pallore genæ: stetit ore gelato — c. terrore P.C.I.
ncertus peterétne fugam, veniámne subactus
osceret, an tantos sese transferret in hostes.
uid nunc diuitiæ, quid fului vasta metalli
ongeries, quid purpureis effulta columnis
Atria, prolatæue iuuant ad sidera moles?
Audit iter, numeratque dies, spatioque viarum
Metitur vitam, torquetur peste futura,
Nec recipit somnos, & sæpe cubilibus amens
Excutitur, pœnamque luit formidine pœnæ.
ed redit in [d] faciem, scelerumq; immane resumit — d. rabiem P.
ngenium, sacrasq; fores prædiuitis aulæ
ntrat, & Arcadium mixto terrore precatur.
Per fratris regale iubar, per [e] fata parentis — e. facta P. C.

Ætherij, floremque tui te deprecor æui
Eripe me gladijs: liceat Stiliconis iniquas
Euitare manus. in nostram Gallia cædem
Coniurata venit. quidquid ligat vltima Tethys;
Extremos vltra volitat gens si qua Britannos,
Mota mihi. tantis capiendi credimur armis:
Tot signis vnum petitur caput. vnde cruoris
a. cxli P. C. I. Ista sitis? geminum [a] Stilico sibi vindicat axem,
Et nullum vult esse parem: succumbere poscit
Cuncta sibi; regit Italiam, Libyamq; coërcet:
Hispanis Gallisq; iubet. non orbita Solis,
Non illum natura capit. quascumque parauit
Hic Augustus opes, & , quas post bella recepit,
Solus habet: possessa semel non reddere curat.
b. fruetur: P. I. Scilicet ille quidem tranquilla pace [b] fruatur:
c. Spartem B. Nos premat obsidio? quid [c] partem inuadere tentat?
Deserat Illyricos fines; Eoa remittat
Agmina; fraternas ex æquo diuidat hastas;
Nec sceptri tantùm fueris, sed militis heres.
Quòd si dissimulas nostræ succurrere morti,
Nec prohibere paras: Manes, & sidera testor,
Hæc ceruix non sola cadet; miscebitur alter
Sanguis, nec Stygias ferar incomitatus ad Vmbras,
Nec mea securus ridebit funera victor.
Hæc vbi: dictatur facinus, missusq; repentè,
Qui ferat extortas inuito principe voces.
Intereà Stilico iam lætior hoste propinquo,
Nec multo spatij distantibus æquore vallis
Pugnandi cupidas accendit voce cohortes.
Armenijs frons læua datur; per cornua Gallos
Dexteriora locat. spumis ignescere frena,
Pulueris extolli nimbos, lateque videres

Surgere

Digitized by Google

'urgere purpureis vndantes anguibus hastas,
'erpentumque vago cælum sæuire volatu.
mplet Thessaliam ferri nitor, antraq; docti
Cornipedis, teneroque amnis reptatus Achilli,
Et nemus Octæum resonat clamore: niualis
Ossa tonat, pulsoque fragor geminatur Olympo.
ntumuit virtus, & lucis prodigus arsit.
mpetus. haud illos rupes, haud alta vetarent
'lumina: præcipiti strauissent omnia cursu.
Si tunc his animis acies collata fuisset,
Prodita non tantas vidisset Græcia clades:
Oppida semoto Pelopeia Marte vigerent:
'tarent Arcadiæ, starent Lacedæmonis arces:
Non mare fumasset geminum flagrante Corintho,
Nec fera Cecropias traxissent vincula matres.
lla dies potuit nostris imponere finem
Cladibus, & sceleris caussas auferre futuri.
nuida, prô, quantum rapuit Fortuna triumphum.
'nter equos, interque tubas mandata feruntur
Regis, & armati veniunt ductoris ad aures. a. Regia. P.C.I.
Obstupuit; simul ira virum, simul obruit ingens
Mæror, & ignauo tantum licuisse nocenti
Miratur. dubios anceps sententia voluit
Euentus: peragat pugnas, an fortia cœpta
Deserat. Illyricis ardet succurrere damnis:
Præceptis obstare timet. reuerentia frangit
Virtutis stimulos: hinc publica commoda suadent,
Hinc metus inuidiæ: tandem indignatus ad astra
Extollit palmas, & ab imo pectore fatur.

Numina Romanis nondum satiata ruinis,
Si iuuat imperium penitus de stirpe reuelli,
Vno si placuit deleri sæcula lapsu,

Si pig-

Digitized by Google

Si piget humani generis: prorumpat in arua
Libertas effrena maris, vel limite nullo
Deuius errantes Phaëthon confundat habenas.
Cur per Rufinum geritur? procumbere mundum
Hoc auctore pudet. medijs reuocamur ab armis,
Prô dolor, & strictos deponere cogimur enses.
Vos arsuræ vrbes, perituraq; mœnia testor.
Cedo equidem, & miserum permitto [a] cladibus orbem.
Flectite signa duces: redeat iam miles Eous.
[b] Parendum est: taceant litui: prohibete sagittas.
Parcite contiguo, Rufinus præcipit, hosti.
His dictis, omnes vnà fremuere manipli:
Quantum non Italo percussa Ceraunia fluctu:
Quantum non madidis illisa tonitrua Coris.
Secerniq; negant, ereptaq; prælia poscunt,
Insignemque ducem populus defendit vterque,
Et sibi quisque trahit. magno certatur amore,
Alternamque fidem non illaudata lacessit
Seditio, talique simul clamore mouentur.
Quis mihi nudatos enses, quis tela lacertis
Excutit, & solui curuatos imperat arcus?
Quis nam audet [c] leges vibrato imponere ferro?
Inflamata semel nescit mitescere virtus.
Iam [d] iam Barbaricos sitientia [e] pila cruores
Sponte volant, [f] vltrixq; manus mucrone furenti
Ducitur, & siccum gladium vagina recusat.
Non patiar. sempérne Getis discordia nostra
Proderit? en iterum belli ciuilis imago.
Quid consanguineas acies, quid diuidis olim
Concordes aquilas? non dissociabile corpus,
Coniunctumq; sumus. te quò libet ire sequemur:
Te vel Hyperboreo damnatam sidere Thulen,

a. casibus hostem B.
b. Parcendũ P.C.I.
c. stricto leges P.C.I.
d. mihi P.C.I.
e. tela C I.
f. vltroque P.C.I.

Te vel

Digitized by Google

vel ad incensas Libyæ comitabor arenas.
lorum si stagna petas, rubrique recessus
itoris, auriferum veniam poturus Hydaspen.
alcare Notum, secretaque litora Nili
scentis iubeas, mundum post terga relinquam.
quocumque loco Stilico tentoria figet,
ic patria est. Dux inde vetat: desistite quæso,
que auidam differte manum. cadat iste minacis
uidiæ cumulus. non est victoria tanti,
videar vicisse mihi. vos fida iuuentus
mei quondam socij. nec plura locutus
exit iter. vacuo qualis discedit hiatu
patiens remeare leo, quem plurima cuspis,
pastorales pepulerunt igne cateruæ,
clinatque iubas, demissaque lumina velat,
trepidas mæsto rimatur murmure siluas.
t sese legio vidit disiuncta relinqui:
gentem tollit gemitum, galeasque [b] solutis
Iumectat lacrymis, pressamque morantia vocem
Thoracum validos pulsant suspiria nexus.
Tradimur, heu, tantumq; sequi prohibemur amorẽ,
Exclamant, [d] tradisne tuas Dux optime dextras,
uas tibi victrices toties Bellona probauit?
Nos adeò viles? adeò felicior axis
Iesperius, meruit qui te rectore teneri?
Quid nobis patriam, quid cara reuisere tandem
Pignora, [e] dilectósue iuuat coluisse Penates?
Te sine dulce nihil. iam formidata tyranni
Tempestas subeunda mihi: qui fortè nefandas
Iam parat insidias: qui nos aut turpibus Hunnis,
Aut [f] impacatis famulos præstabit Alanis.
Quamquam non adeò robur defecerit omne,

Tantáue

a. Acquoris, C.

b. solutas. C.

c. Thoracis P. C.

d. spernésne B.

e. dilectósque C.

f. implacatis P. C.

Digitized by Google

Tantáue gestandi fuerit penuria ferri?
Tu licet occiduo maneas sub cardine Solis,
Tu mihi dux semper Stilico, nostramq; vel absens
Experiere fidem: dabitur tibi debita pridem
Victima: promissis longè placabere sacris.
Tristior Æmonijs miles digressus ab oris,
Tangebat Macedûm fines, murosque subibat
Thessalonica tuos. sensu dolor hæret in alto
Abditus, & tacitas vindictæ præstruit iras,
Spectaturque fauens odijs locus, aptaq; letho
Tempora, nec quisquam tanta de plebe repertus,
Proderet incautis qui corda minantia verbis.
Quæ non posteritas, quæ non mirabitur ætas
Tanti consilium vulgi potuisse taceri,
Aut facinus tam grande tegi, mentisq; calorem
Non sermone viæ, non inter pocula rumpi?
Æqualis tantam tenuit constantia turbam,
Et fuit arcanum populo. percurritur Hebrus,
Deseritur Rhodope, Thracumq; per ardua tendunt,
Donec ad Herculei peruentum nominis vrbem.
Vt cessisse ducem, propius venisse cohortes
Cognita Rufino: magna ceruice triumphat,
Omnia tuta ratus, sceptrumque capessere seruet,
Et coniuratos hortatur voce clientes.
Vicimus: expulimus. facilis iam copia regni:
a. poscere B. Nullus ab hoste timor. quis enim, quem [a] vincere
Horruit, hunc tanto munitũ milite vincat? (solum
Quis ferat armatum, quem nõ superauit inermem?
I nunc exitium nobis meditare remotus
Incassum Stilico. dum nos longissima tellus
b. interfluat B. Diuidat, & medijs Nereus [b] interstrepat vndis,
c. Consule B. Alpinas transire tibi me [c] sospite rupes

Haud

ud dabitur: iaculis illinc me figere tenta.
:ere ferox ensem, qui nostra ad mœnia tendi:
sit ab Italia. non te monumenta priorum,
n exempla vetant? quisnam conatus adire
s iactat vitasse manus? detrusimus orbe
medio, tantisq; simul spoliauimus armis.
nc epulas tempus, socij, nunc larga parare
nera, donandumq; nouis legionibus aurum.
portuna meis oritur lux crastina votis.
od nolit, Rex ipse velit, iubeatque coactus
partem mihi regna dari: contingat in vno
inati fugisse modum, crimenque tyranni.
Talibus acclamat dictis infame nocentum
ncilium, qui perpetuis creuere rapinis,
quos vna facit Rufino caussa sodales.
citum duxisse nihil; delicta fuere
exus amicitiæ: iam iam [a] connubia læti
espondent aliena sibi, frustraq; vicissim
omittunt, quas quisque petat, quas deuoret vrbes.
Cœperat humanos alto sopire labores
ox gremio, pigrasq; soper diffuderat alas.
e diu curis animum stimulantibus [b] æger
abitur in somnos. vix toto corde quierat,
cce videt diras alludere protinus Vmbras,
as dedit ipse neci: quarum, quæ clarior, vna
isa loqui: pro surge toro. quid plurima voluis
luxius? hæc requiem rebus, finemq; labori
llatura dies omni iam plebe redibis
ltior, & læti manibus portabere vulgi.
as canit ambages: occulto fallitur ille
)mine, nec capitis [c] fixi præsagia sensit.
am summum radijs stringebat Lucifer Æmum,
Festinam-

a. connubia. C.

b. ægrotus P. C.

c. sensit præsagia fixi. I. dixi B.

Festinamque rotam solito properantior vrget.
Tandem Rufini visurus funera Titan
Prosiluit stratis, densæque capacia turbæ
Atria regifico iussit splendere paratu
Exceptura dapes, & , quod post vota daretur,
Inscribi proprijs aurum fatale figuris.
Ipse salutatum reduces post prælia turmas
Iam regale tumens, & principe celsior ibat,
a. iactabat P.C.I. *Collaq; femineo* [a] *gestabat mollia gestu*
Imperij certus: tegeret ceu purpura dudum
Corpus, & ardentes ambirent tempora gemmæ.
Vrbis ab angusto tractu, qua vergit in Austrum,
Planities vicina patet: nam cetera Pontus
Circuit, exiguo dirimi se tramite passus.
b. Martis P.C. lucida Martis I. *Heic vltrix acies ornatu fulgida* [b] *ferri*
Explicuit cuneos. pedites in parte sinistra
Consistunt: equites illinc poscentia cursum
Ora reluctantur pressis sedare lupatis.
c. Heic P. I. [c] *Hinc alij sæuum cristato vertice nutant,*
Et tremulos humeris gaudent vibrare colores,
Quos operit, formatque chalybs. coniuncta per artem
d. animatur. P.I. *Flexilis inductis* [d] *hamatur lamina membris,*
Horribilis visu: credas simulacra moueri
Ferrea, cognatoque viros spirare metallo.
Par vestitus equis, ferrata fronte minantur,
Ferratosque mouent securi vulneris armos,
f. Diuiso P.I. [e] *Et iusso stat quisque loco. metuenda voluptas*
Cernenti, pulcerque timor, spirisque remissis
Mansuescunt varij vento cessante dracones.
Augustus veneranda prior vexilla salutat:
Rufinus sequitur, qui fallere cuncta solebat
Callidus affatu, deuotaque brachia laudat

Nomine

omine quemque vocans: natosq; patresq; reuersis
untiat incolumes, illi dum plurima ficto
rtatim sermone petunt: intendere longos
tergo amplexus, insperatoq; suprema
rcuitu sociare parant. decrescere campus
cipit, & clypeis in se redeuntia iunctis
rno paulatim sinuantur cornua ductu.
ligat immensa virides indagine [a] siluas a. saltus C.
nator; sic attonitos ad litora pisces
quoreus populator agit, rarosq; plagarum
ntrahit anfractus, & hiantes colligit oras.
cludunt alios. cingi se feruidus ille
escit adhuc, grauiterq; apprensa veste morantem
crepat Augustum. scandat sublime tribunal:
rticipem sceptri, socium declaret honoris.
m subito stringunt gladios; vox desuper ingens
fremuit, nobis etiam deterrime nobis
erasti famulas imponere posse catenas?
nde redi nescis? patiarne audire satelles,
ui leges alijs, libertatemque reduxi?
is [b] domitum ciuile nefas: bis rupimus Alpes. b. domui C.
ot nos bella docent, nulli seruire tyranno.
iriguit. spes nulla fugæ: seges vndique ferri
ircumfusa micat. dextra, læuaq; reuinctus
esit, & ensiferæ stupuit mucrone coronæ.
t fera, quæ nuper montes amisit auitos,
ltorumq; exsul nemorum, damnatur arenæ:
Muneribus [d] commota ruit. vir murmure contra c. vulneribus P. I.
ortatur, nixuq; genu venabula tendit. d. conuicta
lla pauet strepitus, cuneosq; erecta theatri I. comata.
espicit, & tanti miratur sibila vulgi. P.
nus per medios audendi pronior ense

F *Prosilit*

Digitized by Google

a. exserto P.C.I. Prosilit [a] erecto, dictisq; & vulnere tortus
Appetit. hac Stilico, quem iactas pellere, dextra
Te ferit: hoc absens inuadit viscera ferro.
b. fatur C.P.I. Sic [b] fatus, [c] meritoq; latus transuerberat ictu.
c. meritúq; P. Felix illa manus, talem quæ prima cruorem
Hauserit, & fessi pœnam librauerit orbis.
Mox omnes fodiunt hastis, artusque trementes
d. tela P.I. Dilaniant: vno tot corpore [d] pila tepescunt,
Et non infecto puduit mucrone reuerti.
Hi vultus auidos, & adhuc spirantia vellunt
Lumina: truncatos alij rapuere lacertos.
Amputat ille pedes; humerum quatit ille solutis
e. confinia B. Nexibus. hic fracti reserat [e] curuamina dorsi.
Hic iecur, hic cordis fibras, hic pandit anheli
Pulmonis latebras. spatium non inuenit ira,
f. victor B. Nec locus est odijs. consumto funere [f] vix tum
g. cadit P. Deseritur, sparsumque [g] perit per tela cadauer.
Sic mons Aonius rubuit, cùm Penthea ferrent
Mænades, aut subitò mutatum Actæona cornu
Traderet insanis Latonia virgo Molossis.
Criminibúsne tuis [h] speras fortuna mederi?
h. credis P.C. Et malè donatum [i] certas æquare fauorem
i. speras P.C. Supplicijs? vna tot millia morte rependis?
Euersis agedum Rufinum diuide terris:
Da caput Odrysijs: truncum mereantur Achiui.
Quid reliquis dabitur? nec singula mēbra peremtis
k. obuia B. Sufficiunt populis. vacuo plebs [k] vndique muro
Iam secura ruit. senibus non obstitit ætas,
Virginibúsue pudor. viduæ quibus ille maritos
Abstulit, orbatæq; ruunt ad gaudia matres,
Insultantq; alacres. laceros iuuat ire per artus,
Pressaq; calcato vestigia sanguine tingi.

Nos

ec minùs assiduis [a] certant elidere saxis
odigiale caput, quod [b] iam de cuspide summa
utabat, digna rediens ad mœnia pompa.
extera quinetiam ludo concessa vagatur
ira petens [c], pœnasq; animi persoluit auari
rribili lucro, vinosq; imitata [d] retentus
gitur adductis digitos inflectere neruis.
Desinat elatis quisquam confidere rebus,
stabilésque Deos, [e] ac lubrica Numina discat.
a manus, quæ sceptra sibi gestanda parabat,
nius se toties submisit ad oscula supplex
obilitas, inhumata diu, miserque reuulsa
rpore feralem quæstum post fata poposcit.
dspiciat, [f] ne quis nimium sublata secundis
olla gerat. triuijs calcandus spargitur ecce,
ui sibi pyramidas, qui non cedentia templis
riatura suos exstruxit culmina Manes,
t, qui Sidonio velari [g] credidit ostro,
udus pascit aues. iacet en, qui possidet orbem,
xiguæ telluris inops, & puluere raro
er partes tegitur: [h] numquam, totiésque sepultus.
enserunt conuexa necem, tellusque nefandum
molitur onus. iam respirantibus astris,
ifernos grauat Vmbra lacus, pater Æacus horret,
itrantémque etiam latratu Cerberus vrget.
unc animæ, quas ille fero sub iure peremit,
ircumstant, nigrique trahunt ad iudicis vrnam,
festo fremitu. veluti pastoris in ora
ommotæ glomerantur apes, qui dulcia [i] raptu
Aella trahit, pennasq; cient, & spicula tendunt,
t tenuis saxi per propugnacula cinctæ
imosam patriam, dilectaque pumicis antra

F 2 Defendunt,

a. tentant I. flagrant B.
b. nunc C.
c. fraudésque B.
d. receptus B.
e. & P. C. I.
f. quisquam B.
g. creditur. C.
h. nusquam P. I.
i. querens C.

Defendunt, pronoque fauos examine velant.
Est locus infaustis, quo conciliantur in vnum
Cocytus, Phlegetonque vadis: inamœnus vterque
Alueus. hic voluit lacrymas: hic igne redundat.
Turris per geminos flamis vicinior amnes
Porrigitur, solidoq; rigens adamante, [a] sinistrum
Proluit igne latus. dextra Cocytia fundit
Æquora, triste gemens, & fletu concita plangit.
Huc post emeritam mortalia sæcula vitam
[b] D[illegible]eniunt, vbi nulla manent discrimina fati,
Nullus honor, vanoq; exutum nomine Regem
Proturbat plebeius egens, quæsitor in alto
Conspicuus solio pertentat crimina Minos,
Et iustis dirimit sontes. quos nolle fateri
Viderit: ad mala mox transmittit verbera fratris:
Nam iuxtà Rhadamanthus agit. cùm gesta superni
Curriculi, totosq; diu [c] prospexerit actus:
Exæquat damnum meritis, & muta ferarum
Cogit vincla pati: truculentos ingerit vrsis,
Prædonésque lupis: fallaces vulpibus addit.
At qui desidia semper, vinoque grauatus
Indulgens Veneri voluit torpescere luxu:
Hunc suis immundi pingues detrudit in artus.
Qui iusto plus esse loquax, arcanaque suevit
Prodere: piscosas fertur victurus in vndas,
Vt nimiam pensent æterna silentia vocem.
Quos vbi per varios annos, per mille figuras
Egit Lethæo purgatos flumine: tandem
Rursus ad humanæ reuocat primordia formæ.
Tum quoque, dum lites, Stygiíq; negotia soluit
Dura fori, veteresque reos ex ordine quærit,
Rufinum procul ecce notat, visuque seuero

Lustrat,

a. sinistro C.

b. Deueniunt, ibi P. C. I.

c. perspexerit P. C. I.

Luſtrat, & ex imo concuſſa ſede profatur.
Huc superûm labes, huc inſatiabilis auri
Proluuies, preticque nihil non auſe parato,
Quodq; mihi ſummũ ſcelus eſt, huc improbe legum
Venditor, Arctoi ſtimulator perfide Martis,
Cuius ob innumeras ſtrages anguſtus Auerni
Iam ſinus, & plena laſſatur portitor alno.
Quid demens manifeſta negas? en pectus inuſtæ
Deformant maculæ, vitiiſque inoleuit imago,
Nec ſeſe commiſſa tegunt. genus omne dolorum
In te ferre lubet : dubio tibi pendula rupes
Immineat lapſu, volucer te torqueat axis,
Te refugi fallant latices, atque ore natanti
Areſcat decepta ſitis, dapibuſq; relictis
In tua manſurus migret præcordia vultur.
Quamquã omnes alij, quos hæc tormẽta fatigant,
Pars quota ſint Rufine tui? quid tale vel audax
Fulmine Salmoneus, vel lingua Tantalus egit?
Aut inconceſſo Tytius deliquit amore?
Cunctorum ſi facta ſimul iungantur in vnum,
Præcedes numero. quo tanta piacula quiſquam
Supplicio conferre valet? quid denique dignum
Omnibus inueniam, vincant cùm ſingula pœnas?
Tollite de medijs animarum dedecus Vmbris:
Adſpexiſſe ſat eſt. oculis iam parcite noſtris,
Et Ditis purgate domos. agitate flagellis
Trans Styga, trans Erebum : vacuo mandate Ba-
Infra Titanum tenebras, infraq; receſſus (rathro,
Tartareos, noſtrumque Chaos : quo Ditis opaci
Fundamenta latent, [a] præceps vbi merſus anhelet,
Dum rotat aſtra polus, feriunt dum litora venti.

a. penitus que ibi P.C.

FINIS.

CL. CLAVDIANI IN EVTROPIVM,

LIBER I.

Emiferos partus, metuendaque pignora matri,
Mœnibus in medijs auditum nocte luporum
Murmur, & attonito pecudes pastore locutas,
Et lapidum duras hiemes, nimboque minacem
Sanguineo rubuisse Iouem, puteosque cruore
Mutatos, visasq; polo concurrere Lunas,
Et geminos Soles mirari desinat orbis.
Omnia cesserunt eunucho Consule monstra.
Heu terræ cælique pudor. trabeata per urbes
Ostentatur anus, titulumque effeminat anni.
Pandite Pontifices Cumanæ carmina vatis,
Fulmineos sollers Etruria consulat ignes,
Immensumque nefas fibris exploret haruspex,
Quæ noua portendant Superi. Nilúsne meatu
Deuius, & nostri tentat iam transfuga mundi
Se rubro miscere mari? ruptóne Niphate
Rursum Barbaricis Oriens vastabitur armis?
An morbi ventura lues? an nulla colono
Responsura seges? quæ tantas expiet iras
Victima? quo diras iugulo placabimus aras?
Consule lustrandi fasces, ipsoq; litandum
Prodigio:[a] quæcumque [b] parant hoc omine fata
Eutropius ceruice luat. sic [c] omnia nobis
[d] Hæc regni fortuna tenes? quænam ista iocandi
Sæuitia? humanis quantum bacchabere rebus?
Si tibi seruili placuit fœdare curules

a. quodcumque P.C.I.
b. canãt B.
c. omina Ald.
d. Hoc C. Ald.

Crimine,

imine, procedat laxata compede Consul.
ipta Quirinales sumant ergastula cinctus.
es [a] saltem quemcūq; virum: discrimina quædam a.aliū B.
nt famulis, splendorq; suus, maculamq; minorem
onditionis habet, domino qui vixerit vno.
pelagi fluctus, Libyæ si discis arenas,
utropij numerabis heros, quot iura, quot ille
Iutauit tabulas, vel quanta vocabula vertit.
Nudatus quoties medicum dum consulit emtor, b.Mutatus P.C.I.
Ne qua per occultum lateat iactura dolorem,
Omnes pœnituit pretij, venumque redibat,
Dum vendi potuit. postquam deforme cadauer
Mansit, & in rugas totus defluxit aniles;
Iam specie doni certatim limine pellunt,
Et fœdum ignaris properant obtrudere munus.
Tot translata iugis summisit colla vetustum
Seruitium, semperq; nouum, nec destitit vmquam:
Cœpit sæpe tamen cunabula prima cruentis
Debita supplicijs: rapitur castrandus ab ipso
Vbere: suscipiunt matris post viscera pœnæ.
Aduolat Armenius certo mucrone recisos
Edoctus mollire mares, damnoq; nefandum
Aucturus pretium. fecundum corporis [c] ignem c.inguen I.
Sedibus exhaurit geminis, vnoq; sub ictu
Eripit officium patris, nomenq; mariti.
Ambiguus vitæ iacuit, penitusq; supremum
In cerebrum secti traxerunt frigora nerui.
Laudemúsne manum, quæ vires abstulit hosti?
An potius fato caussam tribuisse queramur?
Profuerat mansisse virum. felicior exstat
Opprobrio: seruiret adhuc, si [d] fortior esset. d.grandior. B.
Inde per Assyriæ trahitur commercia ripæ.

Hinc fora venalis Galata ductore frequentat,
a. posset P.I. *Permutatque domos varias. quis nomina* [a] *possit*
Tanta sequi? miles stabulis Ptolomæus in illis
Notior. hic longo lassatus pellicis vsu
b. Arétheo P.I. *Donat* [b] *Aristæo, neque enim iam dignus haberi,*
Nec maturus emi, cùm fastiditus abiret.
Quæ genuit, quanto planxit diuortia luctu.
Hæc erat heu Ptolomæe fides? hoc profuit ætas
In gremio consumpta tuo, lectusque iugalis,
Et ducti toties inter præsepia somni?
Libertas promissa perit, viduúmne relinquis
Eutropium? tantasque premunt obliuia noctes?
Crudelis, generis prô sors durissima nostri.
c. conubia P.C.I. *Femina cùm senuit, retinet* [c] *connubia partu,*
Vxorisque decus matris reuerentia pensat:
d. nitimur P.C.I. *Nos Lucina fugit, nec pignore* [d] *nititur vllo.*
Cum forma dilapsus amor, defloruit oris
Gratia. qua miseri scapulas tutabimur arte?
e. auitum B. *Qua placeam ratione senex? sic fatus* [e] *acutum*
Aggreditur lenonis opus, nec segnis ad artem
Mens erat, officijque capax, omnesque pudoris
Hauserat insidias. custodia nulla tuendo
Fida toro: nulli poterant excludere vectes.
f. in P.C.I. *Ille vel ærata Danaën* [f] *sub turre latentem*
Eliceret. fletus domini fingebat amantis,
Indomitasque mora, pretio lenibat auaras,
Lasciuasq; iocis: nec blandior vllus euntis
Ancillæ tetigisse latus, leuiterque reductis
Vestibus occulto crimen mandasse susurro,
Nec furtis quæsisse locum, nec fraude reperta
Cautior elusi fremitus vitare mariti.
Haud aliter iuuenum flamis Ephyreia Lais

E gemino

E gemino ditata mari, cùm serta refudit
Canities. iam turba procax, noctisque recedit
Ambitus, & raro pulsatur ianua tactu,
Seque reformidat speculo damnante senectus.
Stat tamen, atque alias succingit lena ministras,
Dilectumque [a] diu quamuis longæua lupanar
Circuit, & retinet mores, quos perdidit ætas.
Hinc honor Eutropio, cumq; omnibus vnica virtus
Esset in eunuchis, thalamos seruare pudicos,
Solus adulterijs creuit: nec verbera tergo
Cessauere tamen, quoties decepta libido
Irati caluisset heri, frustráque rogantem,
Iactantemque suos tot iam per lustra labores,
Dotalem genero, nutritorémque puellæ
Tradidit. Eous rector, Consulque futurus,
Pectebat dominæ crines, & sæpe lauanti
Nudus in argento lympham gestabat alumnæ:
Et cùm se rapido fessam proiecerat æstu,
Patricius roseis pauonum ventilat alis.
Iámque æuo [b] lassata cutis, sulcisque genarum
Corruerat passæ facies rugosior vua:
Flaua minus presso finduntur vomere rura:
Nec vento sic vela tremunt. miserabile turpes
Exedere caput tineæ: [c] desecta patebant
Interualla comæ. qualis sitientibus aruis
Arida ieiunæ seges interlucet aristæ:
Vel qualis gelidis pluma labente pruinis
Arboris immoritur trunco brumalis hirundo.
Scilicet vt trabeis iniuria cresceret olim,
Has in fronte notas, hoc dedecus addidit oris
Luxuriæ fortuna suæ: cùm pallida nudis
Ossibus horrorem dominis præberet imago

a. semel B.

b. laxata P.C.

c. deserta P.C.I.

Decolor, & macies occursu læderet omnes.
Aut pueris latura metus, aut tædia mensis,
Aut crimen famulis, aut procedentibus omen,
a. cespite P.C.I. Et nihil exhausto caperent in [a] stipite lucri.
Sternere quippe toros, vel cædere ligna culinæ
Membra negant. aurum, vestes, arcana tueri
b. inuita B. c. negat. I. Mens [b] infida [c] vetat. quis enim committere vellet
Lenoni thalamum? tandem ceu funus acerbum,
Infaustamq; suis trusere Penatibus Vmbram.
Contemptu iam liber erat. sic pastor obesum
Lacte bouem, ferroq; ligat, pascitque reuinctum,
Dum validus seruare gregem, vigiliq; rapaces
Latratu terrere lupos: cùm tardior idem
d. deiecit P.C.I. Iam scabie laceras [d] demisit sordibus aures,
Soluit, & exuto lucratur vincula collo.
Est vbi despectus nimium iuuat, vndique pulso
Per cunctas licuit fraudes impune vagari,
Et fatis aperire viam. prô quisquis Olympi
Summa tenes, tantóne libet mortalia risu
Vertere? qui serui non est admissus in vsum,
Suscipitur regnis, &, quem priuata ministrum
Dedignata domus, moderantem sustinet aula.
Vt primùm vetulam texere Palatia vulpem,
Quis non ingemuit? quis non irrepere sacris
Obsequijs doluit toties venale cadauer?
Ipsi quin etiam tali consorte fremebant
Regales famuli, quibus est illustrior ordo
Seruitij, sociumque diu spreuere superbi.
Cernite quem Latijs poscant annectere fastis:
Cuius & eunuchos puduit. sed vilior antè
Obscuræ latuit pars ignotissima turbæ,
Donec abundanti Furijs qui rebus Eois

Exitium,

Digitized by Google

Exitium,[a] primumq́; sibi produxit ab imis a. primoq; P.C.L.
Euectus thalamis, summos inuasit honores.
Quàm bene dispositum terris, vt dignus iniqui
Fructus consilij primis auctoribus insit.
Sic multos fluuio vates arente per annos,
Hospite qui cæso monuit placare Tonantem,
Inuentas primùm Busiridis imbuit aras,
Et cecidit sæui,[b] quo dixerat hostia sacri. b. qui P.
Sic opifex tauri, tormentorumq́; repertor,
Qui funesta nouo fabricauerat æra dolori,
Primus inexpertum Siculo cogente tyranno
Sensit opus, docuitq́; suum mugire iuuencum.
Nullius Eutropius, quàm qui se pretulit antè,
Direptas possedit opes, nullumq́; priorem
Perculit exsilio, solumque hoc rite peregit,
Auctorem damnare suum, postquam obsitus æuo
Semiuir excelsam rerum sublatus in arcem.
Quod nec vota [c] pati, nec fingere somnia possunt. c. fatis. P.
Vidit sub pedibus leges, subiectaque colla
Nobilium, tantumque sibi permittere fata.
Qui nihil optasset plus libertate mereri,
Iam iam dissimulat dominos, alteq́; tumescunt
Seruiles animi: procerum squalore [d] repletus d. repletur P.L.
Carcer, & exsulibus Meroë, campiq́; gemiscunt
Æthiopum: pœnis hominum plaga personat ardens:
Marmaricus claris violatur cædibus Ammon.
Asperius nihil est humili, cùm surgit in altum:
Cuncta ferit, dum cuncta timet: desæuit in omnes,
Vt se posse putent: nec bellua tetrior vlla est,
Quàm serui rabies in libera [e] colla furentis: e. terga P. I.
Agnoscit gemitus, & pœnæ parcere nescit
Quam subijt, dominiq́; memor quem verberat, odit.

Adde

Adde quod eunuchus nulla pietate mouetur,
Nec generi natísue cauet. clementia cunctis
In similes, animosque ligant consortia damni.
a. Iste B. C I.
[a] Ille nec eunuchis placidus: sed peius in aurum
Æstuat: hoc vno fruitur succisa libido.
Quid neruos secuisse iuuat? vis nulla cruentam
b. curis. B. c. arte P. C. I.
Castrat auaritiam. paruis exercita [b] furtis,
Quæ vastare penum, neglectáque sueuerat [c] arce,
d. nunc, P. C. I.
Claustra remoliri, [d] non vberiore rapina
Peccet in orbe manus? quidquid se Tigris ab Æmo
Diuidit, hoc certa proponit merce locandum
Institor imperij, caupo famosus honorum.
Hic Asiam villa pactus regit: ille redemit
Coniugis ornatu Syriam. dolet ille paterna
e. potenti P. C. I.
Bithynos mutasse domo suffixa [e] patenti
Vestibulo pretijs distinguit regula gentes.
Tot Galatæ, tot Pontus eat, tot Lydia nummis.
Si Lyciam tenuisse velis, tot millia ponas:
Si Phrygias, adde parum. propriæ solatia sortis
Communes vult esse notas, & venditus ipse
Vendere cuncta cupit. certantum sæpe duorum
Diuersum suspendit onus, cùm pondere iudex
Vergit, & in geminas nutat prouincia lances.
Non pudet heu Superi populos venisse sub hasta
Vendentis? certè pudeat, quod iure sepultum
Mancipium tot regna tenet, tot distrahit vrbes.
Pollentem solio Cræsum victoria Cyri
Fregit, vt Eunucho fluerent Pactolus & Hermus?
Attalus heredem voluit te Roma relinqui,
Restitit Antiochus præscripto margine tauri,
Indomitos curru Seruilius egit Isauros,
Et Pharos Augusto iacuit, vel Creta Metello?

Ne non

Digitized by Google

Ne non Eutropio quæstus numerosior esset,
In mercem veniunt Cilices, Iudæa, Sophene,
Romanusque Iber, Pompeianique triumphi?
Quò seruis hos auri cumulos? quæ pignora tantis
[a] *Succedunt opibus? nubas, ducásue licebit:*
Numquã mater eris, numquã pater. hoc tibi ferrum,
Hoc natura negat. te grandibus India gemmis,
Te [b] *foliis Arabes ditent, te vellere Seres:*
Nullus inops adeò, nullum sic vrget egestas,
Vt velit Eutropii fortunam, & membra pacisci.
Iamque oblita sui, nec sobria diuitiis mens
In miseras leges, hominúmq; negotia ludit.
Iudicat eunuchus. quid iam de Consule miror?
Prodigium est quodcunque gerit. quæ pagina lites
[c] *Femineas meminit? quibus vmquam secula terris*
Eunuchi videre forum? sed ne qua vacaret
Pars ignominia, neu quid restaret inausum,
Arma etiam violare parat, portentáque monstris
[d] *Aggregat, & secum petulans amentia certat.*
Erubuit Mauors, [e] *aduersaque risit Enyo,*
Dedecus Eoum quoties intenta sagittis,
Et pharetra fulgens anus exercetur Amazon:
Arbiter aut quoties belli, pacísque recurrit,
Alloquiturq; Getas. gaudet, cùm viderit, hostis,
Et sentit iam deesse viros. incendia fumant,
Muris nulla fides. squalent populatibus agri,
Et medio spes sola mari. trans Phasin aguntur
Cappadocum matres, stabulisque abducta paternis
Caucasias captiua bibunt armenta pruinas,
Et Scythicis mutant Argei pabula siluis.
Extra Cimmerias Taurorum claustra paludes
[f] *Flos Syriæ* [g] *seruet: spoliis nec sufficit atrox*
Barbarus:

a. Succedent P.G.
b. spoliis B.
c. Sic [illegible] Bas B.
d. Aggerat, P.I.
e. auersaque R.
f. Assyria I.
g. seruit P.L.

Barbarus: in cædem vertit fastidia prædæ.
Ille tamen (quid enim seruum, mollemque pudebit?
a. superare B. b. pudoris?) P. I. *Aut quid in hoc poterit vultu [a] flagrare [b] ruboris?)*
Pro victore redit: peditum vexilla sequuntur,
Et turmæ similes, Eunuchorumque manipli.
Hellespontiacus legio dignissima signis,
Obuius ire cliens, defensoremque reuersum
Complecti. placet ipse sibi, laxusque laborat
Distendisse genas, fictumque inflatus anhelat.
c. tunicas, B. *Puluere respersus [c] tineas, & Solibus ora*
Pallidior, verbisque sonat plorabile quiddam
Vltra nequitiam fractus, & prælia narrat,
Perque suam tremula testatur voce sororem
Defecisse vagas ad publica commoda vires:
Cedere liuori, nec sustentare procellas
Inuidiæ, mergique fretis spumantibus erat.
Exoretque utinam. dum talia fatur, ineptas
Detergit lacrymas, atque inter singula dicta
Flebile suspirat. qualis venit arida socrus
Longinquam visura nurum, vix lassa resedit,
Et iam vina petit. quid te turpissime bellis
d. sæui?. e. campi? I. mediis pertentas prœlia campis? B. *Inseris, aut [d] sæuis pertentas Pallada [e] campis?*
Tu potes alterius studiis hærere Mineruæ:
Tu telas, non tela pati: tu stamina nosse;
Tu segnes operum sollers vrgere puellas,
Et niueam dominæ pensis inuoluere lanam.
Vel si sacra placent, habeas pro Marte Cybellem.
Rauca Celænos ad tympana disce furores.
Cymbala ferre licet, pectusque illidere pinu,
Inguinis & reliquum Phrygiis abscindere cultris.
Arma relinque viris. geminam quid diuidis aulam,
Conarisque pios odiis committere fratres?

Te magis

Te magis, ah demens veterem, si respicis, artem
Conciliare decet. gestis pro talibus annum
Flagitat Eutropius, ne quid non polluat unus
Dux, acies, iudex, prætoria, tempora, Consul.
Nil adeò fœdum est, quod non exacta vetustas
Ediderit, longique labor commiserit æui.
Oedipodes matrem, natam duxisse Thyestes
Cantatur: peperit fratres Iocasta marito,
Et Pelopea sibi [a] Thebas, ac funera Troiæ: a. labes P. C. L.
Tristis Erichthei deplorat scena theatri:
In volucrem Tereus, Cadmus se vertit in anguem:
Scylla nouos mirata canes. hunc arbore figit,
Eleuat hunc palma, squamis hunc fabula vestit.
Hunc soluit fluuio, numquā spado Consul in orbe,
Nec iudex, ductórue fuit. quodcumque virorum
Est decus, eunuchi scelus est: exempla creantur
Quæ socci superent risus, luctusq; cothurni.
Quàm [b] pulcrè conspectus erat, cùm tenderet artus b. pulcer L.
Exsangues [c] onerare toga, cinctuque grauatus, c. ornare P. C.
[d] Inductoque senex obscenior iret in auro! d. indutus.] C.
Humani qualis simulator simius oris:
Quem puer arridens pretioso stamine Serum
Velauit, nudasque nates, ac terga reliquit;
Ludibrium mensis erecto pectore diues
Ambulat, & claro sese deformat amictu.
Candida pollutos comitatur Curia fasces.
Forsitan & dominus præbet miracula lictor
Consule nobilior, libertatemque daturus,
Quam nondum meruit, scandit sublime tribunal,
Atque inter proprias laudes Ægyptia iactat
Somnia, prostratosque canit se vate tyrannos.
Scilicet in dubio vindex Bellona pependit,

Dum

Dum spado Tiresias, eneruatusque Melampus
Reptat, ab extremo referens oracula Nilo:
Obstrepuere auium voces, exhorruit annus
Nomen, & insanum gemino proclamat ab ore,
Eunuchumq; vetat fastis accedere Ianus.
Sumeret illicitos etenim si femina fasces,
Esset turpe minus Medis, leuibusq; Sabæis.
Imperat hic sexus, Reginarumque sub armis
Barbariæ pars magna iacet: gens nulla probatur,
Eunuchi quæ sceptra ferat. Tritonia, Phœbe,
a. Terra, P.I. — a *Vesta, Ceres, Cybele, Iuno, Latona coluntur,*
Eunuchi quæ templa Dei? quas vidimus aras?
Inde sacerdotes hæc intrat pectora Phœbus:
Inde canunt Delphi: Troianam sola Mineruam
Virginitas Vestalis adit, flammasque tuetur:
Hi nullas meriti vittas, semperque profani.
Nascitur ad fructum mulier, prolemque futuram:
Hoc genus inuentum est, vt seruiat. Herculis arcu
Concidit Hippolyte: Danai fugere bipennem
Penthesilea tuam: claras Carthaginis arces
Creditur, & centum portis Babylona superbam
Femineus struxisse labor. quid nobile gessit
b. Vrbes? B. — *Eunuchus? quæ bella tulit? quas condidit* b *arces?*
Illas præterea rerum natura creauit:
Hos fecere manus. seu prima Semiramis astu
Assyriis mentita virum, ne vocis acutæ
Mollities, leuesque genæ se prodere possent,
Hos sibi coniunxit similes: seu Parthica ferro
Luxuries vetuit nasci lanuginis vmbram,
Seruatoque diu puerili flore coëgit
Arte retardatam Veneri seruire iuuentam.
Fama prius falso similis, vanoque videri

Ficta

Digitized by Google

Ficta ioco leuior volitare per oppida rumor,
Rideriq; nefas: [a] veluti nigrantibus alis — a. sicut P.C.I.
Audiretur olor, coruo certante ligustris.
Atque aliquis grauior morum, si talibus, inquit,
Creditur, & nimijs turgent mendacia monstris:
Iam testudo volat, profert iam cornua vultur,
Prona petunt retro fluuij [b] vada: Gadibus ortum — b. inga P. I.
Armenij texere diem: iam frugibus aptum
Equor, & assuetum [c] siluis delphina videbo: — c. aduectū P.I.
Iam Cocleis homines iunctos, & quidquid inane
Nutrit, Iudaicis quæ pingitur India velis.
Subijcit & mistus salibus lasciuior alter.
Miraris? nihil est quod non in pectore magnum
Concipit Eutropius, semper noua, grandia semper
Diligit, & celeri degustat singula sensu.
Nil timet à tergo: vigilantibus vndique curis
Nocte, dieque patet: lenis, facilisq; moueri
Supplicibus, mediaq; tamen mollissimus ira.
Nil negat, & sese vel non poscentibus offert.
Quodlibet ingenio subigit, traditque fruendum.
Quidquid amas, dabit illa manus: cōmuniter omni
Fungitur officio, gaudetque potentia flecti.
Hoc quoque consilijs [d] peperit, meritoque laborum — d. meruit.
Accipit, & trabeas arguta præmia dextræ.
Postquam vera fides facinus vulgauit Eoum
Gentibus, & Romæ iam certius impulit aures:
Eutropiumne etiam nostra dignabimur ira?
Hic quoque Romani meruit pars esse [e] doloris? — e. laboris I.
Hæc effata, rapit cæli per inania cursum
Diua potens, vnoq; Padum translapsa volatu,
Castra sui rectoris adit. tum fortè decorus
Cum Stilicone gener, pacem implorantibus vltro

Germanis responsa dabat, legesque Caycis
Arduus, & flauis signabat iura Sueuis.
His tribuit [a] *leges, his obside fœdera sancit*
a. Reges, C.
Indicto: bellorum alios transcribit in vsus,
Militet vt nostris detonsa Sicambria signis.
Læta subit Romam pietas, & gaudia pænè
Mouerunt lacrymas, tantoq; exsultat alumno.
Sic armenta suo iam [b] *defensante iuuenco*
b. defendente C. & in margine fe-fensatq.
Celsius assurgunt erectæ cornua matri.
Sic item terribilem stabulis, dominumq; ferarum
Crescere miratur genitrix Massyla leonem.
Dimouit nebulam, iuueniq; apparuit ingens.
Tunc sic orsa loqui. quantum te principe possim
Non longinqua docent. domito quod Saxone Tethys
Mitior, aut [c] *fracto secura Britannia Picto.*
c. strato I.
Ante pedes humili Franco, tristique Sueuo
Perfruor, & nostrum video Germanice Rhenum.
Sed quid agam? discors oriens felicibus actis
Inuidet, atque alio Phœbi de cardine surgunt
Crimina, ne toto conspiret corpore regnum.
Gildonis taceo magna cum laude receptam
Perfidiam, & fictos Eoo robore Mauros.
Quæ [d] *suscepta fames, quantum discriminis vrbi,*
d. Quàm C.I. suspecta P.C.I.
Ni tua vel soceri nunquam non prouida virtus,
Australem Arctois pensasset frugibus annum?
Inuectæ Rhodani Tiberina per ostia classes,
Cyniphijsq; ferax Araris successit aristis.
Teutonicus vomer, Pyrenæique iuuenci
Sudauere mihi, segetes mirantur Iberas
Horrea: nec Libyæ senserunt damna rebellis.
Iam Transalpina contenti messe Quirites.
Ille quidem meritas soluit, scit Tabraca, pœnas,

Digitized by Google

Vt pereat quicumque tuis conflixerit armis.
Ecce recens iisdem clades à partibus exit,
Terrorisque minus, sed plus habitura pudoris:
Eutropius Consul. pridem tolerale fatemur
Hoc genus, Arsacio postquam se regia fastu
Sustulit, & nostros corrupit Parthia mores.
Præfecti sed adhuc gemmis, vestique dabantur
Custodes, sacroque adhibere silentia somno.
Militia eunuchi numquam progressa cubile,
Non vita spondente fidem, sed inertia [a] tantum a. nunquam B.
Mentis pignus erat. secreta monilia seruent,
Ornatus curent Tyrios: à fronte recedant
Imperij. tenero tractari pectore nescit
Publica maiestas. numquam vel in æquore puppim
Vidimus eunuchi clauo parere magistri.
Nos adeò sperni faciles? orbisque carina
Vilior? Aurora certè est, quæ talia ferre
Gaudet, & assuetas sceptris muliebribus vrbes,
Possideant. quid belliferam communibus vrunt
Italiam maculis, [b] nocituraq; probra seueris b. nocturnaque B.
Admiscent populis? peregrina piacula forti
Pellantur longè Latio, ne transeat Alpes
Dedecus: in solis, quibus extitit, hæreat aruis.
Scribat Halys, scribat [c] famæ contemtor Orontes c. formæ B.
Per te, perq; tuos obtestor Roma triumphos,
Nesciat hoc Tybris, numquam poscentibus olim,
Qui dare Dentatis annos, Fabijsq; solebat.
Martius eunuchi repetet suffragia campus?
Æmilios inter, seruatoresq; Camillos
Eutropius? iam Chrysogonis tua Brute potestas,
Narcissisque datur. natis hoc dedere pœnæ
Profuit, & misero ciuem præponere patri?

Hoc mihi Ianiculo positis Etruria castris
Quæsijt & tantum fluuio Porsenna remotus?
Hoc meruit vel ponte Cocles, vel Mucius igne?
Visceribus frustra castum Lucretia ferrum
Mersit, & attonitum tranauit Clœlia Thybrim?
Eutropio fasces adseruabantur ademti
Tarquiniis? quemcunque meæ vexère curules
Laxato veniat socij spectator Auerno.
Impensi sacris Decij prorumpite bustis,
Torquatique truces, animosaq; pauperis vmbra
Fabricij, tuque ô si fortè inferna piorum
Iugera, & Elysias scindis Serrane nouales.
Pœno Scipiade, Pœno præclare Lutati.
Sicania Marcelle ferox, gens Claudia surgat.
a. feries, P. C. L. *Et Curij* [a] *veteres, & qui sub iure negasti*
Viuere Cæsareo paruo procede sepulcro
Eutropium passure Cato. remeate tenebris
Agmina Brutorum, Coruinorumq; cateruæ.
Eunuchi vestros habitus insignia sumunt
b. verendas B. *Ambigui Romana mares. rapuere* [b] *tremendas*
Hannibali, Pyrrhoque togas, flabella perosi
Adspirant trabeis: iam non vmbracula gestant
Virginibus, Latias ausi vibrare secures.
Linquite femineas infelix turba latebras,
Alter quos pepulit sexus, nec suscipit alter
Execti Veneris stimulos, & vulnere casti.
Mista duplex ætas: inter puerumque, senemq;
Nil medium. falsi complete sedilia patres.
Ite noui proceres, infecundoq; senatu
Eutropium stipate ducem: celebrate tribunal
Pro thalamis: verso iam discite more curules,
Non matrum pilenta sequi, ne prisca reuoluam,

Nec

Neu numerem quantis iniuria mille per annos
Sit retro ducibus. quanti fœdabitur æui
Canities? vnam subeant quot sæcula culpam?
Inter Aristæi fastus, & nomen herile
Seruus erit, dominoq; suos æqualis honores
Inseret. heu, semper Ptolemæi noxia mundo
Mancipia. en alio lædor grauiore Photino,
Et patior maius Phario scelus. ille cruorem
Consulis vnius Pellæis ensibus hausit:
Inquinat hic omnes. si nil priuata mouebunt,
At tu principibus, nostræ tu prospice caussæ,
Regalesq; [a] aduerte notas. [b] hunc accipit vnum
Aula magistratum. vobis, patribusq; recurrit
Hic alternus honos. in crimen euntibus annis
Parce quater Consul: contagia fascibus oro
Defendas ignaua tuis, neu tradita libris
[c] Omnia, vestitusq; meos, quibus omne, quod ambit
Oceanus, domui, tanta caligine mergi,
Calcarique sinas. nam quæ iam bella [d] feramus
Mollibus auspicijs? aut quæ connubia prolem,
Aut frugem [e] laturus ager? quid fertile terris?
Quid [f] plenum sterili possit sub Consule nasci?
Eunuchi si iura dabunt, legesq; tenebunt:
Ducant pensa viri, mutatoq; ordine rerum
Viuat Amazonio confusa licentia ritu.
Quid trahor vlterius? Stilico quid vincere differt
Dum certare pudet? nescis quòd turpior hostis
Lætitia maiore [g] cadit? piratica Magnum
Erigit: illustrat seruilis laurea Crassum.
[h] Annuis. agnosco fremitum, quo palluit Eurus,
Quo Mauri, Gildoque ruit. quid Martia signa
Sollicitas? non est iaculis, hastisue petendus:

a. auerte C.
b. adspicit. P.I.
c. Omina. P.C.I.
d. geramus P. sequamur C. geremus I.
e. latura seges? B.
f. pulcrũ I.
g. cadet? P.C.
h. At vir agnoscit B.

Conscia succumbent audito verbere terga.
Vt Scytha post multos rediens exercitus annos,
Cùm sibi seruili; pro finibus obuia pubes
Iret, & arceret dominos tellure reuersos,
Armatam ostensis aciem fudere flagellis.
Notus ab inceptis ignobile reppulit horror
Vulgus,[a] *& addictus sub verbere torpuit ensis.*

a. adductus C. I.

CL. CLAVDIANI LIBRI II. IN EVTROPIVM PROLOGVS.

Qui modò sublimes rerum flectebat habenas
Patricius, rursus verbera nota timet,
Et solitos tardæ passurus compedis orbes,
In dominos vanas luget abisse minas.
Culmine deiectum vitæ fortuna priori
Reddidit, insano iam satiata ioco.
Scindere nunc alia meditatur ligna securi,
Fascibus & tandem vapulat[b] *ille suis.*
Illicitas Consul pœnas, se Consule soluit:
Annus qui trabeas, hic dedit exilium.
Infaustum populis in se quoque vertitur omen.
Sæuit in auctorem prodigiosus honor.
Ablato penitus respirant nomine fasti,
Maturamque luem sanior[c] *aula vomit.*
Dissimulant socij, coniuratique recedunt:
Procumbit pariter cum duce tota cohors.
Non acie victi, nec seditione coacti,
Ne pereant ritu, quo periere viri.
Concidit exiguæ dementia vulnere chartæ:
Confecit sæuum littera Martis opus.

b. ipse P. C. I.

c. aura P. C.

Mollis

Mollis feminea detruditur arte tyrannus,
Et thalamo pulsus perdidit imperium.
Sic iuuenis nutante fide, veteriq; reducta
Pellice deflctam linquit amica domum.
Canitiem raram largo de puluere turpat,
Et lacrymis rugas implet anile gemens.
Suppliciterq; pias humilis prostratus ad aras,
Mitigat iratas voce tremente nurus.
Innumeri glomerantur heri, sibi quisque petentes
Mancipium solis vtile supplicijs.
Quamuis fœdus enim, mentemq; obscenior ore,
Ira dabat pretium, pœna meretur emi.
Quas spado nunc terras, aut quẽ transibis in axem?
Cingeris hinc odijs, inde recessit amor.
Vtraque te gemino sub sidere regia damnat.
Hesperius numquam, iam nec Eous eris.
Miror cur alijs qui pandere fata solebas,
Ad propriam cladem cæca Sibylla taces?
Iam tibi nulla videt fallax insomnia Nilus:
Peruigilant vates, nec miserande tui.
Quid, soror audebit tecum conscendere puppem,
Et veniet longum per mare fida comes?
An fortasse toros eunuchi pauperis odit,
Et te nunc inopem diues amare negat?
Eunúchi iugulum primus secuisse fateris:
c *Sed tamen exemplo non feriere tuo.* c. Et P.
Viue pudor fatis: en quem tremuere tot vrbes:
d *En cuius populi sustinuere iugum.* d. Cuius tot B.
Direptas quid plangis opes, quas natus habebit?
Non aliter poteras principis esse pater.
Improbe quid pulsas muliebribus astra querelis?
e *Quid tibi sub Cypri litore parta quies?* e. Quod tibi C. I.

Digitized by Google

Omnia Barbarico per te concussa tumultu.
Crede mihi, terris tutius æquor erit.
Iam non Armenios iaculis terrebis, & arcu:
Per campos volucrem non agitabis equum.
Dilecto caruit Byzantius ore senatus:
Curia consilijs æstuat orba tuis.
Emeritam suspende togam, suspende pharetram:
Ad Veneris partes, ingeniumq; redi.
Non bene Gradiuo lenonia dextera seruit:
Suscipiet famulum te Cytherea libens.
Insi[illegible] læta choris, blandorum mater amorum:
Nulla pudicitiæ cura placere potest.
a. sede B. *Prospectant Paphiæ celsa de[a] rupe puellæ,*
Sollicitæ, saluam dum ferat vnda ratem.
Sed vereor teneant ne te Tritones in alto,
Lasciuas doctum fallere Nereidas:
Aut idem cupiant pelago te mergere venti,
Gildonis nuper qui tenuere fugam.
Inclyta captiuo memoratur Tabraca Mauro:
Naufragio Cyprus sit memoranda tuo.
Vecturum moriens frustra delphina vocabis:
Ad terram solos deuehit ille viros.
b. eunuchi P.C.l. *Quisquis adhuc similes[b] eunuchus tendit ad actus,*
Respiciens Cyprum desinat esse ferox.

C.L.

Digitized by Google

CL. CLAVDIANI IN EVTROPIVM LIBER II.

Mygdonij cineres, & si quid restat
Eoi,
Quod pereat regni, certè non augu-
re falso (peracto
Prodigij patuere minæ, frustraque
Vulnere, monstriferi præsagia discitis anni.
Cautior ante tamen violentum nauita Corum
Prospicit, & tumidæ subducit vela procellæ.
Quid iuuat errores mersa iam puppe fateri?
Quid lacrymæ delicta leuant? stant omina vestri
Consulis: immotis hæsere piacula fatis.
Tunc decuit sentire nefas, tunc ire recentes
Detersum maculas. veteri post obruta morbo
Corpora, Pæonias nequidquam admoueris [a] herbas. a. artes B.
Vlcera possessis altè suffusa medullis,
Non leuiore manu, ferro sanantur, & igni,
Ne noceat frustra mox eruptura cicatrix.
Ad viuum penetrant flammæ, [b] quò funditus humor b. queis P. C.L.
Defluat, & vacuis corrupto sanguine venis
Arescat fons ille mali: truncantur & artus,
Vt liceat reliquis securum viuere membris.
Et vos egregiè purgatam creditis aulam,
Eutropium si Cyprus habet, vindictaque mundi
Semiuir exsul erit. quis vos lustrare valebit
Oceanus? tantum facinus quæ diluet ætas?
Induerat necdum trabeas, mugitus ab axe
Redditus inferno, rabies arcana cauernas
Vibrat, & alterno confligunt culmina lapsu.

Bacchatus per operta tremor, Chalcedona mouit
Pronus, & in geminas mutauit Bosporus vrbe
Concurrere freti fauces, radice reuulsa
Vitant instabilem rursus Symplegada nautæ:
Scilicet hæc Stygiæ præmittunt signa sorores,
Et sibi iam tradi populos hoc Consule gaudent.
Mox oritur diuersa lues: hinc Mulciber ignes
Sparserat: hinc victo proruperat obiice Nereus,
Hinc flagrant, hinc tecta natant. quam numina
Seruatis sceleri, cuius tot cladibus omen (pœnam
c. Obstitit? B. [c] *C[…]stitit? incumbas vtinam Neptune tridenti,*
Pollutumq; solum toto cum crimine mergas.
Vnam pro mundo Furijs concedimus vrbem.
Vtq; semel patuit monstris iter, omnia tempus
Nacta suum properant nasci: tum decolor imber,
Infantumq; noui vultus, & dissona partu
Semina: tum lapidum fletus, armentaque vulgò
Ausa loqui, medijsq; feræ se credere muris:
Tum vates sine more rapi, lymphataque passim
d terrifici P.C.I. *Pectora [d] fatidici stimulis ignescere Phœbi.*
Fac nullos cecinisse Deos. adcóne retusi
Quisquam cordis erit, dubitet qui partibus illis
Affore fatalem castrati Consulis annum?
Sed quàm cæcus inest vitijs amor! omne futurum
Despicitur, suadentque breuem præsentia fructum,
Et ruit in vetitum damni secura libido,
e. lucro est, I. *Dum mora supplicij [e] lucro, serumque, quod instat,*
Creditur. haud equidem contra tot signa Camillo
Detulerim fasces, ne dum, prô, sexus inerti
Mancipio, cui cuncta licet responsa iuberent,
Hortantesque licet sponderent prospera Diui,
Turpe fuit cessisse viros. exquirite retro

Crimina,

?rimina, continui lectis annalibus æui:
'risca recensitis euoluite secula fastis.
Quid senis infandi Capreæ, quid e scena Neronis e. cena B.
?ale f ferunt? spado Romuleo succinctus amictu f. refert? L.
edit in augustis Laribus: vulgata patebat
?ula salutantum studijs. huc plebe senatus
ermista, trepidiq; duces, omnisque potestas
onfluit. aduolui genibus, contingere dextram
?mbitus, & votum deformibus oscula rugis
igere. præsidium g legum, genitorque vocatur g. legis, L.
rincipis, & famulum dignatur regia patrem.
osteritas admitte fidem, monumenta petuntur
Dedecoris, multisque gemunt incudibus æra
ormatura nefas. hæc iudicis, illa togati,
?eic nitet armati species: numerosus vbique
ulget eques: prefert eunuchi Curia vultus.
?c veluti caueant, ne quo consistere virtus
ossit pura loco, cunctas hæc ora laborant
itestare vias. maneant immota precamur,
?ertaque perpetui sint argumenta pudoris.
ubter adulantes tituli, nimiæq; leguntur
?el maribus laudes: claro quòd nobilis ortu
?onuiuant domini: quòd maxima prælia solus
mpleat, & pariter miles: quòd h tertius vrbis h. côditor
Conditor, hoc Byzas, Constantinusq; videbunt? i i. Tertius.
nter quæ tumidus leno producere cenas
n lucem, fætere mero, dispergere k plausum k. plaustrû P.;
?mturas in vulgus opes, totosque theatris
ndulgere dies, alieni prodigus auri.

At soror, &, si quid portentis creditur, uxor
Mulcebat matres epulis, & more pudicæ
?oniugis eunuchi celebrabat vota mariti.

Hanc

Hanc amat, hanc ſumma de re, vel pace, vel armis
Conſulit: huic curas, & clauſa palatia mandat,
Ceu ſtabulum, vacuamq; domum: ſic magna tueri
Regna nihil, patienſq; iugi deluditur orbis.
Mitior alternum Zephyri iam bruma teporem
Senſerat, & primi laxabant germina flores.
Iamq; iter in gremio pacis ſolenne parabant
Ad muros Amphyſa tuos, auctore repertum
Eutropio, pelagi ne tædia longa ſubirent,
a. æſtas: P.I. Sed vaga laſciuis flueret diſcurſibus [a] ætas:
Vnde tamen tanta ſublimes laude redibant,
Ceu vinctos traherent Medos, Indumq; bibiſſent.
Ecce autem flauis Gradiuus ab vſque Gelonis
Arua cruentato repetebat Thracia curru.
Subſidunt Pangæa rotis, alteq; ſonoro
Stridunt axe niues, vt vertice conſtitit Æmi,
Femineaſq; togas preſſis conſpexit habenis.
Subriſit crudele pater, triſtiq; micantem
Quaſſauit galeam. tunc implacabile numen
Bellonam alloquitur, quæ ſanguine ſordida veſtem
Illyricis pingues pectebat cladibus hydros.
Nec dum mollitiæ, nec dum germana mederi
Poſſumus Eoæ: numquam corrupta rigeſcent
Secula: Cappadocum tepidis Argeus aceruis
Æſtuat: infelix etiam nunc pallet Orontes.
Dum pereunt, meminere mali: ſi corda parumper
Reſpirare ſinas, nullo tot funera ſenſu
Prætereunt, tantiq; leuis iactura cruoris.
Adſpicis obſcenum facinus? quid crinibus ora
b. en, P. C.I. Protegis?[b] heu, quales ſeſe diffundit in actus
Parua quies! quantum nocuerunt otia ferri!
Qui caruit bellis, eunucho traditur annus.

Actum

ſtum de trabeis eſſet, ſi partibus vna
ens foret. Heſperijs rueret deriſa vetuſtas,
ullaque calcati ſtarent veſtigia iuris,
i memor imperij Stilico, morumque priorum
irpe relegaſſet defenſo à Thybride nomen,
actamque nouo ſeruaſſet crimine Romam.
dedit portum, quo ſe pulſata referret
aieſtas Latij, deformatæque ſecures.
e dedit faſtos, ad quos Oriente relicto
onfugeret ſparſum maculis ſeruilibus æuum.
uam ſimiles hæc aula viros! ad mœnia viſus
irige. Non ſaltem tacita formidine muſſant:
on damnant animo: plaudentem cerne Senatum,
Byzantinos proceres, Graioſq; Quirites.
patribus plebes, ô digni Conſule patres.
uid, quod & armati ceſſant, & nulla [2] virilis ^2. virilem I.
ter tot gladios ſexum reminiſcitur ira?
uccine noſtrorum cinctus abiere nepotum?
c Bruti deſpectus honos? ignoſce parenti
omule, quod ſerus temeratis faſcibus vltor
dueni o: iam iam largis hæc gaudia ſaxo
ompenſent lacrymis. quid dudum inflare moraris
artaream Bellona tubam? quid ſtringere falcem,
Qua populos à ſtirpe metis? molire tumultus,
xcute delicias: Thracum, Macedumq; ruinæ
ædet, & ingentes iterum ſæuire ſepultas.
Damna minus conſueta mouet: trans æquora ſeuas
Verte faces: alijs exordia ſume rapinis.
Non tibi Rhipæis hoſtis quærendus ab oris:
Non per Caucaſias accito turbine valles
Eſt opus. Aſtrogothis colitur, miſtiſq; Gothunnis
Phryx ager, hos paruæ poterunt impellere cauſſæ
In ſcelus

Digitized by Google

In scelus. ad mores facilis natura reuerti.
Sic erat in nostro quando iam milite robur
Torpuit, & molli didicit parêre magistro:
Vindicet Arctous violatas aduena leges:
Barbara Romano succurrant arma pudori.
Sic fatus, clypeo quantum vix ipse Deorum
Arbiter infesto, cùm percutit æthera, nimbo
Intonuit. responsat Athos, Æmusq; remugit,
Ingeminat Rhodope, raucum concussa fragorem,
a. extulit I.C. *Cornua cana gelu mirantibus [a] excutit vndis*
Hebrus, & exsanguem glacie timor alligat Istrum.
Tunc adamante grauem, nodisq; rigentibus hastam,
Telum ingens, nulliq; Deo iaculabile torsit.
Fit latè ruptis via nubibus: illa per auras
Tot freta, tot montes, vno contenta volatu
d. aruis. B. *Transilit, & Phrygiæ medijs affigitur [d] oris.*
Sensit humus, gemuit Nysæo palmite felix
Hermus, & aurata Pactolus inhorruit vnda,
Totaq; submissis fleuerunt Dindyma siluis.
Nec Dea præmissæ stridorem segniùs hastæ
Consequitur, centumq; vias meditata nocendi,
Tandem Targibilum, Geticæ dux improbus aulæ
e. nunc C. *Hic erat, aggreditur: viso [e] tum forte redibat*
Eutropio vacuus donis, feritasq; dolore
Creuerat, & teneris etiam quæ crimina suadet
Ingenijs, Scythicum pectus flamabat egestas:
Huic sese vultu simulatæ coniugis offert,
Mentitoq; ferox incedit Barbara gressu,
f. inducta P.L. *Carbaseos [f] induta sinus: post terga reductas,*
Vberibus propior mordebat fibula vestes:
Inq; orbem tereti mitra redeunte capillum
Strinxerat, & virides flauescere iusserat angues.

Aduolat,

Aduolat, & niueis reducem complectitur vlnis,
Infunditque animo furiale per oscula virus.
Principe quàm largo veniat, quas inde reportet
Diuitias, astu rabiem motura requirit.
Ille iter ingratum, vanos deflere labores,
Quos super eunuchi fastus,[g] quæ probra tulisset. g. quem Roma B.
Continuò secat vngue genas, & tempore pandit
Arrepto gemitus. i nunc, deuotus aratris
Scinde solum, positoque tuos mucrone sodales
Ad rastros sudare doce: bene rura Gothunnus
Excolet, & certo disponet sidere vites.
Felices aliæ, quas debellata maritis
Oppida, quas magnis quæsitæ viribus ornant
Exuuiæ: quibus Argiuæ, pulchræque ministrant
Thessalides, famulas & quæ meruere Lacænas.
Me nimium timido, nimium iunxere remisso
Fata viro, totum qui degener exuit Istrum,
Qui refugit patrie ritus, quem detinet æqui
Gloria, concessoq; cupit vixisse colonus,
Quàm dominus rapto. quid pulcra vocabula pigris
Pertentas vitijs?[h] probitatis inertia nomen, h. Prætentas P. C.
Iustitiæ formido subit. tolerabis iniquam
Pauperiem, cùm tela geras? & flebis inultus,
Cùm pateant tantæ nullis custodibus vrbes?
Quippe metus pœnæ. pridem mos ille vigebat,
Vt meritos colerent, impacatisq; rebelles
Vrgerent odijs. at nunc, qui fœdera rumpit,
Ditatur: qui seruat, eget. vastator Achiuæ
Gentis, & Epirum nuper populatus inultam,
Possidet Illyricos:[i] iam, quos obsedit, amicus i. Præsidet Illyricis: C.
Ingreditur muros, illis responsa daturus,
Quorum coniugibus potitur, natosque peremit.

Sic ho-

Sic hostes punire solent: hæc præmia soluunt
Excidijs. cunctaris adhuc? numerumque tuorum
Respicis, exiguamque manum? tu rumpe quietem.
Bella dabunt socios. nec te tam prona monerem,
Si contra paterere viros. nunc alter in armis
Sexus, & eunuchis se defensoribus orbis
Credidit: hos Aquilæ, Romanaq; signa sequuntur.
Incipe Barbaricæ tandem te reddere vitæ.
Te quoque iam timeant, admirenturque nocentem,
Quem spreuere pium: spolijs prædaq; repletus,
Cum libeat Romanus erit. sic fata, repentè
In diram se vertit auem, rostroq; recuruo
a. infernis L. *Turpis, & a infernas tenebris obscurior alas*
Auspicium veteri sedit ferale sepulcro.
Ille pauor postquam resoluto corde quieuit,
Et rigidæ sedere comæ: non distulit atrox
Iussa Deæ, socijs, quæ viderit, ordine pandit,
Inuitatque sequi. coniurat Barbara pubes
Nacta ducem, Latijsq; palàm desciuit ab armis.
Pars Phrygiæ, Scyticis quæcunque Trionibus alget,
Proxima Bithynos: Solem quæ condit, Ionas:
Quæ læua attingit Galatas: vtrimque propinqui
Finibus obliquis Lydi, Pisidæq; feroces
Continuant Australe latus: gens vna fuere
Tot quondam populi, priscum cognomen, & vnum,
Appellata Phryges. sed quid non longa valebit
b. *Permutare dies? dicti post Mæona regem*
Mæones: Ægeos insedit Græcia portus.
Thyni Thraces erant, quæ nunc Bithynia fertur.
Nuper ab Oceano Gallorum exercitus ingens
Illis antè vagus tandem regionibus hæsit,
b. Iā Graio P.C.L. *Gesaque deposuit, b Graio iam mitis amictu*

Pro

ro Rheno poturus Halym. dat cuncta vetustas
rincipium Phrygibus, nec rex Ægyptius vltra
estitit, humani postquam puer vberis expers
i Phrygiam primum laxauit murmura vocem.
Heic [a] cecidit Libycis iactata paludibus olim a cecinit B.
ibia, fœdatam cùm reddidit vmbra Mineruam.
Heic & Apollinea victus testudine pastor
uspensa memores illustrat pelle Celænas.
Quatuor heic magnis procedunt fontibus amnes
Auriferi: nec miror aquas radiare metallo,
Quæ toties lauere Midam. diuersus ad Austrum
Cursus, & Arctoũ fluuijs mare. Dindyma fundunt
Sangarium, vitrei puro qui gurgite Galli
Auctus, Amazonij desertur ad ostia Ponti.
carium Pelagus, Mycaleaque litora iuncti
Marsya, Mæanderq; petunt: sed Marsya velox
Dum suus est, flexuq; carens, iam flumine mistus
Mollitur Mæandre tuo: contraria passus,
Quàm Rhodano stimulatus Arar: quos inter apri-(ca
Planities Cereriq; fauet, densisq; ligatur
Vitibus, & glaucos fructus attollit oliuæ:
Diues equis, felix pecorum, pretiosaq; picto
Marmore, purpureis cedit cui Synnada venis.
Talem tum Phrygiam Getis populantibus vri
[b] Permisere Dei. securas Barbarus vrbes b. promisere B.
rrupit, facilesq; capi. spes nulla salutis:
Nulla fugæ: putribus iam propugnacula saxis
Longo corruerant æuo, pacisq; senecta.
Intereà gelidæ secretis [c] partibus Idæ c. rupibus B.
Dum sedet, & thyasos spectat de more Cybelle,
Curetumq; alacres ad tympana suscitat enses:
Aurea sanctarum decus immortale comarum

H Defluxit

Defluxit capiti turris, summoque volutus
Vertice crinalis violatur puluere murus.
Obstupuere truces omen Corybantes, & imo
Fixa metu tacitas presserunt Orgia buxos.
Indoluit genitrix, tunc sic irata profatur.
Hoc mihi iampridem Lachesis longæua canebat
Augurium: Phrygiæ casus venisse supremos
Delapsus testatur apex. heu, sanguine qualis
Ibit Sangarius, quantásque cadauera lenti
Mæandri passura moras? immobilis hæret
Terminus. hæc dudum nato placuere Tonanti.
Paret finitimis luctus, frustráque Lyæi
Non defensuros implorat Lydia thyrsos.
Iamque vale Phrygiæ tellus perituraque flamis
Mœnia, conspicuas quæ nunc attollitis arces,
Mox campi, nudumque solum. dilecta valete
a. istis B. Flumina: non [a] vestris vltra bacchabor in antris;
Non iuga sulcabit noster Berecyntia currus.
Dixit, & ad tristes conuertit tympana planctus.
Labentem patriam sacris vlulatibus Atys
Personet, & lacrymis torui maduere leones.
Eutropius, nequeat quamuis metuenda taceri
Clades, & trepidus vulgauerit omnia rumor,
Ignorare tamen fingit, regnique ruinas
Dissimulat, paruamq; latronum errare cateruam
Ad fontes: tormenta magis, quàm tela parari:
b vindice P. C. Nec duce frangendas iactat, sed [b] iudice vires.
c. vallibus P. Vasta velut Libyæ venantum [c] veccibus ales,
Cùm premitur calidas cursu transmittit arenas,
Inque modum veli sinuatis flamine pennis
Puluerulenta volat. si iam vestigia retro
Clara sonent: oblita fugæ, stat lumine clauso
Ridendum

Ridendum reuoluta caput, creditq; latere,
Quæ non ipsa videt. furtim tamen ardua mittit c.Quem P.C.
Cum donis promissa nouis, si fortè rogatus
Desinat: ille semel nota dulcedine prædæ
Se famulo seruire negat: nec grata timentum
Munera, militiam nullam, nec prima superbus
Cingula dignari. nam quis non Consule tali
Vilis honos? postquam precibus mitescere nullis,
Non auro cessisse videt, creberque recurrit
Nuntius incassum, nec spes iam fœderis exstat:
Tandem consilium belli confessus agendi,
Ad sua tecta vocat iuuenes. venere proterui,
Lasciuiq; senes: quibus est insignis edendi
Gloria, corruptasq; dapes variasse decorum:
Qui [d] ventrem inuitant pretio, traduntq; palato d.Veneri B.
Sidereas Iunonis aues, & si qua loquendi
Gnara coloratis viridis defertur ab Indis,
Quæsitus trans regna cibus: quorumq; profundam
Ingluuiem, non Ægæus, non alta Propontis,
Non freta longinquis Mæotida piscibus [e] explent. e.implent P.I.
Vestis odoratæ studium, laus maxima, risum
Per varios mouisse sales, minimeque viriles
Munditiæ, compti vultus, onerique vel ipsa
Serica, sin Hunnus feriat, sin Sarmata portas,
Solliciti scenæ, Romam contemnere sueti,
Mirariq; suas, quas Bosporus [f] obruit, ædes: f.abluit B.
Saltandi dociles, aurigarumq; periti.
Pars humili de plebe duces: pars compede suras,
Cruraq; signati nigro liuentia ferro
Iura regunt, facies quamuis inscripta repugnet, g.subnixa P.C.I.
Seque suo prodat titulo. sed prima potestas h. secunda I.
Eutropium præfert, Hosio [g] subiecta [h] secundo.

Dulcior hic sanè cunctis, prudensque mouendi
a. fumo P.C.I. *Iuris, & admotò qui temperat omnia [a] naso*
Feruidus: accensam sed qui bene decoquat iram.
Considunt apices gemini ditionis Eoæ:
b. vulnere B. *Hic coquus, hic leno, defossi [b] verbere terga,*
Seruitio, non arte pares, hic sæpius emptus:
Alter ad Hispanos nutritus verna Penates.
Ergo vbi collecti proceres, qui rebus in arctis
Consulerent, tantisq; darent solatia morbis;
Obliti subitò Phrygiæ, bellisq; relictis
Ad solitos cœpere iocos, & iurgia Circi
Tendere, nequidquam magna confligitur ira,
Quis melius vibrata puer vertigine molli
Membra rotet: verrat quis marmora crine supino:
c. procerũ B. *Quis magis enodes [c] laterum detorqueat artus:*
Quis voci digitos, oculos quis moribus aptet.
Hi tragicos meminere modos: his fabula Tereus,
d. choro P.C.I. *His nec dum commissa [d] toro cantatur Agaue.*
Increpat Eutropius, non hæc spectacula tempus
e. annorum B. *Poscere: nunc alias [e] armorum incumbere curas.*
Se satis Armenio fessum pro limite cingi,
Nec tantis vnum subsistere posse periclis.
Ignoscant senio: iuuenes ad prælia mittant.
Qualis pauperibus nutrix inuisa puellis
Assidet, & tela communem quærere victum
Rauca monet: festis illæ lusisse diebus
Orant, & positis æquæuas visere pensis,
f. intentæque B. *[f] Iratæq; operi, iam lasso pollice fila*
Turbant, & teneros detergunt stamine fletus.
Emicat extemplò cunctis trepidantibus audax
Crassa mole Leo, quem vix Cyclopea solùm
Æquatura fames, quem non ieiuna Celæno

Vince-

Vinceret: hinc nomen fertur meruisse Leonis.
Acer in absentes, lingua iactator, abundans
Corporis, exiguusque animi, doctissimus artis
Quondam lanificæ, moderator pectinis vnci.
Non alius lanam purgatis sordibus æquè
Præbuerit calathis: similis nec pinguia quisquam
Vellera per tenues ferri producere rimas.
Tunc Aiax erat Eutropij, latéque fremebat,
Non septem vasto quatiens vmbone iuuencos,
Sed quam perpetuis dapibus, pigroque sedili,
Inter anus, interq; colos onerauerat aluum.
a Assurgit tandem, vocemque expromit anhelam a Exsurgit C.I.
Quis nouus hic torpor socij? quonam vsque sede-
Femineis clausi thalamis, patimurq; periclum (mus
Gliscere desidia? grauiorum turba malorum
Texitur, ignauis trahimus dum tempora votis.
Me petit hic sudor: numquam mea dextera segnis
Ad ferrum: faueat tantùm Tritonia cæptis,
Inceptum peragetur opus. iam cuncta furore
Qui grauat, efficiam leuiorem pondere lanæ
b Targibilum tumidum, desertoresq; Gothunnos b. Tarbigilum P.C.
Vt miseras populabor oues, & pace relata
Pristina restituam Phrygias ad stamina matres.
His dictis iterùm sedit. fit plausus, & ingens
Consilij clamor. qualis resonantibus olim
Exoritur caueis, quoties crinitus ephebus,
Aut rigidam Nioben, aut flentem Troada fingit.
Protinus excitis iter irremeabile signis
Arripit, c infestoq; iubet bubone moueri c. infausto C.I.
Agmina, Mygdonias mox impletura volucres.
Pulcer, & vrbanæ cupiens exercitus vmbræ,
Assiduus ludis, auidus splendere lauacris,

Nec soles, imbrésue pati, multumque priori
Dispar, sub clypeo Thracum qui ferre pruinas
Dum Stilico regeret, nudéque hiemare sub axe
Sueuerat, & duris haurire bipennibus Hebrum.
Cum duce mutatæ vires: Byzantia robur
g. amphy-raniquc C.
Fregit luxuries, g *Ancyranique triumphi.*
Non peditem præcedit eques: non commoda castris
Eligitur regio: vicibus custodia nullis
Aduigilat vallo: non explorantur eundæ
Vitandæque viæ: nullo se cornua flectunt
Ordine: confusi passim per opaca vagantur
h. ignotas angusto P.C.I.
Lustra, per h *angustas ignoto tramite valles.*
Sic vacui rectoris equi, sic orba magistro
Fertur in abruptum casu, non sidere puppis.
Sic ruit in rupes amisso pisce sodali
Bellua: sulcandas cui præuius edocet vndas,
Immensumque pecus paruæ moderamine caudæ
i. fœdere monstra P.
Temperat, & tanto coniungit i *fœdera monstro.*
Illa natat rationis inops, & cæca profundi
k. defensa R.
Iam breuibus k *deprensa vadis, ignara reuerti*
Palpitat, & vanos scopulis illidit hiatus.
Targibilus simulare fugam, flatusque Leonis
Spe nutrire leuis, improuisusq; repentè,
Dum grauibus marcent epulis, hostiq; catenas
Inter vina crepant, largo sopita Lyæo
l. tarda P. m. Membra P.
Castra subit. pereunt, alij dum l *membra cubili*
m *Tarda leuant: alij letho iunxere soporem.*
Ast alios vicina palus sine more ruentes
Excipit, & cumulis immanibus aggerat vndas.
Ipse Leo dama, ceruoque fugacior ibat.
Sudanti tremebundus equo: qui pondere postquam
Decidit implicitus limo, cunctantia pronus

Per

Digitized by Google

Per vada reptabat. cœno subnixa tenaci
Mergitur, & pingui suspirat corpore moles,
More suis: dapibus quæ iam deuota futuris
Turpe gemit, quoties Hosius mucrone corusco
Armatur, cingitq; sinus, secumque volutat,
Quas figat verubus partes, quæ frusta calenti
Mandet aquæ, quantoq; cutem [n] distendat echino. n. diffundat P.
Flagrat opus. crebro pulsatus perstrepit ictu.
Contexit varius penetrans Chalcedona nidor.
Ecce leuis frondes à tergo concutit aura:
Credit tela Leo: valuit pro vulnere terror,
Impleuitque vicem iaculi, vitamque nocentem
Integer, & sola formidine saucius efflat.
Quis tibi tractandos pro pectine degener enses,
Quis solio campum præponere suasit auito?
Quam bene texentum laudabas carmine tutus,
Et matutinis pellebas frigora mensis!
Heic miserande iaces; heic, dum tua vellera vitas,
Tandem fila tibi neuerunt vltima Parcæ.
Iam vaga pallentem densis terroribus aulam
Fama quatit: stratas acies, deleta canebat
Agmina, Mæonios fœdari cædibus agros,
Pamphylios, Pisidasque rapi. metuendus ab omni
Targibilus regione [o] sonat: modò tendere cursum o. tonat P. I.
In Galatas, modò Bithynis incumbere fertur.
Sunt qui per Cilicas rupto descendere Tauro,
Sunt qui correptis ratibus, terraque marique
Aduentare ferant. geminantur verba pauoris
Ingenio. longè spectari puppibus vrbes
Accensas, lucere fretum, ventoque citatas
Omnibus in pelago velis hærere fauillas.
Hos inter strepitus funestior aduolat alter

Digitized by Google

Nuntius, armatam rursus Babylona minari
Rege nouo, resides Parthos ignaua perosos
Otia, Romanæ finem iam quærere paci.
Rarus apud Medos Regum cruor, unáque cuncto
Pœna manet generi, quamuis crudelibus æquè
Paretur dominis. sed quid non audeat annus
Eutropij? socium nobis, fidumq; sodalem
Perculit, & Persas in regia vulnera mouit,
Rupturásque fidem, letho pars ne qua vacaret,
Eumenidum tedas trans flumina Tigridis egit.
Tunc verò cecidere animi, tantisque procellis
Deficiunt, septi latrantibus vndique bellis
a. infectos B. [a] Infensos tandem Superos, & Consulis omen
Agnouere sui, nec iam reuocabile damnum
Euentu, stolido rerum didicere magistro.
Namque ferunt geminos vno de semine fratres
Iapetionidas, generis primordia nostri
Dissimili finxisse manu. quoscunque Prometheus
b. multoq; C.I. Excoluit, [b] multumq; innexuit æthera limo,
Hi longè ventura notant, dubijsque parati
Casibus, occurrunt fabro meliore politi.
c. condidit C. Deteriore luto prauus quos [c] edidit auctor,
Quem meritò Grai perhibent Epimethea vates,
Et nihil ætherij sparsit per membra vigoris,
Hi pecudum ritu non impendentia vitant,
Nec res antè vident, accepta clade queruntur,
Et serò transacta gemunt. iam sola renidet
In Stilicone salus, & cuius semper acerbum,
Ingratumq; sibi factorum conscius horror
Credidit aduentum: quem si procedere tantùm
Alpibus audissent, mortem, pœnasq; tremebant.
Iam cuncti venisse volunt, scelerúmque priorum
Pœnitet,

ænitet, [a] hoc tantis bellorum sidus in vndis
perant, hoc pariter iusti, sontesq; precantur.
eu pueri, quibus alta pater trans æquora merces
)euehit, intenti ludo, studijsq; soluti,
ætiùs amoto passim custode vagantur.
i grauis auxilio vacuas inuaserit ædes
'icinus, laribusq; suis proturbet inultos,
'um demum patrem implorant, & nomen inani
'oce cient, frustraq; oculos ad litora tendunt.
)mnes supplicio dignos, lethoque fatentur,
Qui se tradiderint [b] famulo, Stilicone relicto.
Mutati stupuere diu, sensuque reducto
'aullatim proprij mirantur monstra furoris,
Auertuntq; oculos. proiectis fascibus horret
ictor, & infames labuntur sponte secures.
Quales Aonio Thebas de monte reuersæ
Mænades, infectis Pentheo sanguine thyrsis,
:ùm patuit venatus atrox, matriq; rotatum
Conspexere caput, gressus caligine figunt,
Et rabiem [c] desisse dolent. quin protinus ipsa
Tendit ad Italiam supplex Aurora potentem,
Non radijs redimita comam, [d] nec flamea vultum,
Nec croceum vestita diem: stat liuida luctu:
Qualis erat, Phrygio tegeret cùm Memnona busto,
Quam simul [e] agnouit Stilico, nec caussa latebat,
Restitit: illa manum victricem amplexa moratur,
Atque ita vix lacrymans inter suspiria fatur.

Tantáne te nostri cæperunt tædia mundi?
Sic me ludibrium famulis risumq; relinquis,
Dux quondam, rectorque meus, solámque tueris
Hesperiam? domiti nec te post bella tyranni
Cernere iam licuit? sic te victoria nobis

a. hunc B.

b. famulis P. C. I.

c. cessisse B.

d. non L. frontémue corona, P. non lumine fuero B.

e. ac nouit B.

Digitized by Google

Eripuit, Gallisque dedit: Rufinus origo
Prima mali: geminas inter discordia partes
Hoc auctore fuit: sed iam maiora mouenti
Occurrit iusta rediens exercitus ira,
g. fratrisq; 1. *Fortis adhuc, g ferriq; memor. breuis inde reluxit,*
Falsaque libertas. rursum Stiliconis habenis
Sperabam me posse regi. prô cæca futuri
Gaudia! fraterno coniungi cœperat orbis
Imperio (quis enim tanto terrore recentis
Exempli, paribus sese committeret ausis?)
Cùm subitò monstrosa mihi, turpisq; relatu
Fabula, Rufini castratus prosilit heres.
Et similes iterum luctus fortuna reduxit,
Vt solum domini sexum mutasse viderer.
Hic primùm thalami claustris delicta tegebat
Clàm, timideque iubens. erat inuidiosa potestas,
Sed tamen eunuchi, necdum sibi publica iura
Sumere, nec tantas audebat vertere leges.
Sed postquam pulsisque bonis, & fæce retenta
Peiores legit socios, dignosque sodales,
Hinc Hosius stetit, inde Leo, fiducia creuit,
Regnandique palàm flagrauit aperta libido.
Patricius Consul maculat, quos vendit, honores:
h. gerit. C. 1. *Plus maculat: quos ipse h regit. iam signa, tubæq;*
Mollescunt: ipsos ignauia fluxit in enses.
Exsultant merito gentes, facilisq; volenti
Præda sumus. iam Bistonijs, Æmoque niuali
Vastior expulsis oriens squalebit aratris.
Hei mihi quas vrbes, & quanto tempore Martis
Ignaras vno rapuerunt prælia cursu!
Nuper ab extremo veniens equitatus Araxe
Terruit Antiochi muros, ipsumq; decora

Pene

Pæne caput Syriæ flammis hostilibus arsit.
Vtq; grauis spolijs, nulloque obstante profunda
Lætus cæde redit: sequitur mucrone [i] *cruento* i. secundo P.C. Corusco I.
Continuum vulnus: nec iam mihi Caucasus hostes,
Nec mittit gelidus Phasis: nascuntur in ipso
Bella sinu. legio pridem Romana Gothunni,
Iura quibus victis dedimus, quibus arua, domosque
Præbuimus, Lydos, Asiæq; vberrima vastant
Ignibus, & si quid tempestas prima reliquit.
Nec duce, nec numero freti, sed inertia nutrit,
[k] *Prodigiumque ducum, quorum per crimina miles* k. Prodigioque P.
[l] *Captiuus dat terga suis, quos teste subegit* l. Captiuis P.C.I.
Danubio, partemque timet, qui reppulit omnes.
Aula choris, epulisque vacat, nec perdita curant,
Dum superest aliquid. ne quid tamen orbe reciso
Venditor amittat, prouincia quæque superstes
Diuiditur, geminumque duplex passura tribunal
Cogitur alterius pretium sarcire peremtæ.
Sic mihi restituunt populos: hac arte reperta
Rectorum numerum [m] *terris pereuntibus augent.* m. miseris G.
In te iam spes vna mihi: pro fronde Mineruæ
Has tibi protendo lacrymas: succurre ruenti:
Eripe me tandem, seruilibus eripe regnis,
Néue adeò cunctos paucorum crimine damnes.
Nec noua [n] *tot meritis offensa prioribus obstet.* n. iam P.C.
Iam iam flecte animum. suprema pericula semper
Dant veniam culpæ: quamuis iratus, & exsul
Pro patriæ flammis non distulit arma Camillus.
Non te subtrahimus Latio: defensor vtrique
Sufficis. armorum liceat splendore tuorum
In commune frui, clypeus nos protegat idem,
Vnaque pro gemino desudet cardine virtus.

FINIS.

Digitized by Google

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM DE BELLO GILDONICO

PRAEFATIO.

Pandite defensum reduces Helicona sorores:
a permissis P.C.I. Pandite, a permistis iam licet ire choris.
Nulla per Aonios hostilis buccina campos
Carmina mugitu deteriore vetat.
Tu quoque securis pulsa formidine Delphis,
Floribus vltorem Delie cinge tuum.
Nullus Castalios latices, & præscia fati
Flumina polluto Barbarus ore bibit.
Alpheus latè rubuit, Siculumq; per æquor
Sanguineas belli rettulit vnda notas.
Agnouitque nouos absens Arethusa triumphos,
Gildonis sensit teste cruore necem.
Immensis Stilico succedant otia curis,
Et nostræ patiens corda remitte lyræ,
Nec pudeat longos interrupisse labores,
Et tenuem Musis constituisse moram.
Fertur & indomitus tandem post prælia Mauors
Lassa per Othrysias fundere membra niues,
Oblitusque sui, posita clementior hasta,
Pierijs aures pacificare modis.

C L.

Digitized by Google

CL. CLAVDIANI DE BELLO GILDONICO LIBER.

Redditus imperijs Auster, subiectaq; rursus
Alterius conuexa poli rectore sub uno:
Conspirant gemini frenis communibus orbes.
Iunximus Europam Libyæ, concordia fratrum
Plena redit, patrijs quod solum defuit [a] *armis.* a. armis B.
Tertius occubuit nati virtute tyrannus.
Horret adhuc animus, manifestaq; gaudia differt,
Dum stupet, & tanto cunctatur credere voto.
Nec dum Cyniphias exercitus attigit oras,
Iam domitus Gildo, nullis victoria nodis
Hæsit, non spatio terræ, non obijce ponti
Congressum, profugum, captum vox nunciat una,
Rumoremque sui præuenit laurea belli.
Quo, precor, hæc effecta Deo? robusta, vetusque
Tempore tam paruo potuit dementia vinci?
Quem veniens induxit hiẽs, ver [b] *perculit hostem.* b. perdidit B.
Exitium iam Roma timens, & fessa negatis
Frugibus, ad rapidi limen tendebat Olympi,
Non solito vultu, nec qualis [c] *iura Britannis* c. rura B.
Diuidit, aut trepidos submittit fascibus Indos.
Vox tenuis, tardique gradus, oculiq; iacentes:
Interius fugere genæ, ieiuna lacertos
Exedit macies, humeris vix sustinet ægris
Squalentem clypeum, [d] *laxata casside prodit* d. lassata P.I.

Canitiem,

Canitiem, plenamq; trahit rubiginis hastam.
Attigit ut tandem cælum, genibusque Tonantis
Procubuit, talesque orditur mæsta querelas.
Si mea mansuris meruerunt mœnia nasci
Iupiter augurijs, si stant immota Sibyllæ
Carmina, Tarpeias si necdum despicis arces,
Aduenio supplex, non ut proculcet Oaxem
Consul ouans, nostræq; premant pharetrata secures
Susa, nec ut rubris Aquilas figamus arenis.
Hæc nobis, hæc antè dabas, nunc pabula tantùm
Romæ precor. miserere tuæ pater optime gentis:
Extremam defende famem: satiauimus iram,
Siqua fuit lugenda Getis, & flenda Suenis
Hausimus: ipsa meos horreret Parthia casus.
Quid referam morbíue luem, tumulósque repletos
Stragibus, & crebras corrupto sidere mortes?
An fluuium per tecta vagum, summisq; minantem
Collibus? ingentes vexi submersa carinas,
Remorumq; sonos, & Pyrrhæ secula sensi.
Hei mihi, quò Latiæ vires, urbisq; potestas
Decidit? in qualem paullatim fluximus umbram?
Armatis quondam populis, patrumq; vigebam
a. rebelque C. ad era. Consilijs: domui terras,[a] hominesque reuinxi
Legibus: ad solem victrix utrumque cucurri.
Postquam iura ferox in se communia Cæsar
Transtulit: elapsi mores, desuetáque priscis
Artibus in gremium pacis seruile recessi.
Tot mihi pro meritis Libyam, Nilumque dedere,
Vt dominam plebem, bellatoremq; senatum
Classibus æstiuis alerent, geminoque vicissim
Litore diuersi complerent horrea venti.
Stabat certa salus: Memphis si fortè negasset,

Pensabam

Pensabam [a] Pharium Gætulis messibus annum. a. parilem B.
Frugiferas certare rates, lateque videbam
Punica Niliacis concurrere carbasa velis.
Cùm subitò par Roma mihi, [b] diuisaque sumpsit b. diuersaq; P. C. I.
Æquales Aurora togas, Ægyptia rura
In partem cessere nouam. spes vnica nobis
Restabat Libyæ, quæ vix, ægreque fouebat
Solo ducta Noto, numquam secura futuri:
Semper inops, ventiq; fidem poscebat, & anni.
Hanc quoque nunc Gildo rapuit sub fine cadentis
Autumni: pauido [c] metimur cærula voto, c. metitur I.
Puppis si qua venit: si quia fortasse potenti
Vel pudor extorsit domino, vel præda reliquit.
Pascimur arbitrio Mauri, nec debita reddi,
Sed sua concedi iactat, gaudetq; diurnos,
Vt famulæ, præbere cibos, vitamque, famemque
Librat Barbarico fastu, vulgique superbit
Fletibus, & tantæ suspendit fata ruinæ:
Romuleas vendit segetes, & possidet arua
Vulneribus quæsita meis. ideóne tot annos
Flebile cum tumida bellum Carthagine gessi?
Icciroo voluit [d] contenta luce reuerti d. cõtemta P. C. I.
Regulus? hæc damnis genitor Cannensibus [e] emi? e. egi? P. I. egit? C.
Incassum toties lituis naualibus arsit
Hispanum, Siculumq; fretum? vastataq; tellus,
Totq; duces cæsi, ruptaque emissus ab Alpe
Pœnus, & attonitæ iam proximus Hannibal vrbi?
Scilicet, vt domitis frueretur Barbarus Afris,
[f] Muro sustinui Martem, noctesque cruentas f. Mauro C. ad orb. & sic Collinam.
Collina pro turre tuli. Gildonis ad vsum
Carthago ter victa ruit? hæ mille gementis
Italiæ clades, impensaque sæcula bellis?

Hos

Hoc Fabius, fortisq; simul Marcellus agebant,
Vt Gildo cumularet opes? haurire venena
Compulimus dirum Syphacem, fractumq; Metello
a. Marium, vinctumq; B. *Traximus immanē [a] Marij sub vincla Iugurtham,*
Et Numidae Gildonis erunt? prô funera tanta,
b. labor P.C. *Prô [b] dolor, in Bocchi regnum sudauit vterque*
Scipio. Romano vicistis sanguine Mauri.
Ille diu miles populus, qui praefuit orbi,
Qui trabeas, & sceptra dabat, quē semper in armis
Horribilem gentes, placidum sensere subactae,
Nunc inhonoratus, egens, perfert miserabile pacis
Supplicium, nulloq; palam circumdatus hoste,
Obsessi discrimen habet, per singula lethum
Impendet momenta mihi, dubitandaque pauci
Praescribunt alimenta dies. heu prospera fata,
Quid mihi septenos montes, turbamq; dedistis,
Quae paruo non posset ali? felicior essem
Angustis opibus. mallem tolerare Sabinos,
Et Veios. breuior duxi securius aeuum.
Ipsa nocet moles. vtinam remeare liceret
Ad veteres fines, & moenia pauperis Anci.
Sufficerent Etrusca mihi, Campanaque culta,
c. potenti P.C.I. *Et Quincti, Curijq; seges, patriaeq; [c] petenti*
d. inferret proprias P.C.I. *Rusticus, [d] & proprias ferret dictator aristas.*
Nunc quid agam? Libyā Gildo tenet, altera Nilū.
Ast ego, quae terras humeris, Pontumq; subegi,
Deseror: emeritae iam praemia nulla senectae.
Dij, quibus iratis creui, succurrite tandem,
Exorate patrem, tuque ô, si sponte per altum
Vecta Palatinis mutasti collibus Idam,
Praelatoque lauas Phrygios Almone leones,
Maternis precibus natum iam flecte Cybelle.

Sin pro-

Sin prohibent Parcæ, falsisque elusa vetustas
[g] Auspiciis, alio saltem prosternite casu,
Et pœnæ mutate genus. Porsenna reducat
Tarquinios: renouet ferales [h] Allia cædes.
Me potius sæui manibus [i] prosternite Pyrrhi,
Me Senonum Furijs, Brenni me reddite flamis:
Cuncta fame leuiora mihi. sic fata, refusis
Obticuit lacrymis. mater Cytherea, parensque
Flet Mauors, sanctæq; memor Tritonia Vestæ:
Nec [k] Cybele sicco, nec stabat lumine Iuno.
Mærent indigetes, & si quos Roma recepit,
Aut dedit ipsa Deos. genitor iam corde remitti
Cœperat, & sacrum dextra sedare tumultum,
Cùm procul insanis quatiens vlulatibus axem,
Et contusa genas, medijs apparet in astris
Africa: rescissæ vestes, & spicea [l] passim
Serta iacent. lacero crinales vertice dentes,
Et fractum pendebat ebur: taliq; superbas
Irrupit clamore fores. quid magne moraris
Iupiter, auulso nexu, pelagiq; solutis
Legibus, iratum populis immittere fratrem?
Mergi prima peto. veniant prærupta Pachyno
Æquora: laxatis subsidant Syrtibus vrbes.
Si mihi Gildonem nequeunt abducere fata,
Me rape Gildoni. felicior illa perustæ
Pars Libyæ, nimio quæ se munita calore
Defendit, tantiq; vacat secura tyranni.
Crescat Zona rubens: medius flagrantis Olympi
Me quoque limes agat. melius deserta iacebo
Vomeris impatiens: pulsis dominentur [m] aratris,
[n] Dipsades, & sitiens attollat gleba cerastas.
Quid me temperies iuuit? quid mitior æther?

g. Auguriis, C.
h. Gallia P.C.I.
i. permittite B.
k. sicco Cybele, P.C.I.
l. sparsim P.I.
m. aristis, P.C.I.
n. Dipsas, B.

Gildoni secunda fui. iam solis habenæ
Bis senas torquent hiemes, ceruicibus ex quo
Hæret triste iugum: nostris iam luctibus ille
Consenuit, regnumque sibi tot vindicat annis.
Atque vtinam regnum: priuato iure tenemur
Exigui specie fundi. quod Nilus, & Atlas
Dissidet, occiduus quod Gadibus arida Barce,
Quodque Paretonio secedit litore Ganges,
Hoc sibi transcribit proprium. pars tertia mundi
Vnius prædonis ager. distantibus idem,
Inter se vitijs cinctus: quodcunque profunda
Traxit auaritia, luxu peiore refundit.
Instat terribilis viuis: morientibus heres;
Virginibus raptor, thalamis obscenus adulter.
Nulla quies. oritur præda cessante libido,
Diuitibusque dies, & nox metuenda maritis.
Quisquis vel locuples, pulcra vel coniuge notus,
Crimine pulsatur falso: si crimina desunt,
Accitus conuiua perit. mors nulla refugit
Artificem. varios succos, spumasque requirit
Serpentum virides, & adhuc ignota nouercis
Gramina. si quisquam vultu præsentia damnet,
Liberiusue gemat; dapibus crudelis in ipsis
Emicat ad nutum stricto mucrone minister.
Fixus quisque toro tacita formidine libat
Carnifices epulas, incertaque pocula pallens
Haurit, & intentos capiti circumspicit enses.
Splendet Tartareo Furialis mensa paratu,
Cæde madens, atrox gladio, suspecta veneno.
Vt vino calefacta Venus, tum sæuior ardet
Luxuries; mistis redolent vnguenta coronis.

Crinitos

Digitized by Google

Crinitos inter famulos pubemq; canoram
Orbatas iubet ire nurus, nuperq; peremtis
Arridere viris. Phalarim, tormentaque flamæ
Profuit, & Siculi mugitus ferre iuuenci;
Quàm tales audire choros: nec damna pudoris
Turpia sufficiunt. Mauris clarissima quæque
Fastidita datur; media Carthagine ductæ
Barbara Sidoniæ subeunt g connubia matres:
Æthiopem nobis generum, Nasamona maritum
Ingerit; exterret cunabula h discolor infans.
His fretus socijs, ipso iam principe maior
Incedit. peditum præcurrunt agmina longè.
Circumdant equitum turmæ, Regesq; clientes,
Quos nostris ditat spolijs. perturbat auita
Quemque domo, veteres detrudit rure colonos.
Exsilijs dispersa feror, numquámne reuerti
Fas erit, errantesq; solo iam reddere ciues?
Iret adhuc in verba dolor, nisi Iupiter alto
Cœpisset solio. voces adamante notauit
Atropos, & Lachesis iungebat stamina dictis.
Nec te Roma diu, nec te patiemur inultam
Africa, communem prosternet Honorius hostem.
Pergite securæ; vestrum vis nulla tenorem
Separat; & soli famulabitur Africa Romæ.
Dixit, & afflauit Romam meliore iuuenta.
Continuò redit ille vigor, seniíque colorem
Mutauere comæ: solidatam crista resurgens
Erexit galeam, clypeique recanduit orbis,
Et leuis excussa micuit rubigine conus.
Humentes iam noctis equos, Lethæaque somnus
Frena regens, tacito voluebat sidera cursu.

g. connubia C.

h. degener B.

Iam duo diuorum proceres, maiorque, minorque
Theodosij pacem laturi gentibus ibant:
Qui Iouis arcanos monitus, mandataque ferrent
Fratribus, & geminis sancirent fœdera regnis.
Sic cùm præcipites artem vicere procellæ,
g. mutat P.C.I. *Assiduoque gemens vndarum verbere g motat*
Descensura ratis, cæca sub nocte vocati
Naufraga Ledæi sustentant vela Lacones.
Circulus vt patuit Lunæ, secuere meatus
Diuersos: Italas senior tendebat ad oras.
h. portum, P.C.I. *At pater intrantem h Pontũ, quà Bosporus arctat,*
Arcadij thalamis, vrbique illapsus Eoæ.
Quem simul vt vidit natus, nam clara nitebat
Cynthia, permisto tremuerunt gaudia fletu,
Complexuque fouens, quos non sperauerat artus.
O mihi post Alpes nunc primùm reddite, dixit.
Vnde tuis optatus ades? da tangere dextram,
Qua gentes cecidere feræ. quis tale remouit
Præsidium terris? vt te mortalia pridem
Implorant, lugentq; pium, fortemque requirunt.
Cui pater in tales rupit suspiria voces.
Hoc erat in fratres? medio discordia Mauro
Nascitur, & mundus, Germanaque dissidet aula?
Gildonis ne salus tanti sit caussa furoris?
Scilicet egregius morum, magnoque tuendus,
Et cuius meritis pietas infracta recedat.
In primo genitore vide. ciuile calebat
i. discidiũ, P.C.I. *i Dissidium, dubio stabant Romana sub ictu.*
Quis procul Armenius, vel quis Mæotide ripa
Rex ignotus agit, qui me non iuuit euntem?
Auxilio fauere Getæ, venere Geloni:
Solus at hic non puppe data, non milite misso

Subse-

Subſedit fluitante fide : ſi ſigna petiſſet
Obuia, detecto ſummiſſius hoſte, dolerem.
Reſtitit in ſpeculis fati, turbaque reductus
Librauit geminas euentu iudice vires,
Ad rerum momenta cliens, ſeſeque daturus
Victori. fortuna ſimul cum [k] morte pependit. k. Marte P. C. I.
[l] O ſi non cupidus eſſem præreptus ab aſtris, l. Sed ſi P. Et ſi C.
Exemplum ſequerer Tulli, laniandaq; dumis
Impia diuerſis aptarem membra quadrigis.
Germani nunc uſque tui reſponſa colebat,
[m] En iterum calcat. tali te credere monſtro m. Nunc P. C. I.
Poſt patrem, fratremq; paras? ſed magna rependit,
Inque tuam ſortem numeroſas tranſtulit vrbes.
Ergo fas pretio cedet? mercede placebit
Proditio? taceo, læſi quòd transfuga fratris,
Quòd leuis ingenio, quamuis diſcrimine ſummo
Proditor apportet ſuſpenſa morte ſalutem,
Numquam gratus erit. damnamus luce [n] reperta n. recepta B.
Perfidiam : nec nos patimur committere tali
Hoc genus emptori. ciues cum mœnibus [o] offert. o. aufert C. I.
Hic vendit patriam. plerique in tempus abuſi
Mox odere tamen. tenuit ſic Graia Philippus
Oppida : Pellæo libertas concidit auro.
Romani ſcelerum ſemper ſpreuere miniſtros.
Noxia pollicitum [p] domino miſcere venena p. Pyrrho B.
Fabricius Regi nudata fraude remiſit :
Infeſto quem Marte petit, bellumq; negauit
Per famuli patrare nefas. ductoſq; Camillus
Trans murum pueros obſeſſæ reddidit vrbi.
Traduntur pœnis alij, cùm prælia ſoluant.
Hic manet, vt moueat. quod reſpuit alter in hoſtem,
Suſcipis in fratrem? longi prô dedecus æui:

Digitized by Google

g. contradat I. *Cui placet, Australes Gildo* g *condonat habenas,*
Tantaque mutatos sequitur prouincia mores.
Quaslibet ad partes animus nutauerit anceps:
Transfundit secum Libyam, refluumq; malignus
Commodat imperium. Mauri fuit Africa munus.
Tollite Massylas fraudes: remouete bilingues
Insidias, & verba doli spirantia virus,
h Nec P. C.I. h *Ne consanguineis certetur cominus armis*
Deprecor: hæc trucibus Thebis, hæc digna Mycenis;
In Mauros hoc crimen eat. quid noster iniquum
Molitur Stilico? quando non ille iubenti
Paruit? an quisquam nobis deuinctior exstat?
Vt sileam varios, quos mecum gesserit, actus.
Quæ vidi post fata loquar. cùm Diuus abirem,
Res incompositas, fateor, tumidasq; reliqui.
i. iam nunc P. etiam tum C. *Stringebat vetitos* i *etiamnum exercitus enses*
Alpinis odijs, alternaque iurgia victi,
Victoresq; dabant: vix hæc amentia nostris
Excubijs, nedum puero rectore quiesceret.
k. ne B. *Heu quantum timui vobis,* k *quòd libera tanti*
Militis auderet moles, cùm cæca remoto
Ferueret iam læta metu: dissensus acerbus,
l. Sed B. l *Et grauior consensus erat. tunc ipse paterna*
Successit pietate mihi, tenerumq;, rudemque
Fouit, & in veros eduxit principis annos,
Rufinumque tibi, quem tu tremuisse fateris,
Depulit. hunc solum memorem, solumq; fidelem
Experior. volui si quid dum vita maneret,
Aut visus voluisse, gerit: venerabilis illi
Ceu præsens, numenque vocor. si tanta recusas,
Aut soceri reuerere faces, aut respice fratris
m. Connubiū, P.C. m *Connubium, pignusque meæ regale Serenæ.*

Debueras

Debueras etiam fraternis obuius ire
Hostibus; ille tuis. quæ gens, [f] qui Rhenus, & Ister
Vos [g] opibus iunctos, conspirantesque tulisset?
Sed tantum permitte, [h] cadat; nil poscimus vltrà.
Ille licet sese prætentis Syrtibus armet,
Oppositoq; Atlante tegat, licet arua referta
Anguibus, & Solis medios obiecerit æstus:
Noui consilium, noui Stiliconis in omnes
Æqualem casus animum: penetrabit arenas,
Inueniet virtute viam. sic Diuus, & inde
Sic natus. iussis genitor [i] parebitur vltro.
Amplector præcepta lubens, nec carior alter
Cognato Stilicone mihi: commissa profanus
Ille luat; redeat iam tutior Africa fratri.
Talia dum longo secum sermone volutant:
Hesperiam peruenit auus, castumq; cubile
Ingreditur, Tyrio quo fusus Honorius ostro
Carpebat teneros Maria cum coniuge somnos.
Assistit capiti, tunc sic per somnia fatur.
Tantáne deuictos tenuit fiducia Mauros
Care nepos? iterum post me coniurat in arma
Progenies vesana Iubæ, bellumq; resumit
Victoris cum stirpe sui? firmúmne iacentem
Obliti, Libyam nostro sudore receptam
Rursus habent? ausus Latio contendere Gildo?
Germani nec [k] fata timet? nunc ire profectò
Nunc vellem. notosq; senex ostendere vultus.
Nónne meã fugiet Maurus, cùm viderit, vmbram?
Quid dubitas? exsurge toris; inuade rebellem;
Captiuum mihi redde meum; desiste morari.
Hoc generi fatale tuo, dum sanguis in orbe
Noster erit, semper pallebit Regia Bocchi.

f. quis P. C. I.
g. conspirantes, opibus iunctosque C. P. I.
h. cadet: P. C. I.
i. parebimus C.
k. facta C.

Iungantur spolijs Firmi, Gildonis opima:
Exornet geminos Maurusia laurea currus:
Vna domus toties vna de gente triumphet.
Dij bene quod tantis inter labentibus annis
Seruati, Firmusq; mihi, fraterque nepoti.
Dixit, & afflatus vicino Sole refugit.
At iuuenem stimulis immanibus æmula virtus
Exacuit: iam puppe vehi, iam stagna secare
Feruet, & absentes inuadere cuspide Mauros.
Tunc iubet acciri socerum, dextramq; vocato
Conserit, & quæ sit potior sententia quærit.
Per somnos mihi sancte pater iam sæpe futura
Panduntur, multæq; canunt præsagia noctes.
b. Iamque C. b *Namque procul Libycos* c *venatu cingere saltus,*
c. visus destringere B. *Et iuga rimari canibus Gætula videbar.*
Mærebat regio sæui vastata leonis
Incursu, pecudum strages, passimque iuuenci
Semineces, & adhuc infecta mapalia tabo,
Sparsaque sanguineis pastorum funera campis.
Aggredior latebras monstri, mirumq; relatu
Conspicio: dilapsus honos, ceruice minaces
Defluxere iubæ, fractos inglorius armos
Supposuit seruile gemens, iniectaq; vincla
Vnguibus, & subitæ collo sonuêre catenæ.
Nunc etiam paribus secum certare tropæis
Hortator me cogit auus. quonam vsque remoti
Cunctamur? decuit pridem complere biremes,
Et pelagi superare moras. transmittere primus
Ipse paro: quæcunque meo gens Barbara nutu
Stringitur, adueniat. Germania tota feratur
Nauibus, & socia comitentur classe Sicambri.
Pallida translatum iam sentiat Africa Rhenum.

An patiar

An patiar tot probra sedens, iuuenisq́; relinquam
Quæ tenui, rexiq́; puer: bis noster ad Alpes
Alterius genitor defensum regna cucurrit.
Nos prædæ faciles insultandiq́; iacemus?
Finierat. Stilico contrà, cui talia reddit:
Aduersíne tubam princeps dignabere Mauri?
[c] *Afferet ignauus clari solatia lethi?*
Te bellante mori: [d] *decurret Honorius inde,*
Hinc Gildo. prius astra Chaos miscebit Auerno.
Vindictam mandasse sat est: plus nominis horror,
Quàm tuus ensis, aget. minuunt præsentia famam.
Qui stetit, æquatur campo, collataq́; nescit
Maiestatem acies. sed quod magis vtile factu,
Atque hosti grauius, sensus aduerte, docebo.
Est illi paribus, sed non & moribus ijsdem
[e] *Macezer: fugiens qui dira piacula fratris*
Spesq́ue suas, vitamq́ue tuo commisit asylo.
Hunc vbi tentatis frustra mactare nequiuit
Insidijs: patrias in pignora contulit iras,
Quosq́; manu pueros paruos gestauerat, vnà
Occidit iuuenes, inhumataq́; corpora vulgo
Dispulit, & tumulo cognatas arcuit Vmbras;
Naturamq́; simul, fratremq́;, hominemq́; cruentus
Exuit, & tenuem cæsis inuidit arenam.
Hoc facinus refugo damnauit Sole Mycenas,
Auertitq́; diem sceleri: sed reddidit Atreus
Crimen, & infandas excusat coniuge mensas.
[f] *Hinc odium, non pœna fuit. te perdita iura,*
Te pater vltorem, te nudi puluere Manes,
Te pietas polluta rogat. sistentibus aram,
Et proprium miseris nomen statuistis Athenæ;
Si Pandionias planctu traxêre phalanges

c. Auferet B.
d. decernet P.C.L.
e. Mascezel Ald. Mascizel: Onuphrius
f. hoc P. C. Huic I.

Inachides, belloq; rogos meruere maritis;
Si mæstas squalore comas, lacrymisq; Senatum
In Numidas pulsus solio commouit Adherbal:
l. Hunc quoque nunc I. [l] *Nunc quoq;, nunc Gildo, tãto quem funere mersit,*
m. Hunc P.C.I. [m] *Nunc doleat venisse ducem, seseq; minorem*
Supplicibus sciat esse tuis. quem sede fugauit,
n. Hunc C. [n] *Nunc preceps fugiat: fregit quẽ clade, tremiscat,*
Agnoscatq; suum, trahitur dum victima, fratrem.
Hæc vbi sederunt genero: notissima Marti
Robora, præcipuos electa pube maniplos
Disperit, portuque rates instaurat Etrusco.
o. Herculeam P.C.I. p. Iouiamque P.C. [o] *Heracleam suus Alcides,* [p] *Ioniamq; cohortem*
Rex ducit Superum: premitur nec signifer vllo
Pondere: festinant adeò vexilla moueri.
Neruius insequitur, meritusq; vocabula Felix,
Dictaque ab Augusto legio, nomenq; probantes
Inuicti clypeoq; animosi teste leones.
Dictis antè tamen princeps confirmat ituros,
Aggere conspicuus: stat circumfusa iuuentus
Nixa hastis, pronasq; ferox accommodat aures.
Gildonem domitura manus promissa, minasq;,
q. Romæ B. *Tempus age. si quid* [q] *pro me meruistis in armis,*
Ostentate mihi: iusto, magnoque triumpho
r. neces B. *Ciuiles abolete* [r] *notas. sciat orbis Eous,*
Sitque palàm, Gallos caussa, non robore vinci.
Nec vos, Barbariem quamuis collegerit omnem,
s. Terreat, an. P.C.I. [s] *Terreat, aut Mauri fremitus, raucosque repulsus*
t. ensis? P.C.I. *Vmbonum, & nostros passuri cominus* [t] *enses.*
Non contra clypæis tectos, galeisq; micantes
Ibitis: in solis longè fiducia telis.
Exarmatus erit, cùm missile torserit hostis.
Dextra mouet iaculum: prætentat pallia læua:

Cetera

Digitized by Google

Cætera nudus eques. sonipes ignarus habenæ;
Virga regit. non vlla fides, non agminis ordo.
Arma oneri, fuga præsidio: [f] connubia mille, f. conubia P.C.I.
Non [g] illis generis nexus, non pignora curæ; g. vlli B.
Sed numero languet pietas. hæc copia vulgi.
Vmbratus dux ipse rosis, & marcidus ibit
Vnguentis, crudusq; cibo, titubansque Lyæo,
Confectus senio, morbis, stuprisq; solutus,
Excitet incestos turmalis buccina somnos,
Imploret citharas, cantatricesq; choreas,
Offensus stridore tubæ, discatque coactus
Quas vigilat Veneri, castris impendere noctes.
Nónne mori satius, vitæ quàm ferre pudorem?
Nam quæ iam regio restat, si dedita Mauris
Regibus, Illyricis accesserit Africa damnis?
Ius Latium, quòd tunc Meroë, rubroq; solebat
Oceano cingi, Tyrrhena clauditur vnda.
Et cui non Nilus, non intulit India metas,
Romani iam finis erit Trinacria regni?
Ite recepturi, prædo quem sustulit, axem,
Ereptumque Notum. caput insuperabile rerum,
Aut ruet in vestris, aut stabit Roma lacertis.
Tot mihi debetis populos, tot [h] iura, tot vrbes h. rura P.C.I.
Amissas; vno Libyam defendite bello.
Vestros imperium remos, & vestra sequatur
Carbasa: despectas trans æquora ducite leges.
Tertia iam ceruix solito mucrone rotetur,
Tandem funereis finem positura tyrannis.
Omina conueniunt dicto, fuluusque Tonantis
Armiger ad liquidam cunctis spectantibus æthram
Correptum pedibus curuis innexuit hydrum,
Dumq; reluctantem morsu partitur obunco,

Hæsit

Hæsit in vngue caput; truncatus decidit anguis.
Illicet augurijs alacres per saxa citati,
Torrentesq; ruunt: non mons, non silua retardat.
Pendula ceu paruis moturæ bella colonis
Ingenti clangore grues æstiua relinquunt
Thracia, cùm tepido permutant Strymona Nilo,
Ordinibus varijs per nubila texitur alis
Littera, pennarumq; notis inscribitur aër.
Vt fluctus tetigêre maris, tunc acrior arsit
Impetus. arripiunt naues, ipsiq; rudentes
Expediunt, & vela legunt, & cornua summis
Associant malis. quatitur Tyrrhena tumultu
Ora, nec Alpheæ capiunt naualia Pisæ.
Sic Agamemnoniam vindex cùm Græcia classem
Solueret, innumeris feruebat vocibus Aulis.
Non illos strepitus, impendentisq; procellæ
Signa, nec aduentus dubij deterruit Austri.
Soluite iam socij, clamant,[d] aut rumpite funem:
Per vada Gildonem quamuis aduersa petamus,
Ad bellum nos trudat hiems: per deuia Ponti
Quassatis cupio tellurem figere rostris.
Heu nimium segnes,[e] cauta qui mente notatis,
Si reuolant mergi, graditur si litore cornix.
Ora licet maculis adsperserit occiduus Sol,
Lunaque conceptis liuescat turbida Coris,
Et [f] confusa vagos iaculentur sidera crines,
Imbribus humescant Hædi, nimbosaq; Taurum
Ducat Hyas, totusq; fretis descendat Orion:
Certa fides cæli, sed maior Honorius auctor:
Illius auspicijs immensa per æquora miles,
Non Plaustris, Arctoq; regor. contemne Booten
Nauita: turbinibus medijs permitte carinas.

Si mihi

d. iam velite B.

e. Hæc sincera lectio. capta & timida libri vulgati

f. concussa P.C.I.

Si mihi tempestas Libyam, ventique negabunt,
Augusti fortuna dabit. iam classis in altum
Prouehitur. dextra Ligures, Etruria læua
Linquitur, & cæcis vitatur Corsica saxis.
Humanæ speciem plantæ se magna figurat
Insula: Sardiniam veteres dixere coloni.
Diues ager frugum: Pænos, Italosque petenti
Opportuna situ. quæ pars vicinior Afris,
Plana solo, ratibus clemens. quæ respicit Arcton,
Immitis, scopulosa, procax, subitisque sonora
[g] *Fluctibus. insanos infamat nauita montes.*
Hinc hominum, pecudumq; lues, hinc pestifer aër
Sæuit, & exclusis regnant Aquilonibus Austri.
Quos vbi luctatis procul effugere carinis;
Per diuersa ruunt sinnuosæ litora terræ.
Pars adit antiqua ductos Carthagine [h] *muros.*
Partem litoreo complectitur obuia muro
Vrbs: Libyam contra Tyrio fundata potenti
Tenditur in longum [i] *Caralis, tenuemq; per vndas*
Obuia dimittit fracturum flamina collem.
Efficitur portus medium mare, tutaq; ventis
Omnibus ingenti mansuescunt stagna recessu.
Hanc omni petiêre manu, prorisque reductis
Suspensa Zephyros exspectant classe fauentes.

g. Flatibus P.C.I.
h. Sulcos *sic Mariang. diatriba in Solinum ex codice perueteri hunc locum emẽdat Pomp. Mela lib.* II.
i. Calaris, C. *Vrbium antiquissima Calaris & Sulci.*

C.L.

Digitized by Google

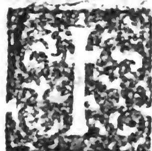
CL. CLAVDIANI IN LIBRVM DE BELLO GETICO, VEL DE VICTORIA STILICONIS CONTRA ALARICVM,

PRAEFATIO.

Post resides annos longo velut excita somno,
Romanis fruitur nostra Thalia choris.
Optatos renouant eadem mihi culmina cœtus,
Personat & noto Pythia vate domus.
Consulis hic fasces cecinit, Libyamque receptam;
Heic mihi prostratis bella canenda Getis.
Sed prior effigiem tribuit successus amœnam,
Oraque patricius nostra dicauit honos.
Annuit hic princeps titulum poscente Senatu.
Respice iudicium quàm graue Musa subis.
Ingenio minuit merces properata fauorem,
Carminibus veniam præmia tanta negant,
Et magis intento studium censore laborat.
Quod legimur medio, conspicimurque foro:
Materies tamen ipsa iuuat, solitumque timorem
Dicturo magna sedula parte leuat.
Nam mihi conciliat gratas impensius aures
Vel meritum libri, vel Stiliconis amor.

Digitized by Google

CL. CLAVDIANI DE BELLO GETICO LIBER.

Ntacti cùm claustra freti coëuntibus æquor
Armatum scopulis audax irrumperet Argo,
Oetæam, Colchosque petens propiore periclo,
Omnibus attonitis solus post numina Tiphys
Incolumem tenui damno seruasse carinam
Fertur, & ancipitem montis vitasse ruinam,
Deceptoque vagæ concursu rupis in altum
Victricem duxisse ratem. stupuere superbæ
Arte viri domitæ Symplegades, & noua passæ
Iura soli, faciles cunctis iam puppibus hærent,
Vt vinci didicere semel. quòd si ardua Typhin
Nauis ob innocuæ meritum sic gloria vexit;
Quæ tibi pro tanti pulso discrimine regni
Sufficient laudes Stilico? licet omnia vates
In maius celebrata ferant, ipsamque secandis
Argois trabibus iactent sudasse Mineruam,
Nec nemoris tantum vinxisse carentia sensu
Robora, sed cæso [a] Tomari Iouis augure luco,
Arbore præsaga tabulas animasse loquaces,
Plurima sed quamuis varijs miracula monstris
Ingeminent teneras vincturi carmine mentes,
Harpyiasque truces, insopitisq; refusum
Tractibus aurati custodem velleris anguem,
Et iuga taurorum rapidis ambusta fauillis,
Et virides galeis sulcos, fetasq; nouales,

a. montes libri vulgati. inepte.

Martis

Martis & in ſegetem creſcentis ſemina belli:
Nil veris æquale dabunt. prohibere rapaces
Scilicet Harpyas, vinaque excludere menſa
Nobilior titulus, quàm tot potuiſſe paratas
In Latij prædam Geticas auertere fauces.
An ego terrigenas potius mirabor in ipſis
Procubuiſſe ſatis, vitæ quibus attulit idem
Principium finemq; dies, quam cæſa Getarum
Agmina, quos tantis aluit Bellona tropæis,
Totaq; ſub galeis Mauortia canuit ætas?
Per te namque vnum medijs exuta tenebris
Imperio ſua forma redit, clauſtriſq; ſolutæ
Triſtibus exſangues audent procedere leges.
Iamq; poteſtates priſcus diſcriminat ordo
Iuſtitiæ, quas ante pares effecerat vna.
Nube timor. tua nos vrgenti dextera letho
Eripuit, tectiſq; ſuis redduntur, & agris,
Damnati fato populi, virtute renati.
Iam non in pecorum morem formidine clauſi
Proſpicimus ſæuos campis ardentibus ignes.
Alta nec incertis metimur flumina votis
Excidio latura moram. non poſcimus amnes
Vndoſam ſeruare fidem, nubeſque fugaces,
Aut coniuratum querimur ſplendere ſerenum.
Ipſa quoque interius Furijs exercita plebis
Securas iam Roma leuat tranquillior arces.
Surge precor veneranda parens, & certa ſecundis
Fide Deis, humilemq; metum depone ſenectæ,
Vrbs æqueua polo: tum demum ferrea ſumet
Ius in te Lacheſis, cùm ſic mutauerit axem;
Fœderibus natura nouis, vt flumine verſo
Irriget Ægyptum Tanais, Mæotida Nilus,

Eurus

Digitized by Google

Eurus ab occasu, Zephyrus se promat ab Indis,
Caucasijsque iugis, calido nigrantibus Austro,
Getulas Aquilo glacie constringat arenas.
Fatales hucusque manus, crebrisque notatæ
Prodigijs abiere minæ: nec sidera pacem
Semper habent, ipsumq; Iouem turbante Typhæo,
Si fas est, timuisse ferunt, cùm brachia centum
Montibus armaret totidem, [d] spirasque retorquens d. spiracula P.C.I.
Lamberet attonitas erectis anguibus Arctos.
Quid mirum, si regna labor mortalia vexat?
Cùm gemini fratres, genuit quos asper Aloeus,
Martem subdiderint vinclis, & in astra negatas
Tentarint munire vias, steteritque reuulsis
Pæne tribus scopulis, cælesti machina bello.
Sed caret euentu nimius furor: improba numquam
Spes lætata diu: nec peruenere iuuentæ
Robur Aloidæ, dum vellere Pelion Othrys
Nititur, occubuit Phœbo, moriensque Ephiaites
In latus obliquam proiecit languidus Ossam.
Adspice Roma tuum iam vertice celsior hostem:
Adspice quàm rarum referens inglorius agmen,
Italia detrusus eat, quantumq; priori
Dissimilis: qui cuncta sibi cessura ruenti
Pollicitus patrij numen iurauerat Istri,
Non nisi calcatis loricam ponere rostris.
O rerum fatique vices: qui fœda parabat
Romanas ad stupra nurus, sua pignora vidit
Coniugibus permista trahi: qui mente profunda
Hauserat vrbis opes, vltro victoribus ipse
Præda fuit: nostri quondam qui militis auro
Aggressus tentare fidem, desertus ab omni
Gente sua, manibusque redit truncatus, & armis.

Hoc quoque quod veniam lethi valuere mereri
Si positis pendas odijs, ignoscere pulcrum
Iam misero, pœnæque genus vidisse precantem.
Quæ vindicta prior, quàm cùm formido superbos
Flectit, & assuetum spolijs affligit egestas?
Sed magis ex alijs fluxit clementiæ caussis,
Consulitur dum Roma tibi. tua cura coëgit
Inclusis aperire fugam, ne peior in arcto
Sæuiret rabies venturæ [a] nuntia mortis.
Nec tanti nomen, stirpemq; abolere Getarum,
Vt propius peterêre, fuit. procul arceat altus
Iupiter, vt delubra Numæ, sedemque Quirini
Barbaries oculis saltem temerare profanis
Possit, & arcanum tanti deprendere regni.
Quamquam, si veterum certamina rite recordor,
Tunc etiam pulcra cùm libertate vigerent,
Et proprio latè florerent milite patres:
Semper ab his famæ petiere insignia bellis,
Quæ diuersa procul tuto trans æquora vires
Exercere dabat currus, Regumque catenæ
Inter abundantis fati ludibria ductæ.
At verò Italiam quoties circumstetit atrox
Tempestas, ipsumque caput læsura pependit;
Non illis vani ratio ventosa fauoris,
Sed grauiter spectata salus, ductorque placebat,
Non qui præcipiti traheret simul omnia casu,
Sed qui maturo vel læta, vel aspera rerum
Consilio momenta regens, nec tristibus impar,
Nec pro successu tumidus, spatiumq; morandi,
Vincendiq; modum mutatis nosset habenis.
Cautiùs ingentes morbos, & proxima cordi
Vlcera Pœoniæ tractat sollertia curæ,

[a] conscia P.C.I.

Parcen-

Parcendoque secat, ferro ne [b] longius acto
Irreuocandus eat sectis vitalibus error.
Sublimi certè Curium canit ore vetustas,
Æaciden Italo pepulit qui litore Pyrrhum.
Nec magis insignis Marij, Pauliq; triumphus,
Qui captos niueis Reges egêre quadrigis.
Plus fuga laudatur Pyrrhi, quam vincla Iugurthæ.
Et quamuis gemina fessum iam clade fugarit,
Post Decij lituos, & nulli peruia culpæ
Pectora Fabricij donis inuicta, vel armis,
Plena datur Curio pulsi victoria Pyrrhi.
Quanto maius opus solo Stilicone peractum
Cernimus! hic validam gentem, quam dura niuosis
Educat Vrsa plagis, non Chaonas, atque Molossos,
Quos Epirus alit, nec Dodonæa subegit
Agmina, fatidicam frustra iactantia quercum.
Primus fulmineum lento luctamine Pœnum
Compressit Fabius: campo pòst ausus aperto
Marcellus vinci docuit: sed tertia virtus
Scipiade Latijs tandem deterruit oris.
Vnus in hoc Stilico, diuersis artibus hoste
Tres potuit [c] complere duces, fregitq; furentem
Cunctando, [d] vicitque manu, victumq; relegat.
Atque hæc tanta breui miscentē [e] incendia Pyrrhū
Sustinuit toto mærens Oenotria lustro,
Et prope ter senis Itali per graminis herbas
Mascylius Pœno sonipes vastante cucurrit,
Hannibalemq; senem vix ad sua reppulit arua.
Vindex sera patrum post bellum nata iuuentus.
Hic celer effecit, bruma ne longior vna
Esset hiems, rerum primis sed messibus æstas
Temperiem cæli pariter, belloque referret.

b. largius P. I. latius C.
c. superare B.
d. vincitq; P.
e. prœlia B.

Sed quid ego Hãnibalẽ [d] contrà, Pyrrhũq; tot annis
Certatum memorem? vilis cùm Spartacus omne
Per latus Italiæ ferro bacchatus & igni,
Consulibusque palàm toties congressus inertes
Exuerit castris dominos, & strage pudenda
Fuderit imbelles aquilas seruilibus armis.
Nos terrorum expers, & luxu mollior ætas
Deficimus queruli. si bos adductus aratro,
Si libata seges, non hanc ergastula nobis
Immisere manum, [e] nec coniurantis arenæ
Turba fuit. qualem Stilico deiecerit hostem,
Thraces, & Æmonij poterunt, [f] Mœsiq; fateri.
Frigida ter decies nudatum frondibus Æmum
Tendit hiems vestire gelu; totiesq; solutis
Ver niuibus viridem monti reparauit amictum,
Ex quo iam patrios gens hæc oblita Triones,
Atque Istrum transuecta semel, vestigia fixit
Threicio funesta solo: seu fata vocabant,
Seu grauis ira Deûm, seriem meditata ruinis;
Ex illo quoscumque vagos impegit Erinnys,
Grandinis, aut morbi ritu per deuia rerum
Præcipites, per [g] claustra ruunt. nec contigit vllis
Amnibus, aut scopulis proprias defendere terras.
Nil Rhodope, nil vastus Athos, nil profuit [h] Æmus
Odrysijs. facili contemnunt Strymona saltu,
Et frustra rapidum damnant Alyacmona Bessi.
Nubibus intactum Macedo miratur Olympum,
More pererratum campi: [i] gerit irrita Tempe
Thessalus, & domitis irrisam [k] cautibus [l] Oetam.
Sperchiusq;, & virginibus dilectus Enipeus
Barbaricas lauêre comas. non obiice Pindi
Seruati Dryopes: nec nubifer Actia texit

Litora

d. circa, vulgati libri male.
e. non I. neque C.
f Sic lego ex aut. lib. non Melsique.
g. clausa P. lustra B.
h. Hebrus P.C.I.
i. gemit P.C.I.
k. cotibus P.C.I.
l. Oeteo. P.I.

Littora Leucates ipsæ, quæ durius olim
Restiterant Medis, primo conamine ruptæ
Thermophylæ. vallata [g] mari Scironia rupes,
Et duo continuo connectens æquora muro
Isthmos, & augusti patuerunt [h] templa Lycæi.
Nec tibi Parrhasios licuit munire colonos
Frondosis Erymanthe iugis, equitataq; summi
Culmina Taygeti trepidæ vidistis Amyclæ.
Tandem supplicium cunctis pro montibus Alpes
Exegêre Getis: tot tandem flumina victor
Vindicat Eridanus: docuit nunc exitus altè
Fatorum secreta tegi. quisquámne reclusis
Alpibus vlterius Latij fore credidit vmbram?
Nonne velut capta rumor miserabilis vrbe
Trans freta, trans Gallos, Pyrenæumq; cucurrit?
Famaq; nigrantes succincta pauoribus alas
Secum cuncta trahens à Gadibus vsque Britannum
Terruit Oceanum, & nostro procul axe remotam
Insolito belli tremefecit murmure Thulen.
Mandemúsne Noti flabris, quoscumque timores
Pertulimus, festæ doleant ne tristibus aures?
An potius meminisse iuuat, semperque vicissim
Gaudia præmissi cumulant inopina dolores?
Vtq; sub occidua iactatis Pleiade nautis
Commendat placidum maris inclementia portum;
Sic mihi tunc maior Stilico, cùm læta periclis
Metior, atque illi redeunt in corda tumultus.
Nónne videbantur, quamuis adamante rigentes,
Turribus inualidis fragiles procumbere muri,
Ferratæque Getis vltro se pandere portæ?
Nec vallum, densæq; sudes arcere volantes
Cornipedum saltus. iam iam conscendere puppes,

g. maris Scironia ripis. *vulg. libri non rectè*
h. claustra P.C.I.

b. Cypris P.C.
Sardoniosq; habitare sinus, & inhospita [b] Cypri
Saxa parant, vitamq; freto spumante tueri.
c. diffissa P.
Ipsa etiam [c] diffusa breui Trinacria Ponto,
Si rerum natura sinat, discedere longè
Optat, & Ionium refugo laxare Peloro.
Fultaque despiciens auro laquearia diues,
Tutior Æolijs mallet vixisse cauernis.
Iamque oneri creduntur opes, tandemque libido
d. excita B.
Hæsit auaritiæ grauioribus [d] obruta curis.
Vtq; est, ingenioque loquax, & plurima fingi
Permittens, crediq; timor: tunc somnia vulgo
Narrari: tunc monstra Deum, monitusq; sinistri;
Quid meditentur aues, quid cum mortalibus æther
Fulmineo velit igne loqui, quid carmine poscat
Fatidico custos Romani carbasus æui.
Territat assiduus Lunæ labor, atraque Phœbe
e. trisonas P.C.I. Ausonias B.
Noctibus [e] horrisonas crebris vlulata per vrbes.
Nec credunt vetito fraudatam Sole sororem
Telluris subeunte globo: sed castra secutas
Barbara, Thessalidas patrijs lunare venenis
Incestare iubar. tunc anni signa prioris,
Et si quod fortasse quies neglexerat omen,
f. Iouis Ald.
Addit cura [f] nouis lapidosos grandinis ictus,
Molitasque examen apes, passimque crematas
Perbacchata domos nullis incendia caussis,
Et numquam cælo spectatum impune cometem,
Qui primùm roseo Phœbi prolatus ab ortu
Qua micat astrigera senior cum coniuge Cepheus,
Inde Lycaonia paullatim expulsus ab Arcto
Crine vago Getici fœdauit sidera plaustri,
Donec in exiguum moriens vanesceret ignem.
Sed grauiùs mentes cæsorum ostenta luporum

Horrificant.

Digitized by Google

Horrificant. duo quippe lupi sub principis ora,
Dum campis exercet equos, violenter adorti
Agmen, & excepti telis, immane relatu
Prodigium, miramq; notam duxere futuri.
Nam simul humano geminas de corpore palmas
Vtraque perfossis emisit bellua costis;
Illo læua tremens, hoc dextera ventre [g] latebant, g. latebat P.C.I.
Intentis ambæ digitis, & sanguine viuo
Scrutari si vera velis. fera nuntia Martis
Orbe sub Augusti casurum prodidit hostem,
Vtq; manus vtero virides patuere retecto,
Romula post ruptas virtus sic emicat Alpes.
Sed malus interpres rerum metus omne trahebat
Augurium peiore via, truncataque membra,
Nutricemque lupam Romæ, regnoque minari.
Tunc [h] reputant annos, interceptoque volatu h. repetunt R.
Vulturis, incidunt properatis sæcula metis.
Solus erat Stilico, qui desperantibus augur
Sponderet meliora manu, dubiæque salutis
Dux idem vatesque fuit. durate parumper
Inquit, & excussis muliebribus ore querelis
Fatorum toleremus onus: nil nautica prosunt
Turbatæ lamenta rati: nec segnibus vndæ
Planctibus, aut vanis mitescunt flamina votis.
Nunc instare manu, toto nunc [i] pectore niti i. robore P.C.I.
Communi pro luce decet; succurrere velis,
Exhaurire fretum, varios aptare rudentes,
Omnibus & docti iussis parere magistri.
Non [k] nisi perfidia nacti penetrabile tempus k. si P.C.
Irrupere Getæ, nostras dum Rhætia vires
Occupat, atque alio desudant Marte cohortes,
Iccirco spes omnis abit. mirabile posset

Esse mihi, si fraude noua, vel calle reperto
Barbarus ignotas inuaderet inscius Alpes.
Nunc verò geminis clades repetita tyrannis
Famosum vulgauit iter, nec nota fefellit
Semita præstructum bellis ciuilibus hostem.
Per solitas venêre vias, aditusque sequendos
Barbarico Romana dedit discordia bello.
Sed nec præteritis hæc res incognita sæclis.
Sæpe lacessitam, sed non impune fatemur
Ausoniam, hæc Senonũ restrinxit sanguine flamas,
Hæc & Teutonico quondam patefacta furori
Colla catenati vidit squalentia Cimbri.
Vile decus, quod non erexit præuius horror.
Ingentes geminant discrimina magna triumphos.
Quid turpes iam mente fugas, quid Gallica rura
Respicitis, Latioque libet post terga relicto
Longinquum profugis Ararim præcingere castris?
Scilicet Arctois concessa gentibus vrbe
g. capitiq; P.C. *Considet regnum Rhodano,* [g] *captique superstes*
Truncus erit, vestros stimulant si pignora sensus.
Me quoque non impar naturæ cura remordet,
h. vt P.C. I. *Nec ferro sic corda rigent,* [h] *aut nosse* [i] *recusant,*
i. recusent, P. liborēt; C. recusem I. *Quàm sanctum soceri nomen, quàm dulce mariti,*
Quantus prolis amor: sed numquam oblita decoris
Obscenam latebram pietas ignaua requiret,
Nec vobis fortis monitor mihi cautior vni.
Hic coniux, hic progenies, hic carior omni
Luce gener; pars nulla mei subducta procellæ.
Accipe tu nostræ tellus Oenotria mentis
k. vincula P.C.I. [k] *Pignora, communes tecum subeuntia casus,*
Exiguamque moram muris impende tuendis,
Dum redeo, lectum referens in classica robur.

His

Digitized by Google

His dictis pauidi firmauit inertia vulgi
Pectora, migrantisque fugam compescuit aulæ,
Ausaq; tum primùm tenebris emergere pulsis
Hesperia, vt secum iunxisse pericula vidit
Augustum,[g] tantoque sui stetit obside fati. g. totoque C.I.
Protinus vmbrosa vestit qua litus oliua
Larius, & dulci mentitur Nerea fluctu,
Parua puppe lacum præteruolat ocyus: inde
Scandit inaccessos brumali sidere montes,
Nil hiemis, cælíue memor. sic ille relinquens
Ieiunos antro catulos immanior exit
Hiberna sub nocte leo, tacitúsque per altas
Incedit furiale niues. stant colla pruinis
Aspera: flauentes adstringit stiria setas.
Nec meminit lethi, nimbósue aut frigora curat,
Dum natis alimenta paret. sublimis in Arcton
Prominet Hercyniæ confinis Rhætia siluæ:
Quæ se Danubij iactat Rheniq; parentem,
Vtraque Romuleo prætendens flumina regno.
Primo fonte breues, alto mox gurgite regnant,
Et fluuios cogunt vnda coëunte minores
In nomen transire suum. te Cimbrica Tethys
Diuisum bifido consumit Rhene meatu.
Thracia quinque vadis Istrum vorat Amphytrite.
Ambo habiles remis, ambo glacialia secti
Terga rotis; ambo Boreæ, Martíque sodales.
Sed latus Hesperiæ,[h] quà Rhætia iungitur oræ, h. quo P. C.I.
Præruptis ferit astra iugis, panditque tremendam
Vix æstate viam, multi ceu Gorgone visa
Obriguere gelu, multos hausere profundæ
Vasta mole niues, cumque ipsis sæpe iuuencis
Naufraga candẽti merguntur plaustra Barathro.

Interdum subitam glacie labente ruinam
b. trepidis C.I. *Mons dedit, & [b] tepidis fundamina subruit astris,*
Pendenti malefida solo. per talia tendit
Frigoribus mediis Stilico loca. nulla Lyæi
c. raros B. *Pocula, rara Ceres, [c] raptos contentus in armis*
Delibasse cibos, madidoque oneratus amictu
Algentem pulsabat equum, nec mollia fesso
Strata dedere torum. tenebris si cæca repressit
Nox iter, aut spelæa subit metuenda ferarum,
Aut pastorali iacuit sub culmine fultus
Ceruicem clypeo. stat pallidus hospite magno
Pastor, & ignoto præclarum nomine vultum
Rustica sordenti genitrix ostendit alumno.
Illa sub horrendis prædura cubilia siluis:
Illis sub niuibus somni, curæq;, laborq;
Peruigil. hanc requiem terris, hæc otia rebus
Inspirata dabant. illæ tibi Roma salutem
Alpinæ peperere casæ. iam fœdera gentes
Exuerant, Latijque audita clade feroces
d. regna I. castra B. *Vindelicos saltus, & Norica [d] rura tenebant.*
Ac veluti famuli, mendax quos mortis herilis
Nuntius in luxum falso rumore resoluit,
Dum marcent epulis, atque inter vina, chorosque
Persultat vacuis effrena licentia tectis,
e. reduxit, C. *Si reducem dominum sors improuisa [e] reuexit,*
Hærent attoniti, libertatemque perosus
Conscia seruilis præcordia concutit horror.
Sic ducis adspectu cuncti stupuere rebelles,
Inque vno princeps Latiumque, & tota refulsit
Roma viro, frons læta parum, non tristior æquo,
Non deiecta malis, mista sed nobilis ira.
Qualis in Herculeo, quoties infanda iubebat
Eurystheus,

Eurystheus, fuit ore dolor; vel qualis in atram
Sollicitus nubem mæsto Ioue cogitur æther.
Tantáne vos, inquit, Getici fiducia belli
Erigit? hinc animo frustra tumuistis inani?
Non ita Romanum fati violentia nomen
Opprimit; vt vestros nequeant punire tumultus,
Parte sui. neu vos longè sermone petito
Demorer, exemplum veteris cognoscite f facti. f. fati. L.
Cùm ferus Ausonias perfringerat Hannibal arces,
Et Trebiam g ferro geminassent funere Cannæ, g. socio B.
Nequidquã Emathiũ pepulit spes vana Philippũ,
Vt velut afflictos ferro tentaret inerti.
Romanos commouit atrox iniuria patres,
Vrgerent maiora licet, grauiterq; tulere
Vrbibus inter se claris de culmine rerum
Congressis, aliquid gentes audere minores.
Nec pœnam differre placet; sed bella gerenti
Punica Leuino Regis quoque prælia mandant.
Paruit imperijs Consul, fusúsque Philippus,
Vilia dum grauibus populis interserit arma,
Prætereunte manu, didicit non esse potentum
Tentandas, medijs quamuis in luctibus, iras.
Hoc monitu pariter nascentia bella repressit,
Et bello quæsiuit opes, legitque precantes
Auxilio, mensus numerum qui congruus esset,
Nec grauis Italiæ, formidandúsue regenti.
Nec minus accepto nostræ rumore cohortes
(Sic ducis vrget amor) properantibus vndiq; signis
Conueniunt, visóque animi Stilicone recepti
Singultus varios, lacrymosaque gaudia miscent.
Sic armenta boum, vastis quæ turbida siluis
Spargit hiems, cantus & sibila nota magistri

Certatim

Certatim repetunt, vel notæ pascua vallis,
Inque vicem se voce regunt, gaudentque fideles
Reddere mugitus, & qua sonus attigit aurem,
Rara per obscuras apparent cornua frondes.
Accurrit vicina manus, quam Rhætia nuper
Vindelicis auctam spolijs defensa probauit.
Venit & extremis legio prætenta Britannis,
Quæ Scoto dat frena truci, ferroq; notatas
i. exsangues C. *Perlegit* [i] *exanimes Picto moriente figuras.*
Agmina quin etiam flauis obiecta Sicambris, (scos,
k. *Sic lego, non* Scinthos, *vt vulgati libri: non* Citos, *vt* Aldus. *Quæq; domant* [k] *Cattos, immansuetosque Cheru-*
Huc omnes vertêre minas, tutumque remotis
Excubijs Rhenum solo terrore relinquunt.
Vllane posteritas credet? Germania quondam
Illa ferox populis, quæ vix instantibus olim
l. Potuit P. *Principibus tota* [l] *poterat cum mole teneri,*
Iam sese placidam præbet Stiliconis habenis,
Vt nec præsidijs nudato limite tentet
Expositum calcare solum, nec transeat amnem,
Incustoditam metuens attingere ripam.
Celsior ô cunctis, vnique æquande Camillo;
Vestris namque armis Alarici fracta quieuit
Ac Brenni rabies: confusis rebus vterque
Diuinam tribuistis opem. sed tardior ille
Iam captæ vindex patriæ; tu sospitis vltor.
O quantum mutata tuo fortuna regressu!
m. diffundit C. I. *Vt sese pariter* [m] *diffudit in omnia regni*
Membra vigor, viuusq; redit calor vrbibus ægris!
Creditur Herculeis lucem renouasse lacertis
Femina, dilecti fatis impensa mariti.
Et iuuenem spretæ laniatum fraude nouercæ,
Non sine Circæis Latonia reddidit herbis,

Cretaq;

Cretaque, si verax narratur fabula, vidit
Minoum rupto puerum prodire sepulcro:
Quem senior vates auium clangore repertum
Gramine restituit: miræ nam munere sortis
Dulcia mella necem, vitam dedit horridus anguis.
At tuus aduentus non vnum corpus ab Vmbris,
Sed tot communi populos sub morte iacentes,
Totaque Tartareis è faucibus oppida traxit,
n *Ipso Roma die nec adhuc ostenditur auctor.* n. Ipsa P.C.L.
Personuit venisse ducem, lætisq; Quirites
Vocibus auspicium certi plausere triumphi,
Muniti Stilicone suo. quis gaudia verò
Principis, amplexus alacris quis differat aulæ?
Pulueris ambiguam nubem speculamur ab altis
Turribus, incerti socios apportet an hostes,
Ille globus. mentem suspensa silentia librant,
Donec puluereo sub turbine sideris instar
Emicuit Stiliconis apex, & cognita fulsit
Canities. gauisa repens per mœnia clamor
Tollitur, ipse venit: portas secura per omnes
Turba salutatis effunditur obuia signis.
Non iam delectus miseri, nec falce per agros
Deposita, iaculum vibrans ignobile messor.
Non tentat clypeum proiectis sumere rastris
Bellona ridente Ceres, humilisque nouorum
Seditio clamosa ducum: sed vera iuuentus,
Verus ductor adest, & viuida Martis imago.
Prospera sed quantum nostræ spes addita menti,
Tantum exemta Getæ: qui vertice proximus astris
Post Alpes iam cuncta sibi promittit apertas,
Nil superesse ratus, postquam tot flumina pulsis,
Cinctaq; fluminibus crebris tot mœnia cernit.

Tot subitò

Digitized by Google

Tot subitò pedites, equitum tot conspicit alas,
Seque velut clausum laqueis sub pectore furtim,
Æstuat, & nimium prono feruore petitæ
Iam piget Italiæ, speratáque Roma teneri
Visa procul. magni subeunt iam tædia cœpti.
Occultat tamen ore metum, primosq; suorum
Consultare iubet bellis, annisq; verendos.
Crinigeri sedere patres, pellita Getarum
Curia: quos plagis decorat numerosa cicatrix,
Et tremulos regit hasta gradus, & nititur altis
Pro baculo contis non exarmata senectus.
Hic aliquis grauior natu, cui plurima dictis,
Consiliisq; fides, defixus lumina terræ,
Concutiensq; comam, capuloque acclinis eburno,
Si numero non fallor, ait, tricesima currit
Bruma ferè, rapidũ postquã transnauimus Istrum,
Romanamq; manum tantis [a] eludimus annis:
Sed numquam Mauers adeò constrinxit in arctum
Res Alarice tuas: per tot certamina docto
Crede seni, qui te tenero vice patris ab æuo
Gestatum parua solitus donare pharetra,
Atque aptare breues humeris puerilibus arcus.
Sæpe quidem frustra monui, seruator vt icti
Fœderis Emathia tutus tellure maneres:
Sed quoniam calidæ rapuit te flama iuuentæ,
Nunc saltem, si cura tibi manet vlla tuorum,
His claustris euade precor, dumq; agmina longè,
Dum licet, Hesperiis præceps elabere terris,
Ne noua prædari cupiens, & parta reponas,
Pastorique lupus scelerum delicta priorum
Intra septa luas. quid palmitis vber Etrusci,
Quid mihi nescio quã proprio cum Thybride Romã?

a. elusimus C.

Semper

Semper in ore geris? referunt si vera parentes,
Hanc vrbem insano nullus qui Marte petiuit
Lætatus violasse redit: nec Numina sedem
Destituunt, iactata procul dicuntur in hostem
Fulmina, diuiniq; volant pro mœnibus ignes,
Seu cælum, seu Roma tonat. si temnis Olympum,
A magno Stilicone caue: qui semper iniquos
Fortuna famulante premit. scis ipse perosus
Arcadiæ quàm densa [a] iugis calcauerit ossa.
Sanguine quàm largo Graios calefecerit amnes,
Exstinctusq; fores, ni te sub nomine legum
Proditio, regnique fauor texisset Eoi.
Talia grandæuum flamata fronte loquentem,
Obliquisq; tuens oculis non pertulit vltra;
Sed rupit rapidas accensa superbia voces.
Si non mentis inops, fraudataq; [b] mensibus ætas
Præberet veniam, numquam hæc opprobria linguæ
Turpia Danubius me sospite ferret inultus.
Anne tot Augustos Hebro qui teste fugaui,
Te patiar suadente fugam, cùm cesserit omnis
Obsequiis natura meis? subsidere nostris
Sub pedibus montes, arescere vidimus amnes.
Non ita Dij Getici faciant, Manesque parentum,
Vt mea conuerso [c] relegam vestigia cursu.
Hanc ego vel [d] regno victor, vel morte tenebo
Victus humum. per tot populos, vrbesq; cucurri,
Fregi Alpes, galeisq; Padum victricibus hausi.
Quid restat nisi Roma mihi? gens robore nostra
Tunc quoque pollebat, nullis cùm fideret armis.
At nunc Illyrici postquam mihi tradita iura,
Meq; suum fecere ducem, tot tela, tot enses,
Tot galeas multo Thracum sudore paraui,

a. rogis P. C. I.
b. sensibus P. C. I.
c. relegam P. C.
d. victor regno P. C. I.

Induta-

Inq; meos usus vectigal vertere ferri,
Oppida legitimo iussu Romana coëgi.
Sic me fata fouent: ipsi, quos omnibus annis
Vastabam, seruire dati. nocitura gementes
Arma dabunt; flammisq; diu mollitus, & arte
In sua damna chalybs, fabro lugente rubebit.
Hortantes his adde Deos. non somnia nobis (est.
Nec volucres; sed clara palàm vòx [g] reddita luco
 Rumpe omnes Alarice moras; hoc impiger anno
Alpibus Italiæ ruptis penetrabis ad vrbem.
Huc iter vsque datur. quis iam post talia segnis
Ambigat, aut cælo dubitet parêre vocanti?
Sic ait, hortaturque suos, belloq; viaque
Instruit: attollunt vanos oracula fastus.
O semper tacita sortes ambage malignæ
Euentuque patens, & noxia vatibus ipsis
Veri [h] sacra fides. Ligurum regione suprema
Peruenit ad fluuium miri cognominis vrbem,
Atque illic domitus vix tandem interprete casu
Agnouit dubijs illusa vocabula fatis.
Nec non & Stilico pugnam poscentia mouit
Pleno castra gradu, dictisque instigat euntes.
Nunc nunc ô socij temeratæ sumite tandem
Italiæ pœnas, obsessi principis armis
Excusate nefas, deploratumq; Timauo
Vulnus, & Alpinum gladijs abolete pudorem.
Hic est, quem toties campis fudistis Achiuis;
Quem discors, odijsque anceps ciuilibus orbis,
Non sua vis tutata diu, dum fœdera fallax
Ludit, & alternæ periuria vindicat aulæ.
Credite nunc omnes, quas dira Britannia, gentes,
Quas Ister, quas Rhenus alit, pendere paratas

g. edita C.I.
h. sera P.C.I.

In specu-

In speculis: vno tot prælia vincite bello,
Romanum reparate decus, molemq́; labantis
Imperij fulcite humeris. hic omnia campus
Vindicat: hæc mundo pacem victoria sancit.
Non in Threicijs Æmi decernimus oris:
Nec super Alpheas vmbrantia Mænala ripas
Constitimus, non heic Tegean, Argosq́; tuemur.
Visceribus medijs, ipsoq́; in corde videtis
Bella geri. patrem clypeis defendite Thybrim.
Talia nunc pediti turmæ, nunc mistus equestri
Dicta dabat, simul externis [g] *præcepta ferebat* — g. edicta B.
Auxilijs. ibat patiens ditionis Alanus,
Qua nostræ iussere tubæ: mortemq́; petendam
Pro Latio docuit gentis præclarus Alanæ,
Cui natura breues animis ingentibus artus
Finxerat, immaniq́; oculos infecerat ira.
Vulneribus pars nulla vacat, recisaq́; cunctis
Gloria fœdati splendet iactantior oris.
Ille tamen mandante procul Stilicone citatis
[h] *Acceleratur equis, Italamq́; momordit arenam* — h. Accelarauit V.C.I.
Felix, Elisijsque plagis, & carmine dignus,
Qui malè suspectam nobis impensius arsit
Vel letho purgare fidem: qui iudice ferro
Diluit immeritum laudato sanguine crimen.
Morte viri turbatus eques flectebat habenas:
Totaque præciso mutassent agmina cornu,
Ni celer instructa Stilico legione secutus
Subsidijs peditum pugnam instaurasset equestrem.
Quis Musis, ipsoq́; licet Pæane recepto
Enarrare queat, quantum Gradiuus in illa
Luce suæ dederit fundator originis vrbi?

Digitized by Google

Altiùs haud umquam toto descendimus ense
In iugulum Scythiæ; tanta nec clade superbum
Contudimus Tanaim, vel cornua fregimus Istri.
Inuisum miles sitiens haurire cruorem,
Per varias vestes, onerataq; plaustra metallo,
Transit, & argenti cumulos, & cædis auarus
Contemtas proculcat opes. pretiosior auro
Sanguis erat. passim neglecti prodiga lucri
Ira furens strictis odium mucronibus explet.
Purpureos cultus, assumtas igne valentes
Exuvias, miserisq; graues crateras ab Argis,
Raptaque flagranti spirantia signa Corintho
Callidus ante pedes venientibus obijcit hostis
Incassum; neque enim feralis præda moratur,
Sed iustos præbent stimulos monumenta doloris.
Asseritur ferro captiuum vulgus, & omnes
Diuersæ vocis populi, quos traxerat hostis
Seruitio, tandem dominorum strage redemti,
Blanda cruentatis affigunt oscula dextris,
Desertosq; Lares, & pignora læta reuisunt.
Miratur sua quemque domus, cladesq; renarrant
i. Ordire, cùm grati C. — i Ordine cognati, referunt miracula belli.
Quis tibi k nunc Alarice dolor? cùm Marte periret
k. tunc C.I. — Diuitiæ, spolijsque diu quæsita supellex,
Pulsaretque tuas vlulatus coniugis aures;
Coniugis, inuicto dudum quæ freta marito
Demens Ausonidum gemmata monilia matrum,
l. parabat S. — Romanasq; alta famulas ceruice l petebat.
Scilicet Argolicas, Ephyreiadesque puellas
Cæperat, & pulcras iam fastidire Lacænas.
Sed Dea, quæ nimiis obstat Rhamnusia votis,
Ingemuit, flexitq; rotam. domat aspera victos

Paupe-

Digitized by Google

Pauperies, vnoq; die Romana rependit,
Quidquid ter denis acies amisimus annis,
O celebranda mihi cunctis Pollentia sæclis:
O meritum nomen felicibus apta triumphis:
Virtutis fatale solum; memorabile bustum
Barbariæ. nam sæpe locis, ac finibus illis
Plena lacessito rediit vindicta Quirino.
Illic Oceani stagnis excita supremis
Cimbrica tempestas, aliasque immissa per Alpes
Hisdem procubuit campis. iam protinus ætas
Aduenien[m] geminæ gentis permisceat ossa, m. Geticæ B.
Et duplices signet titulos, commune tropæum.
Heic Cimbros, fortesq; Getas Stilicone peremptos
Et Mario, claris ducibus tegit Itala tellus.
Discite vesanæ Romam non temnere gentes.

CL. CLAVDIANI IN TERTIVM CONSVLATVM HONORII AVGVSTI

PRAEFATIO.

PARVOS non aquilis fas est educere fetus,
Ante fidem Solis, iudiciumque poli:
Nam pater excusso saliit cum germine proles,
Ouaq; maternus rupit hiulca tepor:
Protinus implumes conuertit ad æthera nidos,
Et recto flamas imperat ore pati.
Consulit ardentes radios, & luce magistra a.Naturæ P.C.I.
[a] Naturam, vires, ingeniumque probat. b.Degeneres C.I. Degenerem P.
[b] Degener & refugo torsit qui lumine visus,

Digitized by Google

Vnguibus hunc sæuis ira paterna ferit.
Exploratores oculis qui pertulit ignes,
Sustinuitque acie nobiliore diem;
Nutritur, volucrumque potens, & fulminis heres,
Gesturus summo tela trisulca Ioui.
Me quoque Pierijs tentatum sæpius antris
Audet magna suo mittere Roma Deo.
c arces, B. *Iam dominas* [c] *aures, iam regia tecta meremur,*
Et chelys Augusto iudice nostra sonat.

CL. CLAVDIANI DE TERTIO CONSVLATV HONORII AVGVSTI PANEGYRIS.

Ertia Romulei sumant exordia fasces,
d.pompa P.C.I. *Terque tuas ducat bellatrix* [d] *Roma curules.*
Festior annus eat, cinctusque imitata Gabinos,
Diues Hydaspeis augescat purpura gemmis.
Succedant armis trabeæ, tentoria lictor
Ambiat, & Latiæ redeant ad signa secures.
e. Latium B. Tu quoque qui patr. C. *Tuque ô qui* [e] *patrium curis æqualibus orbem*
Eoo cum fratre regis, procede secundis
Alitibus, Phœbiq; nouos ordire meatus,
Spes, votumque poli, quem primo à limine vitæ
Nutrix aula fouet: strictis quem fulgida telis
Inter laurigeros aluerunt castra triumphos.
Ardua priuatos nescit fortuna Penates,
f. regnum P.C.I. *Et* [f] *regimen cum luce dedit cognata potestas*

Ex-

Excepit Tyrio venerabile pignus in ostro,
Lustrauitq; tuos aquilis victricibus ortus
Miles, & in medijs [g] cunabula præbuit hastis.
Te nascente ferox toto Germania Rheno
Intremuit, mouitq; suas formidine siluas
Caucasus, & positis Numen confessa pharetris,
Ignauas Meroë traxit de crine sagittas.
Reptasti per [h] signa puer, Regumq; [i] feroces
Exuuiæ tibi ludus erant, primusq; solebas
Aspera complecti toruum post prælia patrem,
Signa triumphato quoties flexisset ab Istro
Arctoa de strage calens, & poscere [k] patrem
De spolijs Scythicos arcus, aut rapta Gelonis
Cingula, vel iaculum Daci, vel frena Sueui.
Ille coruscanti clypeo te sæpe volentem
Sustulit arridens, & pectore pressit anhelo
Intrepidum ferri, galeæ nec triste timentem
Fulgur, & ad summas tendentem brachia cristas.
Tunc sic lætus ait: Rex ô stellantis Olympi
Talis perdomito redeat mihi filius hoste,
Hyrcanas populatus opes, aut cæde superbus
Assyria: sic ense rubens, sic flamine crebro
Turbidus, & grato respersus puluere belli,
Armaque gauiso referat captiua parenti.
  Mox vbi firmasti recto vestigia gressu,
Non tibi desidias molles, nec marcida luxu
Otia, nec somnos genitor permisit inertes:
Sed noua per duros instruxit membra labores,
Et cruda teneras exercuit indole vires.
Frigora sæua pati, grauibus non cedere nimbis,
Æstiuum tolerare iubar, transnare sonoras
Torrentum Furias, adscensu vincere montes,

g. venabula P.
h. scuta P.C.I.
i. recentes P.C.I.
k. partem B.

Planitiem cursu, valles, & concaua saltu.
a. producere C. I. *Nec non in clypeo vigiles* a *perducere noctes,*
In galea portare niues, nunc spicula cornu
Tendere, nunc glandes Baleari spargere funda:
Quóq; magis nimium pugnæ inflamaret amorem,
Facta tui numerabat aui, quem litus adustæ
Horrescit Libyæ, ratibusq; imperuia Thule.
Ille leues Mauros, nec falso nomine Pictos
b. vagi B. *Edomuit, Scotumq;* b *vago mucrone secutus,*
Fregit Hyperboreas remis audacibus vndas,
Et geminis fulgens vtroque sub axe tropæis,
Tethyos alternæ refluas calcauit arenas.
Hos tibi virtutum stimulos, hæc semina laudum,
Hæc exempla dabat. non ocyus hausit Achilles
Semiferi præcepta senis, seu cuspidis artes,
Siue lyræ cantus, medicas seu disceret herbas.
Interea turbata fides, ciuilia rursus
Bella tonant, dubiumq; quatit discordia mundum.
Prô crimen Superûm, longi prô dedecus æui,
Barbarus Hesperias exsul possederat vrbes,
Sceptraq; deiecto dederat Romana clienti.
Iam princeps molitur iter, gentesque remotas
Colligit Auroræ, tumidus quascumque pererrat
Euphrates, quas lustrat Halys, quas ditat Orontes.
c. saltus Arabes I. *Turiferos* c *Arabes saltus, vada Caspia Medi,*
Armenij Phasin, Parthi liquere Niphaten.
Quæ tibi tunc Martis rabies, quantusq; sequendi
Ardor erat? quanto flagrabant pectora voto,
Optatas audire tubas, campiq; cruenta
Tempestate frui, truncisq; immergere plantas?
Vt Leo, quem fuluæ matris spelunca tegebat,
Vberibus solitum pasci, cùm crescere sensit

Digitized by Google

Vngue pedes, & terga iubis, & dentibus ora;
Iam negat imbelles epulas, & rupe relicta
Gætulo comes ire patri, stabulisque minari
Æstuat, & cæsi terga absorbere iuuenci.
Ille vetat, rerumque tibi commendat habenas,
Et sacro meritos ornat diademate crines,
Tantaque se [d] *pietas rudibus ostentat in annis,*
Sic ætas animo cessit, quererentur vt omnes
Imperium tibi serò datum. victoria velox
Auspicijs effecta tuis. pugnastis vterque:
Tu fatis, genitorque manu. te propter & Alpes
Inuadit faciles. cauto nec profuit hosti
Munitis hæsisse locis, spes irrita valli
Concidit, & scopulis patuerunt claustra reuulsis.
Te propter gelidis Aquilo de monte procellis
Obruit aduersas acies, reuolutaq; tela
Vertit in auctores, & turbine reppulit hastas.
O nimiùm dilecte Deo, cui fundit ab antris
Æolus armatas hiemes; cui militat æther,
Et coniurati veniunt ad classica venti.
Alpinæ rubuere niues, & frigidus amnis
Mutatis fumauit aquis, turbaque cadentum
Staret, ni rapidus iuuisset flumina sanguis.
At ferus inuentor scelerum traiecerat altum
Non vno mucrone latus, duplexq; tepebat
Ensis, & vltrices in se conuerterat iras,
Tandem iusta manus. iam libertate reducta
Quamuis emeritum peteret natura reuerti
Numen, & auratas astrorum panderet arces,
Nutaretque oneri venturo conscius Atlas,
Distulit Augustus cupido se reddere cælo,
Dum tibi pacatum præsenti traderet orbem.

d. rudibus pietas ostendit P.C.I.

Nec mora, Bistonijs alacer consurgis ab oris,
Inter Barbaricas ausus transire cohortes.
Impauido vultu linquis Rhodopeia saxa
Orpheis animata modis: iuga deseris Oetes
Herculeo damnata rogo: post Pelion intras
Nereis illustre choris. te pulcer Enipeus
Celsaq; Dodone stupuit, rursusq; locutæ
In te Chaoniæ mouerunt carmina quercus.
Illyrici legitur plaga litoris: arua teruntur
Dalmatiæ: Phrygij numerantur stagna Timaui.
Gaudent Italiæ sublimibus oppida muris
Aduentu sacrata tuo. submissus adorat
Eridanus, blandosq; iubet mitescere fluctus,
Et Phaëtonteas solitæ deflere ruinas
Roscida frondosæ reuocant electra sorores.
Quanti tum iuuenes, quantæ spreuere pudorem
Spectandi studio matres, puerisq; seueri
Certauere senes, cùm tu genitoris amico
Exceptus gremio mediam veherere per vrbem,
Velaretque pios communis laurea currus.
Quis non Luciferum roseo cum Sole videri
Credidit, aut iunctum Bromio radiare Tonantem?
c. Floret B. c *Feruet cristatis exercitus vndique turmis,*
Quisque sua te voce canens præstringit aëna
Lux oculos, nudiq; seges Mauortia ferri
Ingeminat splendore diem. pars nobilis arcu,
Pars longè iaculis, pars cominus horrida contis.
Hi volucres tollunt aquilas, hi picta draconum
Colla leuant, multusq; tumet per nubila serpens
Iratus stimulante Noto, viuitq; receptis
Flatibus, & vario mentitur sibila tractu.
Vt ventum ad sedes; cunctos discedere tectis

Dum

Dux iubet, & generum compellat talibus ultro.
Bellipotens Stilico, cuius mihi robur in armis,
Pace probata fides. quid enim per prælia gessi
Te sine? quem merui te non [a] suadente triumphum? a. sudante P.C.I.
Odrysium pariter Getico fœdauimus Hebrum
Sanguine, [b] Dalmaticas pariter prostrauimus alas, b. Sarmaticas B.
Ripæaq; simul fessos porreximus artus
In glacie, stantemque rota sulcauimus Istrum.
Ergo age, me quoniam cælestis regia poscit,
Tu curis succede meis, tu pignora solus
Nostra foue, geminos dextra tu protege fratres.
Per consanguineos thalamos, noctemque beatam,
Per tædas, quas ipsa tuo Regina leuauit
Coniugio, sociaque virum produxit ab aula,
Indue mente patrem, crescentes [c] dilige fetus c. dirige B.
Vt ducis, ut soceri. iam iam securus ad astra
Te custode ferar. rupta si mole Typhoeus
[d] Vndis prosiliat, Tityus si membra resoluat, d. Vinclis B.
Si furor Enceladi proiecta mugiat Ætna,
Opposito Stilicone cadent. nec plura locutus
Sicut erat liquido signauit tramite nubes,
Ingrediturque globum Lunæ, limenque reliquit
Arcadis, & Veneris clementes peruolat auras.
Hinc Phœbi permensus iter, flammamq; nocentem
Gradiui, placidumq; Iouem, stetit arce suprema
Algenti, quà Zona riget Saturnia tractu.
Machina laxatur cæli, rutilæque patescunt
Sponte fores, Arctoa parat conuexa Bootes,
Australes reserat portas succinctus Orion,
Inuitantque nouum sidus, pendentq; vicissim
Quas partes velit ille sequi, quibus esse sodalis

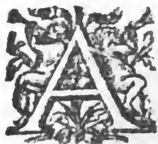
Digitized by Google

c. morari. P.C. Dignetur stellis, aut qua regione c moueri
O decus ætherium, terrarum gloria quondam,
d. lapsum P. Te tuus Oceanus natali gurgite d lassum
Excipit, & notis Hispania proluit vndis.
Fortunate parens, primos cùm detegis ortus,
Adspicis Arcadium: cùm te procliuior vrges,
Occiduum visus remoratur Honorius ignem,
Et quocumque vagos flectis sub cardine cursus,
Natorum per regna venis, qui mente serena,
Maturoq; regunt iunctas moderamine gentes;
Sæcula qui rursus formant meliore metallo.
Luget auarities Stygijs innexa catenis,
Cumque suo demens expellitur ambitus auro.
Non dominantur opes: non corrumpentia sensus
Dona valent: emitur sola virtute potestas.
Vnanimi fratres, quorum mare, terraq; fatis
Debentur: quodcumque manus euasit auitas,
Quod superest patri, vobis iam Mulciber arma
Præparat, & Sicula Cyclops incude laborat.
Brontes innumeris exasperat ægida signis.
Altum fulminea crispare in casside conum
Festinat Steropes, nectit thoraca Pyracmon,
Ignifluisque gemit Lipare fumosa cauernis.
Vobis Ionia virides Neptunus in alga
Nutrit equos: qui summa freti per cærula possint
Ferre viam, segetemque leui percurrere motu,
Nesciat vt spumas, nec proterat vngula culmos.
e. Iamque videt B. e Iam video Babylona rapi, Parthumq; coactum
Non ficta trepidare fuga: iam Bactra teneri
Legibus, & famulis Gangem pallescere ripis,
Gemmatosque humilem dispergere Persida cultus.
Ite per extremum Tanaim, pigrosque Triones:

Ite

Ite per ardentem Libyam. superate vapores
Solis, & arcanos Nili deprendite fontes.
Herculeum finem, Bacchi transcurrite metas.
Vestri iuris erit quidquid complectitur axis.
Vobis rubra dabunt pretiosas æquora conchas,
Indus ebur, ramos Panchaia, vellera Seres.

CL. CLAVDIANI DE QVARTO CONSVLATV HONORII AVGVSTI PANEGYRIS.

Vspicijs iterū sese regalibus annus
Induit, & nota fruitur iactantior aula.
Limina nec [a] passi circum priuata morari a. passim P. I.
Exsultant reduces Augusto Consule fasces.
Cernis vt armorum proceres, legumq; potentes
Patricios sumunt habitus, & more Gabino
Discolor incedit legio, positisque parumper
Bellorum signis, sequitur vexilla Quirini.
Lictori cedunt aquilæ, ridetque togatus
Miles, & in medijs effulget Curia castris.
Ipsa Palatino circumuallata Senatu
Iam trabeam Bellona gerit, parmamque remouit
Et galeam, sacras humeris vectura curules.
Nec te laurigeras pudeat Gradiue secures
Pacata gestare manu, Latiaque micantem
Loricam mutare toga, dum ferreus hæret
Currus, & Eridani ludunt per prata iugales.
Haud indigna coli, nec nuper cognita Marti

Vlpia

Vlpia progenies, & quæ diademata mundo
b. aula B. Sparsit, Ibera domus: nec tantam vilior [b] vnda
Promeruit seriem gentis. cunabula fouit
Oceanus: terræ dominos, pelagíque futuros,
Immenso decuit rerum de principe nasci.
Hinc processit auus: cui post Arctoa frementi
Classica, Massylas annexuit Africa lauros.
Ille, Caledonijs posuit qui castra pruinis,
Qui medio Libyæ sub casside pertulit æstus,
Terribilis Mauro, debellatórque Britanni
Litoris, ac pariter Boreæ vastator, & Austri.
c. frigora P.C.L. Quid rigor æternus, cæli quid [c] sidera prosunt,
Ignotúmque fretum? maduerunt Saxone fuso
Orcades: incaluit Pictorum sanguine Thule:
d. Iuerne. Scotorum cumulos fleuit glacialis [d] Hiberne.
Quis calor obsistit forti? per vasta cucurrit
Æthiopum, cinxitq; nouis Atlanta maniplis.
Virgineum Tritona bibit, sparsósq; venenis
Gorgoneos vidit thalamos, & vile virentes
Hesperidum risit, quos ditat fabula ramos.
Arx incensa Iubæ, rabies Maurusia ferro
Cessit, & antiqui penetralia diruta Bocchi.
Sed laudes genitor longè trangressus auitas,
Subdidit Oceanum sceptris, & margine cæli
Clausit opes: quantum distant à Tigride Gades,
Inter se Tanais quantum, Nilúsq; relinquunt.
Hæc tamen innumeris per se quæsita tropæis,
e. potitur. C.L. Non generis dono, non ambitione [e] potitus.
Digna legi virtus, vltro se purpura supplex
Obtulit, & solus meruit regnare rogatus.
Nam cùm Barbaries penitus commota gementem
Irrueret Rhodopen, & mixto turbine gentes

Iam

Iam deserta suas in nos transfunderet Arctos,
Danubij totæ vomerent cùm prælia ripæ,
Cùm Geticis ingens premeretur Mysia plaustris,
Flauaque Bistonios reperirent agmina campos:
Omnibus afflictis, & vel labentibus ictu,
Vel propè casuris, vnus tot funera contra
Restitit, exstinxitque faces,[a] agrosque colonis a. agrisque colonos P.C.
Reddidit, & lethi rapuit de faucibus vrbes,
Nulla relicta foret Romani nominis vmbra,
Ni pater ille tuus iam iam ruitura subisset
Pondera, turbatamque ratem, certaque leuasset
Naufragium commune manu. velut ordine rupto,
Cùm procul insanæ traherent Phaëtonta quadrigæ,
Sæuiretque dies, terramque & stagna propinqui
Haurirent radij, solito cum murmure[b] toruus b. toruis P.
Sol ocurrit equis: qui postquam rursus heriles
Agnouere sonos; rediit meliore magistro
Machina concentusque poli,[c] rursusque recepit c. currusque B.
Imperium, flammæque modum. sic traditur illi,
Seruaturque Oriens. at non pars altera rerum
Tradita, bis possessa manu, bis parta periclis.
Per varium gemini scelus erupere tyranni
Tractibus occiduis, hunc sæua Britannia fudit,
Hunc sibi Germanus famulum delegerat, exsul.
Ausus vterque nefas, domini respersus vterque
Insontis iugulo. nouitas audere priori
Suadebat, tantumque dabant exempla sequenti.
Hic noua moliri præceps: hic quærere tuta
Prouidus. hic fusis, collectis viribus ille.
Hic vagus excurrens: hic inter claustra reductus.
Dissimiles: sed morte pares. euadere neutri
Dedecus, aut mistis licuit procumbere telis.

Amissa

Amissa specie, raptisq; insignibus, ambo
In vultus rediere suos, manibusque reuinctis
Oblati, gladijs submittunt colla paratis,
Et vitam veniamque rogant. prô damna pudoris!
Qui modò tam densas nutu mouere cohortes,
In quos iam dubius sese librauerat orbis,
Non hostes victore cadunt; sed iudice sontes
Damnat voce reos. petijt quos Marte tyrannos,
Amborum periere duces. hic sponte carina
Decidit in fluctus: illum suus abstulit ensis.
Hunc Alpes, hunc Pontus habet. solatia cæsis
Fratribus hæc vltor tribuit. necis auctor vterque
Labitur; augustas par victima mitigat Vmbras.
Has dedit inferias tumulis, iuuenumque duorum
Purpureos merito placauit sanguine Manes.
Illi iustitiam confirmauere triumpho;
Præsentes docuere Deos. hinc sæcula discant,
Indomitum nihil esse pio, tutúmue nocenti.
a.sui. P.C. I. Nuntius ipse a suis longas incognitus egit
Præuento rumore vias, inopinus vtrumque
Perculit, & clausos montes, vt plana, reliquit.
Exstruite immanes scopulos, attollite turres,
Cingite vos fluuijs, vastas opponite siluas,
Garganum Alpinis, Apenninumque niualem,
Permistis sociate iugis, & rupibus Æmum
Addite Caucasijs, inuoluite Pelion Ossæ:
Non dabitis murum sceleri. qui vindicat, ibit.
Omnia subsident meliori peruia caussæ.
Nec tamen oblitus ciuem, cedentibus atrox
Partibus infremuit. non insultare iacenti
Malebat: mitis precibus, pietatis abundans,
Pœnæ parcus erat: parci non intulit iram.

Post

Digitized by Google

Post acies odijs idem, qui terminus armis.
Profuit hoc vincente capi, multosq́; subactos
Aspera laturæ commendauere [b] catenæ.
Magnarum largitor opum, largitor honorum
Pronus, & in melius gaudens conuertere fata.
Hinc amor, hinc validum deuoto milite robur;
Hinc natis mansura fides. hoc nobilis ortu
Nasceris, æquæua cum maiestate creatus,
Nullaq́; priuatæ passus contagia sortis.
Omnibus acceptis vltro te regia solum
Protulit, & patrio felix adolescis in ostro,
Membraque vestitu numquam [c] temerata profano
In sacros cecidere sinus. Hispania patrem
Auriferis eduxit aquis: te gaudet alumno
Bosporus. Hesperio de limine surgit origo:
Sed nutrix Aurora tibi. pro pignore tanto
Certatur: geminus ciuem te vindicat axis:
Herculis, & Bromij sustentat gloria Thebas.
Hæsit Apollineo Delos Latonia partu,
Cretaque se iactat tenero reptata Tonanti.
Sed melior Delo, Dictæis clarior oris,
Quæ dedit hoc Numen regio. non litora nostro
Sufficerent angusta Deo: nec inhospita Cynthi
Saxa tuos artus duro læsere cubili.
Acclini genitrix auro, circumflua gemmis,
In Tyrios enixa toros: vlulata verendis
Aula puerperijs. quæ tunc documenta futuri?
Quæ voces auium? quanti per inane volatus?
Quis vatum discursus erat? tibi corniger Ammon,
Et dudum taciti rupere silentia Delphi.
Te Persæ cecinere Magi, te sensit Etruscus
Augur, & inspectis Babylonius horruit astris.

b. cateruæ. B.

c. violata. B.

Chaldæi

Chaldæi stupuere senes, Cumanaque rursus
Intonuit rupes, rabidæ delubra Sibyllæ.
Nec te progenitum Cybeleius ære sonoro
Lustrauit Corybas: exercitus vndique fulgens
Adstitit. ambitur signis augustior infans.
Sensit adorantes galeas, redditq; ferocem
Vagitum lituis. vitam tibi contulit idem,
Imperiumq; dies. inter cunabula Consul
Proueheris, signans posito modò nomine fastos,
Donaturq; tibi, qui te produxerat, annus.
Ipsa Quirinali paruum te cinxit amictu
Mater, & ad primas docuit reptare curules.
Vberibus sanctis, immortaliq; Deorum
Crescis adoratus gremio: tibi sæpe Diana
Mænalios arcus, venatricesque pharetras
Suspendit, puerile decus: tu sæpe Mineruæ
Lusisti clypeo, fuluamque impunè pererrans
Ægida, tractasti blandos interritus angues.
Sæpe tuas etiam iam tum gaudente marito
Velauit Regina comas, festinaque voti
Præsumptum diadema dedit: tum leuibus vlnis
Sustulit, & magno porrexit ad oscula patri.
d. mutatur l. *Nec dilatus honos:* d *mutatus principe Cæsar.*
Protinus æquaris fratri: nec certius vnquam
Hortati Superi: nullis præsentior æther
c atra C. *Affuit ominibus: tenebris inuoluerat* c *atris*
Lumen hiems, densosq; Notus collegerat imbres.
Sed mox, cùm solita miles te voce leuasset,
Nubila dissoluit Phœbus, pariterque dabantur
Sceptra tibi, mundoque dies caligine liber
Bosporus aduersam patitur Chalcedona cerni.
Nec tantùm vicina nitent: sed tota repulsis

Nubibus

Digitized by Google

Nubibus exuitur Thrace, Pangæa renident,
Insuetosque palus radios Mæotica vibrat.
Nec Boreas nimbos, aut Sol ardentior egit.
Cuncta nitor: risitque tuo natura sereno.
Imperij lux illa fuit. præsagus obibat
Visa etiam medio populis mirantibus audax
Stella die, dubitanda nihil, nec crine retuso
Languida, sed quantus numeratur nocte Bootes.
Emicuitque plagis alieni temporis hospes
Ignis, & agnosci potuit, cùm Luna lateret.
Siue parens Augusta fuit, seu fortè reluxit
Diuus auus, seu te claris properantibus astris
Cernere Sol patiens cælum commune remisit.
Apparet quid signa ferant. ventura potestas
Claruit Ascanio, subita cùm luce comarum
Innocuus flagraret apex, Phrygioque volutus
Vertice, fatalis redimiret tempora candor.
At tua cælestes illustrant g omina flamæ.
Talis ab Idæis primæuus Iupiter antris
Possessi stetit arce poli, famulosq; recepit
Natura tradente Deos, lanugine nondum
Vernabant vultus, nec adhuc per colla fluebant
Moturæ conuexa comæ: tum scindere nubes
Discebat, fulmenq; rudi torquere lacerto.
Lætior augurio genitor, natisque superbus
Iam paribus, duplici fultus consorte redibat,
Splendebatque pio complexus pignora curru.
Haud aliter summo gemini cum patre Lacones
Progenies Lædæa sedentem vtroque relucet
Frater, vtroque soror. similis chlamys effluit auro.
Stellati pariter crines. iuuat ipse Tonantem
Error, & ambiguæ placet ignorantia matri.

g Sic lego ex antiquis libris, nō omnia.

M Eurotas

Eurotas proprios discernere [a] nescit alumnos.
Vt domus excepit reduces, ibi talia tecum
Pro rerum stabili fertur ditione locutus.
Si tibi Parthorum solium fortuna dedisset
Care puer, terrisq; procul venerandus Eois
Barbarus Arsacio consurgeret ore tiaras:
Sufficeret sublime genus, luxuq; fluentem
Deside, nobilitas posset te sola tueri.
Altera Romanæ longè rectoribus aulæ
Conditio, virtute decet, non sanguine niti:
Maior & [b] utilior [c] facto coniuncta potenti.
Vile latens virtus. quid enim submersa tenebris
Proderit? obscuro veluti sine remige puppis,
Vel lyra, quæ reticet, vel qui non tenditur, arcus.
Hanc tamen haud quisquã, qui non agnouerit antè
Semet, & [d] incertos animi placauerit æstus,
Inueniet. longis illuc ambagibus itur.
Disce orbis, quòd quisq; sibi, cùm conderet artus
Nostros, ætheriis miscens terrena Prometheus,
Sinceram [e] patri mentem furatus Olympo,
Continuit claustris, indignantemque reuinxit,
Et, cùm non aliter possent mortalia [f] fingi,
Adiunxit geminas. illæ cum corpore lapsæ
Intereunt; hæc sola manet, bustoq; superstes
Euolat. hanc alta capitis fundauit in arce
Mandatricem operum, prospecturamque labori:
Illas inferius collo, præceptaque summæ
Passuras dominæ, digna statione locauit.
Quippe opifex veritus confundere sacra profanis,
Distribuit partes animæ, sedesq; remouit.
Iram sanguinei regio sub pectore cordis
Protegit imbutam flammis, auidamque nocendi,

Præcipi-

a. ternis B.I.
b. vlterior B.
c. fato C.I.
d. incestos I.
e. patrio B.
f. flecti, B.

Præcipitemque sui: rabie succensa tumescit:
Contrahitur e tepefacta metu. cumq; omnia secum e. stupefacta B.
Duceret, & requiem membris vesana negaret;
Inuenit pulmonis opem, madidumque f fluenti f. furenti C.I.
Præbuit, vt tumidæ ruerent in mollia fibræ.
At sibi cuncta petens, nil collatura cupido
In iecur, & tractus imos compulsa recessit.
Quæ, velut immanes reserat dum bellua rictus,
Expleri, pascique g nequit: nunc verbere curas g. velit P.C.I.
Torquet auaritiæ, stimulis nunc flagrat amorum,
Nunc gaudet, nunc mæsta h dolet, satiataq; rursus h. silet, B.
Exoritur, cæsaque redit pollentius Hydra.
Hos igitur potuit si quis sedare tumultus,
Inconcussa dabit puræ sacraria menti.
Tu licet extremos latè dominere per Indos,
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent.
Si metuis, si i parua cupis, si duceris ira, i. praua P.C.I.
Seruitij patiere iugum: tolerabis iniquas
Interius leges. tunc omnia iure tenebis,
Cùm poteris rex esse tui: procliuior vsus
In peiora datur, suadetq; licentia luxum,
Illecebrisq; effrena fauet. tunc viuere castè
Asperius, cùm promta Venus. tunc durius iræ
k Cõsulimus, cùm pœna patet. sed comprime motus: k. Consulitur. P.C.I.
Nec tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit,
Occurrat, mentemq; domet respectus honesti.
Hoc te præterea crebro sermone monebo,
Vt te totius medio telluris in orbe
Viuere cognoscas: cunctis tua gentibus esse
Facta palam: nec posse dari regalibus vsquam
Secretum vitijs. nam lux altissima fati
Occultum nihil esse sinit, latebrasq; per omnes

h. obscuros vel abstrusos C. *Intrat, & [h] obtrusos implorat fama recessus.*
Sis pius in primis. nam cùm vincamur in omni
Munere, sola Deos æquat clementia nobis.
Neu dubiè suspectus agas: neu falsus amicis,
Rumorúmue auidus. qui talia curat: inanes
Horrebit strepitus, nulla non anxius hora.
Non sic excubiæ, nec circumstantia pila,
Quàm tutatur amor. non extorquebis amari:
Hoc alterna fides, hoc simplex gratia donat.
i. quod P.C.I. *Nónne vides, operum [i] quî se pulcerrimus ipse*
k. liget. P.C.I. *Mundus amore [k] ligat, nec vi connexa per æuum*
l. Conspirent P.C.I. *[l] Conspirant elementa sibi? [m] quî limite Phœbus*
m. quòd P.C.I. *Contentus medio, contentus litore Pontus?*
Et quî perpetuò terras ambitque vehitque,
Nec premat incumbens oneri, nec cesserit aër?
Qui terret, plus ipse timet. sors ista tyrannis
Conuenit: inuideant claris, fortesque trucident,
Muniti gladijs viuant, septique venenis
Ancipites habeant arces, trepidique minentur.
Tu ciuem, patremque geras: tu consule cunctis,
Nec tibi: nec tua te moueant, sed publica vota.
In commune iubes si quid, censesq; tenendum:
Primus iussa subi. tunc obseruantior æqui
n. negat. P.C.I. *Fit populus, nec ferre [n] vetat, cùm viderit ipsum*
Auctorem parere sibi. componitur orbis
Regis ad exemplum: nec sic inflectere sensus
o. vt C.I. *Humanos edicta valent, [o] quàm vita regentis.*
Mobile mutatur semper cum principe vulgus.
His tamen effectis, nec fastidire minores,
Neu pete præscriptos homini transcendere fines.
Inquinat egregios adiuncta superbia mores.
Non tibi tradidimus dociles seruire Sabæos;

Armeniæ

Armeniæ dominum nec te præfecimus oræ;
Nec damus Assyriam, tenuit quam femina gẽtem:
Romani, qui cuncta diu rexere, regendi:
Qui nec Tarquinij fastus, nec iura tulere
Cæsaris. annales veterum delicta loquuntur.
Hærebunt maculæ. quis non per sæcula damnat
Cæsareæ portenta domus? quem dira Neronis
Funera, quem rupes Caprearum tetra latebit
Incesto possessa seni? victura feretur
Gloria Traiani: non tam quòd Tigride victo,
Nostra triumphati fuerat prouincia Parthus;
Alta quòd inuectus a[a] stratis Capitolia Dacis, a. fractis P.C.I.
Quàm patriæ quòd mitis erat.[b] nec desine tales b. ne P.I.
Nate sequi. si bella[c] tonant, priùs agmina duris c. canant, P.C.I.
Exerce studijs; & sæuo præstrue Marti.
Non brumæ requies, non hibernacula segnes
Eneruent torpore manus. ponenda salubri
Castra loco: præbenda vigil custodia vallo.
Disce vbi densari cuneus, vbi cornua tendi
Æquiùs, aut iterum flecti: quæ montibus aptæ,
Quæ campis acies, fraudi quæ accommoda vallis:
Quæ via difficilis. fidit si mœnibus hostis,
Tum tibi murali libretur machina pulsu.
Saxa rotet præceps aries,[d] prætectaque portas d. proiectaque L.
Testudo feriat: ruat emersura iuuentus
Effossi per operta soli. si longa moretur
Obsidio: tum vota caue secura remittas,
Inclusúmue putes. multis damnosa fuere
Gaudia. dispersi pereunt, somnoq; soluti.
Sæpius incautæ nocuit victoria turbæ.
Neu tibi regificis tentoria larga redundent
Delicijs, néue imbelles ad signa ministros

Luxuries armata trahat : neu flantibus Austris,
Neu pluuijs cedas : neu defensura calorem
Aurea summoueant rapidos vmbracula Soles.
a. vtere P.C.I. *Inuentis* [a] *vtare cibis: solabere partes*
Æquali sudore tuas. si collis iniquus,
Primus ini : siluam si cædere prouocat vsus,
Ne pudeat sumpta quercum strauisse bipenni;
Calcatur si pigra palus, tuus ante profundum
Prætentet sonipes. fluuios tu protere curru
Hærentes glacie : liquidos tu scinde natatu.
Nunc aques in medias equitum te confere turmas :
Nunc pedes assistas pediti : tum promtiùs ibunt
b. gereetur P.C.I. *Te socio : tum conspicuus, gratusq;* [b] *feretur*
Sub te teste labor. dicturum plura parentem
Voce subit: equidem, faueant modò Numina cœptis,
Hæc effecta dabo : nec me fratriq;, tibiq;
Dissimilem populi, commissaque regna videbunt.
Sed cur non potiùs, verbis quæ disseris, vsu
Experior? gelidas certè nunc tendis in Alpes:
Duc tecum comitem : figant sine nostra tyrannum
Spicula : pallescat nostro sine Barbarus arcu.
Italiámne feram, Furijs prædonis acerbi
Subiectam? patiar Romam seruire clienti?
Vsqueadeóne puer? nec me polluta potestas,
Nec pia cognati tanget vindicta cruoris?
Per strages equitare libet : da protinus arma.
Cur annos obicis? pugnæ cur arguor impar?
Æqualis mihi Pyrrhus erat, cùm Pergama solus
Verteret, & patri non degeneraret Achilli.
Denique si princeps castris hærere nequibo,
Vel miles veniam. delibat dulcia nati
Oscula, miratusq; refert. laudanda petisti:

Sed

Sed festinus amor. veniet robustior ætas,
Ne propera. nec dum decimas emensus aristas
Aggrederis metuenda viris: vestigia magnæ
Indolis agnosco. fertur Pellæus, Eoum
Qui domuit Porum, cùm prospera sæpe Philippi
Audiret, lætos interfleuisse sodales,
Nil sibi vincendum patris virtute relinqui.
Hos video motus, fas sit promittere patri,
Tantus eris: nostro nec debes regna fauori,
Quæ tibi iam natura dedit. sic mollibus olim
Stridula ducturum pratis examina regem
Nascentem venerantur apes, & publica mellis
Iura petunt, traduntque fauos. sic pàscua paruus
Vindicat, & nec dum firmatis cornibus audax
Iam regit armentum vitulus, sed prælia differt
In [c] iuuenem, patiensque meum cum fratre tuere c. Vener. P.C.I.
Me bellante locum. vos impacatus Araxes,
Vos celer Euphrates timeat: sit Nilus vbique
Vester, & emisso quidquid Sol imbuit ortu.
Si pateant Alpes, habeat si caussa secundos
Iustior euentus, aderis, partesque receptas
Suscipies, animosa tuas vt Gallia leges
Audiat, & nostros æquus modereris Iberos.
Tunc ego securus fati, lætusq; laborum
Discedam, vobis vtrumque regentibus axem.
Intereà Musis animus dum mollior instet,
Et quæ mox imitere legas: nec desinat vmquam
Tecum Graia loqui, tecum Romana vetustas.
Antiquos euolue duces: assuesce futuræ
Militiæ: Latium retro te confer in æuum.
Libertas quæsita placet, mirabere Brutum.
Perfidiam damnas, Metij satiabere pœnis.

a. despice P. I. respue C. Triste, rigor nimius, Torquati [a] despue mores.
Mors impensa bonum, Decios venerare ruentes.
b. Vir B. [b] Vel solus quid fortis agat, te ponte soluto
Oppositus Cocles, Mucij te flama docebit.
c. perstringat P. C. I. Quid mora [c] perficiat, Fabius: quid rebus in arctis
Dux gerat, ostendat Gallorum strage Camillus.
Discitur hinc nullos meritis obsistere casus.
Prorogat æternam feritas tibi Punica famam
Regule: successus superant aduersa Catonis.
d. hinc C. Discitur [d] in quantum paupertas sobria possit.
Pauper erat Curius, Reges cùm vinceret armis.
Pauper Fabritius, Pyrrhi cùm sperneret aurum.
Sordida Serranus flexit Dictator aratra:
Lustratæ lictore casæ, fascesq; salignis
Postibus affixi: collectæ Consule messes,
Et sulcata diu trabeato rura colono.
Hæc genitor præcepta dabat. velut ille carinæ
Longæuus rector, varijs quem sæpe procellis
Explorauit hiems, Ponto iam fessus, & annis,
Æquoreas alni nato commendat habenas,
Et casus, artesque docet, quo dextra regatur
Sidere; quo fluctus possint moderamine falli:
Quæ nota nimborum: quæ fraus infida sereni:
Quid Sol occiduus prodat: quo saucia vento
Decolor iratos attollat Cynthia vultus.
Adspice nunc quacunque micas, seu circulus Austri
Magne parens, gelidi seu te meruere Triones:
Adspice, completur votum, iam natus adæquat
Te meritis, &, quod magis est optabile, vincit,
e. Hunc versum nõ habẽt P. C. [e] Subnixus Stilicone tuo: quem fratribus ipse
Discedens clypeum, defensoremq; dedisti.
Pro nobis nihil ille pati, nullumq; recusat

Discrimen

Discrimen tentare sui: non dura viarum,
Non incerta maris. Libyæ squalentis arenas
Audebit superare pedes, madidaq; cadente
Pleiade, Gætulas intrabit f *Syrtibus vndas.* f. nauita Syrtes. B.
Hunc tamen in primis populos lenire feroces,
Et Rhenum pacare iubes, volat ille citatus
Vectus equis, nullaq; latus stipante caterua.
Aspera nubiferas qua Rhetia porrigit Alpes,
Pergit, & hostiles, tanta est fiducia, ripas
Incomitatus adit: totum properare per amnem
Attonitos Reges humili ceruice videres.
Ante ducem nostrum flauam sparsere Sicambri
Cæsariem, pauidoque orantes murmure Franci
Procubuere solo. iuratur Honorius absens,
Imploratque tuum supplex Alemania nomen.
Basternæ venere truces, venit accola siluæ
Bructerus Hercyniæ, latisq; paludibus exit
Cimbrus, & ingentes Albim liquere Cherusci.
Accipit ille preces varias, tardeque rogatus
Annuit, & magno pacem pro munere donat.
Nobilitant veteres Germanica fœdera Drusos,
Marte sed ancipiti, sed multis cladibus emta.
Quis victum meminit sola formidine Rhenum?
Quod longis alij bellis potuere mereri,
Hoc tibi dat Stiliconis iter. post otia Galli
g *Limitis, hortaris Graias fulcire ruinas.* g. Militis, B.
Ionium tegitur velis, ventiq; laborant
Tot curuare sinus, seruaturasq; Corinthum
Prosequitur facili Neptunus gurgite classes.
Et puer Isthmiaci iam pridem litoris exsul
Secura repetit portus cum matre Palæmon.
Castra cruore natant; h *moritur pellita iuuentus.* h. metitur P.L.

Digitized by Google

Pars morbo, pars ense perit. non lustra Lycæi,
Non Erymanthææ iam copia sufficit vmbræ
[i] Exutaque *Innumeris exusta rogis,[i] nudataq; ferro.*
Sic flagrasse suas lætantur Mænala siluas.
Excutiat cineres Ephyræ, Spartanus, & Arcas
Tutior, exsangues pedibus proculcet aceruos,
Fessaque pensatis respiret Græcia pœnis.
Gens, qua non Scythicos diffusior vlla Triones
Incoluit: cui paruus Athos, angustaque Thrace,
Cùm transiret, erat: per te, viresq; tuorum
Fracti ducum, lugetq; sibi iam rara superstes,
Et, quorum turbæ spatium vix præbuit orbis,
Vno colle latent: sitiens, inclusaq; vallo
Ereptas quæsiuit aquas, quas hostibus antè
Contiguas alio Stilico deflexerat arcu,
Mirantemque nouas ignota per auia valles
Iusserat auerso fluuium migrare meatu.
Obuia quid mirum vinci, cùm Barbarus vltro
Iam cupiat seruire tibi? tua Sarmata discors
[k] pelle B. *Sacramenta petit: proiecta[k] fraude Gelonus*
Militat. in Latios ritus transistis Alani.
Vt fortes in Marte viros, animisq; paratos,
Sic iustos in pace legis, longumque tueris
Electos, crebris nec succedentibus vrges
Iudicibus. notis regimur, fruimurque quietis,
Militiæque bonis: ceu bellatore Quirino,
Ceu placido moderante Numa. non imminet ensis:
Nullæ nobilium cædes: non crimina vulgò
Texuntur; patria mæstus non truditur exsul:
Impia continui cessant augmenta tributi:
Non infelices tabulæ: non hasta refixas
Vendit opes auidas; emptor non voce citatur:

Nec

Digitized by Google

Nec tua priuatis crescunt æraria damnis.
Munificus [a] laudis, sed non es prodigus auri. a.largis.B
Perdurat non empta fides, nec pectora merces
Alligat. ipsa suo pro pignore castra laborant.
Te miles nutritor amat. quæ denique Romæ
Cura tibi? quàm fixa manet reuerentia patrum?
Firmatur senium iuris, priscamq; resumunt
Canitiem leges, emendanturq; vetustæ,
Acceduntque nouæ. talem sensere Solonem
Res Pandioniæ: sic armipotens Lacedæmon
Despexit muros rigido munita Lycurgo.
Quæ sub te vel caussa grauis, vel iudicis error?
Nec legitur dubijs quis litibus addere finem
Iustior, & mersum latebris educere verum.
Quæ pietas, quantusq; [b] rigor! tranquillaq; magni b.vigor. P.C.I.
Vis animi, nulloq; leuis terrore moueri:
Nec noua mirari facilis. [c] quæ docta facultas c.quam B.
Ingenij, linguæq; modus! responsa verentur
Legati, grauibusq; latet sub moribus ætas.
Quantus in ore pater! radiat quàm [d] torua voluptas d.parua B.
Frontis, & augusti maiestas grata pudoris!
Iam patrias imples galeas: iam cornus auita
Tentatur: vibranda tibi promittitur ingens
Dextra rudimentis, Romanaq; vota moratur.
Quis decor, incedis quoties clypeatus, & auro
Squameus, & rutilus cristis, & casside maior!
Sic cùm Threicia primùm sudaret in hasta,
Flumina lauerunt puerum Rodopheia Martem.
Quæ vires iaculis! vel cùm Gortynia tendit
Spicula, quàm felix arcus, certiq; petitor
Vulneris, & iussum mentiri nescius ictum!
Scis quo more Cydon, qua dirigat arte sagittas

Armenius.

Digitized by Google

Armenius, refugo quæ sit fiducia Partho.
Sic Amphioniæ pulcer sudore palæstræ
Alcides pharetras, Dircæaq; tela solebat
Prætentare feris, olim domitura Gigantes.
Et pacem latura polo: semperque cruentus
Ibat, & Alcmenæ prædam referebat ouanti.
Cæruleus tali prostratus Apolline Python,
Implicuit fractis moritura volumina siluis.
Cum vectaris equo, simulacraque Martia ludis,
Quis molles [i] *sinuare fugas, quis tendere contum*
Acrior? aut subitos melior flexisse recursus?
Non te Massagetæ, non gens exercita campo
Thessala, non ipsi poterunt æquare bimembres.
Vix comites alæ, vix te suspensa sequuntur
Agmina, feruentesq; tument post terga dracones.
Vtq; tuis primum sonipes calcaribus arsit,
Ignescunt patulæ nares, non sentit arenas
Vngula, discussæq; iubæ sparguntur in armos.
Turbantur phaleræ, spumosis morsibus aurum
Fumat, anhelantes exundant sanguine gemmæ.
Ipse labor, puluisq; decet, confusaque motu
Cæsaries. vestis radiato murice Solem
Combibit: ingesto crispatur purpura vento.
Si dominus legeretur equis, tua posceret vltro
Verbera Nereidum stabulis nutritus Arion,
Seruiretque tuis contemto Castore frenis
Cyllarus, & flauum Xanthus spreuisset Achillem.
Ipse tibi famulas præberet Pegasus alas,
Portaretque libens, melioraq; pondera passus
Bellerophonteas indignaretur habenas.
Quin etiam velox Auroræ nuncius Æthon,
Qui fugat hinnitu stellas, roseoque domatur
Lucifero

i. simulare B.

Lucifero, quoties equitem te cernit ab astris
Inuidet, inque tuis mauult spumare lupatis.
Nunc quoq; quos habitus, quantæ miracula pōpæ
Vidimus, Ausonio cùm iam succinctus amictu
Per Ligurum populos solito conspectior ires,
Atque inter niueas altè veherere cohortes,
Obnixisque simul pubes electa lacertis
Sidereum gestaret onus! sic Numina Memphis
In vulgus proferre solet. penetralibus exit
Effigies; breuis illa quidem: sed plurimus infrà
Liniger, imposita suspirans veste sacerdos
Testatur sudore Deum. Nilotica sistris
Ripa sonat,[a] *variosque modos Ægyptia ducit*
Tibia. submissis admugit cornibus Apis.
Omnis nobilitas, omnis tua sacra frequentat
Thybridis, & Latij soboles. conuenit in vnum
Quidquid in orbe fuit procerū, quibus auctor hono-
Vel tu, vel genitor. numeroso Consule Consul (ris
Cingeris, & socios gaudes admittere patres.
Illustri te prole Tagus, te Gallia doctis
Ciuibus, & toto stipauit Roma Senatu.
Portatur iuuenum ceruicibus aurea sedes,
Ornatuque nouo grauior Deus. asperat Indus
Velamenta lapis, pretiosaque fila smaragdis
Ducta virent. amethystus inest, & fulgor Iberus
Temperat arcanis hyacinthi cærula flammis.
Nec rudis in tali suffecit gratia textu:
Auget acus meritum, picturatumque metallis
Viuit opus, multæque ornantur iaspide vultus,
Et varijs spirat Nereia bacca figuris.
Quæ tantum potuit digitis mollire rigorem
Ambitiosa colus? vel cuius pectinis arte

a. Phariosque P. C.

Traxe-

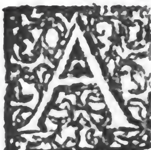
Traxerunt solidæ gemmarum stamina telæ?
Inuia quis calidi scrutatus stagna profundi
Tethyos inuasit gremium? quis diuitis algæ
Germina flagrantes inter quæsiuit arenas?
Quis iunxit lapides ostro? quis miscuit ignes
Sidonii rubrique maris? tribuere colorem
Phœnices, Seres subtemina, pondus Hydaspes.
Hoc si Mæonias cinctu graderere per urbes,
k.transferret B. *In te pampineos [k] proferret Lydia thyrsos,*
In te Nysa choros: dubitarent Orgia Bacchi
Cui furerent: irent blandæ sub vincula tigres.
Talis Erithræis intextus nebrida gemmis
Liber agit currus, & Caspia flectit eburnis
Colla iugis: Satyri circum, crinemq; solutæ
Mænades adstringunt ederis victricibus Indos.
Ebrius hostili velatur palmite Ganges.
Adspice, mox lætum sonuit clamore tribunal,
Te fastos ineunte quater, sollennia ludit
Omnia libertas, deductum vindice morem
Lex celebrat, famulusq; iugo laxatus herili
Ducitur, & grato remeat securior ictu.
Tristis conditio pulsata fronte recedit
In ciuem. rubuere genæ, tergoq; remouit
Verbera. promissi felix iniuria voti.
Prospera Romuleis sperantur tempora rebus,
In nomen ventura tuum: præmissa futuris
Dant exempla fidem. quoties te cursibus æui
Præfecit, toties accessit laurea patri.
l.tranare C.I. *Ausi Danubium quondam [l] transnare Gothunni,*
m.ler B. *In lintres fregere nemus: [m] ter tibi mille ruebant*
Per fluuium plenæ cuneis immanibus alni.
Dux Odotheus erat. tantæ conamina classis

Inci-

Incipiens ætas, & primus [n] concutit annus. n. contudit C.
[o] Submersæ sedere rates: fluitantia numquam o. Succensæ C.
Largius Arctoos pauere cadauera pisces.
Corporibus premitur Peuce: per quinque recurrens
Ostia, Barbaricos vix egerit vnda cruores.
Confessusq; parens, Odothei Regis opima
Rettulit, exsuuiasq; tibi. ciuile secundis
Conficis auspicijs bellum. tibi debeat orbis
Fata Gothunnorum, debellatumq; tyrannum.
Ister sanguineos egit te Consule fluctus:
Alpinos genitor rupit te Consule montes.
Sed patrijs olim fueras successibus auctor,
Nunc eris ipse tuis. semper venere triumphi
Cum trabeis, sequiturq; tuos victoria fasces.
Sis precor [p] assiduè Consul, Marijque relinquas, p. assiduus P.C.I.
Et senis Augusti numerum. quæ gaudia mundi,
Per tua lanugo cùm serpere cœperit ora:
Cùm tibi [q] prodiderit festas nox pronuba tædas! q. protulerit B.
Quæ tali [r] donata toro, quæ murice fulgens r. deuota P.C.I.
Ibit in amplexus tanti Regina mariti?
Quænam tot Diuis veniet nurus, omnibus aruis,
Et toto dotanda mari? quantusque feretur
Idem per Zephyri metas Hymenæus, & Euri!
O mihi si liceat thalamis intendere carmen
[s] Connubiale tuis, si te iam dicere patrem s. Conubiale P.C.I.
Tempus erit, cùm tu trans Rheni cornua victor,
Arcadius captæ spolijs Babylonis onustus
Communem [t] maiore toga signabitis annum, t. meliore B.
Crinitusque tuo sudabit fasce [v] Suenus: v. Lyæus: in vulgatis libris corruptè legitur.
Vltima fraternas horrebunt Bactra secures.

C.L.

CL. CLAVDIANI DE SEXTO CONSVLATV HONORII AVGVSTI PANEGYRIS.

Vrea Fortunæ reduci si templa priores
Ob reditum vouere ducum, non dignius vmquam
Hæc Dea pro meritis amplas sibi posceret ædes,
Quàm tu sua cùm pariter trabeis[a] repetatur & vrbi
Maiestas. nec enim campus sollennis, & vrna
Luditur in morem: species nec dissona cœtu,
Aut peregrina nitet simulati iuris imago.
Indigenas habitus natiua Palatia sumunt,
Et, patrijs plebem castris sociante Quirino,
Mars Augusta[b] sibi renouat suffragia campi.
Qualis erit terris, quem mons Euandrius offert
Romanis auibus, quem Thybris inaugurat, annus?
Quamquam omnes quicumq; tui cognominis anni,
Semper inoffensum dederint successibus omen,
Sintque tropæa tuas semper comitata secures;
Hic tamen ante omnes miro promittitur ortu
Vrbis, & Augusti geminato nomine felix.
Namque velut stellas Babylonia cura salubres
Optima tunc spondet mortalibus edere fata,
Cælicolæ cùm celsa tenent, summoq; feruntur
Cardine, nec radios humili statione recondunt.
Haud aliter, Latiæ sublimis signifer aulæ,
Imperij sidus[c] prima cum sede locauit,
Auget spes Italas, & certiùs[d] omnia surgunt
Victrici concepta solo, cùm pulcer Apollo

Lustrat

a. reparatur C.
b. sui, P. C. II.
c. propria P. C. I.
d. fortè omina.

Lustrat Hyperboreas Delphis cessantibus aras.
Nil tum Castaliæ riuis communibus vndæ
Dissimiles, vili nec discrepat arbore laurus.
Antraq; mœsta silent, inconsultiq; recessus.
At si Phœbus adest, & frenis grypha iugalem
Ripæo tripodas repetens detorsit ab axe,
Tunc siluæ, tunc antra loqui, tunc viuere fontes,
Tunc sacer horror aquis, adytisq; effunditur Echo
Clarior, & doctæ spirant præsagia rupes.
Ecce Palatino creuit reuerentia monti,
Exsultatq; habitante Deo, potioraq; Delphis
Supplicibus latè populis oracula pandit,
Atque suas ad signa iubet reuirescere lauros.
Non alium certè decuit rectoribus orbis
Esse larem, nulloq; magis se colle potestas
Æstimat, & summi sentit fastigia iuris.
Attollens apicem subiectis regia rostris,
Tot circùm delubra videt, tantisq; Deorum
Cingitur excubijs: iuuat intra tecta Tonantis
Cernere Tarpeia pendentes rupe Gigantes,
Cælatasq; fores, medijsque volantia signa
Nubibus, & densum stipantibus æthera templis,
Æraque vestitis numerosa puppe columnis
Consita, subnixasque iugis immanibus ædes;
Naturam cumulante manu, spolijsq; micantes
Innumeros arcus. acies stupet igne metalli,
Et circumfuso trepidans obtunditur auro.
Agnoscisne tuos princeps venerande Penates?
Hæc sunt, quæ primis olim miratus in annis,
Patre pio monstrante [a] petis. nil optimus ille — a.vias. B.
Diuorum toto meruit felicius æuo,
Quàm quòd Romuleis victor sub mœnibus egit

Te consorte dies, cùm se melioribus addent
Exemplis, ciuem gereret terrore remoto,
Alternos cum plebe iocos, dilectaq; passus
Iurgia, patriciasq; domos, priuataq; passim
Visere deposito dignatus limina fastu.
Publicus hinc ardescit amor, cum moribus æquis
Inclinat populo regale modestia culmen.
Teque rudem vitæ, quamuis diademate necdum
Cingebare comas, socium sumebat honorum
Purpureo fotum gremio, paruumque triumphis
b. Imbuit, P.C.I. — [b] Induit, & magnis docuit præludere fastis.
Te linguis variæ gentes, missiq; rogatum
Fœdera, Persarum proceres cum patre sedentem
c. positoq; tiaram P.C.I. — Hac quondam videre domo, [c] positaq; tiara
Submisere genu. te cum prælarga vocauit
Ditandas ad dona tribus; fulgentia tecum
Collecti trabeatus adit delubra Senatus,
Romano puerum gaudens offerre fauori,
Vt nouus imperio iam tunc assuesceret heres.
d. conserta B. — Hinc tibi [d] concreta radice tenacius hæsit,
Et penitus totis innoleuit Roma medullis,
Dilectæq; vrbis teneris conceptus ab annis
Tecum creuit amor: nec te mutare reuersum
Eualuit propria nutriter Bosporus arce.
Et quoties optare tibi, quæ mœnia malles,
Alludens genitor regni pro parte dedisset,
Diuitis Auroræ solium, sortemq; paratam,
Sponte remittebas fratri: regat ille volentes
Assyrios: habeat Pharium cum Tigride Nilum:
Contingat mea Roma mihi. nec vota fefellit
Euentus. fortuna nouum molita tyrannum
Iam tibi quærebat Latium, belloq; secundo

Proti-

Digitized by Google

Protinus Eoa velox accitus ab aula
Suscipis Hesperiam patrio bis Marte receptam.
Ipsa per Illyricas vrbes Oriente relicto
Ire Serena comes, nullo deterrita casu
Materna te mente fouens, Latioq; futurum
Rectorem, generumq; sibi. seniore supernas
Iam repetente plagas, illo sub cardine rerum
Sedula seruatum per tot discrimina pignus
Restituit sceptris patrui, castrisq; mariti.
Certauit pietate domus, fidæq; reductum
Coniugis, d efficijs Stiliconis cura recepit. d. officio P.
Felix ille parens, qui te securus Olympum
Succedente petit. quàm lætus ab æthere cernit
Se factis creuisse tuis! duo namque fuere
Europæ, Libyæq; hostes. Maurisius Atlas
Gildonis Furias, Alaricum Barbara Peuce
Nutrierat: qui sæpe tuum spreuere profana
Mente patrem. Thracum e veniens è finibus alter e. venientem P. C.
Hebri clausit aquis; alter præcepta vocantis
Respuit, auxilijsque ad proxima bella f negatis, f. rogatis, B.
Abiurata palam Libyæ possederat arua.
Quorũ nunc meritam repetens non immemor iram
Supplicijs fruitur, natoq; vltore triumphat.
Ense Thyestiadæ pœnas exegit Orestes:
Sed mistum pietate nefas, dubitandaque cædis
Gloria maternæ, laudem cum crimine pensat.
Pauit Iuleos inuiso sanguine Manes
Augustus: sed falsa pij præconia sumsit
In iustum patriæ ciuili strage g parentis. g. parentans. B.
At tibi caussa patris rerum coniuncta saluti
Bellorum duplicat lauros, ijsdemq; tropæis
Reddita libertas orbi, vindicta parenti.

Sed mihi iam pridem captum Parnassia Maurum
Pierijs egit fidibus chelys: arma Getarum
Nuper apud socerum plectro celebrata recenti:
Aduentus nunc sacra tui libet edere Musis,
Grataq́ue patratis exordia sumere bellis.
Iam Pollentini tenuatus funere campi
Concessaq́ue sibi (rerum sic admonet vsus)
Luce, tot amissis socijs, atque omnibus vnà
Direptis opibus, Latio discedere iussus
Hostis, & immensi reuolutus culmine fati,
Turpe retexit iter. qualis piratica puppis,
Quæ cunctis infensa fretis, scelerumq; referta
Diuitijs, multasq; diu populata carinas,
Incidit in magnam, bellatricemq́ue triremem,
Dum prædam de more putat, viduataq; cæsis
Remigibus, scissis velorum debilis alis,
Orba gubernaclis, antennis saucia fractis,
Ludibrium pelagi vento iactatur & vnda,
Vastato tandem pœnas luitura profundo:
Talis ab vrbe minas retro flectebat inanes
Italiam fugiens, & quæ venientibus antè
Prona fuit, iam difficilis, iam dura reuersis.
Clausa putat sibi cuncta pauor, retroq́ue relictos,
Quos modò terrebat, rediens exhorruit amnes.
Vndosa tum fortè domo, vitreisq́ue sub antris
Rerum ignarus adhuc ingentes pectore curas
Voluebat pater Eridanus: quis bella maneret
Exitus: imperiúmne Ioui, legesq́ue placerent,
Et vitæ Romana quies, an iura perosus
Ad priscos pecudum, damnaret sæcula ritus.
Talia dum secum mouet anxius, aduolat vna
Naiadum, resoluta comam, complexaq́ue patrem.

En Alaricus, ait, non qualem nuper ouantem
Vidimus, exsangues genitor mirabere vultus.
Persensere manum, tantaque ex gente iuuabit
Relliquias numerasse breues. iam desine mæsta
Fronte queri, Nymphasq; choris tuã redde [a] sorores. a. sonoris B.
Dixerat. ille caput placidis sublime fluentis
Extulit, & totis lucem spargentia ripis
Aurea roranti micuerunt cornua vultu.
Non illi madidum vulgaris arundine crinem
Velat honos. rami caput vmbrauere virentes
Heliadum, totisque fluunt electra capillis.
Palla tegit latos humeros, curruque paterno
Intextus Phaëthon glaucos incendit amictus,
[b] Fultaq; sub gremio celatis nobilis astris b. Fulnaq; B.
Æthereũ probat vrna decus. namq; omnia luctus
Argumenta sui Titan signauit Olympo,
Mutatumque senem plumis, & fronde sorores,
Et fluuium, nati qui vulnera lauit anheli.
Stat gelidis auriga plagis, vestigia fratris
Germanæ seruant Hyades, Cycniq; sodalis
Lacteus extentas aspergit circulus alas.
Stellifer Eridanus sinuatis fluctibus errans
Clara Noti connexa rigat, gladioq; tremendum
Gurgite sidereo subterluit Oriona.
Hoc Deus effulgens habitu prospexit euntes
Deiecta ceruice Getas: tunc talia fatur.
Siccine mutatis properas Alarice reuerti
Consilijs? Italæ sic te iam pœnitet oræ?
Nec iam cornipedem Tiberino gramine pascis,
Vt rebare, tuum: Tuscis nec figis aratrum
Collibus. ô cunctis Erebi dignissime pœnis,
Tune Giganteis vrbem tentare Deorum

Aggressus Furiis? nec te meus improbe saltem
Terruit exemplo Phaëton, qui fulmina præceps
In nostris efflauit aquis, dum flamea cæli
Flectere terrenis meditatur frena lacertis,
Mortaliq; diem sperat diffundere vultu?
Crede mihi simili bacchatur crimine quisquis
Adspirat Romæ spoliis, aut solis habenis.
Sic fatus, Ligures, Venetosq́ue erectior amnes
Magna voce ciet : frondentibus humida ripis
Colla leuant, pulcer Ticinus, atque Addua visu
Cæruleus, & velox Athesis, tardusq; meatu
Mincius, inque nouem consurgens ora Timauus.
Insultant omnes profugo, pacataq; lætum
Inuitant ad prata pecus ; iam Pana Lycæum,
Iam Dryades reuocant, & rustica Numina Faunos.
Tu quoque non paruum Getico Verona triumpho
Adiungis cumulum : nec plus Pollentia rebus
Contulit Ausoniis, aut mœnia vindicis Astæ.
Hic rursus dum pacta mouet, damnisq́ue coactus
Extremo mutare parat præsentia casu:
Nil sibi periurum sensit prodesse furorem,
Conuerti nec fata loco, multisq́ue suorum
Diras pauit aues, inimicaq́ue corpora voluens
Ionios Athesis mutauit sanguine fluctus.
Oblatum Stilico violato fœdere Martem
Omnibus arripuit votis, vbi Roma periclo
Iam procul, & belli medius Padus arbiter ibat :
Iamq; opportunam motu [a] strepuisse rebelli
Gaudet perfidiam, præbensq́ue exempla laboris
Sustinet accensos æstiuo puluere Soles.
Ipse manu metuendus adest, inopinaq́ue cunctis
Instruit arma locis, &, quâ vocat vsus, ab omni

a. statuisse B.

Parte

Parte venit. fesso si deficit agmine miles,
Vtitur auxilijs. damni securus, & astu,
Debilitat sæuum cognatis viribus Istrum,
Et duplici lucro committens prælia, vertit
In se Barbariem, nobis vtrimque cadentem.
Ipsum te caperet, lethoq; Alarice dedisset,
Ni calor incauti malè festinatus Alani
Dispositum turbasset opus. propè captus anhelum
Verbere cogis equum. nec te vitasse dolemus.
potius gentis reliquum, tantisq; superstes
Danubij populis, & nostrum viue tropæum.
Non tamen ingenium tantis se cladibus atrox
Deijcit. occulto tentabat tramite montis,
Si quas per scopulos subitus exquirere posset
In Rhætos, Gallosq; vias. sed fortior obstat
Cura ducis (quis enim diuinum fallere pectus
Possit?) & excubijs vigilantia [a] lumina regni: a. Numina P.
Cuius consilium non vmquam repperit hostis,
Nec potuit texisse suum. secreta Getarum
Nosse prior, celerique dolis occurrere sensu.
Omnibus exclusus cœptis [b] consedit in imo b. confidit in imo L.
Colle tremens, frondesque licet depastus amaras,
Arboreo figat sonipes in cortice morsus,
Et tetris collecta cibis, annique vapore
Sæuiat aucta lues, & miles probra superbus
Ingerat obsesso, captiuaque pignora monstret:
Non tamen aut morbi [c] tabes, aut omne periclum c. rabies B.
Coëcta subire fames, aut prædæ luctus ademtæ,
Aut pudor, aut dictis mouere procacibus iræ,
Et malè tentato toties se credere campo
Cominus auderet. nulla est victoria maior,
Quàm quæ confessos animo quoq; subiugat hostes.

Digitized by Google

Iamque frequens rarum decerpere transfuga robur
Cœperat, inq; dies numerus decrescere castris:
Nec iam deditio paucis occulta parari,
Sed cunei, totæque palàm discedere turmæ.
Consequitur, vanoque fremens clamore retentat,
Cumq; suis iam bella gerit: mox numina supplex
Cum precibus, fletuq; ciet, veterumq; laborum
Admonet, & frustra iugulum parcentibus offert,
Defixoq; malis animo sua membra, suasque
Cernit abire manus: qualis Cybeleia quassans
Hyblæus procul æra senex, reuocare fugaces
Tinnitu conatur apes, quæ sponte relictis
Desciuêre fauis; sonituq; exhaustus inani,
Raptas mellis opes, solitæque oblita latebræ
Perfida deplorat vacuis examina ceris.
Ergo vbi præclusæ voci laxata remisit
Frena dolor, notasq; oculis humentibus Alpes
Adspicit, & nimium diuersi stamine fati
Præsentes reditus, fortunatosq; reuoluit
Ingressus, solo peragens cum murmure bellum,
Protento leuiter frangebat mœnia conto,
Irridens scopulos. nunc desolatus, & exspes
Debita pulsato reddit spectacula monti.
Tunc sic Ausonium respectans æthera fatur:
Heu regio funesta Getis, heu terra sinistris
Auguriis calcata mihi, satiare nocentum
Cladibus, & tandem nostris inflectere pœnis.
En ego, qui toto sublimior orbe ferebar,
Ante tuum felix aditum, ceu legibus exsul,
Addictusq; reus flatu propiore sequentum
Terga premor. quæ prima miser, quæ funera dictis
i. non P. C. I. *Posteriora querar? nec me Pollentia tantum,*

Nec

Nec raptæ cruciatis opes. hæc aspera fati
Sors tulerit, Martisq; vices: non funditus armis
Concideram: stipatus adhuc, equitumq; cateruis
Integer, ad montes reliquo cum robore cessi,
Quos Appenninum perhibent: hunc esse ferebat
Incola, qui Siculum porrectus adusque Pelorum
Finibus ad Ligurum populos amplectitur omnes
Italiæ, geminumq; latus stringentia longè,
Vtraque perpetuo discriminat æquora tractu.
[a] *Hunc ego continuum si per iuga tendere cursum,* a. Huc B.
Vt prior iratæ fuerat sententia menti,
Iam desperata voluissem luce, quid vltra?
Omnibus oppeterem fama [b] *meliore perustis.* b. maiora. P.C.L.
Et certè moriens propius te Roma viderem,
Ipsaque percultas segetes mors nostra secuto
Victori damnosa foret. sed pignora nobis
Romanus, caræque nurus, prædamq; tenebat.
Hoc magis exertum raperem succinctior agmen.
Heu, quibus insidijs, qua me circumdedit arte
Fatalis semper Stilico. dum parcere fingit,
[c] *Rettulit hostiles animos, bellumq; remenso* c. Pertulit. l. excuit. C.
Eualuit transferre Pado. prô fœdera sæuo
Deteriora iugo. tunc vis extincta Getarum,
Tunc mihi, tunc lethum pepigi. violentior armis
Omnibus expugnat nostram clementia gentem.
Mars grauior sub pace latet, capiorq; vicissim
Fraudibus ipse meis. quis iam solatia fesso,
Consiliúmue ferat? socius suspectior hoste.
[d] *Atque vtinam cunctos licuisset perdere bello.* d. O vtinam multos C.
Nam quisquis duro cecidit certamine, nunquam
Desinet esse meus. meliùs mucrone perirent,
Auferretq; mihi luctu leuiore sodales

Victa manus, quàm læsa fides. nullúsne clientum
d offensi P.C.I. *Permanet?* [d] *insensi comites; odere propinqui.*
Quid moror inuisam lucem? qua sede recondam
Naufragij fragmenta mei? quæue arua requiram,
In quibus haud vnquam Stilico nimiumq; potentis
Italiæ nostras nomen circumsonat aures?
Hæc memorans instante fugam Stilicone tetendit
Expertas horrens Aquilas. comitatur euntem
Pallor, & atra fames, & saucia liuidus ora
Luctus, & inferno stridentes agmine morbi.
Lustralem sic triste facem, cui lumen odorum
Sulfure cæruleo, nigroque bitumine fumat,
Circum membra rotat doctus purganda sacerdos,
Rore pio spargens, & dira fugantibus herbis
Numina, terrificumq; Iouem, Triuiamq; precatus,
e. aduersis P.C.I. *Trãs caput* [e] *auersus manibus iaculatur in Austrũ*
Secum rapturas cantata piacula tedas.
Acrior intereà visendi principis ardor
Accendit cum plebe patres, & sæpe negatum
Flagitat aduentum. nec tali publica vota
Consensu tradunt ataui caluisse per vrbem,
Dacica bellipotens cùm fregerit Vlpius arma,
Atque indignantes in iura redegerit Arctos,
f. fasces cinxere C.I. *Cùm* [f] *cinxere faces Hypanim, mirataque leges*
Romanum stupuit Mæotica terra tribunal.
g. Nec P.C.I. *Non tantis patriæ studijs ad templa vocatus*
Clemẽs Marce redis, cùm gentibus vndiq; cinctam
Exuit Hesperiam paribus fortuna periclis.
Laus ibi nulla ducum: nã flameus imber in hostem
h. Fumante B. *Decidit: hunc dorso trepidum* [h] *flamante ferebat*
Ambustus sonipes; hic tabescente solutus
Subsedit galea, liquefactaq; fulgure cuspis

Canduit,

Digitized by Google

Canduit, & subitis fluxêre vaporibus enses.
Tunc contenta polo mortalis nescia teli
Pugna fuit. Chaldæa mago seu carmina ritu
Armauere Deos: seu, quod reor, omne Tonantis
Obsequium Marci mores potuere mereri.
Nunc quoque præsidium Latio non deesset Olympi,
Deficeret si nostra manus. sed prouidus æther
Noluit humano titulos auferre labori,
Ne tibi iam princeps soceri sudore paratam,
Quam meruit virtus, ambiret fulmina laurum.
Iam toties missi proceres, responsa morandi
Rettulerant, donec differri longiùs vrbis
Communes non passa preces penetralibus altis
Prosiliit, vultuque palam confessa corusco
Impulit ipsa suis cunctantem Roma querelis,
Dissimulata diu tristes in amore repulsas.
Vestra parens Auguste queror. quonā vsq; tenebit
Prælatus mea vota Ligur? vetitumq; propinqua
Luce frui, spatijs i decernens gaudia paruis i. discernēs P.C.I.
Torquebit Rubicon vicino nomine Thybrim?
Nónne semel spreuisse sat est, cùm reddita bellis
Africa venturi spe lusit principis vrbem?
Nec duras tantis precibus permouimus aures?
Ast ego frenabam geminos, quibus altior ires,
Electi candoris equos, & nominis arcum
Iam molita tui, per quem radiante decorus
Ingrederere toga, pugnæ monumenta k dicabam, k. ferebā, B.
Defensam titulo Libyam testata perenni.
Iamque parabantur pompæ simulacra futuræ
Tarpeio spectanda Ioui. cælata metallo
Classis, vt auratos sulcaret remige fluctus,
Vt Massyla tuos anteirent oppida currus,

Palladia-

Palladiáq; comas innexus arundine Triton
Edomitis veheretur equis, & in ære trementem
Succinctæ famulum ferrent Atlanta cohortes.
Ipse Iugurthinam subiturus carcere pœnam,
Præberet fera colla iugo, vi captus, & armis,
Nec Bocchi, Sylláue dolis, sed prima remitto.
Nunc præsens etiam Getici me laurea belli
Declinare potest? sedésue capacior vlla
Tantæ laudis erit? tua te benefacta morantem
f. tuis B. Conueniunt, meritisq; f suis obnoxia virtus.
g. Quos C. g Quod seruauit, amat. iam flauescentia centum
Messibus æstiuæ detondent Gargara falces,
Spectatosq; iterum nulli celebrantia ludos.
Circumflexa rapit centenus sæcula consul.
His annis, qui lustra mihi bis dena recensent,
Nostra ter Augustos intra pomeria vidi,
Temporibus varijs: eadem sed caussa tropæi
Ciuilis dissensus erat. venere superbi
Scilicet vt Latio respersos sanguine currus
Adspicerem. quisquámne piæ lætanda parenti
Natorum lamenta putat? fauere tyrannis,
Sed nobis periere tamen. cùm Gallica vulgo
Prælia iactaret, tacuit Pharsalica Cæsar.
Namque inter socias acies, cognatáque signa,
Vt vinci miserum, numquam vicisse decorum.
Restituat priscum per te iam gloria morem
Verior, & fructum sinceræ laudis ab hoste
Desuetum iam redde mihi, sumptisq; furoris
Externi spolijs sontes absolue triumphos.
Quem precor ad finem Laribus se iuncta potestas
Exsulat, imperiumq; suis à sedibus errat?
Cur mea quæ cunctis tribuere Palatia nomen

Neglecto

Digitized by Google

eglecto squalent senio? nec creditur orbis
llic posse regi? medium non deserit vmquam — g. Illinc L.
æli Phœbus iter, radijs tamen omnia lustrat.
egnius an veteres Istrum, Rhenumque tenebant,
Qui nostram coluere domum? leuiúsne timebant
Tigris, & Euphrates, cũ fœdera Medus, & Indus
Hinc peteret, pacemque mea speraret ab arce?
Heic illi mansere viri, quos mutua virtus
Legit, & in nomen Romanis rebus adoptans,
Iudicio pulcram seriem, non sanguine duxit.
Heic proles atauum deducens Ælia Neruam
Tranquillique pij, bellatoresq; Seueri.
h Hic ciuis dignare forum, conspectaque dudum — h. Hoc P.
Ora refer, pompam recolens sub mente priorem,
Quem tenero patris comitem susceperat æuo,
Nunc duce cum socero iuuenem te Thybris adoret.
Orantem medio princeps sermone resoluit.
Numquam aliquid frustra per me voluisse dolebis
O Dea, nec legum fas est occurrere matri.
Sed nec post Libyam (falsis ne perge querelis
Incusare tuos) patriæ mandata vocantis
Spreuimus: aduectæ misso Stilicone curules.
Vt nostras tibi Roma vices pro principe Consul
Impleret, generoque socer: vidistis in illo
Me quoque, sic credit pietas: nec sanguine solo,
Sed claris potius factis experta parentem.
Cuncta quidẽ centum nequeã perstringere linguis,
Quæ pro me, mundoq; gerit: sed ab omnibus vnum,
Si fama nondum patuit, te Roma docebo,
Subiectum nostris oculis, & cuius agendi
Spectator, vel caussa fuit, populator Achiuæ,
Bistoniæq; plagæ, crebris successibus amens.

Et

Et ruptas animis ſpirans immanibus Alpes,
Iam Ligurum trepidis admouerat agmina muris,
Tutior auxilio brumæ, quòd gentibus illis
Frigore conſuetis fauet inclementia cæli,
Meq; minabatur calcato obſidere vallo,
Spem vano terrore fouens, ſi fortè remotis
Præſidijs vrgente metu, qua vellet obirem
Conditione fidem: nec me timor impulit vllus,
Et duce venturo fretum, memoremq; tuorum
Roma ducum, quibus haud vnquã vel morte parata
Fœdera lucis amor pepigit diſpendia famæ.
Mox & per Latium ſtellarum more videbam
Barbaricos ardere focos. iam claſſica primos
Excierant vigiles, gelida cùm pulcer ab Arcto
Aduentat Stilico: medius ſed clauſerat hoſtis
Inter me, & ſocerum: pontemq; viamq; tenebat
Addua, quo ſciſſas ſpumoſior incitat vndas.
Quid faceret? differret iter? diſcrimina nullas
Noſtra dabant adeunda moras. perrũperet agmen?
Sed paucis comitatus erat: nam plurima retro
Dum nobis properat ſuccurrere, liquerat arma
Extera, vel noſtras acies. hæc ille locutus
Ancipiti, longum ſocias, tardumq; putauit
Exſpectaſſe manus, & noſtra pericula tendit
Poſthabitis pulſare ſuis, mediumq; per hoſtem
Flammatus virtute pia, propriæq; ſalutis
Immemor, & ſtricto proſternens obuia ferro,
Barbara fulmineo ſecuit tentoria curſu.
Nunc mihi Tydiden attollant carmina vatum,
Quod iuncto fidens Ithaco patefacta Dolonis
Indicio, dapibusq; ſimul, religataque ſomno
Thracia ſopiti penetrauerit agmina Rheſi,

Graia-

Graiaq; rettulerit captos ad castra iugales.
Quorum, si qua fides augentibus omnia Musis,
Impetus excessit Zephyros, candorq; pruinas.
Ecce virum, taciti nulla qui fraude soporis
Ense palàm sibi pandit iter, remeatque cruentus,
Et Diomedeis tantum præclarior ausis,
Quantum lux tenebris, manifestaq; prælia furtis.
Adde quòd & ripis steterat munitior hostis,
Et, cui non vigilem fas est componere Rhesum,
[b] Traxerat hic Thracum. domitor nō tela retardāt,
Obiice non hæsit fluuij: sic ille minacem
Tyrrhenam labente manu pro ponte repellens
Traiecit clypeo Thybrim, quo texerat vrbem
Tarquinio mirante Cocles, medijsque superbus
Porsennam respexit aquis. celer Addua nostro
Sulcatur socero: sed cùm transnaret, Etruscis
Ille dabat tergum, Geticis hic pectora bellis.
Exsere nunc doctos tantæ certamine laudis
Roma choros, & quanta tuis facundia pollet
Ingenijs, nostrum digno sonet ore parentem.
Dixit, & antiquæ [c] muros egressa Rauennæ
Signa mouet, iamq; ora Padi, portusq; relinquit
Flumineos, certis vbi legibus aduena Nereus
Æstuat, & pronas puppes nunc amne [d] secundo,
Nunc redeunte vehit, nudataque litora fluctu
Deserit, Oceani lunaribus æmula damnis.
Lætior hinc fano recipit fortuna vetusto,
Despiciturq; vagus prærupta valle Metaurus,
Qua mons arte patens viuo se perforat arcu,
Admisitq; viam sectæ per viscera rupis,
Exsuperans delubra Iouis, saxoq; minantes
Apenninigenis cultas pastoribus aras.

b. Thraxerat P.

c. muris P. antiquis muris P.

d. retrusc. C.l.

Quin

Quin & Clitumni sacras victoribus vndas,
Candida quæ Latiis præbent armenta triumphis,
Visere cura fuit. nec te miracula fontis
Prætereunt: tacito passu quem si quis adiret,
Lentus erat: si voce gradum maiore citasset,
Commistis feruebat aquis. cumq; omnibus vna
Sit natura vadis, similes vt corporis vmbras
Ostendant: hæc sola nouam iactantia sortem,
Humanos properant imitari flumina mores.
Celsa dehinc patulũ prospectans Narnia campum
Regali calcatur equo, rariq; coloris
Non procul amnis abest vrbi, qui nominis auctor
Ilice sub densa siluis arctatur opacis.
g. anfractibus P. *Inter vtrumq; iugum tortis g anfractibus albet.*
Inde salutato libatis Thybride lymphis,
Excipiunt arcus, operosaque semita vastis
Molibus, & quidquid tantæ premittitur vrbi.
Ac velut officiis trepidantibus ora puellæ
Spe propiore tori mater sollertior ornat
Adueniente proco. vestésque & cingula comit
Sæpe manu, viridíque angustat iaspide pectus,
Substringitque comam gemmis, & colla monili
Circuit, & baccis onerat candentibus aures.
Sic oculis placitura tuis, insignior auctis
Collibus, & nota maior se Roma videndam
Obtulit. addebant pulcrum noua mœnia vultum,
Audito perfecta recens rumore Getarum.
Profecitq; opifex decori timor, & vice mira,
Quam pax intulerat, bello discussa senectus.
Erexit subitas turres, cinctosq; coëgit
Septem continuo montes iuuenescere muro.
Ipse fauens votis, solitoq; decentior aër,

Quam-

Quamuis assiduo noctem fœdauerat imbre,
Principis, & solis radijs detersa remouit
Nubila, [g] nam pluuijs ideo turbauerat omnes
Antè dies, lunamq; rudem madefecerat Auster, g. namque ideo pluuijs P.C.I.
Vt tibi seruatum scirent conuexa serenum.
Omne, Palatino quà pons à colle recedit
Muluius, & quantum licuit consurgere tectis,
Vna replet turbæ facies: vndare videres
Ima viris, altas [h] effulgere matribus ædes. h. fulgere & P.
Exsultant iuuenes æquæui principis annis,
Tenunt prisca senes, & in hunc sibi prospera [i] fata i fati P.C.
Gratantur durasse diem, moderataque laudant
Tempora, quòd clemens aditu, [k] quo tempore solus k. quòd pectore P.C.I.
Romanos vetuit currum præcedere patres.
Cùm tamen Eucherius, cui regius vndiq; sanguis,
Atque Augusta soror, fratri præberet ouanti
Militis officium, sic illum dura parentis
Instituit pietas, in se, vel pignora parci.
Quiq; neget nato, procerum quod præstet honori.
Hoc sibi cura senum, maturaq; comprobat ætas,
Idque inter veteris speciem, præsentis & aulæ
Iudicat hunc ciuem, dominos venisse priores,
Conspicuas cum flore genas, diademate crinem
Membraque gemmato trabeæ viridantia cinctu,
Et fortes humeros, & certatura Lyæo
Inter Erythræos surgentia colla smaragdos.
Mirari sine fine nurus, ignaraq; virgo,
Cui simplex calet ore pudor, per singula cernens
Nutricem consultat anum, quid fixa draconum
Ora velint, ventis fluitent, an vera minentur
Sibila, suspensum rapturi faucibus hostem
Vt chalybe indutos equites, & in ære latentes

Digitized by Google

Vidit cornipedes: quanam de gente rogabat
Ferrati venêre viri? quæ terra metallo
Nascentes informat equos? num Lemnius auctor
Addidit hinnitum ferro, simulacraq; bellis
Viua dedit? gaudet metuens, & pollice monstrat,
Quòd picturatas galeæ Iunonia cristas
Ornet auis, vel quòd rigidos vibrata per armos
Rubra sub aurato crispentur serica dorso,
Tunc tibi magnorum mercem fortuna laborum
Persoluit Stilico, curru cùm vectus eodem
Vt: triumphantem generum florente iuuenta
Conspiceres, illumque diem sub corde referres,
Quo tibi confusa dubijs formidine rebus
Infantem genitor moriens commisit alendum.
Virtutes variæ fructus sensêre receptos:
Depositum seruasse fides: constantia paruum
Præfecisse orbi: pietas fouisse propinquum.
Hic est ille puer, qui nunc ad Rostra Quirites
Euocat, & solio fultus genitoris eburno,
Gestarum patribus caussas ex ordine rerum,
Euentusq; refert: veterumque exempla secutus
Digerit imperij sub iudice facta Senatu.
Nil cumulat, verbisque nihil fiducia celat:}
Fucati sermonis opem mens conscia laudis
Abnuit. agnoscunt proceres, habituq; Gabino
Principis, & ducibus circùm stipata togatis
Iure paludatæ iam Curia militat aulæ.
Affuit ipsa suis [a] talis victoria templis
Romanæ tutela togæ: quæ diuite [b] penna
Patricij reuerenda fouet sacraria cœtus,
Castrorumq; eadem comes indefessa tuorum,
Nunc tandem fruitur votis, atque omne futurum

a. ..ales B.
b. pinna P.
pompa. C.I.

Te

Te Roma, seseq; tibi promittit in æuum.
Hinc te iam patrijs Laribus via nomine vero
Sacra refert: flagrat studijs concordia vulgi,
Quam non illecebris dispersi colligis auri;
Nec tibi venales captant æraria plausus
Corruptura fidem. meritis offertur inemtus
Pura mente fauor. nam munere carior omni
Adstringit sua quemq; salus. procul ambitus errat.
Non quærit pretium, vitam qui debet amori.
O quantum populo secreti numinis addit
Imperij præsens species, quantamque rependit
Maiestas alterna vicem, cùm regia, circi,
Connexum gradibus veneratur purpura vulgus,
Consensuque cauæ sublatus in æthera vallis
Plebis adoratæ reboat fragor, vnaque totis
Intonat Augustum septenis arcibus Echo.
Nec solis heic cursus equis: assueta quadrigis
Cingunt arua tigres, subitæque adspectus arenæ
Diffundit Libycos aliena valle cruores.
Heic & belligeros exercuit area lusus.
Armatos heic sæpe choros, certaq; vagandi
Textas lege fugas, inconfusosque recursus,
Et pulcras errorum [c] artes, iucundaque Martis c. acies, C.I.
Cernimus. insonuit cùm verbere signa magister,
Mutatosq; edunt pariter tunc pectora motus,
In latus [d] illisis clypeis, aut rursus in altum d. allisis P C.I.
Vibratis. graue parma [e] sonat mucronis acutum e. sonat mucronis acuti P.
Murmur, & vmbonum pulsu modulante [f] resultis, f. resultat. P. C.I.
Ferreus alterno concentus clauditur ense.
Vnà omnis submissa phalanx, tantæq; salutant
Te princeps galeæ: partitis inde cateruis
In varios docto discurritur ordine gyros,

Quos neque semiferi Gortynia tecta iuuenci,
Flumina nec crebro vincant Mæandria flexu
Discreto reuoluta gradu. torquentur in orbes
Agmina, perpetuisq; immoto cardine claustris
Ianus bella premens, læta sub imagine pugnæ
Armorum innocuos paci largitur honores,
Iamque nouum fastis aperit felicibus annum
Ore coronatus gemino. iam Tybris in vno
Et Bruti cernit trabeas, & sceptra Quirini.
Consule lætatur post plurima sæcula viso
Pallanteus apex, agnoscunt Rostra curules
Auditas quondam proauis, desuetaq; cingit
Regius auratis fora fascibus Vlpia lictor,
Et sextas Getica præuelans fronde secures
Colla triumphati proculcat Honorius Istri.
Exeat in populos cunctis illustrior annus,
Natus fonte suo: quem non aliena per arua
Induit hospes honor: cuius cunabula fouit
Curia: quem primi tandem videre Quirites:
Quem domitis auspex peperit victoria bellis.
Hunc & priuati titulis famulantibus annis
Et quos armipotens genitor, Regesq; priores
Diuersis gessere locis, ceu Numen adorent.
Hunc & quinque tui, vel quos habiturus in vrbe,
Post alios Auguste colant: licet vnus in omnes
Consul eas, magno sextus tamen iste superbit
Nomine, præteritis melior, venientibus auctor.

FINIS.

CL. CLAVDIANI IN [a]MALLII THEODORI CONSVLATVM

a. Vide Onuphrium Fast. lib. III.

PROLOGVS.

AVDEBISNE precor doctæ subiecta cateruæ
  Inter tot proceres nostra Thalia loqui?
Nec te fama vetat, vero quam celsius actam
  Vel seruasse labor, vel minuisse pudor.
An tibi continuis creuit fiducia castris?
  Totaque iam vatis pectora miles habet?
Culmina Romani, maiestatemque Senatus,
  Et, quibus exsultat Gallia, cerne viros.
Omnibus audimur terris, mundique per aures
  Ibimus. ah nimius Consulis vrget amor.
Iupiter, vt perhibent, spatium cùm discere vellet
  Naturæ, regni nescius ipse sui,
Armigeros vtrimque duos æqualibus alis,
  Misit ab Eois, occiduisque plagis.
Parnassus geminos fertur iunxisse volatus:
  Contulit alternas Pythius axis aues.
Princeps non aquilis terram cognoscere curat:
  Certius in nobis æstimat imperium.
Hoc ego concilio collectum metior orbem:
  Hoc video cætu quidquid vbique micat.

CL. CLAVDIANI DE CONSVLATV MALLII THEODORI,

PANEGYRIS.

IPSA quidem virtus pretium sibi, solaque latè
Fortunæ secura nitet, nec fascibus vllis
Erigitur, plausúue petit clarescere vulgi.
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis,
Diuitijs animosa suis, immotaque cunctis
Casibus, ex alta mortalia despicit arce.
[a] Attamen inuitam blandè vestigat, & vltro
Ambit honor: docuit toties à rure profectus
Lictor, & in medijs Consul quæsitus aratris.
Te quoque naturæ sacris, mundique vacantem,
Emeritum pridem, desudatisque remotum
Iudicijs, eadem rursus complexa potestas
Euehit, & reducem notis imponit habenis.
Accedunt trabeæ, nil iam Theodore relictum,
Quo virtus animo crescat, vel splendor honore.
Culmen vtrumque tenes. talem te protinus anni
Formauêre rudes, & dignum vita curuli
Traxit iter, primæque senes cessêre iuuentæ.
Iam tunc canicies animi, iam dulce loquendi
Pondus, & attonitas sermo qui duceret aures.
Mox vndare foro victrix opulentia linguæ,
Tutarique reos. ipsa hæc ampliss. ma sedes
Orantem stupuit, bis laudatura regentem.

a. Hanc tamen C.

Digitized by Google

Hinc te pars Libyæ moderantem iura probauit,
Quæ nunc tota probat: longi sed pignus amoris
Exiguæ peperere moræ, populumque clientem
Publica [b] mansuris testantur vocibus æra.
Inde tibi Macedûm tellus, & condita Pellæ
Mœnia, quæ famulus quondam ditauit Hydaspes.
Tantaque commissæ reuocasti gaudia genti
Mitibus arbitrijs, quantum bellante Philippo
Floruit, aut nigri cecidit cùm regia Pori.
Sed non vlterius te præbuit vrbibus aula,
Maluit esse suum. terris edicta daturus
Supplicibus responsa venis. oracula Regis
Eloquio creuêre tuo, nec dignius vmquam
Maiestas meminit sese Romana locutam,
Hinc sacræ mandantur opes, orbisque tributa
Possessi quidquid fluuijs euoluitur auri:
Quidquid luce procul venas rimata sequaces
Abdita pallentis fodit sollertia Bessi.
Ac velut [c] exsertus lentandis nauita tonsis
Præficitur lateri custos. hinc ardua proræ
Temperat, & fluctus tempestatesque futuras
Edocet, assiduo cùm Dorida vicerit vsu.
Iam clauum, totamque subit torquere carinam.
Sic cùm clara diu rerum documenta dedisses,
Non te parte sui, sed in omni corpore sumsit
Imperium, cunctaq; dedit tellure regendos
Rectores. Hispana tibi, Germanaq; Tethys
Paruit, & nostro diducta Britannia mundo,
Diuersoque tuas coluerunt gurgite voces.
Lentus Arar, Rhodanusq; celer, & diues Iberus.
O quoties doluit Rhenus, quà Barbarus ibat,
Quòd te non geminis frueretur iudice ripis.

b. mansuetis P.I.

c excitus C.

Vnius ſit cura viri, quodcumque rubeſcit
Occaſu, quodcumque dies deuexior ambit.
Tam celer aſſiduos expleuit curſus honores.
Vna poteſtatum ſpatijs interfuit ætas,
Totq; gradus fati iuuenilibus intulit annis.
Poſtquam parta quies, & ſummũ nacta cacumẽ.
Iam ſecura petit priuatum gloria portum,
a ſtudiiq; Ingenij redeunt fructus, a alijq; labores,
Et vitæ pars nulla perit. quodcumque recedit
Litibus, incumbit ſtudijs, animusq; viciſſim
Aut curam imponit populis, aut otia Muſis.
Omnia Cecropiæ relegis ſecreta ſenectæ,
Diſcutiens quid quiſque nouum mandauerit æuo,
Quantaq; diuerſæ producant agmina ſectæ.
Namque alijs princeps rerum diſponitur aër:
Hic confidit aquis: hic procreat omnia flamis.
Alter in Ætnæas caſurus ſponte fauillas
Diſpergit, reuocatq; Deum, rurſusq; receptis
Nectit amicitijs quidquid diſcordia ſoluit.
Corporis hic damnat ſenſus, verumq; videri
Pernegat: hic ſemper lapſuræ pondera terræ
Conatur rapido cæli fulcire rotatu,
Accenditq; diem prærupti turbine ſaxi.
Ille ferox, vnoq; tegi non paſſus Olympo,
Immenſum per inane volat, finemq; peroſus
Parturit innumeros anguſto pectore mundos.
Hi vaga collidunt cæcis primordia plagis:
Numina conſtituunt alij, caſusq; relegant.
Graiorum obſcuras Romanis floribus artes
Irradias, vicibus gratis formare loquentes
Suetus, & alterno verum contexere nodo:
Quidquid Socratico manauit ab ordine, quidquid

Docta

Docta Cleantheæ sonuerunt atria turbæ,
Inuentum quodcumque tuo Chrysippe recussu,
Quidquid Democritus risit, dixitque tacendo
Pythagoras. vno se pectore cuncta vetustas
Condidit, & maior collectis viribus exit.
Ornantur veteres, & nobiliore magistro
In Latium spretis Academia migrat Athenis,
Vt tandem propius discat, quo fine beatum
Dirigitur; quæ norma boni, quis limes honesti;
Quænam membra sui virtus diuisa domandis
Obiectet vitijs; quæ pars iniusta recidat,
Quæ vincat ratione metus, quæ frænet amores.
[b] *At quoties elementa doces, semperque fluentis* b. Aut P.
Materiæ caussas: quæ vis animauerit astra,
Impleritq; choros: quo viuat machina motu.
Sidera cur septem retro nitantur in ortus
Obluctata polo, varijsque meatibus idem
Arbiter, an geminæ conuertant æthera mentes.
Sitne color proprius rerum, lucisq; repulsu
Eludant aciem: tumidos quæ Luna recursus
Nutriat Oceani: quo fracta tonitrua vento.
Quis trahat imbriferas nubes; quo saxa creentur
Grandinis. vnde rigor niuibus: quæ [c] *flagra per auras* c. Rabra P.C.I.
Excutiant rutilos tractus, aut fulmina velox
Torqueat, aut tristem figat crinita cometen.
Iam tibi compositam fundauerat ancora puppim;
Telluris iam certus eras: facunda placebant
Otia; nascentes ibant in sæcula libri.
Cùm subitò liquida cessantem vidit ab æthra
Iustitia, & tanto viduatas iudice leges:
Continuò frontem limbo velata pudicam,
Deserit autumni portas, quà vergit in austrum

Signifer, & noctis reparant dispendia Chelæ.
Pax auibus, quacumq; volat, rabiemq; frementes
Deposuêre feræ: lætatur terra reuerso
Numine, quòd prisci post tempora perdidit auri.
Illa per occultum Ligurum se mœnibus infert,
a. plantis P. Et castos leuibus [a] plaustris ingressa Penates,
Inuenit ætherios signantem in puluere cursus,
Quos pia sollicito deprendit pollice Memphis:
Quæ moueant momenta polū, quàm certus in astris
Error, quis tenebras Solis, causisque meantem
b. inuideat P.C.I. Defectum [b] videat numerus, quæ linea Phœben
Damnet, & excluso pallentem fratre relinquat.
Vt procul adspexit fulgentia virginis ora,
Cognouitq; Deam: vultus veneratur amicos,
Occurrit, scriptæque notas confundit arenæ.
Tunc sic diua prior. Malli sincera bonorum
Congeries, in quo veteris vestigia recti,
Et ductos video mores meliore metallo:
Iam satis indultum studijs, Musæq; tot annos
Eripuere mihi, pridem te iura reposcunt.
Aggredere, & nostro rursum te redde labori:
Nec tibi sufficiat transmissæ gloria vitæ.
Humanum curare genus quis terminus vmquam
Præscripsit? nullas recipit prudentia metas.
Adde quòd hæc potuit multis contingere sedes,
Sed meritis tantùm redeunt, actusque priores
Commendat repetitus honor, virtusque reducit,
Quos fortuna regit. melius, magnoque petendum
Credis, in abstrusa rerum ratione morari?
Scilicet illa tui patriam præcepta Platonis
Erexêre magis, quàm qui responsa secutus
c. vrbemq; P.C.I. Obruit Eoas classes, [c] vrbesque carinis

Vexit,

Vexit, & arsuras Medo subduxit Athenas.
Spartanis potuit robur præstare Lycurgus
Matribus, & sexum leges vicêre seueræ.
Ciuibus & vetitis ignauo credere muro,
Tutius obiecit nudam Lacedæmona bellis.
At non Pythagoræ monitus, anniq́ue silentes
Famosum Oebalij luxum pressere Tarenti.
Quis verò insignem tanto sub principe curam
Respuat? aut quando meritis maiora patebunt
Præmia? quis demens adeò, qui iungere sensus
Cum Stilicone neget? similem quæ pertulit ætas
Consilio, vel Marte virum? nunc Brutus amaret
Viuere sub regno tali: succumberet aulæ
Fabricius: cuperent ipsi seruire Catones.
Nónne vides, vt nostra soror Clementia tristes
Obtundat gladios, fratres amplexa serenos,
Assurgat pietas, fractis vt lugeat armis
Perfidia, & laceris morientes crinibus hydri
Lambant inualido Furiarum vincla veneno.
Exsultat cum pace fides: iam sidera cunctæ
Linquimus, & placidas interdiscurrimus vrbes.
Nobiscum Theodore redi. subit ille loquentem
Talibus. agrestem dudum me Diua reuerti
Cogis, & infectum longi rubigine rurıs
Ad tua signa vocas. numquam mihi cura tot annis
Altera, quàm duras sulcis mollire nouales,
Nosce soli vires, nemori quæ commoda rupes,
Quis felix oleæ tractus, quæ glæba faueret
Frugibus, aut quales tegeret vindemia colles.
Terribiles rursum lituos veteranus adibo?
Et desueta vetus tentabo cærula vector?
Collectamq́ue diu, & certis vtcumque locatam

Sedibus

Sedibus in dubium patiar deponere famam?
Nec me quid valeat natura fortior vsus
Præterit, aut quantum neglectæ defluat arti.
Desidis aurigæ non audit verbera currus:
Nec manus agnoscit, quem non exercuit, arcum.
Esse sed iniustum fateor quodcumque negatur
Iustitiæ. tu prima hominem siluestribus antris
Elicis, & fœdo detergis secula victu.
Te propter colimus leges, animosq; ferarum
Exuimus. nitidis quisquis te sensibus hausit;
Irruet intrepidus flammis: hyberna secabit
Æquora: consertos hostes superabit in armis.
Ille vel Æthiopum pluuijs solabitur æstus:
Illum trans Scythiam vernus comitabitur aër.
Sic fatus tradente Dea suscepit habenas,
Quatuor ingenti iuris temone refusas.
Prima Padum, Tiberimq; ligat, crebrisq; micantem
Vrbibus Italiam: Lydos, Pœnosq; secunda
Temperat: Illyrico se tertia porrigit orbi.
Vltima Sardiniam. Cyrnon, trifidamq; retentat
Sicaniam, & quidquid Tyrrhena funditur vnda,
Vel gemit Ionia. nec te tot limina rerum,
Aut tantum turbauit onus: sed vt altus Olympi
Vertex, qui spatio ventos, hiemesq; relinquit,
Perpetuum nulla temeratus nube serenum,
Celsior exsurgit pluuijs, auditq; ruentes
Sub pedibus nimbos, & rauca tonitrua calcat.
Sic patiens animus per tanta negotia liber
Emergit, similisq; sui, iustiq; tenorem
Flectere non odium cogit, non gratia suadet.
Nam spretas quis opes, intactaq; pectora lucro
Commemoret? fuerint alijs hæc forte decora.

Nulla

Nulla potest laus esse tibi, quæ crimina purget.
Seruat inoffensam diuina modestia vocem,
Temperiem seruant oculi, nec lumina feruor
Asperat, aut [a] rabidas diffundit sanguine venas,
Nullaque mutati tempestas proditur oris.
Quin etiam sontes expulsa corrigis ira,
Et placidus delicta domas: nec dentibus vmquam
Instrepis horrendum, fremitu nec verbera poscis.
Qui fruitur pœna, ferus est, legumq; videtur
Vindictam præstare sibi, cùm viscera felle
Canduerint; ardet stimulis, ferturque nocendi
Prodigus, ignarus caussæ. Dijs proximus ille est,
Quem ratio, non ira mouet: qui facta rependens
Consilio punire potest. mucrone cruento
Se iactent alij, studeant feritate timeri,
[b] Abductoque hominum cumulent æraria censu.
Lene fluit Nilus, sed cunctis amnibus exstat
Vtilior, nullas confessus murmure vires.
Acrior at rapidus tacitas prætermeat ingens
Danubius ripas. eadem clementia saeui
Gurgitis immensum [c] deduxit in ostia Gangem:
Torrentes immane fremant, lapsisque minentur
Pontibus, inuoluant spumoso vertice siluas.
Pax maiora decet: peragit tranquilla potestas
Quod violenta nequit, mandataq; fortius vrget
Imperiosa quies. idem prædurus iniquas
Accepisse preces: rursus quæ digna petitu
Largitor facilis: nec, quæ comitatur honores,
Ausa tuam leuiter tentare superbia mentem.
Frons priuata manet: [d] non se meruisse fatetur,
Qui creuisse putat: rigidi sed plena pudoris
Elucet grauitas fastu iucunda [e] remoto.

a. rapidas suffundit P.C.I.
b. Addictoque P.C.I.
c. deduxit P.C.I.
d. nec P.C.I.
e. modesta P.C.I.

Que

Quæ non seditio, quæ non insania vulgi,
Te viso lenita cadat? quæ dissona ritu
Barbaries, media quam non reuerentia frangat?
Vel quis non sitiens sermonis mella politi,
Deserat Orpheos blanda testudine cantus?
Qualem te legimus teneri primordia mundi
Scribentem, aut partes animæ: per singula talem
Cernimus, & similes agnoscit pagina mores.
Nec dilata tuis Augusto iudice merces
Officijs, illumq; habitum, quo iungitur aulæ
a. Curis, P.C. [a] *Curia, qui socios proceres cum principe nectit,*
Quem quater ipse gerit, perfecto detulit anno,
Deposuitque suas te succedente curules.
Crescite virtutes, fœcundaque floreat ætas.
Ingenijs pateat campus, certusque merenti
Stet fauor; ornatur proprijs industria donis.
Surgite sopitæ, quas obruit ambitus, artes:
Nil licet inuidiæ, Stilico dum prospicit orbi,
Sidereusq; gener. non hic violata curulis,
Turpia non Latios incestant nomina fastos.
Fortibus hæc concessa viris, solisque gerenda
Patribus, & Romæ numquam latura pudorem.
Nuntia votorum celeri iam fama volatu
Mouerat Aonios audito Consule lucos:
Concinuit felix Helicon, fluxitque Aganippe
Largior, & docti riserunt floribus amnes.
Vraniæ redimita comas, qua sæpe magistra
Mallius igniferos radio descripserat axes,
Sic alias hortata Deas: patimurne sorores
Optato procul esse die? nec limina nostri
b. arces, l. *Consulis, & semper dilectas visimus* [b] *ædes?*
Et fasces subiisse libet? miracula plebi

Colli-

Colligite, & claris nomen celebrate theatris.
Tu Iouis æquorei submersam fluctibus aulam
Oratum volucres. Erato iam perge quadrigas,
A quibus haud vmquam palmam rapturus Arion.
Illustret circùm sonipes, quicumque superbo
Perstrepit hinnitu Bætim, qui splendida potat
Stagna Tagi, madidoque iubas adspergitur auro.
Calliope liquidas Alciden posce palæstras.
Cuncta Palæmonijs manus explorata coronis
Adsit, & Eleo pubes laudata Tonanti.
Tu iuga Taygeti, frondosaque Mænala Clio
I Triuiæ supplex: non aspernata rogantem
Amphitheatrali faueat Latonia pompæ.
Audaces legat ipsa viros, qui colla ferarum
Arte ligent, certóq; premant venabula nisu:
Ipsa truces fetus, captiuáq; ducat ab antris
Prodigia, & cædis sitientem deserat arcum.
Conueniant vrsi, magna quos mole ruentes
Torua Lycaonijs Helice miretur ab astris,
Persossique ruant populo pallente leones,
Quales Mygdonio curru frenare Cybelle
Optat, & Herculei mallent fregisse lacerti.
Obuia fulminei properent ad vulnera pardi
Semine permisto geniti, cùm forte leænæ
Nobiliorem vterum viridis corrupit adulter.
Hi maculis patres referunt, & robore matres.
Quidquid monstriferis nutrit Getulea campis,
Alpina quidquid tegitur niue, Gallica [a] si quid a [illegible]
Silua timet, iaceat: largo ditescat arena
Sanguine: consument totos spectacula montes:
Nec molles egeant nostra dulcedine ludi.
Qui letis risum salibus mouisse facetus,

Qui

Qui nutu, manibusq; loquax, cui tibia flatu,
Cui plectro pulsanda chelys, qui pulpita socco
Personat, aut altè graditur maiore cothurno;
Et qui magna leui detrudens murmura tactu
Innumeras voces segetis [h] moderatur [i] aënæ,
Intonat erranti digito, penitusque trabali
Vecte, laborantes in carmina concitat vndas,
Vel qui more auium sese iaculantur in auras,
Corporaq; ædificant celeri crescentia nexu,
Quorum compositam puer augmentatus in artem
Emicet, & vinctus plantæ vel [k] curribus hærens
Pendula librato figat vestigia saltu.
Mobile ponderibus descendat pegma reductis,
Inque chori speciem spargentes ardua flamas
Scena rotet: varios effingat Mulciber orbes.
Per tabulas impune vagus, pictæque citato
Ludant igne trabes, & non permissa morari
Fida per innocuas errent incendia turres.
Lasciui subitò confligant æquore lembi,
Stagnaq; remigibus spument inuersa canoris.
Consul per populos, idemque grauissimus auctor
Eloquij, duplici vita subnixus in æuum
Procedat pariter libris, fastisque legendus.
Accipiat patris exemplum, tribuatque nepoti
Filius, & cœptis ne desit fascibus heres.
Decurrat trabeata domus, tradatque secures
Mutua posteritas, seruatoque ordine fati
Mallia continuo numeretur Consule proles.

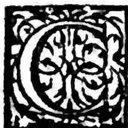
C. L.

FINIS.

h. modulatur C.
i. auenæ, B.
k. cruribus G.I.

Digitized by Google

CL. CLAVDIANI DE LAVDIBVS STILICONIS LIBER I.

ONTINVANT *Superi pleno Romana fauore*
Gaudia, successusq; nouis successibus augent.
Coniugij necdũ festiuos regia cantus
Sopierat, cecinit fuso Gildone triumphos,
Et calidis thalami successit laurea sertis,
Sumeret vt pariter princeps nomenq; mariti,
Victorisq; decus. Libyæ post prælia crimen
Concidit Eoum, rursusq; Oriente subacto
Consule defensæ surgunt Stilicone secures.
Ordine vota meant. equidem si carmen in vnum
Tantarum sperem cumulos aduoluere rerum,
Promtius imponam glaciali Pelion Ossæ:
Si partem tacuisse velim, quodcumque relinquam,
Maius erit. veteres actus, primamq; iuuentam
[a] *Prosequar, ad sese mentem præsentia ducunt.* a. Persequar, P.C.
Narrem iustitiam, resplendet gloria Martis.
Armati referam vires, plus egit inermis:
Quòd floret Latium, Latio quòd reddita seruit
Africa, vicinum quòd nescit Iberia Maurum,
Tuta quòd imbellem miratur Gallia Rhenum.
An gelidam Thracem, decertatosque labores,
Hebro teste canã? magnum mihi panditur æquor,
Ipsaq; Pierios lassant procliuia currus
Laudibus innumeris. etenim mortalibus ex quo
Tellus cœpta coli numquam sincera bonorum

Sors vlli concessa viro: quem vultus honestat,
b. ambit, C. *Dedecorant mores: animus quem pulcrior* [b] *ornat,*
Corpus destituit. bellis insignior ille,
c. hic P. C. R. *Sed pacem fœdat vitiis:* [c] *in publica felix,*
Sed priuata minus. partitum singula quemque
Nobilitant: hunc forma decens, hūc robur in armis,
Hunc rigor, hunc pietas, illum sollertia iuris,
Hunc soboles, castiq; tori. sparguntur in omnes,
In te mista fluunt, & quæ diuisa beatos
Efficiunt, collecta tenes. quid facta reuoluam,
d. producere P.C. *Militiamque patris? cuius* [d] *protendere famam,*
Si nihil egisset clarum, nec fida Valenti
Dextera duxisset rutilantes crinibus alas,
Sufficeret natus Stilico. mens ardua semper,
A puero, tenerisq; etiam fulgebat in annis.
Fortunæ maioris honos, erectus & acer,
Nil breue moliri, nullis hærere potentum
Liminibus, fastisq; loqui iam digna futuris.
Iam tunc conspicuus, iam tunc venerabilis ibas,
Spondebatq; ducem celsi nitor igneus oris,
Membrorumq; modus, qualem nec carmina fingunt
Semideis. quacumque altè gradereris in vrbe,
Cedentes spatiis, assurgentesque videbas.
Quamuis miles adhuc, taciti suffragia vulgi
Iam tibi detulerant quidquid mox reddidit aula.
Vix primæuus eras, pacis cùm mitteris auctor
Assyriæ: tanta fœdus cum gente ferire
Commissum iuueni. Tigrim transgressus, & altum
Euphratem, Babylona petis: stupuere seueri
e. Persarū R. [e] *Parthorū proceres, & plebs pharetrata videndi*
Flagrauit studio, defixæq; hospite pulcro
Persides, arcanum suspirauere calorem.

Thu-

Thuris f odoratæ cumulis, & meſſe Sabæa f.odorati P.C.R
Pacem conciliant aræ. penetralibus ignem
Sacratum rapuere adytis, rituq́ue iuuencos
Chaldæo ſtrauere Magi. Rex ipſe micantem
Inclinat dextra pateram, ſecretaq́ue belli,
Et vaga teſtatur voluentem ſidera mitram.
Si quando ſociis tecum venatibus ibant,
Quis Stilicone prior ferro penetrare leones
Cominus, aut longè virga transfigere tigres?
Flectenti faciles Medus tibi ceſſit habenas.
Torquebas refugum Parthis mirantibus arcum,
Nubilis intereà maturæ virginis ætas
Vrgebat patrias ſuſpenſo principe curas:
Quem ſimul imperioq́; ducem, nataq́ue maritum
Proſpiceret, dubius toto quærebat ab axe.
Dignum coniugio generum, thalamisq́; Serenæ.
Indicium virtutis erat: per caſtra, per vrbes,
Per populos animi cunctantis libra cucurrit.
Tu legeris, tantosq́; viros quos obtulit orbis,
Intra conſilium vincis, ſenſumq́; legentis,
Et gener Auguſtis olim ſocer ipſe futurus
Accedis. radiis auri, Tyriaq́; ſuperbit
Maieſtate torus. comitata parentibus exit
Purpureis virgo. ſtabat pater inde tropæis
Inclytus: inde pium matris regina gerebat
Obſequium, grauibus ſubnectens flamea gemmis.
Tunc & Solis equos, tunc exſultaſſe choreis
Aſtra ferunt, mellisq́; lacus, & flumina lactis
Erupiſſe ſolo, cùm floribus æquora vernis
Boſporus indueret, roſeisq́; euincta coronis
Certantes Aſiæ tedas Europa leuaret.
Felix arbitrij princeps, qui congrua mundo

Iudicat, & primus [a] censet quod cernimus omnes.
Talem quippe virum natis adiunxit, & aulæ;
Cui nec luxuries bello, nec blanda periclis
Otia, nec lucis fructus pretiosior vmquam
Laude fuit. quis enim Mysos in plaustra feroces
Reppulit, aut sæua Proponti cæde tumentes
Basternas vna potuit delere ruina?
Pallantis iugulum Turno moriente piauit
Æneas, tractusq; rotis vltricibus Hector
Irato vindicta fuit, vel quæstus Achilli.
Tu neque vesano raptas venalia curru
Funera, nec vanam corpus meditaris in vnum
Sæuitiam. turmas equitum, peditumq; cateruas,
Hostilesque globos tumulo prosternis amici.
Inferiis gens tota datur, nec Mulciber auctor
Mendacis clypei, fabricataq; vatibus arma
Conatus iuuere tuos: tot Barbara solus
Millia, iam pridem miseram vastantia Thracem
Finibus exiguæ vallis conclusa tenebas.
Nec te terrisonus stridor venientis Alani,
Nec vaga Hunorum feritas, non falce Gelonus,
Non arcu pepulere Getæ, non Sarmata conto.
Exstinctiq; forent penitus, ni more maligno
Falleret Augustas occultus proditor aures,
Obstrueretque moras, strictumq; reconderet ensem,
Solueret obsessos, præberet fœdera captis.
Assiduus castris aderat, rarissimus vrbi.
Si quando trepida princeps pietate vocaret,
Vixq; salutatis Laribus, vix coniuge visa,
Deterso nec dum repetebat sanguine campum.
Nec stetit, Eucherij dum carperet oscula saltem
Per galeam, patris stimulos, [b] ignesque mariti

[a] sensit P.I.
[b] ignemq; I.

Vincit

a Vincit cura ducis. quoties sub pellibus egit a. Vicit P.
Ædonas hiemes, & tardi flabra Bootæ
Sub diuo Rhipæa tulit! cumque igne propinquo
Frigora vix ferrent alij: tunc iste rigentem
Danubium calcabat eques, niuibusq; profundum
Scandebat cristatus Athon, lateque corusco
Curuatas glacie siluas vmbone ruebat.
Nunc prope Cimmerij tendebat litora Ponti:
Nunc dabat hibernum Rhodope nimbosa cubile.
Vos Æmi gelidæ valles, quas sæpe cruentis
Stragibus æquauit Stilico, vos Thracia testor
Flumina, quæ largo mutastis sanguine fluctus.
Dicite Bisaltæ, vel qui Pangæa iuuencis
Sciditis, offenso quantæ sub vomere putres
Dissiliant glebis galeæ, vel qualia rastris
Ossa peremptorum resonent immania Regum.
Singula complecti cuperem: sed densior instat
Gestorum series, laudumque sequentibus vndis
Obruimur. genitor cæsi post bella tyranni
Iam tibi commissis conscenderat æthera terris.
Ancipites rerum ruituro culmine lapsus
Æquali ceruice subis. sic Hercule quondam
Sustentante polum, melius librata pependit
Machina, nec dubijs titubauit signifer astris,
Perpetuæque senex subductus mole parumper
Obstupuit proprij spectator ponderis Atlas.
b Nil ibi Barbariæ motus, nil turbida rupto b. Nulli P.C.L.
Ordine tentauit nouitas, tantoque remoto
Principe mutatas orbis non sensit habenas.
Nil inter geminas acies, ceu libera frenis
Ausa manus. certè nec tantis dissona linguis
Turba, nec armorum cultu diuersior vmquam

Confluxit populus. totam pater vndique secum
Mouerat Auroram: mistus heic Colchus Iberis,
Heic mitra velatus Arabs, heic crine decoro
Armenius, heic picta g Saces, fucataque Medus,
Heic gemmata niger tentoria fixerat Indus,
Heic Rhodani procera cohors, heic miles alumnus
Oceani. ductor Stilico tot gentibus vnus,
h Quas vel progrediens, vel conspicit occiduus Sol.
In quo tam vario vocum, generumq; tumultu
Tanta quies, iurisq; metus seruator honesti
Te moderante fuit, nullis vt vinea furtis,
Vt seges erepta fraudaret messe colonum,
Vt nihil aut sæuum rabies, aut turpe libido
Suaderet: placidi seruirent legibus enses.
Scilicet in vulgus manant exempla regentum,
Vtq; ducum lituos, sic mores castra sequuntur.
Denique felices aquilas quocumque moueres,
Arebant tantis epoti millibus amnes.
Illyricum peteres, campi, montesque latebant.
Vexillum nauale dares, sub puppibus ibat
Ionium, nullis succincta Ceraunia nimbis,
Nec iuga Leucatæ feriens spumantia fluctu
Deterrebat hiems. tu si glaciale iuberes
Vestigare fretum, securo milite ducti
Stagna reluctantes quaterent Saturnia remi.
Si deserta Noti, fontem si quærere Nili,
Æthiopum medios penetrassent vela vapores.
Te memor Eurotas, te rustica Musa Lycæi,
Te pastorali modulantur Mænala cantu,
Partheniumq; nemus, quod te pugnante resurgens,
Ægra caput mediis erexit Græcia flammis.
Plurima Parrhasius tunc inter corpora Ladon
Hæsit:

g. Asaces. S. Sages. C.

h. Quot B.

Hæsit; & Alpheus Geticis angustus aceruis,
Tardior ad Siculos etiam nunc pergit amores.
Miramur b rapidis hostem succumbere bellis, b. rabidis B.
Cùm solo terrore ruant. non classica Francis
Intulimus, iacuere tamen: non Marte Suëuos
Contudimus, queis iura damus: quis credere possit?
Ante tubam nobis audax Germania seruit.
Cedant Druse tui, cedant Traiane labores:
Vestra manus dubio quidquid discrimine gessit,
Transcurrens egit Stilico, totidemq; diebus
Edomuit Rhenum, quot vos potuistis in annis.
Quem ferro, alloquijs, quem vos cum milite, solus
Impiger à primo descendens fluminis ortu
Ad bifidos tractus, & iuncta paludibus ora
c Fulmineum perstrinxit iter. ducis impetus vndas c. Flumineum P.C.I.
Vincebat celeres, & pax à fonte profecta
Cum Rheni crescebat aquis. ingentia quondam
Nomina, crinigero flauentes vertice Reges,
Qui nec principibus donis, precibusque vocati
Paruerant, iussi properant, segniq; verentur
Offendisse mora. transuecti lintribus amnem,
Occursant vbicumque velis. nec fama fefellit
Iustitiæ. videre pium, videre fidelem.
Quem veniens timuit, rediens Germanus amauit.
Illi terribiles, quibus otia vendere semper
Mos erat: & fœda requiem mercede pacisci
Natis obsidibus pacem tam supplice vultu,
Captiuoq; rogant, quàm si post terga reuincti
Tarpeias pressis subeant ceruicibus arces.
Omne quod Oceanum, d fontemq; interiacet Istri, d. fontesq; C.I.
Vnius incursu tremuit. sine cæde subactus
Seruitio Boreas, exarmatiq; Triones

Digitized by Google

Tempore tam paruo. tot prælia sanguine nullo
Perficis, & Luna nuper nascente profectus,
Antè redis, quàm plena fuit, Rhenumq; minacem
Cornibus infractis adeò mitescere cogis,
Vt [a] Salius iam rura colat, flexosque Sicambri
In falcem curuent gladios, geminasque viator
Cùm videat ripas, quæ sit Romana requiret:
Vt iam trans fluuium non indignante Cayco
Pascat Belga pecus, mediumq; ingressa per Albim
Gallica Francorum montes armenta pererrent:
Vt procul Hercyniæ per vasta silentia siluæ,
Venari tutò liceat, lucosque vetusta
Relligione truces, & robora Numinis instar
Barbarici, nostræ feriant impune bipennes.
Vltro quinetiam deuota mente tuentur,
Victorique fauent. quoties sociare cateruas
Orauit, iungiq; tuis Alemania signis!
Nec doluit, contemta tamen, spretoque recessit
Auxilio laudata fides. prouincia missos
Expellet [b] citiùs, fallax quàm Francia Reges,
Quos [c] dederis. acies non iam pulsare rebelles,
Sed vinclis punire licet. sub iudice nostro
Regia Romanus disquirit crimina carcer.
[d] Marcomer, Sonnoq; docet. quorũ alter Etruscum
Pertulit exsilium. cùm se promitteret alter
Exsulis vltorem, iacuit mucrone suorum.
Res auidi conscire nouas, odioq; furentes
Pacis, & ingenio scelerumque cupidine fratres.
Post domitas Arctos aliò prorumpit ab axe
Tempestas, & ne qua tuis intacta tropæis
Pars foret, Australis sonuit tuba. mouerat [e] omnes
Maurorum Gildo populos, quibus imminet Atlas,

Et

a Ita P. id est, Frācus nō Sueuus. Vide Rhenani rerum Germanicarũ lib. 1.

b. citiùs fasces libri vulgati corruptè. Vide Rhenani rerum Germanicarũ lib. 1.

c. dederis, feriat, nec iam, libri vulgati, mendosè.

d. Marcomannes, Sueuusq; docent. libri quidã vulgati. Confusq; Scoppa Collect. cap. IIII. neutrum placet.

e. amens P.C.

Et quos interior nimio plaga Sole relegat:
Quos vagus humectet Cynips, & proximus hortis
Hesperidum Triton,[c] & Gir notissimus amnis
Æthiopum, simili mentitus gurgite Nilum.
Venerat & paruis redimitus [f] Iuba sagittis,
Et velox Garamas: nec quamuis tristibus Ammon
Responsis alacrem potuit Nasamona morari.
Stipantur Numidæ campis, stant puluere Syrtes
Getulæ: Pœnis iaculis obtexitur aër.
Hi virga moderantur equos; his fulua leones
Velamenta dabant, ignotarumque ferarum
Exuuiæ, vastis Meroë quas nutrit arenis.
Serpentum gestant patulos pro casside rictus:
[g] Splendent vipereæ squamosa pelle [h] pharetræ.
Non sic intremuit Simois, cum montibus Idæ
Nigra coloratus produceret agmina Memnon:
Non Ganges, cùm tela procul vibrantibus Indis
Immanis medium vectaret bellua Porum.
Porus Alexandro, Memnon prostratus Achilli:
Gildo nempe tibi. nec solum feruidus Austrum,
Sed partes etiam Mauors agitabat Eoas,
Quamuis obstreperet pietas. his ille regendæ
Transtulerat nomen Libyæ, scelerique prophano
Fallax legitimam regni prætenderat vmbram.
Surgebat varia geminum formidine bellum.
Hoc armis, hoc triste dolis, hoc Africa sæuis
Cinxerat auxilijs, hoc coniuratus alebat
Insidijs Oriens. illinc edicta meabant
Corruptura duces: hinc frugibus atra negatis
Vrgebat, trepidamq; fames obsederat vrbem.
Exitiale palàm Libycum; ciuile pudoris
Obtentu tacitum. tales vtrimque procellæ

c. Scopp. Collect. cap. IIII. Nigris & diutinis legit, vide Plinium lib. v. cap. ix.
f. Nuba P.C.I.
g Splendet viperea P.I.
h. pharetra P.I.

a. laterumque F.

Cùm fremerent, [a] Latiumq; alternis ictibus anceps
Imperium pulsaret hiems: nil fessa remisit
Officij virtus, contrà; minantia fata
Peruigil, euentusque sibi latura secundos,
Maior in aduersis micuit velut arbiter alni,
Nubilus Ægeo quam turbine versat Orion,
Exiguo claui flexu declinat aquarùm
Verbera, nunc recta, nunc obliquante carina
Callidus, & pelagi cœliq; obnititur ira.
Quid primum mirer Stilico? quòd cautus ad omnes
Restiteris fraudes, vt te nec noxia furto
Litterã, nec pretio manus inflamata lateret:
Quòd nil in tanto rerum terrore locutus
Indignum Latio: responsa quòd ardua semper
Eois dederis, quæ mox effecta probasti
Securus, quamuis & opes, & rura tenerent,
Insignesq; domos. leuis hæc iactura: nec vmquam
Publica priuatæ cesserunt commoda caussæ.
Diuidis ingentes curas, teq; omnibus vnum
Obijcis, inueniens animo quæ mente gerenda,
Efficiens patranda manu: dictare paratus,
Quæ scriptis peragenda forent. quæ brachia centũ,
Quis Briareus alijs numero crescente lacertis,
Tot simul obiectis posset confligere rebus:
Euitare dolos: veteres firmare cohortes:
Explorare nouas: duplices disponere classes?
Quæ fruges vel bella ferant, aulæque tumultum,
Et Romæ lenire famem? quot nube soporis
Immunes oculi, per tot discurrrre partes,
Tot loca sufficerent, & tot longinqua tueri?
Argum fama canit centeno lumine cinctum,
Corporis excubijs vnam seruasse iuuencam.

Vnde

Vnde tot allatæ segetes? quæ silua carinas
Texuit? unde rudis tanto [a] tyrone iuuentus — a. tirone.
[b] Enituit, senioq; iterum vernante resumsit — b. Emicuit B.
Gallia bis fractas Alpino vulnere vires?
Non ego delectu Tyrij, sed vomere Cadmi
Tam subitas acies concepto dente draconis
[c] Exsiluisse reor. Dircæis qualis in aruis — c. Exsilijsse P.C.I.
Messis cum proprio mox bellatura colono
Cognatos strinxit gladios, cum semine iacto
Terrigenæ galea matrem nascente ferirent,
[d] Armifer & viridi floreret milite sulcus. — d. Armiger G.
Hoc quoque non parua fas est cum laude relinqui,
Quòd non antè fretis exercitus adstitit vltor,
Ordine quàm prisco censeret bella Senatus.
Neglectum Stilico tot iam per sæcula morem
Rettulit, vt ducibus mandarent prælia patres,
Decretoque togæ felix legionibus iret
Tessera. Romuleas leges [e] rediisse fatemur, — e. remeasse C.
Cùm procerum iussis famulantia cernimus arma.
Tyrrhenum poteras cunctis transmittere signis,
Et ratibus Syrtes, Libyam complere maniplis.
Consilio stetit ira minor, ne territus ille
Te duce, [f] suscepto Martis grauiore paratu, — f. suspecto C.
Aut in arenosos æstus, zonamque rubentem
Tenderet, aut Solis fugiens transiret in ortus,
Missurúsue sibi certæ solatia mortis,
Oppida dirueret flamis. res mira relatu:
Ne timeare, times, &, quem vindicta manebat,
Desperare vetas. quantum fiducia nobis
Profuit hostilis! saluæ Carthaginis arces,
Illæsis Tyrij gaudent cultoribus agri,
Quos potuit vastare fuga: spe captus inani,

Nec

Nec se surripuit pœnæ, nostrisq; pepercit
Demens: qui numero tantùm, non robore mensus
Romanos, rapidis ibat ceu protinus omnes
Calcaturus equis, & quod iactare solebat,
Solibus effetos mersurus puluere Gallos.
Sed didicit non Æthiopum geminata venenis
Vulnera, non fusum crebris hastilibus imbrem,
Non equitum nimbos Latiis obsistere pilis.
Sternitur ignauus Nasamon, nec spicula supplex.
Intorquet Garamas. repetunt deserta fugaces
Autololes: pauidus proiecit missile Mazax.
Cornipedē Maurus nequidquā hortatur anhelum;
Prædonem Lembo profugum, ventisque repulsum
Suscepit merito fatalis Tabraca portu:
Expertum, quòd nulla tuis elementa paterent
Hostibus, & lætæ passurum iurgia plebis,
Fracturumq; reos humili sub iudice vultus.
Nil tribuat fortuna sibi: sit prospera semper
Illa quidem. sed non vni certamina pugnæ
Credidimus, totis nec constitit alea castris
Nutatura semel. si quid licuisset iniquis
Casibus, instabant aliæ post terga biremes.
Venturus dux maior erat, victoria nulla
Clarior, aut hominum votis optatior vmquam
Contigit. an quisquam Tigranen, armaq; Ponti,
Vel Pyrrhū, Antiochiq; fugā, vel vincla Iugurthæ
Conferat? aut Persen, debellatumque Philippum?
Hi propagandi [a] ruerant pro limite regni:
Heic stabat Romana salus. ibi tempora tutò
Traxerunt dilata moras. heic vincere tardè
Vinci pene fuit. discrimine Roma supremo
Inter supplicium populi deforme pependit,

a. fuerant vulgati libri corrupt.

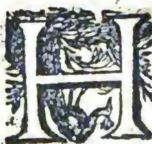
Et

Et tantum Libyam fructu maiore recepit,
Quam peperit, quantū grauiorem amissa dolorem,
Quam nec dū quæsita mouent. quis Punica [b] *gesta,* b. bella C.
Quis vos Scipiadæ, quis te iam Regule nosset?
Quis lentum caneret Fabium, si iure peremto
Insultaret atrox famula Carthagine Maurus?
Hæc omnes veterum reuocauit adorea laurus.
Restituit Stilico cunctos tibi Roma triumphos.

FINIS.

CL. CLAVDIANI DE LAVDIBVS STILICONIS.

LIBER II.

ACTENVS *armatæ laudes, nūc qualibus vrbem*
Moribus, & quanto frenet metuendus amore,
Quo tandem flexus trabeas [a] *actore rogantes* a. auctore C.l.
Induerit, fastisque suum concesserit annum,
Mitior incipiat fidibus iam Musa remissis.
Principio magni custos Clementia mundi
Quæ Iouis incoluit zonam, quæ temperat æthram
Frigoris & flammæ mediam, quæ maxima natu
Cælicolūm, nam prima Chaos Clementia soluit
Congeriem miserata rudem, vultuque sereno
Discussis tenebris in lucem sæcula fudit.

Digitized by Google

Hæc Dea pro templis, & thure calentibus aris
Te fruitur, posuitque suas hoc pectore sedes.
Hæc docet, ut pœnis hominum, vel sanguine pasci
Turpe ferumq; putes: ut ferrum Marte cruentum
Sic cum pace premas: ut non infensus alendis
Materiam præstes odijs: ut fontibus ultro
Ignouisse velis: deponas ocyus iram,
Quàm moueas, precibus nũquã implacabilis obstes,
Obuia prosternas, prostratáque more leonum
Despicias: alacres ardent [b] *cùm sternere tauros,*
Transiliunt prædas humiles. hac [c] *ipse magistra*
[d] *Das veniam victis. hac exhortante calores*
Horrificos, & quæ numquam nocitura timentur
Iurgia, contentus solo terrore [e] *coherces,*
Ætherij patris exemplo: qui cuncta sonoro
Concutiens tonitru, Cyclopum spicula [f] *differt*
In scopulos, & monstra maris, nostrique cruoris
Parcus, in Oetæis exercet fulmina siluis.
Huic Diuæ germana Fides, eademque sororis
Corde tuo delubra tenens, sese omnibus actis
Inserit. hæc nullo docuit liuescere fuco,
Numquam falsa loqui, numquam promissa morari,
Inuisos odisse palàm, non virus in alto
Condere, non lætam speciem prætendere fraudi,
Sed certum, mentiq; parem componere vultum.
Occulto sæuire vetat, prodesse remittit.
Hæc & amicitias longo post tempore firmat,
Mansuraq; adamante ligat: nec mobile mutat
Ingenium, [g] *paruo strepitu nec vincula noxæ*
Dissolui patitur, nec fastidire priorem
Allicitur veniente nouo: benefacta tenere,
Respuere offensas facilis, pariterque minoris

b. qui frangere P. C. I.
c. iste P. I.
d. Dat. P. I.
e. coërces, P. I.
f. desert P.
g. paruæ P. C. I.

Officij, magniq; memor superare laborat,
Vtque hostes armis, meritis sic vincit amicos.
Hæc fouet absentes, hæc longè sola remotis
Consulit, hæc nullis auidam rumoribus aurem
Pandit, & ignarum numquam læsura clientem.
Insidiosa tuos alienent murmura sensus.
Non viuis annexus amor meminisse sepultos
Desinit, in prolem transcurrit gratia patrum.
Hac tu Theodosium, tenuit dum sceptra, colebas:
Hac etiam post fata colis: nec pignora curas
Plus tua, quàm natos, dederat quos ille mo[illegible]ndos,
Tutandosque tibi. [illegible]ustos, nimiumq; fideles
Fama putat, qui, cùm possent commissa negare,
Maluerint nullo violati reddere quæstu.
Ast Stilico non diuitias, aurique relictum
Pondus, sed geminos axes, tantumq; reseruat
Depositum teneris, quantum Sol igneus ambit.
Quid non intrepidus credas, cui regia tuto
Creditur? hoc clypeo munitus Honorius altum
Non gemuit patrem, vitæque, & lucis in ipso
Limine contentus, numquam dat iura subactis
Gentibus, & secum sentit creuisse triumphos.
Quem tu sic placida formas, sic mente seuera,
Vt neque desidiæ tradas, dum pronus ad omne
Quodlibet obsequeris: nec contra nixus ouantem
Confringas animum, ceu cernas consona regno,
Ceu iuuenem doceas, moles quid publica poscat,
Ceu sanctum venerêre senem, patrisq; gubernes
Imperium monitis, dominum submissus adores,
Obsequio moderere ducem, pietate parentem.
Hinc fuit, vt primos in coniuge disceret ignes,
Ordirique virum non luxuriante iuuenta,

Sed

Digitized by Google

Sed cum lege tori, casto cum fœdere vellet.
Principe tu felix genero: felicior ille
Te socero. fratrem leuior nec cura tuetur
Arcadium: nec, si quid iners, aut impia turba
Prætendens proprio nomen regale furori
Audeat, adscribi iuueni: discordia quippe
Cùm fremuit, numquam Stiliconis canduit ira.
Sæpe lacessitus probris, c gladijsque petitus,
Vt bello Furias vltum, quas pertulit, iret
Illicito, caussamq; daret ciuilibus armis,
Cuius fulta fide medijs dissensibus aula
Intemeratorum stabat reuerentia fratrum.
Quin & Sidonias chlamydes, & cingula baccis
Aspera, gemmatasq; togas, viridesq; smaragdis
Loricas, galeasq; renidentes hyacinthis,
Gestatosque patri d capulis radiantibus enses,
Et vario lapidum distinctas igne coronas
Diuidis ex æquo, ne non Augusta supellex,
Ornatusque pares geminis heredibus essent.
Mittitur & miles, quamuis certamine partes
Iam tumeant. hostem muniri robore mauis,
Quàm peccare fide: permittis iusta petenti,
Idq; negas solum, cuius mox ipse repulsa
Gaudeat, & quidquid fuerat deforme mereri.
Omnes præterea puro quæ crimina pellunt
Ore Deæ vinxere choros, vnoq; receptæ
Pectore, diuersos tecum cinguntur in vsus.
Iustitia vtilibus rectum præponere suadet,
Communesq; sequi leges, iniustaq; numquam
Largiri socijs. durum Patientia corpus
Instruit, vt nulli cupiat cessisse labori.

c. odiisque S.

d. scapulis vulgati libri non rectè.

Tempe-

Temperies, ut casta petas. Prudentia, ne quid
Inconsultus agas. Constantia, futile ne quid,
Infirmumque geras. procul importuna fugantur
Numina, monstriferis quæ Tartarus edidit antris.
At primùm scelerum matrem, quæ semper habendo
Plus sitiens patulis rimatur faucibus aurum,
Trudis Auaritiam. cuius fœdissima nutrix
Ambitio, quæ vestibulis, foribusq; potentum
Excubat, & pretijs commercia poscit honorum,
Pulsa simul. nec te gurges corruptior æui
Traxit ad exemplum, quod iam firmauerat annis
Crimen, & in legem rapiendi verterat vsum.
Denique non diues sub te pro rure paterno,
Vel Laribus pallet: non insidiator oberrat,
Facturus quemcumque reum: non obruta virtus
Paupertate latet. lectos ex omnibus oris
Euehis, & [c] numquam meriti cunabula quæris, c. meritū, numquam cunabula P.C.
Et, qualis, non vnde satus. sub teste benigno
Viuitur: egregios inuitant præmia mores.
Hinc priscæ redeunt artes: felicibus inde
Ingenijs aperitur iter, despectaque Musæ
Colla leuant, opibusq; fluens, & pauper eodem
Nititur ad fructum studio, cùm cernat vterque,
Quod nec inops iaceat probitas, nec inertia surgat
Diuitijs. nec te iucunda fronte fefellit
Luxuries prædulce malum: quæ dedita semper
Corporis arbitrijs, hebetat caligine sensus,
Membraque Circæis effeminat acriùs herbis.
Blanda quidem vultu, sed quà non tetrior vlla
Interius: fucata genas, & amicta dolosis
Illecebris, tortos auro [d] circumlinit hydros. d. circumuenit C. circumligat E.

Q Illa

Illa voluptatum multos innexuit hamis.
Te numquam conata capit. non praua libido
a. Stupris adiuigilat, P.C.I. a Aduigilat ſtupris: non tempora ſomnus agendi
Fruſtratur: nullo cithara conuiuia cantu,
Non pueri laſciua ſonant. quis cernere curis
Te vacuum potuit? quis tota mente remiſſum,
Aut indulgentem dapibus, ni cauſſa iuberet
b. laxant C.I. Lætitiæ? non indecores æraria b laſſant
Expenſæ: paruo non improba littera libro
Abſentem condonat opes. à milite parcus
Diligeris: neque enim neglectas pace cohortes
c. Tunc C. c Tum ditas, cùm bella fremunt. ſcis nulla placere
Munera, quæ metuens illis, quos ſpreuerit, offert
Serus, & incaſſum ſeruati prodigus auri.
Anteuenis tempus: non exſpectantibus vltro
Munificus menſæq; adhibes, & nomine quemque
Compellas: clari, ſub te quod geſſerat olim,
Admonitor facti, figendaque ſenſibus addis
Verba, quibus magni geminatur gratia doni.
Nec ſi quid tribuas, iactatum ſæpius idem
Exprobrare ſoles: nec quos promoueris, alto
Turgidus alloqueris faſtu: nec proſpera flatus
Attollunt nimios: quin ipſa ſuperbia longè
Diſceſſit. vitium rebus ſollenne ſecundis,
Virtutumq; ingrata comes. contingere paſſim,
Affariq; licet. non inter pocula ſermo
Captatur, pura ſed libertate loquendi,
Seria quiſque iocis nulla formidine miſcet.
Quem videt Auguſti ſocerum, regniq; parentem,
Miratur conuiua parem, cùm tanta poteſtas
Ciuem lenis agat. te doctus priſca loquentem,

Te

Digitized by Google

Te matura senex audit, te fortia miles,
Adspersis salibus, quibus haud Amphiona quisquã
Præferat, Aonios meditantem carmine muros.
Nec velit Orpheo migrantes pectine siluas.
Hinc amor, hinc veris, & non [d] *fallentibus omnes* d. fallacibus P. C. I.
Pro te solliciti votis: hinc nomen vbique
Plausibus, auratis celebrant hinc ora figuris.
Quæ non incudes streperent? quæ flama vacaret
Fabrilis? [e] *quæ sufficerent fornacibus æra,* e quantis fluerent P. C.
Effigies ductura tuas? quis deuius esset
Angulus, aut regio, quæ non pro numine vultus
Dilectos colerent, talem ni semper honorem
Respueres? decus hoc rapiat, quem falsa timentum
Munera decipiunt, qui se diffidit amari.
Hic solus spreuisse potest, qui iure meretur.
Vndique legati properant, generiq; sub ore
In tua centenas aptant præconia voces.
Grates Gallus agit, quòd [f] *milite tutus inermi,* f. limite B.
Et metuens hostile nihil, noua culmina totis
Ædificet ripis, & sæuum gentibus amnem,
Thybridis in morem, domibus præuelet amœnis.
Hinc Pœni cumulant laudes, quòd rura tyranno
Libera possideant. hinc obsidione solutus
Pannonius, potorq; Saui, qui clausa tot annis
Oppida, laxatis ausus iam pandere portis,
Rursum cote nouat nigras rubigine falces,
Exesosq; situ cogit splendere ligones.
Agnoscit [g] *causas, & collibus oscula notis* g fortasse causa Aldus, Agnoscitque casas.
Figit, & impresso glebis non cedit aratro.
Exsectis inculta dabant quas sæcula siluis,
Restituit terras, & opacum vitibus Istrum

Conferit, & patrium vectigal soluere gaudet,
Immunis qui clade fuit. te sospite fas est
Vexatum [f] laceri corpus iuuenescere regni.
Sub tot principibus quæcumque amisimus olim
Tu reddis: solo poterit Stilicone medente
Crescere Romanum vulnus tectura cicatrix,
Inque suos fines tandem redeunte colono,
Illyricis iterum ditabitur aula tributis.
Nec tamen humano cedit cæleste fauori
Iudicium: cingunt Superi concordibus vnum
Præsidiis, hostesq; tuos aut litore produnt,
Aut totum oppositi claudunt fugientibus æquor,
Aut in se vertunt Furiis, aut militis ense
Bacchati laniant Pentheo corpora ritu.
Insidias retegunt, & in ipsa cubilia fraudum
Ducunt. ceu tenera venantem nare Molossi
Ominibus ventura notant, aut alite monstrant,
Aut monitos certa dignantur imagine somnos.
Pro quibus innumeræ trabearum insignia terræ
Certatim petiere tibi: poscentibus ipse
Restiteras, & mens aliorum prona fauori,
Iudex dura sui, facibus succensa pudoris,
Tarda verecundis excusat præmia caussis.
Ergo auidæ, tantosq; noui spe Consulis annos
Elusæ, dominæ pergunt ad limina Romæ.
Si minus [g] annuerit precibus, vel cogere certè
Cunctantem, votoque moras auferre paratæ
Conueniunt ad tecta Deæ, quæ candida lucent
Monte Palatino. glaucis tum prima Mineruæ
Nexa comam foliis, fuluaq; intexta micantem
Veste Tagum, tales profert Hispania voces.

[f] latè P. C. I.

[g] annuerés P. C. I.

Cuncta mihi semper Stilico, quæcumq; poposci,
Concessit, tantumq; suos inuidit honores.
Augusti potuit soceri contemnere fasces,
Iam negat & genero: si non vt ductor ab orbe,
Quem regit, accipiat, saltem cognatus ab aula.
Exiguúmne putat, quòd sic amplexus Iberam
Progeniem, nostros immoto iure nepotes
Sustinet, vt patrium commendet purpura Bætim?
Quòd pulcro Mariæ fecundet germine regnum?
Quod domini speratur auus? tum flaua repexo
Gallia crine ferox, euinctaq; torque decoro,
Binaq; gesa tenens, animoso pectore fatur.
Qui mihi Germanos solus, Francosq; subegit,
Cur non dum legitur fastis? cur pagina tantum
Nescit adhuc nomen, quod iam numerare decebat?
Vsque adeóne leuis pacati gloria Rheni?
Inde Caledonio velata Britannia monstro,
Ferro picta genas: cuius vestigia verrit
Cærulus, Oceaníque æstum mentitur amictus.
Me quoque vicinis pereuntem gentibus, inquit,
Muniuit Stilico, totam cùm Scotus [h] Hibernam
Mouit, & infesto spumauit remige Tethys.
Illius effectum curis ne bella timerem
Scotica, ne pictum tremerem, ne litore toto
[i] Prospicerem dubijs venturum Saxona ventis.
[k] Tunc spicis, & dente comas illustris eburno,
Et calido rubicunda die, sic Africa fatur.
Sperabam nullas trabeis Gildone peremto
Nasci posse moras. etiam nunc ille repugnat,
Et tanto dubitat fasces præbere triumpho:
Qui mihi Maurorum penitus lacrymabile nomen

h. Iuernam

i. Adspicerem I.
k. Tum P.C.L.

Ignorare dedit. post hæc Oenotria lentis
Vitibus intorquens ederas, & palmite largo
Vina fluens, si vos adeò Stilicone curules
Augeri flagratis, ait, quas sola iuuare
Fama potest: quanto me digniùs incitat ardor,
Vt præsente fruar, conscendentemq; tribunal
Prosequar, atq; anni pandentem claustra salutem.
Talibus alternant studijs, Romamq; precantes
Pro cunctis hortantur eat. nec segnius illa
a. sed raptus P.C.I. Paruit officio,[a] raptis sed protinus armis
Ocyor excusso per nubila sidere tend[illegible]
Transuehitur Tuscos, Apenninusque uolatu
Stringitur: Eridanus clypei iam fulgurat vmbra.
Constitit ante ducem, tetrica nec Pallade vultu
Deterior, nec Marte minor: tremit ore corusco
Iam domus, & summæ tangunt laquearia cristæ.
Tum prior attonitum gratis affata querelis.
Seruatas Stilico per te venerande curules
Ornatas nec dum fateor. quid profuit anni
Seruilem pepulisse notam? defendis honorem,
Quem fugis, & spernis, tanta quem mole tueris:
Respuis oblatum, pro quo labente restitis.
Quænam caussa moræ? quonam cunctabere rursus
b. motus B. Ingenio? nullus Boreæ [b] metus, omnis & Austri
Ora silet: cecidit Maurus, Germania cessit,
Et Ianum pax alta ligat: te Consule nec dum
Digna feror. titulum ne leuem, paruiq; nitoris
Credimus, Augusti quo se decorare fatentur?
Sub iuga quo gentes captiuis Regibus egi?
Non, si prodigijs casus natura futuros
Signat, polluimur macula, quod rebus Eois
Omen erat. quamquam nulli mihi cognita rebus

Fabula,

Fabula, vix tanto risit de crimine rumor.
Opprobrijs stat nulla fides, nec littera venit
Vulgatura nefas : in quo vel maxima virtus
Est tua, quòd nostros qui consulis omnia patres
De monstris taceas pellendis. denique nulla
Dedecoris sanctum violant oracula cœtum,
Nec mea funestum versauit Curia nomen.
Pars sceleris dubitasse fuit. quæcumque profana
Pagina de primo venisset limite Phœbi.
Ante fretum deleta mihi, ne turpia castis
Auribus Italiæ factorum exempla nocerent.
Publicus ille furor, quantum tua cura peregit
Secretum meruit. lætetur quisquis Eous
Scribere desierit : fastos portenta Gabinos
Ista latent : propriam labem tersisse laborent.
Cur ego quæ numquam didici, sensíue creatum
Gratulor exemtum ? delicti pœnitet illos.
a Nos nec credidimus, fuerit tamen omnibus vnum a. Nec nos P.C.I.
Crimen, & ad nostras manauerit vsque secures.
Plus ideo sumenda tibi fastigia iuris,
Ne pereat tam priscus honos, qui portus honorum
Semper erat. nullo sarciri Consule damnum
Excepto Stilicone potest. bene præscia tempus
Mens tua distulerat : titulo tunc crescere posses,
Nunc per te titulus. Consul succurre grauatis
Consulibus : quicumque fuit, quicumque futurus,
Annum redde tuum, quem mox secura sequatur
Posteritas, nec iam doleat defensa vetustas.
Sic trabeis vltor Stilico, Brutusq; repertor.
Libertas populi primo tunc Consule Bruto
Reddita per fasces ; hic fascibus expulit ipsis
Seruitium, instituit sublimem Brutus honorem :

Digitized by Google

Asseruit Stilico. plus est seruasse repertum,
Quam quæsisse nouum. quid tardius ore verendo
Annuis? insolitus frontem circumfluit ignis:
Tandem vince tuum, qui vincis cuncta, pudorem.
d. Hos P. C. — d *Hoc etiam, quamuis corrumpi munere nullo*
Te certum est, mirare libens, ac suscipe cinctus,
Quos tibi diuino mecum Tritonia duxit
Pectine: tincta simul repetito murice fila
Contulimus pensis, & eodem neuimus auro,
Aurea quo Lachesis sub te mihi sæcula texit.
Heic ergo promissam sobolem, speratáq; mundo
Pignora prælusi: veram mox ipse probabis
Me vatem, nostræq; fidem venientia telæ
Fata dabunt. dixit, gremioq; rigentia profert
Dona, graues auro trabeas, insigne Mineruæ
Spirat opus, rutilis heic pingitur aula columnis,
e. labores P.C.I. — *Et sacri Mariæ partus Lucina* e *dolores*
Solatur. residet fulgente puerpera lecto:
Sollicitæ iuxta pallescunt gaudia matris:
Susceptum puerum redimitæ tempora Nymphæ
Auri fonte lauant: teneros de stamine risus,
Vagitusq; audire putes. iam creuerat infans
Ore ferens patrem: Stilico maturior æuo
Martia recturo tradit præcepta nepoti.
f. fucantem B. — *Parte alia spumis* f *fumantem Serica frena*
Purpureo primæ signatus flore iuuentæ
Eucherius flectebat equum, iaculisque, vel arcu
Aurea purpureos tollentes cornua ceruos,
Aureus ipse ferit. Venus heic inuecta columbis,
g. conubia C.I. — *Tertia regali iungit* g *connubia nexu,*
Pennatique nurum circumstipantur amores
Progenitam Augustis, Augustorumque sororem.

Euche-

Eucherius timido iam flamea subleuat ore
Virginis: arridet læto Thermantia fratri.
Nam domus hæc vtroque petit diademata sexu,
Reginasque parit, Reginarumque maritos.
Talibus inuitat donis, dextræque [h] tegendum — h. gerendū B.
Diua simul porrexit ebur, sollennibus vrnam
Commouet auspicijs, auibusque incepta secundat.
Tunc habiles humeros armis, Dea vestibus ambit
Romuleis. Latij sederunt pectore cultus,
Loricæq; locum decuit toga. talis ab Istro,
Vel Scythico victor rediens Gradiuus ab axe,
Deposito mitis clypeo, candentibus vrbem
Ingreditur trabeatus equis, spatiosa Quirinus
Frena regit, currumque patris Bellona [i] cruentat — i. cruentū P.C.1.
Ditibus exuuijs, [k] tendentem ad sidera quercum, — k. tendens P.C.I.
Præcedit, lictorq; Metus cum fratre [l] Pauore — l. Pudore. P.I.
Barbara ferratis innectunt [m] terga catenis, — m. colla I.
Velati galeas lauro, propiusq; iugales
Formido ingentem vibrat succincta securim.
Vidit vt optato se Consule Roma potitam:
Nunc, ait, Elysij lucos irrumpere campi
Nunc libet, vt tanti Curijs miracula voti
Fabricijsq; feram, famæ qui vulnere nuper
Calcatam fleuere togam. iam prata choreis
Pulsent, nec rigidos pudeat lusisse Catones.
Audiat hoc senior Brutus, Pœnisq; tremendi
Scipiadæ, geminis tandem quòd libera damnis
Vnius auxilio fasces, Libyamq; recepi.
Quod superest, vnam precibus fortissime Consul
Adde meis, vrbique tuum largire parumper,
Quem rogat, aduentum. quam tu belloq; fameque
Depulsa terris iterum regnare dedisti.

Digitized by Google

Splendida suscipiant alium te Rostra Camillum,
Vltorem videant, seruatoremq; Quirites.
a. Et P.C. I. [a]Vt populus, quē ductor amas, quibus Africa per te,
Nec priùs auditas Rhodanus iam donat aristas:
Vt mihi vel Massyla Ceres, vel Gallica prosit
Fertilitas, messesq; ferat nunc humidus Auster,
Nunc Aquilo: cunctis ditescant horrea ventis.
Quæ tunc Flaminiam stipabunt millia vulgi!
Fallax ô quoties rumor deludet amorem
Suspensum, veniens omni dum crederis hora?
Spectabunt cupidæ matres, spargentur & omnes
Flore viæ, superet cùm Pythia limina Consul
Arduus, antiqui species Romana Senatus.
Pompeiana dabunt, quantos proscenia plausus,
Ad cælum quoties vallis tibi Martia ducet
Nomen, Auentino, Pallanteoq; recessu!
Nunc te conspiciam castris permitte relictis,
Mox & cum genero trabeis visura secundis.
Hæc dum Roma refert, iam fama loquacibus alis
Peruolat Oceanum, linguis & mille citatos
b. nullisque P.C.I. Festinare iubet proceres, [b] nullisq; senectus,
Non iter, hibernis obstant nec flatibus Alpes.
Vincit amor meriti pridem, clariq; vetustis
Fascibus ad socij properant, & vindicis annum.
c. secundâ P.C.I. Sic vbi [c] secunda reparauit morte iuuentam,
Et patrios idem cineres, collectaq; portat
Vnguibus ossa pijs, Niliq; ad litora tandem
Vnicus extremo phœnix procedit ab Euro:
Conueniunt Aquilæ, cunctæq; ex orbe volucres,
Vt Solis mirentur auem. procul ignea lucet
Ales, odorati redolent cui cinnama busti.
Nec minor in cælo chorus est. exsultat vterque
Theo-

Theodosius, diuiq; tui: Sol ipse quadrigis
Vere[a] *coronatus, dignum tibi præparat annum.*
Est ignota procul, nostræq; imperuia menti,
Vix adeunda Deis, annorum squalida mater,
Immensi spelunca æui: quæ tempora vasto
Suppeditat, reuocatq; sinu. complectitur antrum,
Omnia qui placido consumit numine serpens;
Perpetuumq; viret squamis, caudamq; reducto
Ore vorat, tacito relegens exordia lapsu.
Vestibuli custos, vultu longæua decoro
Ante fores Natura sedet, cunctisq; volantes
Dependent membris animæ, mansura verendus
Scribit iura senex, numeros qui diuidit astris,
Et cursus, stabilesq; moras, quibus omnia viuunt,
Ac pereunt: fixis cùm legibus ille recenset,
Incertum quid Martis iter, certumq; Tonantis
Proficiat mundo, quid velox semita Lunæ,
Pigraq; Saturni, quantum Cytherea sereno
Curriculo, Phœbiq; comes Cyllenius erret.
Illius vt Phœbus ad limen constitit antri,
Occurrit Natura potens, seniorq; superbis
Canitiem inclinat radijs: tunc sponte reclusos
Laxauit postes adamas, penetrale profundum
Panditur, & sedes, æuiq; arcana patescunt.
Heic habitant vario facies distincta metallo
Secula certa locis: illic glomerantur aëna.
Heic ferrata rigent, illic argentea candent
Eximia regione domus. contingere terris
Difficilis, stabat rutili grex aureus anni:
Quorum præcipuum pretioso corpore Titan
Signandum Stilicone legit. tunc imperat omnes
Ponè sequi, dictisq; simul compellat euntes.

En-

[a] coronatis P. C.L.

En, cui distulimus melioris sæcla metalli,
Consul adest. ite optati mortalibus anni,
Ducite virtutes hominum, florescite rursus
Ingenijs hilares Baccho, frugumque feraces.
Non inter geminos anguis glaciale Triones
Sibilet, immodico nec frigore sæuiat Vrsa.
Non toruo fremat igne Leo, nec brachia Cancri
Vrat atrox æstas, madidæ nec prodigus vrnæ
Semina prærupto dissoluat Aquarius imbre.
Phrixeus roseo producat fertile cornu
Ver aries, pingues nec grandine tundat oliuas
Scorpius, autumni maturet gramina Virgo,
Lenior & grauidis allatret Sirius vuis.
b. finibus P.C.
Sic fatus, croceis rorantes [b] *ignibus hortos*
Ingreditur, vallemque suam, quam flameus ambit
Riuus, & irriguis largum iubar ingerit herbis,
Quas solis pascuntur equi. flagrantibus inde
Cæsariem sertis, & lutea lora, iubasq;
Subligat alipedum. gelidas hinc Lucifer ornat
Hinc Aurora comas, iuxtaque arridet habenis
Aureus, & nomen prætendit Consulis annus,
Inque nouos iterum reuoluto cardine cursus,
Scribunt æthereis Stiliconem sidera fastis.

FINIS.

Digitized by Google

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM TERTIVM DE LAVDIBVS STILICONIS:

PRAEFATIO.

MAIOR *Scipiades, Italis qui* [a] *solus ab oris*
In proprium vertit Punica bella caput,
Non sine Pieriis exercuit artibus arma:
Semper erat vatum maxima cura duci.
Gaudet enim virtus testes [b] *sibi iungere Musas:*
Carmen amat, quisquis carmine digna gerit.
Ergo seu patriis primaeuus Manibus vltor,
Subderet Hispanum legibus Oceanum,
Seu Tyrias certa fracturus cuspide vires,
Inferret Libyco signa tremenda mari.
Hærebat doctus lateri, castrisque solebat
Omnibus in medias Ennius ire tubas.
Illi post lituos pedites fauere canenti,
Laudauitque noua cæde cruentus eques.
Cumque triumpharet gemina Carthagine victa,
Hanc vindex patris, vicerat hanc patriæ.
Cum longi Libyam tandem post funera belli
Ante suas mæstam cogeret ire rotas;
Aduexit reduces secum victoria Musas,
Et sertum vati Martia laurus erat:
Noster Scipiades Stilico: quo concidit alter
Hannibal, antiquo sæuior Hannibale.
Te mihi post quinctos annorum Roma recursus
Reddidit, & votis iussit adesse suis.

a. ductus B.
b. subiungere P.O.I.

C L.

CL. CLAVDIANI DE LAVDIBVS STILICONIS LIBER III.

VEM populi plausu, procerum quem voce petebas
Adspice Roma virum. iam tempora desine longæ
a mora l.
Dinumerare[a] viæ, visóq; assurgere semper
Puluere: non dubijs vltra torquebere votis.
Totus adest oculis, aderat qui mentibus olim,
Spe maior, fama melior. venerare curulem,
Quæ tibi restituit fasces: complectere dextram,
Sub iuga quæ Pœnos iterum Romana redegit.
Excipe magnanimum pectus quo frena reguntur
Imperij, cuius libratur sensibus orbis
Os sacrum, quod in ære colis, miraris in auro,
Cerne libens. hic est[b] felix bellator vbique:
b pro te P.C.I.
c calcator P.C.I.
Defensor Libyæ: Rheni[c] pacator, & Istri.
Ostentare suos prisco si more labores,
Et gentes cuperet vulgo monstrare subactas:
Certarent vtroque pares à cardine laurus.
Hæc Alemanorum spolijs, Australibus illa
Ditior exuuijs. illinc flauente Sicambri
Cæsarie, nigris hinc Mauri crinibus irent.
Ipse albis veheretur equis: currumq; secutus
Laurigerum, festo fremuisset carmine miles.
Hi famulos traherent Reges: hi facta metallis
Oppida, vel montes captiuaq; flumina ferrent.
Hinc Libyci fractis lugerent cornibus amnes:
Inde catenato gemeret Germania Rheno.
Sed non immodicus proprij iactatur honoris

Con-

Consul Roma tuus: non illum præmia tantum,
Quàm labor ipse iuuat. strepitus fastidit inanes,
Inq; animis hominum pompa meliore triumphat.
Non alium certè Romanæ clariùs arces
Suscepere ducem, nec cùm cedente rediret
Fabricius Pyrrho, nec cùm Capitolia curru
Pellææ domitor Paullus conscenderet aulæ.
Nec similis Latias patefecit gloria portas.
Post Numidas Mario, post classica Martis Eoi
Pompeio, nulli pars æmula defuit vmquam,
Quæ grauis obstreperet laudi, stimulisq; malignis,
Facta sequebatur quamuis ingentia liuor.
Solus hic inuidiæ fines virtute reliquit,
Humanumq; modum. quis enim liuescere possit,
Quòd numquam pereant stellæ? quod Iupiter olim
Possideat cælum? quòd nouerit omnia Phœbus?
Est aliquod meriti spatium, quòd nulla furentis
Inuidiæ mensura capit. ductoribus illis
Præterea diuersus erat fauor. æquior ille
Patribus, inuisus plebi. popularibus illi
Munito studijs, languebat gratia patrum.
Omnis in hoc vno varijs discordia cessit
Ordinibus. lætatur Eques, plauditque Senator,
Votaq; patricio certant plebea fauori.
O felix, seruata vocat quem Roma parentem.
O mundi communis amor, cui militat omnis
Gallia, quem Regum thalamis Hispania nectit,
Cuius & aduentum crebris petiere Quirites
Vocibus, & meruit genero præstante Senatus.
Non sic virginibus flores, non frugibus imbres, d.l.a.§.? C.L.
Prospera non [d] fessis optantur flamina nautis,

Vt

Vt tuus adſpectus populo. quæ numine tanto
Litora fatidicas attollunt Delia lauros,
Venturi quoties affulſit Apollinis arcus?
Quæ ſic aurifero Pactoli fonte tumeſcit
Lydia, cùm domitis apparuit Euius Indis?
Nónne vides & plebe vias, & tecta latere
c. vt P. his C.I. *Matribus?* c *hic Stilico cunctis inopina reluxit*
Te victore ſalus: ſeptem circumſpice montes,
Qui Solis radios auri ſulgore laceſſunt,
Indutóſque arcus ſpoliis, æquatáque templa
Nubibus, & quidquid tanti ſtruxere triumphi.
Quantum profueris, quantam ſeruaueris vrbem,
Attonitis metire oculis. hæc fabula certè
f. pœnas I. *Cuncta forent, ſi* f *Rhenus adhuc incumberet Auſtro.*
Mos erat in veterum caſtris, vt tempora quercus
Velaret, validis fuſo qui viribus hoſte
Caſurum potuit morti ſubducere ciuem.
At tibi quæ poterit pro tantis ciuica reddi
Mœnibus? aut quantæ penſabunt facta coronæ?
g. ſolam V.C.I. *Non* g *ſolùm populi vitam debere fatetur*
Armis Roma tuis: ſed quod iucundior eſſet,
Lucis honoratæ fructus venerabile famæ
Pondus & amiſſas vires, & regna recepit.
Iam non prætumidi ſupplex Orientis ademtam
Legatis poſcit Libyam, famulóſue precatur,
Dictu turpe, ſuos: ſed robore freta Gabino
Te duce Romana tandem ſe vindicat ira.
Ipſa iubet ſignis, bellatorcque togatus
Imperat, & ſpectant aquilæ decreta Senatus.
Ipſa tibi trabeas vltro dedit: ipſa curulem
Obtulit: hæc vltro faſtos ornare coëgit.

Nil

Nil perdit decoris prisci, nec libera quærit
Sæcula, cùm donet fasces, cùm prælia mandet.
[a] Seque etiam creuisse videt. quis Gallica rura, a. Nunc P.C.
Quis meminit Latio Senonum seruisse ligones?
Aut quibus exemplis fecunda Thybris ab Arcto
Vexit Lingonico sudatas vomere messes?
Auxilium non illa seges modò præbuit vrbi,
Sed fuit indicio, quantum tibi Roma liceret:
Admonuit dominæ gentes, instarque tropæi
Rettulit ignotum gelidis vectigal ab oris.
[b] Hoc quoque maiestas augescit plena Quirini b. Hæc P.
Rectores [c] Libyæ, populo quòd iudice pallent, c. Libyci, P.C.I.
Et post emeritas moderator quisque secures
Discrimen lethale subit: quòd Pœnus arator
Intulerit, madidus quantum transmiserit Auster.
Ardua qui latè terris responsa dedere,
Hinc trepidant humiles: tremuit quos Africa nuper,
Cernunt Rostra reos. cani virtutibus æui
Materiam pandit Stilico, populumq; vetusti
Culminis immemorem, dominandi rursus in vsum
Excitat, vt magnos calcet metuendus honores.
Pendat iustitia crimen, pietate remittat
Errorem, purosque probet, damnetq; nocentes,
Et patrias iterum clemens exerceat artes.
Fallitur, egregio quisquis sub principe credit
Seruitium. numquam libertas gratior exstat,
Quàm sub Rege pio. quos præficit ipse regendis
Rebus: ad arbitrium plebis, patrumque reducit,
Conceditq; libens, meritis seu præmia poscant,
Seu punire velint. posito iam purpura fastu,
De se iudicium non indignatur haberi.
Sic docuit regnare socer: sic casta iuuentæ

Frena dedit: teneros his moribus imbuit annos.
Verior Augusti genitor, fiducia belli,
Pacis consilium, per quem squalore remoto
Pristina Romuleis infloruit artibus ætas:
Per quem fracta diu, translataque pæne potestas
Non oblita sui, seruilibus exsulat armis,
In proprium seducta Larem: victricia reddit
Fata solo, fruiturq; iterum, quibus hæserat olim
Auspiciis, capitiq; errantia membra reponit.

a Diis P. C. I. *Proxime* [a] *Dis Consul, tantæ qui prospicis vrbi,*
Qua nihil in terris complectitur altius æther:
Cuius nec spatium visus, nec corda decorem,
Nec laudem vox vlla capit: quæ luce metalli
Æmula vicinis fastigia conserit astris.
Quæ septem scopulis zonas imitatur Olympi,
Armorum, legumq; parens: quæ fundit in omnes
Imperium, primiq; dedit cunabula iuris.
Hæc est, exiguis quæ finibus orta tetendit
In geminos axes, paruaq; à sede profecta
Dispersit cum Sole manus: hæc obuia fatis,
Innumeras vno gereret cum tempore pugnas,
Hispanas caperet, Siculas submitteret vrbes,
Et Gallum terris prosterneret, æquore Pœnum.
Numquam succubuit damnis, & territa nullo
Vulnere. post Cannas maior, Trebiamq; fremebat,
Et cum iam premerent flamæ, murumq; feriret
Hostis, in extremos aciem mittebat Iberos.
Nec stetit Oceano, remisque ingressa profundum,
Vincendos alio quæsiuit in orbe Britannos.
Hæc est, in gremium victos quæ sola recepit,
Humanumq; genus communi nomine fouit
Matris, non dominæ ritu, ciuesq́ue vocauit,

Quos

Quos domuit, nexuque pio longinqua reuinxit.
Huius pacificis debemus moribus omnes,
Quòd veluti patrijs regionibus vtitur hospes:
Quòd sedem mutare licet: quòd cernere Thulen,
Rursus & horrendos quondam penetrare recessus:
Quòd bibimus passim Rhodanũ, potamus Orõtem:
Quòd cuncti gens vna sumus: [a] nec terminus vm- (quam
Romanæ ditionis erit. nam cetera regna
Luxuries vitijs, odijsque superbia vertit.
Sic malè sublimes fregit Spartanus Athenas,
Atque idem Thebis cecidit. sic Medus ademit
Assyrio, Medoque tulit moderamina Perses.
Subiecit Persen Macedo, cessurus & ipse
Romanis. hæc augurijs firmata Sibyllæ: (brat
Hæc sacris animata Numæ est. hinc fulmina vi-
Iuppiter: hanc tecta Tritonia Gorgone velat.
Arcanas huc Vesta faces, huc Orgia secum
Transtulit, & Phrygios genitrix turrita leones.
Huc depulsurus morbos Epidaurius hospes
Reptauit placido tractu, vectumque per vndas
Insula Pæonium texit Tiberina draconem.
Hanc tu cum Superis Stilico præclare tueris:
Protegis hanc clypeo matrem Regumq; ducumque,
Præcipueque tuam. dedit hæc exordia lucis
Eucherio, puerumque ferens heic regia mater
Augusto monstrauit auo: lætatus at ille
Sustulit in Tyria reptantem veste nepotem,
Romaq; venturi gaudebat præscia fati,
Quod te iam toto meruisset [b] pignore ciuem.
Nec tamen ingratum, nec qui [c] tua facta referre
Nesciat, hunc credas populum. si voluere priscos
Annales libeat, quoties hinc prælia sumsit

a. non P.
b. pectore B.
c. benefacta P.C.I.
d. hic P.C.I.

Pro ſocijs, quoties dono conceſſit amicis
Regibus, Auſonio quæſitas ſanguine terras.
Publica ſed numquam tanto ſe gratia fudit
Aſſenſu (quis enim princeps hæc omnibus egit
Obſequijs?) ſeſe dominum, patremque vocari,
a. Quod P.C. [a] Quin tibi continuis [b] reſonent conuexa diebus.
b. reſonant C.I. Macte nouis Conſul titulis, Mauortia plebes
Te dominum, Bruto non indignante, fatetur.
Et quod adhuc nullo potuit terrore coacta
Libertas Romana pati, Stiliconis amori
Detulit. exſultant auidi quocumque decorus
Conſpiciare loco, nomenq; ad ſidera tollunt,
Nec vaga dilecto ſatiantur lumina vultu:
Seu circum trabeis fulgentibus aureus intres:
Seu celebres ludos: ſolio ſeu fultus eburno
Cingas iure forum: denſo ſeu turbine vulgi
c. circumdent B. Circumfuſa tuæ [c] conſcendant Roſtra ſecures.
Quæ verò procerum voces, quàm certa fuere
Gaudia! cùm totis exſurgens ardua pennis
d. alas P. C.I. Ipſa duci ſacras Victoria panderet [d] ædes,
Et palma viridi gaudens, & amicta tropæis.
Cuſtos imperij virgo, quæ ſola mederis
Vulneribus, nullumq; doces ſentire laborem:
Seu tibi Dictææ placuerunt aſtra Coronæ:
Seu magis æſtiuo ſedes vicina Leoni:
Seu ſceptrum ſublime Iouis, ſeu Palladis ambis
Ægida: ſeu feſſi mulces ſuſpiria Martis.
Adſis perpetuum Latio, votisq; Senatus
Annue Diua tui: Stilico tua ſæpius ornet
Limina, teq; ſimul rediens in caſtra reducat.
Hunc bellis comitare fauens: hunc redde togatum
Conſilijs. ſemper placidis te moribus egit,

Seruauitq; piam victis, nec polluit vnquam
Laurum sæuitia, ciuem nec fronte superba
Despicit, aut trepidam vexat legionibus vrbem.
Sed verus patriæ Consul cessantibus armis
Contentus lictore venit, nec inutile quærit
Ferri præsidium, solo munitus amore:
Magnarum nec parcus opum, geminare profundas
Distulit impensas, & post miracula castris
Edita, vel genero Romæ maiora reseruat.
Auratos Rhodijs imbres, nascente Minerua
Indulsisse Iouem perhibent, Bacchoque pat[illegible]um
Iam pulsante femur, mutatus palluit Hermus
In pretium, votiq; famem passurus auari.
Ditabat rutilo quidquid Mida tangeret auro:
Fabula, seu verum canitur. tua copia vincit
Fontē Hermi, tactumq́; Midæ, pluuiasq; Tonantis.
Obscurat veteres, obscurabitq; futuros
Par donis, armisq; manus. si solueret ignis,
Quas dedit immanes vili pro pondere, massas:
Argenti potuere lacus, & flumina fundi.
Nec tibi, quæ pariter siluis dominaris, & astris,
Exiguam Stilico mouit Latonia curam.
Tu quoque nobilibus spectacula nostra laboras
Illustrare feris, summoq; in vertice rupis
Alpinæ socias arcu cessante pudicas,
Et pharetratarum comitum inuiolabile cogis
Concilium. veniunt humeros, & brachia nudæ,
Armatæq; manus iaculis, & terga sagittis:
Incomptæ, pulchræq; tamen. sudoribus ora
Pulnerulenta [a] *rubent. sexum nec cruda fatetur* a. horrent P.C.
Virginitas: sine lege comæ: duo cingula vestem
Crure tenus pendere vetant. præcedit amicas

Digitized by Google

Flaua Leontodame, sequitur nutrita Lycæo
Nebrophone, telisque domat quæ Mænala Thero,
Ignea Cretæa properat Britomartis ab Ida,
Et cursu Zephyris numquam cessura Lycaste.
Iunguntse geminæ metuendæ feris [a] Hecaërge:
Et soror, optatum numen venatibus Opis,
Progenies Scythiæ, Diuas, nemorumque potentes
Fecit Hyperboreis Delos prælata pruinis.
Hæ septem venere duces, exercitus alter
Nympharum incedunt, acies formosa Dianæ
Centum Taygeti, centum de vertice Cynthi,
Et totidem casto genuit quas flumine Ladon.
Quas tibi collectas vidit, sic Delia cœpit.
O sociæ, mecum thalami quæ iura perosæ,
Virgineo gelidos percurritis agmine montes,
Cernitis vt Latio Superi communibus ornent
Hunc annum studijs: quantos Neptunus equorum
Donet ab [b] vrbe greges: laudi [c] quàm nulla canēdæ
Fratris plectra vacent: nostram quoq; sentiat idem,
Quam meritis debemus, opem. non spicula poscit
Iste labor: maneant clausis nunc sicca pharetris.
Omnis & à solitis noster venatibus arcus
Temperet, in solam cruor hic seruetur arenam.
Retibus, & claustris dilata morte tenendæ,
Ducendæq; feræ: cupidas arcete sagittas:
Consulis in plausum casuris parcite monstris.
Acceleret diuisa manus: mihi cursus anhelus
Tenditur ad Syrtes, mecum Dictæa Lycaste
Et comes Opis eat. steriles iuuat ire per æstus:
Namque feras alijs tellus Maurusia donum
Præbuit, huic soli debet seu victa tributum.
Dum nos horribiles Libyæ scrutamur alumnos,

Europæ

a. Erymanthe. I.
b. orbe C. I.
c. quod P. C.

Europæ vos interea perquirite saltus,
Et scopulos. posita ludat formidine pastor,
Securisque canat Stiliconem fistula silus.
Parent Numinibus montes, ut legibus urbes.
Dixit, & extemplo frondosa fertur ab Alpe
Trans pelagus. cerui currum subiere iugales,
Quos decus esse Deæ primi sub lumine cæli
Roscida fecundis concepit Luna cauernis.
Par nitor intactis niuibus, frons [a] discolor auro a. decolor P.
Germinat, & spatio summas æquantia fagos
Cornua ramoso surgunt procera metallo.
Opis frena tenet: fert retia rara Lycaste,
Auratasque plagas: immortalesque Molossi
Latrantes mediis circum iuga nubibus ibant.
Quinque aliæ paribus, Phœbe sic iusserat, armis
Diuersa regione ruunt, ducitque cohortem
Quæque suam: variæ formis, & gente sequuntur,
Ingenioque canes. illæ grauioribus aptæ
Morsibus: hæ pedibus celeres, hæ nare sagaces,
Hirsutæque fremunt Cressæ, tenuesque Lacænæ,
Magnaq; taurorum fracturæ colla Britannæ.
Dalmatiæ lucos, abruptaq; brachia Pindi
Sparsa comam Britomartis agit: tu Gallica cingis
Lustra Leontodame, Germanorumq; paludes
Eruis, & si quis defensus arundine Rheni
Vastus aper nimio dentes curuauerat æuo.
Nubiferas Alpes, Apenninique recessus,
Garganique niues Hecaërge promta fatigat:
Speluncas canibus Thero rimatur Iberas,
Informesque cauis ursos detrudit ab antris,
Quorum sæpe Tagus manantes sanguine rictus
Non satiauit aquis, & quos iam frigore segnes

Pyrenæa tegit latebrosis frondibus ilex.
Cyrneis, Siculisq; iugis venata virago.
Nebrophone ceruos, aliasq; in vincula cogit
Non sæuas pecudes, sed luxuriantis arenæ
Delicias, pompam nemorum, quodcumq; tremẽdum
Dentibus, aut insigne iubis, aut nobile cornu,
Aut rigidum setis capitur: decus omne, timorq;
Siluarum non caute latent: non mole resistunt
Fortia: non volucri fugiunt pernicia cursu.
Hæc laqueis innexa gemunt: hæc clausa feruntur
Ilignis domibus. fabri nec tigna polire
Sufficiunt: rudibus fagis texuntur, & ornis
Frondentes caueæ. ratibus pars ibat onustis
Per freta, vel fluuios. exsanguis dextera torpet
Remigis, & propriam metuebat nauita mercem.
Per terram pars ducta rotis, longoq; morantur
a. montani C.I. b. triũphi C.I. Ordine plaustra vias, [a] montanus plena [b] triumphis,
Et fera sollicitis vehitur captiua iuuencis,
Explebat quibus antè famem: quotiesq; reflexi
Conspexere boues, pauidi temone recedunt.
Iamq; pererratis Libyæ flagrantibus oris,
Legerat eximios Phœbi germana leones:
Hesperidas qui sæpe fugant, ventoq; citatis
Terrificant Atlanta iubis, armentaq; longè
Vastant Æthiopum, quorumq; impunè fragosa
Murmura pastores numquam excepere per aures.
Non illos tedæ ardentes, non strata superne
Lapsuro virgulta solo, non vocibus hœdi
Pendentis stimulata fames, non fossa fefellit:
Vltro se voluere capi, gaudentq; videri,
Tantæ præda Deæ. respirant pascua tandem:
Agricolæ reserant iam tuta mapalia Mauri.

Tum virides [a] pardos, & cetera colligit Austri a. barres P.E.
Prodigia, immanesq; simul Latonia dentes:
Qui secti ferro in tabulas, aureq; micantes,
Inscripti rutilum cælato Consule nomen,
Per proceres, & vulgus eant: stupor omnibus Indis.
Plurimus ereptis elephas inglorius errat
Dentibus: insedit nigra ceruice gementum,
Et fixum Dea quassat ebur, penitusq; cruentis
Stirpibus auulsis patulos exarmat hiatus.
Ipsos quinetiam nobis miracula vellet
Ducere: sed pigra cunctari mole veretur,
Tyrrhenas fetus Libycos amplexa per vndas.
Classica turba sonat, caudamq; à puppe retorquens
In proram iacet vsque leo: vix subleuat vnum
Tarda ratis, fremitus stagnis auditur in imis,
Cunctaq; prosiliunt cete, [b] Tyrrhenaq; Nereus b. terrenaque P.C. I.
Confert monstra suis, sed non æquare fatetur.
Æquora sic victor quoties per rubra Lyæus
Nauigat: intorquet clauum Silenus, & acres
[c] Insudant tonsis Satyri, taurinaq; pulsu c. Adsudāt P.L.
Baccharum Bromios inuitant tympana remos.
Transtra ligant ederæ, malum circumflua vestit
Pampinus, antennis illabitur ebria serpens,
Perq; mero madidos currunt, [d] soluuntq; rudentes d. saliuntque I.
Lynces, & insolitæ mirantur carbasa tigres.

FINIS.

CL. CLAVDIANI DE PROBINI, ET OLYBRII FRATRVM CONSVLATV PANEGYRIS.

Ol, qui [a] *flamiferis mundum complexus habenis,*
Voluis inexhausto redeuntia sæcula motu,
Sparge diem meliore coma, [b] *crinemque repexi*
Blandius elato [c] *surgant temone iugales,*
Efflantes roseum frenis spumantibus ignem.
Iam noua Germanis vestigia torqueat annus
Consulibus, lætiq; petant exordia menses.
Scis genus [d] *Auchenium, nec te latuere parentes*
Anniadæ. nam sæpe soles ductoribus illis
Instaurare vias, & cursibus addere nomen.
His neque per dubium pendet fortuna pauorem,
Nec nouit mutare vices, sed fixus in omnes
Cognatos procedit honos. quemcumque requires
Hac de stirpe virum, certum est de Consule nasci.
Per fasces numerantur aui, semperq; renata
Nobilitate [e] *virent, & prolem fata sequuntur,*
Continuum simili seruantia lege tenorem:
Nec quisquam procerum tentat, licet ære vetusto
Floreat, & claro cingatur Roma Senatu,
Se iactare parem: sed prima sede relicta,
[f] *Auchenijs de iure licet certare secundo.*
Haud secus ac tacitâ Luna regnante per Arcton
Sidereæ cedunt acies, cùm fratre retuso,

a. flamigeris C.I.;
b. crinesq; I.
c. rubeant B.
d. Anthemium. vide Onuphriū Fastorum lib. III.
e. vigent, C.
f. Anthemiis.

Æmu-

Æmulus aduersis flagrauerit ignibus orbis.
Tunc iubar Arcturi languet: tunc fulua Leonis
Ira perit. Plaustro iam rara intermicat Arctos
Indignata tegi: iam caligantibus armis
Debilis Orion dextram miratur inermem.
Quem prius aggrediar? veteris quis [a] fata Probini a. facta C. 1.
Nesciat, aut nimias laudes ignoret Olybri?
Viuit adhuc, completque vagis sermonibus aures
Gloria fusa Probi, quam nec ventura silebunt
Lustra, nec [b] ignota rapiet sub nube vetustas. b. obscura B.
Illum fama vehit trans æquora, transq; remotas
Tethyos ambages, Atlanteosque recessus.
Audijt & gelido, si quem Mæotica pascit,
Sub Ioue, vel calido si quis coniunctus in axe
Nascentem te Nile bibit. virtutibus ille
Fortunam domuit. numquamq; leuantibus altè
Intumuit rebus: sed mens circumflua luxu
Nouerat intactum vitio seruare vigorem.
Hic non diuitias nigrantibus abdidit antris,
Nec tenebris damnauit opes: sed largior imbre
Sueuerat innumeras hominum ditare cateruas.
Quippe velut denso currentia munera nimbo
Cernere semper erat: populis vndare Penates:
Assiduos intrare inopes: remeare beatos.
Præceps illa manus fluuios superabat Iberos,
Aurea dona vomens. si quis tellure reuulsa
Sollicitis fodiens [c] miratur collibus aurum: c. rimatur B.
Quantum stagna Tagi rudibus stillantia venis
Effluxere decus: quanto pretiosa metalli
Hermi ripa nitat: quantas per Lydia culta
Despumat rutilas diues Pactolus arenas!
Non mihi centenis resonent si vocibus ora,

Mul-

Multifidúque ruat centum per pectora Phœbus,
Acta Probi narrare queam: quòd in ordine gentes
Rexerit, ad summi quoties fastigia iuris
Venerit, Italiæ latè cùm frena teneret,
Illyricosq; sinus, & quos arat Africa campos.
Sed nati vicere patrem, solique merentur
Victores audire Probi. non contigit illi
Talis honor, prima cùm parte viresceret æui:
Non consul cum fratre fuit. vos nulla fatigat
Cura diu maiora petens: non anxia mentem
a. lento I. *Spes agit, & [a] longo tendit præcordia voto.*
Cœpistis quo finis erat. primordia vestra
Vix pauci meruere senes: metasq; tenetis,
Ante genas dulces quàm flos iuuenilis inumbret,
Oráque ridenti lanugine vestiat ætas.
Tu precor ignarum doceas Parnassia vatem,
Quis Deus ambobus tanti sit muneris auctor.
Postquam fulmineis impellens viribus hostem
Belliger Augustus trepidas laxauerat Alpes,
Roma Probo cupiens dignas persoluere grates,
Sedula pro natis dominum flexura rogando
Ire parat: famuli currum iunxere volantem.
Impetus, horribilisq; metus, qui semper agentes
Prælia cum fremitu Romam comitantur anhelo,
Siue petat Parthos, seu cuspide turbet Hydaspen,
b. mittit B. *Hic ligat axe rotas, hic sub iuga ferrea [b] nectit*
Cornipedes, rigidisq; docet seruire lupatis.
Ipsa triumphatis quæ possidet æthera regnis
Assilit, innuptæ ritus imitata Mineruæ.
Nam neque cæsariem crinali stringere cultu,
Colla nec ornatu patitur mollire retorto,
Dextrum nuda latus, niueos exserta lacertos.

Au-

Audacem retegit mammam, laxumq; coërcens
Mordet gemma sinum, nodus, qui subleuat ensem,
Album Puniceo pectus discriminat ostro.
Miscetur decori virtus, pulcerq; seuero
Armatur terrore pudor, galeæq; minaci
Flaua cruentarum prætenditur vmbra iubarum,
Et formidato clypeus Titana lacessit
Lumine, quem tota variarat Mulciber arte.
Hic patrius Mauortis amor, fetusq; notantur
Romulei.[a] pòst amnis inest, & bellua nutrix: a. pius amnis C.
Electro Tiberis, pueri formantur in auro:
Tingunt æra lupam: Mauors adamante coruscat.
Iam simul emissis rapido velocior Euro
Fertur equis, striduunt Zephyri, cursuq; rotarum
Saucia diuiduis clarescunt nubila sulcis:
Nec traxere moras, sed lapsu protinus vno
Quem poscunt tetigere locum,[b] quem fine sub vno b. qua C. I.
[c] Augustare aditum curuis [d] anfractibus Alpes, c. Augustant C. I.
Claustraq; congestis scopulis durissima tendunt, d. amfractibus C. I.
Non alia reseranda manu, sed peruia tantum
Augusto, geminisq; fidem mentita tyrannis.
Semirutæ turres, auulsaq; mœnia fumant.
Crescunt in [e] cumulis strages: vallemq; profundam e. tumulum I.
Æquauere iugis. stagnant [f] immensa cruore f. immersa C. I.
Corpora, [g] traduntur permisto funere Manes. g. turbantur I.
Haud procul exacto lætus certamine victor
Cespite gramineo consederat, arbore fultus
[h] Acclines humeros. dominum gauisa coronat h. Acclinet C. I.
Terra suum, surguntq; toris maioribus herbæ.
Sudor adhuc per membra calet, crebroq; recurrit
Halitus, & placidi radiant in casside vultus.
Qualis lethifera populatus cæde Gelones.

Pro-

Digitized by Google

Procubat horrendus Getico Gradiuus in aruo.
a. Bellona C.I. *Exuuias Bellona leuat,*[a] *belliq́ue tepentes*
Puluere soluit equos, immensáque cornus in hastam
Porrigitur, tremulisq́ue ferit splendoribus Hebrum.
Vt stetit ante ducem discussas Roma per auras,
b. atrum C.I. *Conscia tunc sonuit rupes, & inhorruit* [b] *acri*
Maiestate nemus. prior hic, ô Numen amicum
Dux ait, & legum genitrix, longeq́ue regendo
c. addita C. *Circumfusa polo, consors adiuncta* [c] *Tonanti,*
Dic agedum, quæ caussa viæ? cur deseris arces
Ausonias, cælumq́ue tuum? dic maxima rerum.
Non ego vel Libycos cessem tolerare labores,
Sarmaticósue pati medio sub frigore Coros,
Si tu Roma velis. pro te quascumque per oras
Ibimus, & nulla sub tempestate timentes,
Solstitio Meroën, bruma tentabimus Istrum.
Tum regina refert. non me latet inclyte rector,
Quòd tua pro Latio victricia castra laborent,
Nec quòd seruitium rursus, Furiæq́ue rebelles,
Edomitæ paribus sub te cecidere triumphis.
Sed precor hoc donum cum libertate recenti
Adijcias, si vera manet reuerentia nostri.
Sunt mihi pubentes alto de semine fratres
Pignora cara Probi, festa quos luce creatos
Ipsa meo foui gremio. cunabula paruis
Ipsa dedi, cùm matris onus Lucina beatum
d. proferrent C.I. *Solueret, & magnos* [d] *præferrent sidera partus.*
His ego non Decios pulcros, fortésue Metellos
Prætulerim: non qui Pœnum domuere ferocem
Scipiadas, Gallisq́ue genus fatale Camillos.
Pierijs pollent studijs, multoq́ue redundant
Eloquio, nec desidijs, dapibúsue paratis

Indulgere

Indulgere iuuat : nec tanta licentia vitæ
Arripit aut mores ætas lasciua relaxat:
Sed grauibus curis animum sortita senilem,
Ignea longæuo frenatur corde iuuentus.
Illis, quam propriam ducunt ab origine, sortem
Oramus præbere velis, anniq; futurum
Deuoueas venientis iter. non improba posco:
Non insueta dabis: domus hæc de more requirit.
Annue: sic nobis Scythicus famuletur Araxes,
Sic Rhenus per vtrumque latus, Mediq; subactis,
Nostra Semiramiæ [a] *timeant insignia turres:*
Sic fluat attonitus Romana per oppida Ganges.
Ductor ad hæc. optata iubes, vltroq; volentem
Diua rogas: non hæc precibus tentanda fuissent.
Vsque adeone meam condunt obliuia mentem,
Vt pigeat meminisse Probi? quo iudice totam
Vidimus Hesperiam, fessasque resurgere gentes?
Antè dabunt hiemes Nilum, per flumina [b] *damæ*
Errabunt, glacieque niger damnabitur Indus.
Antè Thyesteis iterum conterrita mensis
Intercisa dies refugos vertetur in ortus,
Quàm Probus à nostro possit discedere sensu.
Dixerat: & velox iam nuntius aduolat vrbem.
Extemplo strepuere chori, collesque canoris
[c] *Pulsibus impulsi septena voce resultant.*
Lætatur veneranda parens, & pollice docto
Iam parat auratas trabeas, currusque micantes
Stamine: quod molli tondent de stipite Seres,
Frondea lanigeræ carpentes vellera siluæ:
Et longum tenues tractus producit in aurum,
Filaque concreto cogit squalere metallo.
Qualis purpureas præbebat candida vestes

a. stupeant M. I.

b. damma C. I.

c. Plausibus C. I.

Nu-

Numinibus Latona suis, cùm sacra redirent
Ad loca nutricis, iam non errantia Deli.
Illa feros saltus, & desolata relinquens
a certis C.I. — Mænala, lassato [a] Cretam venatibus arcu.
Phœbus adhuc nigris rorantia tela venenis
Exstincto Pythone ferens: tunc insula notos
Lambit amica pedes, ridetq; Ægæus alumnus
Lenior, & blando testatur gaudia fluctu.
Sic proba præcipuo natos exornat amictu;
Quæ decorat mundum: cuius Romana potestas
Fetibus augetur. credas ex æthere lapsam
Stare pudicitiam, vel sacro thure vocatam
Iunonem Inachijs oculos aduertere templis.
Talem nulla refert antiquis pagina libris,
Nec Latiæ cecinere tubæ, nec Græca vetustas:
Coniuge digna Probo: nam tantum cœtibus exstat
Femineis, quantum supereminet ille maritos:
b. Hi quatuor versus non erant in C.I. — [b] Ceu sibi certantes sexus qui possit vterque
Hunc legêre ad herum. taceat Nereida nuptam
Pelione duplici fecundam Consule matrem
Felicemq; vterum, qui nomina parturit annis.
Vt sceptrum gessere manu, membrisq; rigentes
Aptauere togas: signum dat summus hiulca
Nube pater, gratamq; facem per inane rotantes
c. Sic ex antiquis libris lego, nō omnia, vt est in vulgatis. — Prospera vibrati tenuerunt [c] omina nimbi.
Accepit sonitus curuis Tiberinus in antris,
Ima valle sedens, arrectis auribus hæsit.
Vnde repentinus populi fragor. ilicet herbis
Pallentes thalamos, & structa cubilia musco
Deserit, ac Nymphis dominā commendat herilem.
Illi glauca nitent hirsuto lumina vultu,
Cæruleis infecta notis, reddentia patrem

Oceanum: crispo densantur gramine colla.
Vertice luxuriat toto crinalis arundo:
Quam neque sæ Zephyris frangi, nec sole perustam
Æstiuo candore mori: sed viuida frondet
Æquæuum complexa caput: taurina leuantur
Cornua, temporibus raucos sudantia riuos.
Distillant per pectus aquæ: frons hispida manat
Imbribus: in liquidos fontes se barba [a] recepit.
Palla graues humeros velat, quam neuerat vxor,
Illi percurrens vitreas sub gurgite telas.
Est in Romuleo procumbens insula Thybri,
Qua medius geminas interfluit alueus vrbes,
Discretas subeunte freto, pariterque minantes,
Ardua turrigeræ surgunt in culmina ripæ.
Heic stetit, & subitum prospexit ab aggere votum:
Vnanimes fratres iunctos stipante Senatu
Ire forum, strictasq; procul radiare secures,
Atque vno biiuges tolli de limine fasces
Obstupuit visu, suspensaque gaudia vocem
Oppressam tenuere diu, mox inchoat ore.
Respice si tales iactas aluisse fluentis
Eurotas, Spartéue tuis. quid protulit æquum
Falsus olor, valido quamuis decernere cæstu
Norint, & ratibus sæuas arcere procellas.
En noua Ledæis soboles fulgentior astris.
Ecce mei ciues: quorum iam signifer optat
Aduentum, stellisq; parat conuexa futuris.
Iam per noctiuagos dominetur Olybrius axes,
Pro Polluce rubens, pro Castore flama Probini.
Ipsi vela regent: ipsis [b] donantibus auras
Nauita tranquillo moderabitur æquore pinum.
Nunc pateras libare Deis, nunc soluere multo

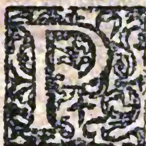
a. repetit, C. resolui I.

b. dominantibus, vt est in vulgatis libris, non placet.

Nectare corda libet. niueos iam pandite cœtus
Naiades, & totum violis prætexite fontem.
Mella ferant siluæ: iam profluat ebrius amnis
Mutatis in vina vadis: iam sponte per agros
Sudent irriguæ spirantia balsama venæ.
Currat, qui sociæ roget in conuiuia mensæ
Indigenas fluuios, Italis quicumque suberrant
Montibus, Alpinasq; bibunt de more pruinas:
Vulturnusq; rapax, & Nar vitiatus odoro
Sulfure, tardatusq; suis erroribus Vfens:
Et Phaëthonteæ perpessus damna ruinæ
Eridanus, flauæque tenens querceta Maricæ
a. temperat C.I. *Liris, & Oebaliæ qui* [a] *reparat arua Galesus.*
Semper honoratus nostris celebrabitur vndis
Iste dies: semper dapibus recoletur opimis.
Sic ait, & Nymphæ patris præcepta secutæ
Tecta parant epulis, ostroque [b] *refecta corusco*
b. infecta C.I. *Humida gemmiferis illuxit regia mensis,*
O bene signatum fraterno nomine tempus.
O consanguineis felix auctoribus annus,
Incipe quadrifidum Phœbi torquere laborem.
Prima tibi procedat hiems non frigore torpens,
Non canas vestita niues, non aspera ventis,
Sed trepido calefacta Noto. ver inde serenum
Protinus, & liquidi clementior aura Fauonî
Pratis te croceis pingat: te messibus æstas
c. ambiat C.I. *Induat, autumnusq; madentibus* [c] *imbuat vuis.*
Omni nobilior lustro, tibi gloria soli
Contigit: exactum numquam nec norata per æuum
Germanos habuisse duces: te cuncta loquetur
Tellus, te variis scribent in floribus horæ,
Longaq; perpetui ducent in sæcula fasti.

CL. CLAVDIANI IN NVPTIIS HONORII AVG. ET MARIAE,[a] FESCENINA

ODE I. Alcaicum.

Princeps corusco sidere pulcrior,
Parthis sagittas tendere certior,
Eques Gelonis imperiosior,
Quæ digna mentis laus erit arduæ?
Quæ digna formæ laus erit igneæ?
Te Leda mallet quàm dare Castorem.
Præfert Achilli te proprio Thetis:
Victum fatetur Delos Apollinem:
Credit minorem Lydia Liberum.
Tu cùm per altas impiger ilices
Præda citatum cornipedem reges,
Ludentque ventis instabiles comæ:
Telis iacebunt sponte tuis feræ,
Gaudensque sacris vulneribus leo,
Admittet hastam morte superbior.
Venus reuersum spernit Adonidem,
Damnat reductum Cynthia Virbium.
Cùm post labores sub platani[b] cubes
Virentis vmbra, vel gelido specu
Torrentiorem fallere Sirium,
Et membra somno fessa resolueris:
O quantus vret tum Dryadas calor?
Quot æstuantes ancipiti gradu

a. Sic in P. longè rectius legitur, quàm Epithalamium, quod in vulgatis est.

b. volet P. 1.

Digitized by Google

Furtiua carpent oscula Naiades?
Quis verò acerbis horridior Scythis?
Quis belluarum corde furentior?
Qui cum micantem te prope viderit,
Non optet vltro seruitium pati?
Quis non catenas arripiat libens,
Colloq; poscat vincula libero?
Tu si niualis per iuga Caucasi
Sæuas petisses pulcer Amazonas,
Peltata pugnas desereret cohors,
Sexu excepto: patris & immemor
Inter frementes Hippolyte tubas
Strictam securim languida poneret,
Et seminudo pectore cingulum
a. traderet B. *Forti negatum [a] solueret Herculi,*
Bellumq; solus conficeret decor.
Beata quæ te mox faciet virum,
Primusque sese iunget amoribus.

Anacreontium cũ Sapphico choriambico.

ODE II.

AGè cuncta nuptiali
Redimita vere tellus
Celebra toros heriles.
b. folijs C. L. *Omne nemus cum [b] fluuijs, omne canat profũdum.*
Ligures fauete campi,
Veneti fauete montes,
Subitisque se rosetis
Vestiat Alpinus apex, & rubeant pruinæ,
Athesis strepat choreis,
Calamisque flexuosus

Lene Mincius susurret,
Et Padus electriferis admoduletur alnis,
Epulisque iam repleto,
Resonet Quirine Thybris,
Dominique læta votis
Aurea septem geminas Roma coronet arces.
Procul audiant Iberi;
Fuit vnde semen aulæ:
Vbi plena laurearum
Imperio feta domus vix numerat triumphos.
Habet hinc patrem maritus,
Habet hinc puella matrem,
Geminaque parte ductum
Cæsareum flamineo stemma recurrit ortu.
Decorent [a] vireta Bætim, a. virecta C.
Tagus intumescat auro,
Generisque procreator
Sub vitreis Oceanus luxurietur [b] vndis, b. aeris P.C.
Oriensque regna fratrum,
Simul Occidensque plaudat.
Placidæ lætentur vrbes,
Quæque nouo, quæque nitent deficiente Phœbo.
Aquiloniæ procellæ,
Rapidi tacete Cori.
Taceat sonorus Auster:
Solus ouantem Zephyrus perdominetur annum.

ODE III.

Anapæsticum.

SOlitas Galea fulgere comas
Stilico molli necte corona.

Digitized by Google

Cessent litui, sæuumque procul
Martem felix teda releget.
Tractus ab aula rursus in aulam
Redeat sanguis patris officijs.
Iunge potenti pignora dextra.
Gener Augusti pridem fueras,
Nunc rursus eris socer Augusti.
Quæ iam rabies liuoris erit?
Vel quis dabitur color inuidiæ!
Stilico socer est, pater est Stilico.

Asclepiadeum.

ODE IIII.

ATtollens thalamis Idalium iubar,
Dilectus Veneri nascitur Hesperus.
Iam nuptæ trepidat sollicitus pudor,
Iam produnt lacrymas flamea simplices.
Ne cessa iuuenis comminus aggredi,
a *Impacata licet sæuiat vnguibus.*
Non quisquam fruitur veris odoribus,
Hyblæos latebris nec spoliat fauos,
Si fronti caueat, si timeat rubos.
Armat spina rosas, mella tegunt apes,
Crescunt difficili gaudia iurgio,
Accenditq; magis, quæ refugit, Venus.
Quod flenti tuleris, plus sapit, osculum.
Dices ô quoties hoc mihi dulcius,
Quàm flauos decies vincere Sarmatas.
Adspirate nouam pectoribus fidem,
Mansuramque facem tradite sensibus.
Tam iunctis manibus nectite vincula,
Quàm frondens edera stringitur æsculus,

a. Iam pacata, quod libri vulgati habẽt, corruptum est,

Quàm

Quàm lento premitur palmite populus.
Et murmur querula blandius alite,
Linguis assiduè reddite mutuis.
Et labris animum conciliantibus,
Alternum rapiat somnus anhelitum,
Amplexu [a] careat purpura regio, a. calcat B.
Et vestes Tyrio sanguine fulgidas,
Alter virgineus nobilitet cruor.
Tum victor madido prosilias toro,
Nocturni referens vulnera prælij.
Ducant peruigiles carmina tibiæ,
Permissisq; iocis turba licentior
Exsultet tetricis libera legibus.
Passim cum ducibus ludite milites;
Passim cum pueris ludite virgines.
Hæc vox æthereis insonet axibus:
Hæc vox per populos, per mare transeat:
Formosus Mariam ducit Honorius.

CL. CLAVDIANI IN NVPTIAS HONORII, ET MARIAE, PRAEFATIO.

Surgeret in thalamum ducto cùm Pelion arcu,
Nec caperet tantos hospita terra Deos:
Cùm socer æquoreus, numerosaque turba sororum
Certarent epulis continuare dies,
Præberetq; Ioui communia pocula Chiron,
Molliter obliqua parte refusus equi:
Peneus gelidos [b] mutaret nectare fontes: b. misceret B.
Oetæis fluerent spumea vina iugis.
Terpsichore [c] facilem lasciuo pollice mouit c. gracile A.

Barbiton, & molles duxit in antra choros.
Carmina nec superis, nec displicuere Tonanti,
Cùm teneris nossent congrua vota modis.
Centauri, Fauniq; negant, quæ flectere [a] *Rhœcum*
Quæ rigidum poterat plectra mouere Pholum.
Septima lux aderat cælo, totiesq; renatus
Viderat exactos Hesperus igne choros.
Tū Phœbus, quo saxa domat, quo pertrahit ornos,
Pectine tentauit nobiliore lyram.
Venturumq; sacris fidibus iam spondet Achillem:
Iam Phrygias cædes, iam Simoënta canit.
Frondoso strepuit felix Hymenæus Olympo.
Reginam resonant Othrys, & Ossa Thetim.

a. Craton, *in vulgatis codicibus corruptè legitur.*

CL. CLAVDIANI DE NVPTIIS HONORII ET MARIAE.

AVSERAT *insolitos promissæ virginis ignes*
Augustus, primoq; rudis flagrauerat æstu.
Nec nouus vnde calor, nec quid suspiria vellent
Nouerat incipiens, & adhuc ignarus amandi.
Non illi venator equus, non spicula curæ:
Non iaculum torquere libet. mens omnis aberrat
In [b] *vultus, quos finxit amor. quàm sæpè medullis*
Erupit gemitus! quoties incanduit ore
Confessus secreta rubor? nomenq; beatum

b. vulnus, quod punxit G.

Iniussæ

Iniussæ scripsere manus? iam munera nuptæ
Præparat, & pulcros Mariæ, sed luce minores
Eligit ornatus, quidquid venerabilis olim
Liuia, Diuorumq; nurus gessere superbæ.
Incusat spes ægra moras, longiq; videntur
Stare dies, segnemq; rotam non voluere Phœbe.
Scyria sic tenerum virgo flamabat Achillem,
Fraudis adhuc expers, bellatricesq; docebat
Ducere fila manus, & mox, quos horruit, idem
Thessalico roseos nectebat [a] *pectine crines.*
Hæc etiam queritur secum. quonã vsque verendus a. pollice I.
Cunctatur mea vota socer? quid iungere differt
Quam pepigit, castasq; preces implere recusat?
Non ego luxuriam Regum, moremque secutus
Quæsiui vultum [b] *thalamis, vt nuntia formæ* b tabulis C.
[c] *Leua per innumeros iret pictura Penates.* c. Lena P. C. I.
Nec varijs dubium thalamis lecturus amorem,
Ardua commisi falsæ [d] *connubia ceræ.* d. conubia C. I.
Non rapio præceps alienæ fœdera tedæ,
Sed quæ sponsa mihi pridem, patrisque relicta
Mandatis, vno materni sanguinis ortu
Communem partitur auum. fastigia supplex
Deposui, gessique procum de limine sacro.
Oratum misi proceres, qui proxima nobis
Iura tenent. Stilico fateor non parua poposci:
Sed certè mereor. princeps hic principe natus,
Qui sibi te generum fraterna prole reuinxit.
Cui Mariam debes, fœdus mihi solue paternum:
Redde suos aulæ. mater fortasse rogari
Mollior. ô patrui germen, cui nominis heres
Successi, sublime decus torrentis Iberi,
Stirpe soror, pietate parens, tibi creditus infans,

Inque tuo creui gremio, partuq; remoto
Tu potiùs Flaccilla mihi. quid diuidis ergo
Pignora? quid iuueni natam non tradis alumno?
Optatúsne dies aderit? dabitúrne iugalis
Nox vnquam? tali solatur vulnera questu.
Risit Amor, placidæq; volat trans æquora matri
Nuntius, & totas iactantior explicat alas.
a. Ionium P.C. Eoum Cypri præruptes I. *Mons latus* [a] *Eoum Cypreæ rupis obumbrat,*
Inuius humano gressu, Phariumque cubile
Proteos, & septem despectans cornua Nili.
Hunc neque candentes audent vestire pruinæ:
Hunc venti pulsare timent, hunc lædere nimbi.
Luxuriæ, Venerique vacat. pars acrior anni
Exsultat: æterni patet indulgentia veris.
In campum se fundit apex. hunc aurea sepes
Circuit, & fuluo defendit prata metallo:
Mulciber, vt perhibent, his oscula coniugis emit
Mœnibus, & tales vxorius obtulit arces.
b. prata P.C.L. *Intus* [b] *rura micant, manibus quæ subdita nullis*
Perpetuum florent, Zephyro contenta colono:
Vmbrosumque nemus, quò non admittitur ales,
Ni probet antè suos Diua sub iudice cantus.
Quæ placuit, fruitur ramis: quæ victa, recedit.
Viuunt in Venerem frondes, omnisq; vicissim
Felix arbor amat. nutant ad mutua palmæ
Fœdera, populeo suspirat populus ictu,
Et platani platanis, alnoq; assibilat alnus.
Labuntur gemini fontes: hic dulcis, amarus
Alter, & infusis corrumpit mella venenis,
Vnde Cupidineas armauit fama sagittas.
Mille pharetrati ludunt in margine fratres,
c. habitu P. *Ore pares,* [c] *æuo similes, gens mollis amorum.*

Hos

Hos Nymphæ pariunt illum Venus aurea solum
Edidit: ille Deos cælumque, & sidera cornu
Temperat, & summos dignatur figere reges:
Hi plebem feriunt. nec cetera numina desunt.
Heic habitat nullo constricta licentia nodo,
Et flecti faciles iræ, vinoq; madentes
Excubiæ, lacrymæque rudes, & gratus amantum
Pallor, & in primis titubans audacia furtis:
Iucundique metus, & non secura voluptas,
Et lasciua volant leuibus periuria pennis.
Hos inter petulans alta ceruice [a] inuenta a. iuuentus P.C.I.
Excludit senium luco. procul atria Diuæ
Permutant radios, siluaque obstante virescunt.
Lemnius hæc etiam gemmis exstruxit, & auro,
Admiscens artem pretio, grauibusque smaragdis
Supposuit cæsas hyacinthi rupe columnas.
Beryllo paries, & iaspide lubrica surgunt
Limina, despectusque solo calcatur achates.
In medio glæbis redolentibus area diues
Præbet odoratas messes. heic mitis amomi,
Heic casiæ matura seges, Panchæaque [b] surgunt b. surgunt P.C.I.
Cinnama, nec sicco frondescunt vimina costo,
Tardaque sudanti prorepunt balsama [c] succo. c. riuo I.
Quô postquam [d] dilapsus Amor, longasque peregit d. delapsus P.
Penna vias: alacer, passuque superbior intrat.
Cæsariem tunc fortè Venus subnixa corusco
Fingebat solio: dextra, leuaque sorores
Stabant Idaliæ. largos hæc nectaris imbres
Irrigat: hæc morsu numerosi dentis eburno
[e] Multifidum discrimen arat: sed tertia retro e. Multi modum ita Parrh. Clement. lib. II. de rapt. Pros. erp.
Dat varios nexus, & iusto diuidit orbes
Ordine, neglectam partem studiosa relinquens.

Plus

Digitized by Google

Plus error decuit; speculi nec vultus egebat
Iudicio. similis tecto monstratur in omni,
Et rapitur quodcumque videt. dum singula cernit,
Seque probat: nati venientis conspicit umbram,
Ambrosioque sinu puerum complexa ferocem,
Quid tantum gauisus ait? quæ prælia sudas
Improbe? quis iacuit telis? iterumne Tonantem
Inter Sidonias cogis mugire iuuencas?
An Titana domas? an pastoralia Lunam
Rursus in antra vocas? durum, magnumq; videris
Debellasse Deum. suspensus in oscula matris
Ille refert: lætare parens, immane tropæum
Rettulimus: nostrum iam sensit Honorius arcum.
Scis Mariam, patremq; ducem, qui cuspide Gallos,
Italiamque fouet: nec te preclara Serenæ
Fama latet. propera: regalibus annue votis:
Iunge toros. natum gremio Cytherea remouit:
Et crines festina ligat, peplumque fluentem
Allevat, & blando spirantem numine ceston
Cingitur, impulsos pluuiis quo mitigat amnes,
Quo mare, quo ventos, irataque flumina soluit.
Vt stetit ad litus, paruos affatur alumnos
a. Ecquis C.I. [a] *Heus quis erit pueri, vitreas qui lapsus in vndas,*
Huc rapidum Tritona vocet? quo vecta per altum
Deferar? haud vmquam tanto mihi venerit vsu
Sacri quos petimus thalami, pernicius omnes
b. circumsonat P.C.I. *Quærite, seu cōcha Libycum* [b] *circumtonat æquor,*
Ægeas seu frangit aquas. quicumque repertum
Duxerit: aurata donabitur ille pharetra.
c. parte C. *Dixerat, & sparsi diuersa* [c] *plebe feruntur*
Exploratores pelagi. sub fluctibus ibat
Carpatiis Triton, obluctantemq; petebat

Cymo-

Digitized by Google

Cymothoën : timet illa ferum, seseq; sequenti
Surripit, & duris elabitur uda lacertis.
Heus, inquit speculatus Amor, non vestra sub imis
Furta tegi potuere vadis : accingere nostram
Vecturus dominam. pretium non vile laboris,
Cymothoën facilem, quæ nunc detrectat, habebis :
Hac mercede veni. prorumpit gurgite toruus
Semifer. vndosi velabant brachia crines :
[a] *Hispida tendebat bifido vestigia cornu.*
Qua [b] *pistrix commissa viro, ter pectora monit.*
Iam quarto Paphias tractu sulcabat arenas.
Vmbratura Deam retro sinuatur in arcum
Bellua. tum viuo squalentia murice terga
Purpureis mollita [c] *toris. hoc nauigat* [d] *antro*
Fulta Venus : niueæ delibant æquora plantæ.
Prosequitur volucer latè comitatus amorum,
Tranquillumq; choris quatitur mare. serta per oẽs
Neptuni dispersa domos, Cadmeia ludit
Leucothoë, frenatq; rosis delphina Palæmon.
Alternis violis Nereus interserit algas.
Canitiem Glaucus ligat immortalibus herbis,
Nec non & variis vectæ Nereides ibant
Audito Tritone feris. hanc pisce volutam
Subleuat Oceani monstrum Tartessia tigris :
Hanc timor Ægæi [e] *rapturus fronte carinas*
Trux aries. hæc [f] *cæruleæ suspensa* [g] *leænæ*
Innatat : hæc viridem trahitur complexa iuuencum,
Certatimq; nouis onerant [h] *connubia donis.*
Cingula Cymothoë, rarum Galatea monile,
Et grauibus Spathale baccis diadema ferebat,
Intextum rubro quas legerat ipsa profundo.
Mergit se subitò, velliq; coralia Clotho.

Vimon

a. Aspera P. C. I.
b. pristis Mariang. Diatriba in Ausonium.
c. rosis. Mariang. Diatriba in Ouidÿ Metamorp. in veteri codice extare scribit.
d. arcu P. G.
e. repturus P. C.
f. cærulea P. C. I.
g. leæna P. C. I.
h. conubia P. C. I.

Vimen erat, dum stagna subit: processerat vndis,
Gemma fuit. nudæ Venerem cinxere cateruæ,
Plaudentesque simul tali cum voce sequuntur.
Hos Mariæ cultus, hæc munera nostra precamur
Reginæ Regina feras. dic talia nunquam
Promeruisse Thetim, nec cùm soror Amphitrite
Nostro nupta Ioui deuotum sentiat æquor:
Agnoscat famulum virgo Stiliconia Pontum.
Victrices nos sæpe rates, classemq; paternam
Veximus, ad tristes cùm tenderet vltor Achiuos.
Iam Ligurum terris spumantia pectora Triton
Appulerat, lassosque fretis extenderat orbes.
Continuò sublime volans ad mœnia Gallis
Condita,[a] *lanigeræ suis ostentantia pellem*
Peruenit. aduentu Veneris[b] *spissata recedunt*
Nubila: clarescunt puris Aquilonibus Alpes.
Lætitiæ causas ignorat dicere miles,
Lætaturq; tamen: Mauortia signa rubescunt
Floribus, & subitis animantur frondibus hastæ.
Illa suum dictis affatur talibus agmen.
Gradiuum nostri comites arcete parumper,
Vt soli vacet aula mihi: procul igneus horror
Thoracum, gladiosque tegat vagina minaces.
Stent bellatrices aquilæ, sæuiq; dracones.
Fas sit castra meis hodie succumbere signis.
Tibia pro lituis, & pro clangore tubarum
Molle lyræ, festumq; canant. epulentur ad ipsas
Excubias: medijs spirent crateres in armis.
Laxet terribiles maiestas regia fastus,
Et sociam plebem non indignata potestas
Confundant turbæ proceres. soluantur habenis
Gaudia: nec leges pudeat ridere seueras.

a. Sic Ioan. Baptista Pius comment. in Sidonij lib. VII. epist. ad Volusianum legit. vulgati libri lanigeris ouis mendose.
b. pulsata B.

Tu

Tu festas Hymenæe faces, tu Gratia flores
Elige: tu geminas Concordia necte coronas.
Vos pennata cohors, quocumque vocauerit usus,
Diuisa properate manu, neu marceat ulla
Segnities. alij funalibus ordine ductis
Plurima venturæ suspendite lumina nocti.
Hi nostra nitidos postes obducere myrto
Contendant: pars nectareis adspergere tecta
Fontibus, & flama lucos adolere Sabæos.
Pars infecta croco velamina lutea Serum
Pandite, Sidoniasque solo prosternite vestes.
Ast alij thalamum docto componite textu.
Stamine gemmato, picturatisque columnis
Ædificetur apex: qualem non Lydia diues
Erexit Pelopi, nec quem struxere Lyæo
Indorum spolijs, & opaco palmite Bacchæ.
Illic exuuias omnes cumulate parentum:
Quidquid auus senior Mauro, vel Saxone victis:
Quidquid ab innumeris socio Stilicone tremendus
Quæsiuit genitor bellis: a quæcumque Gelonus — a. quodcunque P.I.
Armeniusue dedit: quantum crinita sagittis
Attulit extremo Meroë circumflua Nilo:
Misit Achæmenio quidquid de Tigride Medus,
Cum supplex emeret Romanam Parthia pacem.
Nobilibus gazis, opibusq; cubilia surgant
Barbaricis: omnes thalamo conferte triumphos.
Sic ait, & sponsæ petit improuisa Penates.
Illa autem secura tori, tedasq; parari
Nescia, diuinæ fruitur sermone parentis,
Paternosq; bibit mores, exemplaq; discit
Prisca pudicitiæ: Latios nec voluere libros
Desinit, aut Graios, ipsa genitrice magistra.

Mæonius

Digitized by Google

Mæonius quæcumq; senex, aut Thracius Orpheus,
Aut Mitylenæo modulatur pectine Sappho.
Sic Triuiam Latona monet: sic mitis in antro
Mnemosyne docili tradit præcepta Thaliæ.
Cùm procul augeri nitor, & iucundior aër
Attonitam lustrare domum, fundiquè comarum
Gratus odor: mox vera fides. numenq; refulsit.
Cunctatur stupefacta Venus: nunc ora puellæ,
Nunc flauam niueo miratur vertice matrem.
a. modo I. *Hæc*[a] *noua crescenti, plenæ par altera Lunæ*
Assurgit: ceu fortè minor sub matre virenti
Laurus, & ingentes ramos, olimq; futuras
Promittit iam parua comas: vel flore sub vno
Ceu geminæ Pæstana rosæ per iugera regnant.
Hæc largo matura die, saturataq; vernis
Roribus, indulget spatio: latet altera nodo,
Nec teneris audet folijs admittere Soles.
Adstitit, & blandè Mariam Cytherea salutat.
Saluè sidereæ proles augusta Serenæ,
Magnorum soboles Regum, parituraq; Reges.
Te propter Paphias ædes, Cyprumq; reliqui:
Te propter libuit tantos explere labores.
b. tranasse. *Et tantum*[b] *transnasse maris: ne vilior vltra*
Priuatos patiare Lares, neu tempore longo
Dilatos iuuenis nutriret Honorius ignes,
Accipe fortunam, generis diadema resume,
Quod tribuas natis, & in hæc penetralia rursus,
Vnde parens progressa, redi. fac nulla subesse
Vincula cognatæ: quamuis aliena fuisses
Principibus, regnum poteras hoc ore mereri.
Quæ propior sceptris facies? quis dignior aula
Vultus erit? non labra rosæ, non colla pruinæ,

Non

Non crines æquant violæ, non lumina flamæ.
Quàm [a] vincto leuiter sese discrimine confert
Vmbra supercilij! miscet quàm iusta pudorem
Temperies! nimio nec sanguine candor abundat.
Auroræ vincis digitos, humerosque Dianæ.
Ipsam iam superas matrem. si Bacchus amator
Dotali potuit cælum signare corona,
Cur nullis virgo redimitur pulcrior astris?
Iam tibi molitur stellantia serta Bootes,
Inque decus Mariæ iam sidera parturit æther.
O digno nectenda viro, tantique per orbem
Consors imperij. iam te venerabitur Ister:
Nomen adorabunt populi. Iam Rhenus, & Albis
Seruiet: in medios ibis Regina Sicambros.
Quid numerem gentes, Atlanteosque recessus
Oceani? toto pariter [b] dotabere mundo.
Dixit, & ornatus dederant quos nuper ouantes
Nereides, collo, membrisque micantibus aptat.
Ipsa caput distinguit acu, substringit amictus:
Flamea virgineis accommodat ipsa capillis.
Ante fores iam pompa sonat, pilentaque sacram
Præradiant ductura nurum. calet obuius ire
Iam princeps, tardumque cupit discedere Solem.
Nobilis haud aliter sonipes, quem primus amoris
Sollicitauit odor, tumidus, quatiensque decoras
Curuata ceruice iubas, Pharsalia rura
Peruolat, & notos hinnitu flagitat amnes,
Naribus accensis: mulcet secunda magistros
Spes gregis, & pulcro gaudent armenta marito.
Candidus intereà positis exercitus armis
Exsultat socerum [c] iuxta: nec signifer vllus,
Nec miles [d] pluuiæ flores dispergere ritu

a. iusto B.
b. donabere B.
c. circa P.C.I.
d. ritu pluuiæ dispergere flores I.

Cessat, purpureoq; ducem perfundere nimbo.
Hæc quoque velati lauro, myrtoq; canebant.
Diue parens, seu te complectitur axis Olympi,
Seu colis Elysias animarum præmia valles,
En promissa tibi Stilico iam vota peregit.
a. conubia C. I. — Iam gratæ rediere vices: [a] connubia pensat,
Acceptum reddit thalamum, natoq; reponit
Quod dederat genitor. numquam te sancte pigebit
Iudicij: nec te pietas suprema fefellit.
Dignus cui leges, dignus cui pignora tanti
Principis, & rerum commendarentur habenæ.
Dicere possemus quæ prælia gesta sub Æmo,
Quæq; cruentarint fumantem Strymona pugnæ.
Quàm notus clypeo, quanta vi fulminet hostem,
Ni prohiberet Hymen, quæ tempestiua relatu
Nunc canimus. quis consilio, quis iuris & æqui
b. dissidet, C. — Nosse modum melior? quod semper [b] desidet, in te
dissilit, I. — Conuenit: ingenio robur, prudentia forti.
Fronte quis æquali? quem sic Romana decerent
Culmina? sufficerent tantis quæ pectora curis?
Stes licet in populo, clamat, quicumque videbit,
Hic ille est Stilico. sic te testatur, & offert
Celsa potestatis species: non voce feroci,
Non alto simulata gradu, non improba gestu.
Affectant alij quidquid, fingiq; laborant,
Hæc donat natura tibi. pudor emicat vnà,
Formosusq; rigor, vultusq; auctura verendos
c. en forte B. — Canities festina venit. [c] consorte remota;
d. Contingant grauitasque seni. I. — [d] Contingit senij grauitas, virésque iuuentæ.
Vtraque te cingit propriis insignibus ætas.
Ornatur fortuna viro: non vlla nocendi
Tela, nec infecti iugulis ciuilibus enses.

Non

Non odium terrore moues, nec frena resoluit
Gratia. diligimus pariter, pariterq; timemus.
Ipse metus te noster amat, iustissime legum
Arbiter, egregiæ pacis fidissime custos.
Optime ductorum, fortunatissime patrum,
Plus [a] *iam, plus domino cuncti debere fatemur,* a. tibi iam B.
Quod gener est inuicte tuus. vincire corona:
Insere te nostris contemto iure choreis.
Sic puer Eucherius superet virtute parentem:
Aurea sic videat similes Thermantia tedas:
Sic vterus crescat Mariæ: sic natus in ostro
Paruus Honoriades genibus considat auitis.

CLAVDIANI LAVS SERENAE REGINAE VXORIS STILICONIS.

IC mihi Calliope, tanto cur tempore differs
Pierio meritã serto redimire Serenam?
Vile putas donum solitam consurgere gemmis,
Aut rubro radiare mari, si floribus ornes
Reginæ Regina comam? si floribus illis,
Quos neque frigoribus Boreas, nec Sirius vrit
Æstibus, æterno sed veris honore rubentes
Fons Aganippea [b] *Permessius educat vnda:* b. Permessidus C.
Vnde piæ pascuntur apes, & prata legentes
Transmittunt sæclis Heliconia mella futuris.
Dignius an vates alios exercuit vnum
Femineæ virtutis opus: quod sponte redemto
Casta maritali successit Thessala fato,

Inque suos migrare virum non abnuit annos?
Hoc Graij memorant: Latijs mouet ora Camenis
Præscia fatorum Tanaquil, rediensque per vndas
Clælia Thybrinas, & eodem flumine ducens
Claudia virgineo cunctantem crine Cybellen.
An ne aliud toto molitur carminis actu
Mæonij mens alta senis? quòd stagna Charybdis
Armauit, quòd Scylla canes, quòd pocula Circe:
Antiphatæ vitata fames, surdoque carina
Remige Sirenum cantus transuecta tenaces:
Lumine fraudatus Cyclops, contemta Calypso,
Penelope decus atque suum, cui tanta paratur
Scena pudicitiæ, terræ, pelagiq; labores,
Et sæui totidem bellis quot fluctibus anni
Coniugij docuere fidem. sic Claudia felix
Teste Dea, castosque probet sub numine mores,
Absoluens puppisq; moras, crimenq; pudoris.
Penelope trahat arte procos, fallatq; furentes
Stamine nocturnæ relegens sollertia telæ:
Non tamen audebunt titulis certare Serenæ.
Quòd si nobilitas cunctis exordia pandit
Laudibus, atque omnes redeunt in semina caussæ,
Quis venerabilior sanguis? quæ maior origo
Quàm regalis erit? non te priuata dedere
Limina, nec tantum poterat contingere nomen
Angustis Laribus. patruo te principe celsam
Bellipotens illustrat auus: qui signa Britanno
Intulit Oceano, Getulaque repulit arma.
Claram Scipiadum taceat Cornelia gentem,
Seq; minus iactet Libycis dotata tropæis.
Cardine tu gemino laurus prætendis auitas:
Inde Caledonijs, Australibus inde parentum

Cin-

Cingeris excubijs : nec dum moderamina mundi
Sumserat illa domus, cùm te Lucina beatis
Adderet astrorum radijs. ô maxima rerum
Gloria : post genitam didicit regnare Serenam.
Quid dignum memorare tuis Hispania terris
Vox humana valet? primo [a] lauat æquore Solem a. leuat B.
India : tu fessos exacta luce iugales
Proluis, inq; tuo respirant sidera fluctu.
Diues equis, frugum facilis, pretiosa metallis,
Principibus fecunda pijs. tibi sæcula debent
Traianum : series his fontibus Ælia fluxit.
Hinc senior pater: hinc iuuenũ diademata fratrum.
Namque aliæ gentes, quas fœdere Roma recepit,
Aut armis domuit, varios aptantur in vsus
Imperij. Phariæ segetes, & Punica messis
Castrorum deuota cibo : dat Gallia robur
Militis : Illyricis sudant equitatibus alæ.
Sola nouum Latijs vectigal Iberia rebus
Contulit, Augustos : fruges, æraria, miles
Vndique conueniunt, totoq; ex orbe leguntur :
Hæc generat, qui cuncta regant : nec laude virorum
Censeri contenta fuit, nisi matribus æquè
Vinceret, & gemino certatim splendida sexu,
Flaccillam, Mariamq; daret, pulcramq; Serenam.
Te nascente ferunt per pinguia culta tumentem
Diuitijs vndasse Tagum. Callecia risit
Floribus, & roseis formosus Duria ripis.
Vellere purpureo passim mutauit ouile
Cantaber : Oceanus vicino litore gemmas
Exspuit. effossis nec pallidus Astur oberrat
Montibus : oblatum sacris natalibus aurum
Vulgo vena vomit. Pirenæiq; sub antris

Digitized by Google

Ignea fulmineis legêre Ceraunia nymphæ:
Quæq; [a] rebellantes vndas, æstumq; secutæ
In refluos venere palàm Nereides amnes,
Confessæ plausu dominam cecinere futuris
Auspicium thalamis. alio tum patruus in axe
Crescebat Stilico, votiq; ignarus agebat:
Debita cui longè coniux, penitusq; remoto
Orbe parabatur. tanti concordia fati.
Nec tua mortalis meruit cunabula nutrix.
Vbera prima dabant, gremijs redolentibus auræ,
Ternaq; tu nudis innectens Gratia membris
Afflauit, docuitq; loqui. quocumq; per herbam
Reptares, fluxere rosæ. candentia nasci
Lilia si placido cessissent lumina somno,
Purpura fulgebat violæ factura cubile
Gramineum, vernatque tori regalis imago.
Omnia non audet genitrix tam magna fateri,
Successusque suos, arcani conscia voti,
Spe trepidante tegit. gestabat Honorius arcto
Te pater amplexu: quoties ad limina princeps
Theodosius, priuatus adhuc, fraterna veniret,
Oscula libabat, teq; in sua tecta ferebat.
Lætior in matrem teneris conuersa querelis,
Quis me de proprijs auferre Penatibus, inquit,
Imperat? hic semper præsagia luserat error,
Et dedit augurium regnis infantia linguæ.
Defuncto genitore tuo sublimis adoptat
Te patruus, magnique animo solatia luctus
Restituens, propius, quàm si genuisset, amauit
Defuncti fratris sobolem: nec carior olim
Mutua Ledæos deuinxit cura Lacones.
Addidit & proprio germana vocabula nato,

a. relabentes C.

Quaque

Quaq; datur fratris speciem sibi reddit ademti.
Denique cum rerum summas delectus habenas
Susciperet, non antè suis intendit amorem
Pignoribus, quàm te pariter, fidamq; sororem
Litus ad Eoum terris acciret Iberis.
Deseritur iam ripa Tagi, Zephyrique relictis
Sedibus, Auroræ famulas properatur in vrbes.
Incedunt geminæ proles fraterna puellæ:
Inde Serena minor, prior hinc Thermantia natu,
Expertes thalami, quarum Cythereia nec dum
Sub iuga ceruices, niueas Hymenæus adegit.
Vtraque luminibus timidū micat: vtraque pulcras
Excitat ore faces. qualis Latonia virgo,
Et solo Ioue nata soror, cùm fortè reuisunt
Æquorei sortem patrui, spumantia cedunt
Æquora, castarum gressus venerata Dearum.
Non ludit Galatea procax, non improbus audet
Tangere Cymothoën Triton, totoq; seueros
Inducit mores pelago pudor, ipsaq; Proteüs
Arcet ab amplexu turpi Neptunia monstra.
Tales sceptriferi visuræ tecta parentis,
Limen Honoriades penetrant regale sorores.
Ambas ille quidem patrio complexus amore:
Sed merito pietas in te procliuior ibat.
Et quoties rerum moles, vt publica cogit,
Tristior, aut ira tumidus flagrante rediret,
Cùm patrem nati fugerent, atque ipsa timeret
Commotum Flaccilla virum, tu sola frementem
Frangere, tu blando poteras sermone mederi:
Alloquijs hærere tuis, secreta, fidelis.
Prisca puellares reuerentia transilit annos.
Non talem Triuiæ confert laudator Homerus

Alcinoo genitam : quæ, dum per litora vestes
Explicat, & famulas exercet læta choreas,
Auratam iaculata pilam post naufraga somni
Otia, progressum folijs expauit Vlyssem.
Pierius labor, & veterum tibi carmina vatum
Ludus erat: quos Smyrna dedit, quos Mantua libros
Percurrens, damnas Helenam, nec parcis Elisæ.
Nobiliora tenent animos exempla pudicos.
Laodamia sequens remeantem rursus ad vmbras
Phylaciden, & prona ruens Capaneia coniux,
Communes ardente viro mistura fauillas,
Et grauis incumbens casto Lucretia ferro,
Vulnere quæ proprio facinus testata tyranni,
Armauit patriæ iustos in bella dolores,
Exsule Tarquinio, memorandáq; concidit vno
Vlta pudicitiam, libertatemq; cruore.
Talia facta libens non tu virtute minore,
Sed fato meliore legis. iam nubilis ætas
Principe sollicito votis erexerat aulam
Incertis, quem tanta tori fortuna maneret.
Antiquos loquitur Musarum pagina Reges,
Quòd dura sub lege procos certare iuberent,
Emturos thalamum dubij discrimine lethi,
Et sua crudeles gauderent pignora mortis
Ambitione peti. curru Pisæa marino
Fugit tela Pelops : nam prouidus obice Regis
Prodidit Oenomai deceptus Myrtilus axem.
Hippomenes trepidus cursu, ferroque secutam
Aurato volucrem flexit Schœneida pomo.
Herculeas vidit fluuio luctante palæstras
Mœnibus ex altis Calydon, pretiumque laboris
Deianira fuit, cùm pectore victor anhelo

Alcides

Alcides fremeret, retroq; Achelous iret
Decolor: attonitæ stringebant vulnera Nymphæ,
ancia truncato pallebant flumina cornu.
Te non Hesperidum pomis, non amne subacto,
Non socerum fallente rota, sed indice dignus
Augusto, varijs Stilico spectatus in armis
Accipit, & regni dotes virtute parauit.
æpe duces meritis bello tribuêre coronas:
Hunc cingit muralis honos: hunc ciuica quercus
Nexuit: hunc domitis ambit rostrata carinis.
olus militiæ mira mercede iugalem
romeruit Stilico, socero referente coronam.
Ignouit patrui similem Thermantia curam,
Nupsit & illa duci, sed longè fata sororis
Inferiora tuis. alio tibi numine tedas
Accendit Romana salus, magnisque coronis
oniugium fit cura tuum: [a] *delectus equorum,*
Quos Phrygiæ matres, Argeaque gramina pastæ,
mine Cappadocum sacris præsepibus edunt.
rimus honor gemino: mox Idæ germine duxit
gmina, commissosq; labor sic gessit honores,
t semper merito princeps cùm magna dedisset,
eberet maiora tamen. si bellica nubes
grueret: quamuis annis, & iure minori,
edere grandæuos equitum, peditumq; magistros
dspiceres, totumq; palàm committere Martem.
ec gradus, ætatisq; pudor senioribus obstat,
e iuueni parere velint. ceu flumine molli,
ranquillisq; fretis clauum sibi quisque regendum
ndicat. incumbat si turbidus Auster, & vnda
lset vtrumq; latus: posito certamine nautæ
ntenti meliore manu, seseq; pauere

a dilectus G.

T 5 Con-

Confessi, finem studiis fecere procellæ.
Haud aliter Stilico fremuit, cùm Thracia belli
Tempestas, cunctis pariter cedentibus, vnus
Eligitur ductor: suffragia quippe peregit
Iudex vera timor. victus ratione salutis
Ambitus, & pulsus iacuit formidine liuor.
Quis tibi tunc per membra tremor, quantæque cadebant
Vbertim lacrymæ, cùm sæua vocantibus arma
Iam lituis, madido respectans limina vultu
Optares reducem, galeæque inserta minaci
Oscula cristati raperes festina mariti?
Gaudia qui rursus, cùm post victricia tandem
Classica sidereas ferratum pectus in vlnas
Exciperes: castæ tutò per dulcia noctis
Otia pugnarum seriem narrare iuberes?
Non illo nitidos vmquam bellante capillos
Comere: non solitos gemmarum sumere cultus.
Numinibus, votisq; vacas, & supplice crine
Verris humum. tegitur neglectæ gratia formæ,
Cum proprio reditura viro: nec deside cura
Segnis marcet amor. laudem prudentia belli
Feminea pro parte subit. dum gentibus ille
Confligit, vigili tu prospicis omnia sensu:
Ne quid in absentem virtutibus obuia semper
a. iniquus C. *Audeat inuidiæ rabies, neu feruor a iniquis*
Ne qua procul positis furto subsederit armis
Calliditas nocitura domi. tu sedula quondam
Rufino meditante nefas, cùm quæreret artes
In ducis exitium, coniuratosq; foueret
Contra pila Getas, motus rimata latentes,
Mandatis tremebunda virum, scriptisq; monebas.

CLAV-

CLAVDIANI LAVS HERCVLIS.

IERIDVM *columen, cuius Parnassia magno*
Numine templa sonant, læto precor huc age Phœbe
Tecum cuncta choro penetralia sancta sororum,
Et noua Castalios latices per rura petentem
Hippocrenæum victorem sistere fontem
Me: famaq; tuam non nunc nouus aduena Vrbam
Ingredior, laurosque gerens, & florea sertis
Tempora vincta tuis, doctorum munera vatum.
Testor adhuc veteres quamuis desuetus honores.
Alcides mihi carmen erit, Romana Tonantis
Progenies, dignus credi post viscera Numen.
Semper in immensos inuicti roboris æstus
Nec nasci potuisse vacat: nam lucis in ipsis
Inclyte principiis, tardo vix editus ortu
Fecisti de patre fidem. sed cur mihi lentis
Ludis adhuc Cyrrhæa modis, tenerumq; resultant
Luxuriante leues impellis pollice chordas?
Pone habitum, quo mollis amas & frondis amatæ
Linque nemus, molliq; exutus tempora lauro,
Populea mecum carmen luctare sub vmbra.
Iam graue plus etiam, quàm ventris tempora vellent,
Alcmena tendebat onus: sed regia Iuno
Impedit, & partus prohibet, nascique vetabat,
Vt metus ipse Deum monstret: nec viuida cæli
Semina mortales norunt sentire latebras,

Digitized by Google

Nec possunt sufferre moras. datur inde nouercæ
Materies, grauibusq; odijs augmenta ministrat,
Quod vinci cœpisse pudet; mox improba binos
In tua membra iubet, dum nasceris, ire dracones.
Incumbunt celeres illi, squamosaq; iussus
Armat colla furor: nec, quamuis maxima tractu
Tardantur spiris, sequitur pars cetera pectus.
Tristis Tartarea vibratur sibilus aura,
Morte rubent oculi, trifidisq; horrentia linguis
Ora sonant, nigrumq; fremens leuat ira venenum.
Quid nunc inuictis fraudes innectere fatis
Cælicolûm Regina iuuat? cur obijcis angues?
Cur paruo geminos? anne vnum posse necari
Iam strato Pythone times? licet omnia mundi
Monstra voces, ipsamq; armes serpentibus Hydrã,
Defendet natura Deum, patremque probabit,
a. non vis, Ald. *Quod* [a] *nouit, constare Iouem. iamque irrita tetri*
Iussa parant implere angues, miseroq; furore
In sua fata tument. cernit tua membra petentes,
Horrescitq; parens, numenq; ignara creasset,
Mortali pietate timet. Nil sancta superbæ
Pellicis insidias cælo modò freta tremiscas,
Néue hæc monstra tibi faciant Alcmena pauorem.
Sic mater potes esse Dei. iam tolle serenum
Læta animum, tantoq; libens hæc adspice vultu,
Vt deceat genuisse Iouem: depone timorem
Indignum partu, natum quæ exemplar habebas.
Cui metuis, nil ipse timet. nam numine recto
b. truces Ald. *Ridebas tu Diue* b *trucesque, animosq; superbos*
De genitore tenes, votisque aptissimus orbis
Gaudebas tantam iam tum meruisse nouercam.
Corripis exiguis mox grandia guttura palmis,

Et

Et quamuis teneris, cogens in brachia pondus,
Corripis, illidens prensos tellure dracones.
Efferat ætherium quantum volet orbis in axem,
Latoidas, verosque probet sua fabula Diuos,
Quod Delo iam stare licet. non æqua laborum
Gloria, nec parili serpentes sorte necarunt.
Illi vnum ferro: geminos hic inermis, & vnus.
His cœptis non vlla parat cunabula partus
Diua tibi: sed cùm totis iam bruma rigeret
Imbribus, & solidis hærerent flumina lymphis,
Nudum prægelidis durando firmat in vndis.
Atque rudis primo tentasti robore gressus:
Frondosæ deserta vagus penetralia siluæ
Secura iam matre petis, telisque tremendis
Ludis in ætherias, adducto deijcis arcu,
Aut funda violenter aues, noctemque sub astris
Exigis, & puram fractis bibis amnibus vndam.
Immanem interea Nemeæ per lustra leonem
Ipsa Chimæræa cretum de gente Nouerca
In tua depastis armabat vota iuuencis,
Augebatque fero vires, rabiemque iuuabat,
Saturam minus esse putans. heu quanta virorum
Funera! quàm multos strauit cum dentibus apros!
Non illum magnæ viduatis montibus vrbes
Armorum fregere minis, Martique domando
Assuetus morsu fudit grauiore cateruas.
Hunc grauis Eurystheus (nam te quocumq; leuares,
Imperium duri voluit sufferre tyranni,
Sic mundo fortuna fauens) hunc sternere letho
Imperat. At nullum virtus reticenda per æuum,
Dignaq; sidereos post membra intrare recessus.
Posse mori quam vile putas: namque impiger vltro
Vadis,

Vadis, & immensæ scrutatus deuia siluæ.
In noua sanguineos armantem vulnera rictus,
Admonita feritate, iuba, visuque cruentus
Excussis mouet arma toris, dubiumq; residens
Infremit. inuadis trepidum, soliq; lacertis
Grandia corripiens eliso guttura morsu,
Imbellem fractis prosternis faucibus hostem.
Tunc & flauicomis radiantia tergora villis,
Ceu spolium fuso victor, rapis. emicat omnis
In laudes mox turba tuas, longoq; relicta
Currit in arua metu. iuuat ire, & libera rura,
Defensosq; videre locos, siluamq; iuuencis
Iam facilem, & nullis resonantes fletibus agros.
Mænalium petis inde nemus, fletamq; colonis
Arcadiam, & steriles raro iam robore siluas.
Namque heic immensa membrorum mole cruentus
Indomitus regnabat aper, soloque tremendus
Corpore lunatis fundebat dentibus ornos,
Sternebatq; suos lugentia rura colonos.
Horrebant trifidis nigrantia corpora setis,
Duratosque armos scopulis, totosque per artus
Difficilis potuisse mori. non spicula in illum,
Nodosumue rapis [a] *grauato pondere robur.*
Armati viduatur honos, nec vulnera virtus
Extemplo tibi facta timet. iamq; arripis vltro
Spumantem, cogisque diem sufferre tuendo,
Atque supinando mirantem lumina vinci,
Argolici victor portas sub tecta Tyranni.
Fama celer toto victorem sparserat orbe,
Auxiliumq; Dei poscebat Creta cruento
Victa malo. taurus medio nam sidere Lunæ
Progenitus Dictæa Iouis possederat arua.

a. *fortè* clauato.

Fulmen

ulmen ab ore venit, flamisq; furentibus ardet
iritus, & terram, non cæli flama, perurit,
ed flatus monstri. dextro iam Siria cessent
idere, Solque licet glaciali frigore victus
lbstrusum mundo claudat iubar, aurea condens
umina, & ignifluo stupefactus in orbe tepescat.
Estus habet Cretam, pereunt siluæq;, lacusque,
raminaq; , & fontes sacri, montesque perurit
ama ferox. Idam Superis spectantibus ignis
issipat, & magno cunabula grata Tonanti.
ne suum monstrum, si fas est dicere, vincit.
andem fama celer Dictæa ad littora magnum
uxerat Alciden, cùm Taurum dira minantem
ccipit, & sæuum cornu, flamasq; vomentem
rripit, atq. artus constringens fortibus vlnis,
nifluos flatus, animamq; in pectore clausit.

LAVDIANI IN EPITHALAMIVM PALLADII, ET * SERENAE PRAEFATIO.

* forte Celeinæ.

CArmina per thalamum, quãuis festina, negare
 Nec volui genero, nec potui socero.
ic socius, dux ille mihi, nostrique per aulam
 Ordinis: hic consors, emicat ille prior.
unc mihi coniungit studiis communibus ætas:
 Hunc mihi præponit vel senium, vel honos.
rmen amor generi, soceri reuerentia poscit,
 Officio vatis, militis obsequio.

CLAV-

Digitized by Google

Vadis, & immenſæ ſcrutatus deuia ſiluæ.
In noua ſanguineos armantem vulnera rictus,
Admonita feritate, iuba, viſuq́ue cruentus
Excuſſis mouet arma toris, dubiumq́; reſidens
Infremit. inuadis trepidum, ſoliuq́; lacertis
Grandia corripiens eliſo guttura morſu,
Imbellem fractis proſternis faucibus hoſtem.
Tunc & flauicomis radiantia tergora villis,
Ceu ſpolium fuſo victor, rapis. emicat omnis
In laudes mox turba tuas, longoq́; relicta
Currit in arua metu. iuuat ire, & libera rura,
Defenſosq́; videre locos, ſiluamq́; iuuencis
Iam facilem, & nullis reſonantes fletibus agros.
Mænalium petis inde nemus, fletamq́; colonis
Arcadiam, & ſteriles raro iam robore ſiluas.
Namque heic immenſa membrorum mole cruentus
Indomitus regnabat aper, ſoloq́ue tremendus
Corpore lunatis fundebat dentibus ornos,
Sternebatq́; ſuos lugentia rura colonos.
Horrebant trifidis nigrantia corpora ſetis,
Duratoſq́ue armos ſcopulis, totoſq́ue per artus
Difficilis potuiſſe mori. non ſpicula in illum,
Nodoſúmue rapis [a] grauato pondere robur.
Armati viduatur honos, nec vulnera virtus
Extemplo tibi facta timet. iamq́; arripis vltro
Spumantem, cogiſq́ue diem ſufferre tuendo,
Atque ſupinando mirantem lumina vinci,
Argolici victor portas ſub tecta Tyranni.
Fama celer toto victorem ſparſerat orbe,
Auxiliumq́; Dei poſcebat Creta cruento
Victa malo. taurus medio nam ſidere Lunæ
Progenitus Dictæa Iouis poſſederat arua.

a. fortè clauato.

Fulmen

'ulmen ab ore venit, flamisq; furentibus ardet
piritus, & terram, non cæli flama, perurit,
ed flatus monstri. dextro iam Siria cessent
idere, Solque licet glaciali frigore victus
Abstrusum mundo claudat iubar, aurea condent
umina, & ignifluo stupefactus in orbe tepescat.
Estus habet Cretam, pereunt siluæq;, lacusque,
iraminaq;, & fontes sacri, montesque perurit
lama ferox. Idam Superis spectantibus ignis
Dissipat, & magno cunabula grata Tonanti.
gne suum monstrum, si fas est dicere, vincit.
'andem fama celer Dictæa ad littora magnum
Duxerat Alciden, cum Taurum dira minantem
Accipit, & sæuum cornu, flamasq; vomentem
orripit, atq. artus constringens fortibus vlnis,
gnifluos flatus, animamq; in pectore clausit.

CLAVDIANI IN EPITHALAMIVM PALLADII, ET * SERENAE PRAEFATIO.

*forte Celeinæ.

Carmina per thalamum, quãuis festina, negare
Nec volui genero, nec potui socero.
ic socius, dux ille mihi, nostrique per aulam
Ordinis: hic consors, emicat ille prior.
unc mihi coniungit studiis communibus ætas:
Hunc mihi præponit vel senium, vel honos.
armen amor generi, soceri reuerentia poscit,
Officio vatis, militis obsequio.

CLAV-

CLAVDIANI EPITHALAMIVM PALLADII, ET SERENAE.

ORTE Venus blando quaesitum frigore somnum,
Vitibus intexti gremio successerat antri,
Densaq; sidereos per gramina fuderat artus,
[a] Accliui florum cumulo, crispatur opaca
Pampinus, & vitem sudantem ventilat vuis.
Ora decet neglecta sopor, fastidit amictum
Aestus, & [b] exuto translucent pectore frondes.
Idaliae iuxta famulae, triplexque vicissim
Nexa sub ingenti requiescit Gratia quercu.
Pennati passim pueri, quò quemque vocauit
Vmbra, iacent: fluitant arcus, ramisq; propinquant.
Prudentes placido suspirant igne pharetrae.
Pars vigiles ludunt, aut per virgulta vagantur.
Scrutantur nidos auium, vel roscida laeti
Mala legunt donum Veneris, flexusq; sequuntur
Palmitis, & summas pennis librantur in vlmos.
Defendunt alij lucum, Dryadesque procaces
Spectandi cupidas, & rustica Numina pellunt,
Siluestresque Deos, longeque tuentibus antrum
Flamea lasciuis intendunt spicula Faunis.
Cùm subitò varius vicina clamor ab vrbe,
Et fausti iuuenum plausus, mistaeque choreis
Auditae per rura lyrae: [c] Celerina per omnes
Italiae canitur montes, omnisque maritum

a. Accliuis C.

b. excusso G.

c. Ita C. vulgati li. celebrata. quae lectio mihi displicet.

Pal-

'alladium resonabat ager. peruenit ad aures
'ox iucunda Deæ, strepituq; excita resedit,
't reliquum nitido detersit pollice somnum.
'tq; erat interiecta comas, turbata capillos,
Mollibus assurgit stratis,[a] sociumque requirit
lgmen, & innumeros Hymenæum quærit amores.
'unc Musa genitum legit Cytherea, ducemq;
ræfecit thalamis: nullum vinxisse cubile
'oc sine, nec primas fas est attollere tedas.
Conspicitur tandem: platano namq; ille sub alta
usus inæquales cera texebat auenas,
lænaliosque modos, & pastoralia labris
lurmura tentabat relegens, crisque recursu
issimili tenuem variabat arundine ventum.
esitit, vt vidit Venerem, digitisq; remissis,
d terram tacito defluxit fistula lapsu.
ulce micant oculi, niueas infecerat igni
lq;, pudorque genas: dubiam lanuginis vmbram
æsaries intonsa tegit. prior ipsa silentem
ompellat: numquam ne puer dilecta relinques
irmina? maternis numquam satiabere donis?
edite Musarum studio, nimiumq; parentis
Emule, quid medio tecum modularis in æstu?
mne tibi sordent citharæ? iam lustra Lycæi,
tque pecus cerdi, rediturque rupibus Echo?
uc ades, & tantæ nobis edissere caussas
ætitiæ, quæ pompa toro tam clara resultet,
uæ noua dotetur virgo, patriamq; genusq;
nde, quibus terris orti, quo semine ducti:
aud ignarus enim, nec te [b] connubia fallunt
'la: tuo primæ libantur fœdere noctes.
e refert. equidem dudum te Diua morantem

a. renoearé que suorũ C.

b. conubia C.

Mirabar, quod adhuc tanti secura maneres
Coniugij: non parua tibi mandatur origo.
Fascibus insignes, & legum culmine fultæ
Conuenere domus, & qui lætissimus urbi
a. fluctibus C. *Sanguis erat. rubris quæ* [a] *flatibus insula latrat?*
Quis locus Æthiopum? quæ sic imperuia famæ
b. Secessit C. [b] *Successit regio? quo non rumore secundo*
Palladij penetrauit amor, mentisq; benigna
Temperies, doctiq; sales, & grata senectus?
Per cunctos ijt ille gradus, aulæq; labores
c. tenuit, C. *Emensus* [c] *tenuis, summæ fastigia sedis*
Eoum stabili moderatus iure Senatum.
d. iuueni C. *Hic splendor iuuenum.* [d] *cunabula prima puellæ*
Danubius, veteresque Tomi. Mauortia matris
Nobilitas spolijs, armisque exsultat auitis,
Immensamq; trahit Celerini robore lucem,
Qui quondam Meroën iussus, Nilumq; tueri, (ros
e. domitas f. Carrhas *Cum sibi post* [e] *domitos, & Parthica fulmina* [f] *cla-*
Sceptra daret miles, rebusque imponere vellet,
Despexit fremitus, & prætulit otia regno.
Respuit incestum: quod vi, quod poscere ferro
Posthabita pietate solent. non purpura primum
Inferior virtute fuit, metuitque repulsam
Obuia maiestas: doluit fortuna minorem
g. delecta. concepta in lib. aliquot vulgaris perperā legitur. *Se confessa viro. magnum* [g] *delata potestas,*
Maiorem contemta probat. cognomina sumsit
Plena ducum genitor. paulatim vectus ad altum
Princeps militiæ, quo non illustrior exstat
Alter, cunctorum tabulas assignat honorum,
Regnorum tractat numeros, cuneosque recenset.
Sparsas imperij vires constringit in vnum
Depositum. quæ Sarmaticis custodia ripis,

Quæ

Quæ sæuis obiecta [a] *Getis, quæ Saxona frenat,*
Vel Scotûm [b] *regio. quantum cinxere cohortes*
Oceanum: [c] *quantum pacatur milite Rhenus.*
Casta domus, sincera fides, industria sollers,
Elegit Stilico nihil vltra laudibus addi,
Iudicióue potest. tali nubente puella
Nónne tibi cessare nefas? duc protinus omnes,
Duc agè, marcentes cupio quassare coronas,
Et vibrare faces, & noctem ducere ludo.
Hæc quoq; non vilem mihi fistula cõmodat vsum,
Responsura choris. vix hæc Hymeneus. at illa
Fontibus abluitur gelidis, legemque capillo
Reddit, & ornatum formæ, [d] *prælisque solutæ*
Mira Dionææ sumit velamina telæ.
Floribus exstruitur currus: iuga floribus halant.
Florea purpureas annectunt frena columbas.
Vndique concurrunt volucres, quæcumq; fremẽtem
Permulcent Athesim cantu: quas Larius audit,
Quas Benacus alit quas excipit amne quieto
Mincius: ereptis obmutuit vnda querelis.
Eridani ripas, & raucæ stagna Padusæ,
Diffugiens nudauit olor. lætantur Amores,
Frenatisque truces auibus per nubila vecti
Ostentant se quisque Deæ, magnoque tumultu
Confligunt, proniique manus in verbera tendunt.
Consequitur, vincitque suos auriga iugales,
Atque impune cadunt, lapsu meliore volantes.
Vt thalami tetigere fores, tum vere rubentes
Desuper inuertunt calathos, largosque rosarum
Imbres, & violas plenis sparsere pharetris,
Collectas Veneris prato: quibus ipse pepercit
Sirius, & teneras clementi sidere fouit.

a. Rhetis, vulgati libri, malè.
b. legio. C.
c. quanto C.
d. populisq; vulgati libri deprauatè.

Gemmatis alij per totum balsama tectum
Effudere cadis: duro quæ saucius vngue
Niliacus pingui desudat vulnere cortex.
Aggreditur Cytherea virum, flentemq́; Cupido
Detraxit matris gremio. matura tumescit
Virginitas, superatq́; niues, ac lilia candor,
Et patrium flauis testatur crinibus Istrum.
Tum dextram complexa viri, dextramq́; puellæ
a.conubia. *Tradit, & his vltro sancit* a *connubia dictis.*
Viuite concordes, & nostrum discite munus.
Oscula mille sonent: liuescant brachia nexu:
Labra ligent animos: nec tu virtute paterna
Confidas iuuenis. non est terrore domanda,
Sed precibus placanda tibi. concede marito
Tu quoque, nec Scythicas infensis vnguibus iras
Exercere velis: vinci patiare rogamus.
Sic vxor, sic mater eris. quid lumina tingis?
Virgo crede mihi, quem nunc horrescis, amabis.
Dixit: & aligeros geminos, arcuq́;, manuq́;
Præstantes, e plebe vocat. puer ilicet Æthon,
Et Pyrois, rutilas dispersi murice plumas
Prosiliunt, puroq́; imbutis melle sagittis,
Hic nuptam petit, ille virum. sonuere reducta
Cornua: certa Notos pariter sulcauit arundo,
Et pariter fixis hæserunt tela medullis.

FINIS.

Digitized by Google

CLAVDIANI GIGANTOMACHIA.

Terra parens quondã cælestibus inuida regnis,
Titanumq; simul crebros miserata dolores,
)mnia monstrifero complebat Tartara[a] cætu, a fœtu. B.
nuisum genitura nefas: Phlegramq; retexit
'antaprole tumens, & in æthera protulit hostes.
'it sonus, erumpunt crebri,[b] nondumq; creati b. nec C.
am dextras in bella parant, superosq; lacessunt,
tridula voluentes gemino vestigia lapsu.
'allescunt subitò stellæ, flectitq; rubentes
'hœbus equos, docuitq; timor reuocare meatus.
)ceanum petit Arctos, inocciduiq; Triones
)ccasum voluere pati. tum feruida natos
'alibus hortatur genitrix in prælia dictis.
O pubes domitura Deos, quodcumque videtis
ugnando dabitur: præstat victoria mundum.
entiat ille meas tandem Saturnius iras:
'gnoscat quid Terra potest. si viribus vllis
incor, cur Cybele nobis meliora creauit?
ur nullus Telluris honos? qui semper acerbis
'e damnis vrgere solet, quæ forma nocendi
efuit? hinc volucrem viuo sub pectore pascit
felix Scythica fixus conualle Prometheus:
inc Atlantis apex flamantia pondera fulcit,
per canitiem glacies asperrima durat.
uid dicam Tityon: cuius sub vulture sæuo,
'scera nascuntur, grauibus certantia pœnis?
d vos ô tandem veniens exercitus vltor
luite Titanas vinclis, defendite matrem.

Sunt freta, sunt montes, vestris nec parcite mēbris:
In Iouis exitium telum non esse recuso.
Ite precor, miscete polum, rescindite turres
Sidereas. rapiat fulmen, sceptrumq; Tiphoëus:
Enceladi iussis mare seruiat. alter habenas
Auroræ pro Sole regat. te Delphica laurus
Stringat Porphyrion, Cirrhæaq; templa tenebis.
His vbi consilijs animos elusit inanes,
Iam credunt vicisse Deos, medijsq; reuinctum
Neptunum traxisse fretis. hic sternere Martem
Cogitat, hic Phœbi laceros deuellere crines:
Hic sibi promittit Venerem, speratq; Dianæ
Coniugium, castamq; cupit violare Mineruam.
Interea Superos prænuntia conuocat Iris,
Qui fluuios, qui stagna colunt. cinguntur & ipsi
Auxilio Manes: nec te Proserpina longè
Vmbrosæ tenuere fores. Rex ille silentum
Lethæo vehitur curru, lucemq; timentes
Insolitam mirantur equi, trepidoque volatu
Spissas cæruleis tenebras è naribus efflant.
Ac, velut hostilis cùm machina terruit vrbem,
Vndique concurrunt arcem defendere ciues:
Haud secus omnigenis coëuntia Numina turmis
Ad patrias venere domos. tum Iupiter infit.
O numquam peri ura cohors, ô debita semper
Cælo progenies, nullisque obnoxia fatis.
Cernitis, vt Tellus nostrum coniuret in orbem
Prole noua, dederitque alios interrita partus?
Ergo quot dederit natos, tot funera matri
a sæcula C. *Reddamus: longo maneat per [a] singula luctu,*
Tanto pro numero paribus damnata sepulcris.
Iam tuba nimborum sonuit, iam signa ruendi

Bis

Bis æther, bis terra dedit, confusaque rursus
Pro domino natura timet. discrimina rerum
Miscet turba potens. nunc insula deserit æquor:
Nunc scopuli latuere mari. quot litora restant
Nuda? quot antiquas mutarunt flumina ripas?
Hic rotat Æmonium præduris viribus Oeten:
Hic iuga connixis manibus Pangæa coruscat.
Hunc armat glacialis Athos, hoc Ossa mouente
Tollitur. hic Rhodopen Hebri cum [a] *fonte reuellit,* a. ponte C.
Et socias truncauit aquas, summaq; leuatis
Rupe Giganteos humeros irrorat Enipeus.
[b] *Subsedit patulis tellus sine culmine campis,* b. subsidit C.
In natos diuisa suos, horrendus vbique
It fragor, & pugnæ spatium discriminat aër.
Primus terrificum Mauors non segnis in agmen
Odrysios impellit equos: quibus ille Gelonos,
Siue Getas turbare solet. splendentior igni
Aureus ardescit clypeus, galeamq; nitentes
Arrexere iubæ. tunc concitus ense Pelorum
Transigit [c] *aduerso, femorum qua parte volutus* c. aduerso femorũ, C
Duplex semiferis connectitur ilibus anguis,
Atque vno ternas animas interficit ictu.
Tunc superinsultans auidus languentia curru
Membra terit, multumq; rotæ sparsere cruoris.
Occurrit pro fratre Mimas, Lemnumq; calentem
Cum Lare Volcani spumantibus eruit vndis:
Et propè torsisset, si non Mauortia cuspis
Antè reuelato cerebrum fudisset ab ore,
Ille [d] *viro toto moriens, serpentibus imis*
Viuit adhuc stridore ferox, & parte rebelli d. velut B.
Victorem post fata petit. Tritonia virgo
Prosilit, ostendens rutila cum Gorgone pectus,

Adspectu contenta suo, non vtitur hasta.
Nam satis est vidisse semel, primumq; furentem
Longius in faciem saxi Pallanta reformat.
Ille procul subitis fixus sine vulnere nodis
Vt se lethifero sensit durescere visu,
Et steterat iam pene lapis, quo vertimur? inquit.
Qui serpit per membra silex? qui torpor inertem
Marmorea me peste ligat? vix pauca locutus,
Quod timuit, iam totus erat, sæuusq; Damastor
Ad depellendos iaculum dum quæreret hostes,
Germani rigidum misit pro rupe cadauer.
Hic verò interitum fratris miratur Echion.
Inscius auctorem dum vult tentare nocendo,
Te Dea respexit, solam quam cernere nulli
Bis licuit. meruit sublata audacia pœnas,
Et didicit cum morte Deam. sed turbidus Idam
Pallaneus oculis aduersa tuentibus atrox
Ingreditur, cæcasq; manus in Pallada tendit.
Hunc mucrone ferit Dea cominus, ac simul angues
Gorgoneo riguere gelu, corpusq; per vnum
Pars moritur ferro, partes periere videndo.
Ecce autem medium spiris delapsus in æquor
Porphyrion, trepidam conatur [a] vellere Delon,
Scilicet ad Superos vt torqueat improbus axes.
Horruit Ægeus, stagnantibus exsilit antris
Longæuo cum patre Thethis, desertaque mansit
Regia Neptuni, famulis veneranda profundis.
Exclamant placido cunctæ de vertice Nymphæ:
Nymphæ quæ rudibus Phœbum docuere sagittis
Errantes agitare feras, primumq; gementi
Latonæ struxere torum, cùm lumina cæli
Parturiens geminis ornaret fætibus orbem.

Digitized by Google

Implorat Pæana suum conterrita Delos,
Auxiliumque rogat. si te gratissima fudit
In nostros Latona sinus, succurre precanti:
En iterum conuulsa feror. *

* reliqua in antiquo libro desiderantur. succurre roganti. B.

CLAVDIANI EPISTOLAE.

AD HADRIANVM.

VSque adeóne tuæ producitur impetus iræ?
Nullus erit finis lacrymis? subitisque fauorem
Permutas odijs? quô mens ignara nocendi?
Quô sensus abiere pij? tantúmne licebit
Inuidiæ? tantum strepitus valuere maligni?
Me dolor incautus: me lubrica duxerit ætas,
Me timor impulerit, me deuius egerit ardor:
Te tamen haud decuit paribus concurrere telis.
Humanæ Superos numquam tetigere querelæ,
Nec vaga securum penetrant conuicia cælum.
Excessit iam pœna modum: concede iacenti.
En b adsum, & veniam confessus crimina posco.
Manibus Hectoreis atrox ignouit Achilles.
Victrices Furias matris placauit Orestes,
Reddidit Alcides Priamo, quas ceperat, arces:
Pellæum iuuenem Regum flexere ruinæ.
Darium famulis manibus doluisse peremptum
Fertur, & ingenti solatus fata sepulcro.
Tradita captiuo spatiosior India Poro.
Conditor hic patriæ, sic hostibus ille pepercit.
Hunc virtus tua digna sequi, quemcumq; Deorum
Læsimus, insultet iugulo, pascatq; furorem.
Gratia defluxit, sequitur feralis egestas:

b. adsum: veniam C.

Desolata domus: caris spoliamur amicis.
Hunc tormenta necant: hic vndiq; truditur exsul.
Quid superest damnis? quæ sæua pericula restant?
Emollit rabiem prædæ, mortisq; facultas.
Prætereunt subiecta feræ, toruiq; leones
Quæ strauisse valent, ea mox prostrata relinquunt,
Nec nisi bellantis gaudent ceruice iuuenci,
Nobiliore fame secuit nascentia vota
Liuor, & ingesto turbauit gaudia luctu.
Iam iam supplicijs fessos, humilesque serenus
Respice. quid tanta dignaris morte clientem?
In breuibus numquam sese probat Æolus vndis,
Nec capit angustus Boreæ certamina collis.
Alpes ille quatit, Rhodopëia culmina quassat.
Incubuit numquam cælestis flama salictis,
Nec parui frutices iram meruere Tonantis:
Ingentes quercus, annosas fulminat ornos.
Hoc pro supplicibus ramis, pro fronde Mineruæ,
Hoc carmen pro thure damus: miserere tuorum.
Me precor, heu, me redde mihi, grauibusq; medere
Vulneribus, vitamq; iube, famamq; reuerti.
Quæ per te cecidit, per te fortuna resurgat.
Sanus Achilleis remeauit Telephus herbis:
a.imo B. Cuius pertulerat vires, & sensit in a vno
Lethalem, placidamq; manum. medicina per hostem
Contigit, & pepulit quos fecerat ipse dolores.
Quòd si nec precibus, fletu nec flecteris vllo,
Eripe calcatis non prospera cingula Musis:
Eripe militiam, comitem me pelle sodali.
Scilicet insigni de paupere vate triumpho,
Scilicet egregijs ornabere victor opimis.
Sæuiat in miseros cognata potentia ciues.

Au-

Digitized by Google

Iudiat hæc commune solum, longeq; carinis
Tota Pharos, flentemq; attollens gurgite vultum
Nostra gemat Nilus numerosis funera ripis.

AD SERENAM.

ORphea cùm primùm sociarent Numina tedæ,
Ruraq; compleret Thracia festus Hymen:
ertauere feræ, picturatæque volucres,
Dona suo vati quæ potiora darent.
)uippe antri memores cantus, vbi sæpe sonoræ
Præbuerant dulci mira theatra lyræ.
aucasio crystalla ferunt de vertice lynces:
Gryphes Hyperborei pondera fulua soli.
uratæ Veneris prato per inane columbæ,
Florea connexis serta tulere rosis,
actaq; nobilium ramis electra sororum
Cycnus oloriferi vexit ab amne Padi.
: Nilo Pygmæa grues post bella remenso,
Ore legunt rubri germina cara maris.
enit & extremo Phœnix longæuus ab Euro,
Apportans vnco cinnama rara pede.
ulla auium, pecudumq; fuit, quæ ferre negaret
Vectigal meritæ connubiale lyræ.
unc opibus, toteq; Heliconis sedula regno
Ornabat propriam Calliopea nurum.
sam præterea dominam stellantis Olympi
Ad nati thalamos ausa rogare parens.
ec spreuit Regina Deum, vel matris honore,
Vel iusto vatis ducta fauore pij.
ui sibi carminibus toties lustrauerat aras,
Iunonis blanda numina voce canens,
ræliaq; altisoni referens Phlegræa mariti,
Titanum fractas, Enceladique minas.

Ilica

Ilicet aduentu noctem dignata iugalem
  Addidit augendis munera sacra toris:
Munera mortales non admittentia cultus:
  Munera quæ solos fas habuisse Deos.
Sed quod Threicio Iuno placabilis Orpheo,
  Hoc poteris votis esse Serena meis.
Illius exspectant famulantia sidera nutum:
  Sub pedibus tegitur terra, fretumq; tuis.
Non ego, cùm peterem solenni more procorum,
  Promisi gregibus pascua plena meis:
Nec quod mille mihi lateant sub palmite colles,
  Fluctuet & glauca pinguis oliua coma:
Non quòd nostra Ceres numerosa falce laboret,
  Aurataque ferant culmina celsa trabes:
Suffecit mandasse Deam. tua littera nobis
  Et pecus, & segetes, & domus ampla fuit.
Inflexit soceros, & maiestate petendi
  Texit pauperiem nominis vmbra tui.
Quid non perficeret scribentis voce Serenæ
  Vel genius regni, vel pietatis amor?
Atque vtinam sub luce tui contingeret oris,
  Coniugis in castris, & solio generi
Optatum celebrare diem, me iungeret auspex,
  Purpura me sancto cingeret aula toro,
Et, mihi quam scriptis desponderat antè, puellam,
  Coniugis eiusdem pronuba dextra daret.
Nunc medium quoniam votis maioribus æquor
  Inuidet, & Libycæ dissidet ora plagæ:
Saltem absens Regina faue, reditusq; secundos
  Annue sidereo læta supercilio.
Terrarum tu pande vias: tu mitibus Euris,
  Æquora pacari [a] posteriora iube,

a. prosperiora. Al.

Vt

Vt tibi Pierides, doctumq; fluens Aganippe
Debita seruato vota cliente canant.

AD OLYBRIVM.

QVid rear, affatus quòd nō mihi dirigis vllos,
Nec redit alterno pollice ducta salus?
Scribendíne labor? sed quæ tam prona facultas,
Carmina seu fundis, seu Cicerone tonas?
Cedere diuitiis animi fortuna fatetur,
Et tantas oris copia vincit opes.
An rarus qui scripta ferat? quin tempore nullo
Cessant Flaminiæ puluerulenta viæ.
Cùm fluat ingenium, cùm sit, qui dicta reportet:
Quæ, nisi contemnor, caussa relicta tibi?
Despicis ergo tuum, si fas est credere, vatem
Perfidus, & spatio debilitatur amor.
Excidimúsne tibi? lucem iam condat Hydaspes,
Et Tartessiaco Sol oriare vado:
Candescat Geticis Meroë conuersa pruinis,
Claraq; se vetito proluat Vrsa mari:
Et si iam nostros fastidit Olybrius ignes,
Constat Oresteam nil valuisse fidem.
Quin agè rumpe moras, remoraturusq; sodalem
Absens eloquio fertiliore doce.
Crebraq; secundo festinet littera cursu,
a Digna tuis animis, insinuanda meis.
Dignatus tenui Cæsar scripsisse Maroni,
Et tibi dedecori scribere? Musa vale.

a. Libris atque animis C.

AD PROBINVM.

QVem precor inter nos habitura silētia finem?
Quando dabit gratas littera nostra vices?

Me

Me timidum, vel te potius dixisse superbum
Conuenit: alterius crimen vtrumque tenet.
Transfluxere dies, & dum scripsisse priorem
Pænitet, æternas itur in vsque moras.
Sed quid agam? cœpisse vetat reuerentia vestri.
Hinc amor hortatur scribere: vincat amor.
a. prisci B. *Fors iuuat audentes,*[a] *Chij sententia vatis.*
Hac duce non dubitem te reticente loqui.
Audax aut si quid penitus peccasse videtur,
Arguar, ingrati non subiturus onus.
b. primùm *Romanos bibimus*[b] *primo te Consule fontes,*
c. grata B. *Et Latiæ cessit*[c] *Graia Thalia togæ.*
Incipiensque tuis affatibus omnia cœpi,
Fataque delebo posteriora tibi.
Ergo lacessitus tandem rescribe roganti,
Et patria florens sorte Probine vale.

AD GENNADIVM PROCONSVLEM.

ITaliæ commune decus, Rubiconis amœni
Incola, Romani fama secunda fori.
Graiorum populis, & nostro cognite Nilo,
Vtraque gens fasces horret, amatque tuos.
Carmina ieiunas poscis solantia fauces:
Testor amicitiam, nulla fuisse domi.
Nam mihi mox nidum pennis confisa relinquunt,
Et Lare contemto non reditura volant.

CLAVDIANI EPIGRAMMATA.

PHOENIX.

OCeani summo circumfluus æquore lucus,
Trãs Indos, Eurũq; viret: qui primus anhelis
Sol-

licitatur equis, vicináque verbera sentit.
umida roranti resonant cùm limina curru,
de rubet ventura dies, longeq́ue coruscis
x afflata rotis refugo pallescit amictu.
ec fortunatus nimium Titanius ales
gna colit, solusq́ue plaga defensus iniqua
sidet intactas ægris animalibus oras.
ia nec humani patitur contagia mundi
r volucer Superis: stellas qui viuidus æquat
rando, membrisq́ue terit redeuntibus æuum.
n epulis saturare famem, non fontibus ullis
suetus prohibere sitim: sed purior illum
is feruor alit, ventosaq; pabula libat
thyos, innocui carpens alimenta vaporis.
canum radiant oculi iubar: igneus ora
ngit honos: rutilo cognatum vertice sidus
tollit cristatus apex, tenebrasq́ue serena
ce secat: Tyrio pinguntur crura veneno.
iteuolant Zephyros pennæ, quas cærulus ambit
ore color, sparsoq́ue super ditescit in auro.
c neque concepto fetu, nec semine surgit:
d pater est, prolesq́ue [a] sui, nulloq́ue creante — a. sibi C.
neritos artus fecunda morte reformat,
petit alternam totidem per funera vitam.
imque vbi mille vias longinqua retorserit æstas,
ot fuerint hiemes, toties ver cursibus actum,
uas tulit autumnus dederit cultoribus vmbras:
Tunc multis grauior tandem subiungitur annis, — b. Tum C.
astrorum numero victus. ceu lassa procellis
rdua Caucasio nutat de vertice pinus,
ram ponderibus pronis tractura ruinam.
rs cadit assiduo flatu: pars imbre peresa

Rum-

Rumpitur: abripuit partem vitiosa vetustas.
Iam breue decrescit lumen, languetq; senili
Segnis stilla gelu: qualis cùm sortè tenetur
Nubibus, & dubio vanescit Cynthia cornu.
Iam solitæ medios alæ transcurrere nimbos
Vix ima tolluntur humo: tunc conscius æui
Defuncti, reducisq; parans exordia formæ,
Arentes tepidis de collibus eligit herbas,
Et cumulum texens pretiosa fronde Sabæum
Componit, bustumq; sibi, partumq; futurum.
a. magno Hic sedet, & [a] Solem blando clangore salutat
Solem C. Debilior, miscetq; preces, & supplice cantu
Præstatura nouas vires incendia poscit.
Quem procul adductis vidit cùm Phœbus habenis,
Stat subitò, dictisq; pium solatur alumnum.
O senium positure rogo, falsisq; sepulcris
Natales habiture vices, qui sæpe renasci
b. letho, C Exitio, proprioq; soles pubescere [b] lecto,
Accipe principium rursus, corpusq; coactum
Desere: mutata melior procede figura.
Hæc fatus, propere flauis è crinibus vnum
Concussa ceruice iacit, missoq; volentem
Vitali fulgore ferit: nam sponte crematur,
Vt redeat, gaudetq; mori festinus in ortum.
c. telis B. Feruet odoratus [c] stellis cælestibus agger,
Consumitq; senem. nitidos stupefacta iuuencos
Luna premit, pigrosq; palus non concitat axes.
Parturiente rogo curis natura laborat
Æternam ne perdat auem, flamasq; fideles
d Admo- [d] Admonet, vt rerum decus immortale remittant.
uet B. Continuò dispersa vigor per membra volutus
e. venas C. Æstuat, & [e] venis rediuiuus sanguis inundat.

Vi-

Victuri cineres, nullo cogente moueri
Incipiunt, plumaq; rudem vestire fauillam.
Qui fuerat genitor, natus nunc prosilit idem,
Succeditq; nouus, geminæ confinia vitæ
Exiguo medius discrimine separat ignis.
Protinus ad Nilum Manes sacrare paternos,
Auctoremq; globum Phariæ telluris ad oras
Ferre iuuat. velox alienum [a] pergit in orbem, a.tendit C.
Portans gramineo [b] clausum velamine funus. b.claru̅ B.
Innumeræ comitantur aues, stipatq; volantem
Alituum suspensa cohors: exercitus ingens
Obnubuit vario latè conuexa meatu.
Nec quisquam tantis è millibus obuius audet
Ire duci: sed regis iter flagrantis adorant.
Non ferus accipiter, non armiger ipse Tonantis
Bella mouent. commune facit reuerentia fœdus.
Talis Barbaricas fluuio de Tigride turmas
Ductor Parthus agit: gemmis, & diuite cultu
Luxurians sertis apicem regalibus ornat.
Auro frenat equum, perfusa murice vestem,
Assyria signatur acu, tumidasque regendo
Celsa per [c] Tyrias acies ditione superbit. c. famulas C.
Clara per Ægyptum placidis notissima sacris
Vrbs Titana colit, centumq; immane columnis
Inuehitur templum, Thebano monte reuulsis.
Illic, vt perhibent, patriam de more reponit
Congeriem, vultumq; Dei veneratus herilem
Iam flamæ commendat onus: iam destinat aris
Semina relliquiasq; sui. mirata relucent
Limina, diuino spirant altaria fumo,
Et Pelusiacas productus adusque paludes
Peruenit Indus odor; penetrat, completq; salubri

Rumpitur: abripuit partem vitiosa vetustas.
Iam breue decrescit lumen, languetq́; senili
Segnis stilla gelu: qualis cùm forte tenetur
Nubibus, & dubio vanescit Cynthia cornu.
Iam solitæ medios alæ transcurrere nimbos
Vix ima tolluntur humo: tunc conscius æui
Defuncti, reducisq́; parans exordia formæ,
Arentes tepidis de collibus eligit herbas,
Et cumulum texens pretiosa fronde Sabæum
Componit, bustumq́; sibi, partumq́; futurum.
a. magno Solem C. Hic sedet, & [a] Solem blando clangore salutat
Debilior, miscetq́; preces, & supplice cantu
Præstatura nouas vires incendia poscit.
Quem procul adductis vidit cùm Phœbus habenis,
Stat subitò, dictisq́; pium solatur alumnum.
O senium positure rogo, falsisq́; sepulcris
Natales habiture vices, qui sæpe renasci
b. letho, C Exitio, proprioq́; soles pubescere [b] lecto,
Accipe principium rursus, corpusq́; coactum
Desere: mutata melior procede figura.
Hæc fatus, propere flauis è crinibus vnum
Concussa ceruice iacit, missoq́; volentem
Vitali fulgore ferit: nam sponte crematur,
Vt redeat, gaudetq́; mori festinus in ortum.
c. telis B. Feruet odoratus [c] stellis cælestibus agger,
Consumitq́; senem. nitidos stupefacta iuuencos
Luna premit, pigrosq́; polus non concitat axes.
Parturiente rogo curis natura laborat
Æternam ne perdat auem, flamasq́; fideles
d Admouet B. [d] Admonet, vt rerum decus immortale remittant.
Continuò dispersa vigor per membra volutus
e. venas C. Æstuat, & [e] venis rediuiuus sanguis inundat.

Vi-

Victuri cineres, nullo cogente moueri
Incipiunt, plumaq; rudem vestire fauillam.
Qui fuerat genitor, natus nunc prosilit idem,
Succeditq; nouus, geminæ confinia vitæ
Exiguo medius discrimine separat ignis.
Protinus ad Nilum Manes sacrare paternos,
Auctoremq; globum Phariæ telluris ad oras
Ferre iuuat. velox alienum [a] *pergit in orbem,* a. tendit C.
Portans gramineo [b] *clausum velamine funus.* b. clarũ B.
Innumeræ comitantur aues, stipatq; volantem
Alituum suspensa cohors: exercitus ingens
Obnubuit vario latè conuexa meatu.
Nec quisquam tantis è millibus obuius audet
Ire duci: sed regis iter flagrantis adorant.
Non ferus accipiter, non armiger ipse Tonantis
Bella mouent. commune facit reuerentia fœdus.
Talis Barbaricas fluuio de Tigride turmas
Ductor Parthus agit: gemmis, & diuite cultu
Luxurians sertis apicem regalibus ornat.
Auro frenat equum, perfusa murice vestem,
Assyria signatur acu, tumidasque regendo
Celsa per [c] *Tyrias acies ditione superbit.* c. famulas C.
Clara per Ægyptum placidis notissima sacris
Vrbs Titana colit, centumq; immane columnis
Inuehitur templum, Thebano monte reuulsis.
Illic, vt perhibent, patriam de more reponit
Congeriem, vultumq; Dei veneratus herilem
Iam flamæ commendat onus: iam destinat aris
Semina relliquiasq; sui. mirata relucent
Limina, diuino spirant altaria fumo,
Et Pelusiacas productus adusque paludes
Peruenit Indus odor; penetrat, completq; salubri

Tempestate viros, & nectare dulcior aura
Ostia nigrantis Nili septena vaporat.
O felix, heresq; tui, quo soluimur omnes,
Hoc tibi suppeditat vires: præbetur origo
Per cinerem: moritur te non pereunte senectus:
Vidisti quodcumque fuit: te secula teste
Cuncta reuoluuntur: nosti quo tempore Pontus
Fuderit elatas scopulis stagnantibus vndas:
Quis Phaëthonteis erroribus arserit annus.
Et clades te nulla rapit, solusq; superstes
Edomita tellure manes. non stamina Parcæ
In te dura legunt, non ius habuêre nocendi.

11. MAGNES.

QVisquis sollicita mundum ratione secutus,
Semina rimatur rerum, quo Luna laborat
Defectu, quæ causa iubet pallescere Solem,
Vnde rubescentes ferali crine cometæ,
Vnde fluant venti, trepidæ quis viscera terræ
a Commoueat motus, quæ [b] fulgura ducat origo,
Vnde tonent nubes quo lumine floreat arcus:
Hoc mihi quærenti, si quid deprendere [c] verum
Mens valet, expediat: lapis est cognomine magnes
Decolor, obscurus, vilis: non ille repexam
Cæsariem Regum, nec candida virginis ornat
Colla, nec insigni splendet per cingula morsu:
Sed noua si nigri videas miracula saxi,
Tunc superat pulcros cultus, & quidquid Eois
Indus litoribus rubra scrutatur in alga.
Ex ferro meruit vitam, ferriq; rigore
Vescitur: has dulces epulas, hæc pabula nouit.
Hinc proprias renouat vires: hinc fusa per artus
Aspera secretum seruant alimenta rigorem.

a. Concutiet C.
b. fulmina C.
c. veri C.

Hoc

Hoc absente perit, tristi morientia torpent
Membra fame, venasq; sitis consumit apertas.
Mauors, sanguinea qui cuspide verberat vrbes,
Et Venus, humanas quæ laxat in otia curas,
Aurati delubra tenent communia templi.
Effigies non vna Deis: sed ferrea Martu
Forma nitet, Venerem magnetica gemma figurat.
Illis [a] *connubium celebrat de more sacerdos,*
Ducis flama choros. festa frondentia myrto
Limina cinguntur, roseisq; cubilia surgunt
Floribus, & [b] thalamos dotalis purpura velat.
Heic mirum consurgit opus, Cytherea maritum
Sponte rapit, cæliq; toros imitata priores
Pectora lasciuo flatu Mauortia nectit,
Et tantum suspendit onus, galeaq; lacertos
Implicat, & viuis totum complexibus ambit.
Ille lacessitus longo spiraminis actu
Arcanis trahitur gemma de coniuge nodis,
Pronuba fit natura Deis, ferrumq; maritat
Aura tenax: subitis sociantur Numina furtis:
Quis calor infundit geminis alterna metallis
Fœdera? quæ duras iungit concordia mentes?
Flagrat anhela silex, & amicam saucia sentit
[c] *Materiam, placidosq; chalybs cognoscit amores.*
Sic Venus horrificum belli compescere Regem,
Et vultum mollire solet, cùm sanguine præceps
Æstuat, & strictis mucronibus asperat iras.
Sola feris occurrit equis, [d] *mollitq; tumorem*
Pectoris, & blando præcordia temperat igni.
Pax animo tranquilla datur, pugnasq; calentes
Deserit, & rutilas declinat in oscula cristas.
Quæ tibi sæue puer non est permissa potestas?

a. conubiū C.
b. thalamū C.
c. Materiā. C.
d. soluitq; C.

Tu magnum superas fulmen, cæloq; relicto
Fluctibus in mediis cogis mugire Tonantem.
Iam gelidas rupes, viuoq; carentia [a] sexu
Membra feris: iam saxa tuis obnoxia telis,
Et lapides suus ardor agit, ferrumq; tenetur
Illecebris: rigido regnant in marmore flammæ.

a. sensu C.

III. APONVS.

FOns, Antenoreæ vitam qui porrigis vrbi,
Fataq; vicinis noxia pellis aquis,
Cùm tua vel mutis tribuant miracula vocem,
Cùm tibi plebeius carmina dictet honos,
Et sit nulla manus cuius non pollice ductæ
Testentur memores prospera vota notæ:
Nónne reus Musis pariter, Nymphisq; tenebor,
Si tacitus soli prætereare mihi?
[b] Indictum neque enim fas est, tacitumq; relinqui
Hunc qui tot [c] populis prouocat ore loqui.
Alto colle minor, paruis erectior aruis,
Conspicuo cliuus molliter orbe tumet.
Ardentis fecundus aquæ, quacumque cauernas
Perforat, offenso truditur igne latex.
Spirat putre solum, conclusa subter anhelo
Pumice rimosas perforat vnda vias.
Humida flammarum regio Volcania terræ
Vbera sulfureæ feruida regna plagæ.
Quis sterilẽ non credat humum? fumantia vernant
Pascua: luxuriat gramine cocta silex.
Et cùm sic rigido cautes feruore liquescant,
Contentis audax ignibus herba viret.
Præterea grandes effossi marmore sulci
Saucia longinquo limite saxa secant.
Herculei, sic fama refert, monstratur aratri

b. Ludibriũ. quid enim, fas est à vate C. Ald.
c. populi prouocat ora loqui? C. populis prouolat ore locũ? Ald.

Semi-

Semita, vel casus vomeris egit opus.
In medio pelagi latè flagrantis imago,
Cærulus immenso panditur ore lacus,
Ingenti fusus spatio: sed maior in altum
Intrat, & arcanæ rupis inane subit.
Densus nube sua, tactuq; immitis, & haustu:
Sed vitreis idem lucidus usque vadis.
Consuluit natura sibi, ne [a] *tota niteret,*
Admisitq; oculos, quò vetat ire calor.
Turbidus impulsu venti cùm spargitur aër,
Glaucaq; fumiferæ terga serenat aquæ;
Tunc omnem liquidi vallem mirabere fundi,
Tunc veteres hastæ regia dona micant:
Quas inter nigræ tenebras obscurus arenæ
Discolor [b] *obruptum flumen hiatus agit.*
Apparent intra latebræ: quas gurges opacus
Implet, & abstrusos ducit in antra sinus.
Tunc montis secreta patent: qui flexus in arcum
Æquora pendenti margine summa ligat.
Viua coronatos adstringit [c] *sæua vapores,*
Et leuis exili cortice terra natat,
[d] *Calcaturq; oneri nunquam cessura virorum,*
Sustentat trepidum fida ruina pedem.
Facta manu credas: sic [e] *leues circuit oras*
Ambitus, & tenuis, perpetuusq; riget.
Hærent stagna loco, plenas æquantia ripas,
Præscriptumq; timent [f] *exsiluisse modum.*
Quod superat, fluuius deflexa rupe volutus
Egerit, & campi dorsa recurua petit.
Deuehit exceptum natiuo spuma meatu:
In patulas plumbi labitur inde vias.
Nullo cum strepitu madidis infecta fauillis

a. mersa lateret C.
b. abruptũ C.
c. scena C.
d. Calcatumque C.
e. lenes C.
f. transiluisse C.

Despumat niueum fistula cana salem.
Multifidas dispergit opes, artemq; secutus
Quà iussere manus, mobile torquet iter,
Et iunctos rapido [a] pontes subtermeat æstu,
Afflatosq; vago temperat igne tholos.
Acrius interius rauci cum murmure saxi
Spumeus eliso pellitur amne vapor.
Hinc pigras repetunt fessi sudore lacunas:
Frigora queis longæ damna dedere moræ.
Salue Pæoniæ largitor nobilis vndæ:
Dardanij salue gloria magna soli.
Publica morborum requies, commune medentum
Auxilium, præsens Numen, inemta salus.
Seu ruptis inferna ruunt incendia ripis,
Et nostro Phlegethon deuius orbe [b] calet:
Sulfuris in venas gelidus seu decidit amnis,
Accensusq; fluit, quod manifestat odor:
Siue pares flamas vndarum lance rependens,
Arbiter in fœdus mons elementa vocat:
Ne cedant superata sibi: sed legibus æquis
Alterius vires possit vtrumque pati.
Quidquid erit caussæ, quocumq; [c] remitteris ortu,
Non sine consilio currere certa fides.
Quis casum meritis adscribere talibus audet?
Quis negat auctores hæc statuisse Deos?
Ille pater rerum, qui sæcula diuidit astris,
Inter prima poli te quoque sacra dedit,
Et fragilem nostri miseratus corporis vsum
Telluri medicas fundere iussit aquas,
Parcarumq; colos exoratura seueras
Flumina laxatis emicuere iugis.
Felices, proprium qui te meruere coloni,

a. fontes subteruehit C.
b. latet:
c. emitteris C.

Fas

Fas quibus est Aponum iuris habere sui.
Non illis terrena lues, corrupta nec Austri
Flamina, nec sæuo Sirius igne nocet.
Sed quamuis Lachesis lethali stamine damnet,
Inde sibi fata prosperiora petunt.
Quòd si fortè malus mèmbris exuberat humor,
Languida vel nimio viscera felle [a] rubent:
Non venas [b] reserant, nec vulnere vulnera sanant,
Pocula nec tristi gràmine mista bibunt.
Amissum lymphis reparant impunè vigorem,
Pacaturq; ægro luxuriante dolor.

a. virêt: C.
b. relecāt, C.

NILVS. IIII.

Felix, qui Pharias proscindit vomere terras:
Nubila non sperat tenebris condentia cælum:
Nec grauiter flantes pluuiali frigore Coros
Inuocat, aut arcum variata luce rubentem.
Ægyptus sine nube ferax, imbresq; serenos
Sola tenet, secura poli, non indiga venti.
Gaudet aquis, quas ipsa vehit, Niloq; redundat:
Qui rapido tractu mediis elapsus ab Austris,
[c] Flamiferæ patiens zonæ, Cancriq; calentis,
Fluctibus ignotis nostrum procurrit in orbem,
Secreto de fonte cadens, qui semper inani
Quærendus ratione latet: nec contigit vlli
Hoc vidisse caput: fertur sine teste creatus,
Flumina profundens alieni conscia cæli.
Inde vago lapsu, Libyam dispersus in omnem,
Aethiopum per mille ruit nigrantia regna,
Et loca continuo Solis damnata vapore
Irrorat, populisq; salus sitientibus errat,
Per Meroën, Blemiasq; feros, atramq; Syenen.
Hunc bibit effrenis Garamas, domitorq; ferarum

c. Flamigera C.

Digitized by Google

a. Cādeûs legit Sceba Collectan. ped. decad. v. Vide Plinium lib. VI. cap XXIX. & Melam lib. III.

b. Quoque ∩.

a Cirthæus, qui vasta colit sub rupibus antra,
Qui ramos ebeni, qui dentes vellit eburnos,
Et gens compositis crinem velata sagittis.
Nec verò similes caussas crescentibus vndis
Vt tempus meruit: glacie non ille soluta,
Nec circumfuso scopulis exuberat imbre.
Nam cùm tristis hiems alias produxerit vndas,
Tunc Nilum retinent ripæ: cùm languida cessant
Flumina, tunc Nilus mutato iure tumescit.
Quippe quod ex omni fluuio spoliauerit æstus,
Hoc Nilo natura refert, totumq; per orbem
Collectæ partes vnum reuocantur in amnem.
b Cumq; die Titana Canis flagrantior armat,
Et rapit humores madidos, venasq; calore
Compescit, radiisq; potentibus æstuat axis;
Nilo bruma venit, contraria tempora mundo.
Defectis solitum referens cultoribus æquor,
Effluit Ægeo stagnantior, acrior alto
Ionio, seseq; patentibus explicat aruis.
Fluctuat omnis ager. remis sonuere nouales.
Sæpius æstiuo iaceat cùm forte sopore,
Cernit cum stabulis armenta natantia pastor.

V. HYSTRIX.

AVdierā memorande tuas Stymphale volucres
Spicula vulnifico quondam sparsisse volatu:
Nec mihi credibilis ferratæ fabula pinnæ
Visa diu: datur ecce fides, & cognitus hystrix,
Herculeas affirmat aues. os longius illi
Assimilat porcum: mentitæ cornua setæ
Summa fronte rigent: oculis rubet igneus ardor;
Parua sub hirsuto catuli vestigia dorso.
Hanc tamen exiguam miro natura tueri

Præsi-

Præsidio dignata feram. stat corpore toto
Silua minax, iaculisq; rigens in prælia crescit
Picturata seges, quorum cute fixa tenaci
Altera succrescit, alternantesque colorum
Cincta vices, spatiis intus nigrantibus, exit
In solidæ speciem [a] pugnæ, tenuataq; furtim a. pinnæ C.
Læuis in extremum sese producit acumen.
Sed non hæc acies ritu siluestris echini
Fixa manet: crebris propugnat iactibus vltro,
Et longè sua membra regit, tortumq; per auras
Euolat excusso natiuum missile tergo.
Interdum fugiens Parthorum more sequentem
Vulnerat: interdum, positis velut ordine castris,
Terrificum densa mucronem verberat vnda,
Et consanguineis hastilibus asperat armos.
Militat omne feræ corpus, vibrataq; rauco
Terga fragore sonant, stimulis accensa tubarum.
Agmina collatis credas confligere signis;
Tantus in angusto strepitus furit. additur armis
Calliditas, [b] partusq; sui timor, iraq; numquam b. parcusque. Ald.
Prodiga telorum: cautè contenta minari,
Nec nisi seruandæ iactus impendere vitæ.
Error abest, certum sollertia destinat ictum,
Nil spatio fallente modum: seruatq; tenorem
Muta cutis, doctiq; [c] tegit conamina visus. c. regit. C.
Quis labor humanus tantum ratione sagaci
Proficit? eripiunt trucibus Gortynia capris
Cornua, subiectis eadem lentescere cogunt
Ignibus, intendunt taurinos [d] mittere neruos, d. viscera B.
Instruitur pinnis, ferroq; armatur arundo.
Ecce breuis propriis munitur bestia telis,
Externam nec quærit opem. fert omnia secum:

Se pharetra, sese iaculo, sese vtitur arcu.
Vnum animal cunctas bellorum possidet artes.
Quod si omnis nostræ paulatim industria vitæ
Fluxit ab exẽplis: quidquid procul appetit hostem,
Hinc reor inuentum: morem hinc traxisse Cydonas
Bellandi, Parthosq; retro didicisse ferire,
Prima sagittiferæ pecudis documenta secutos.

VI. DE SENE VERONENSI.

Felix, qui [a] propriis æuum transegit in aruis;
Ipsa domus puerum quem videt, ipsa senem:
Qui baculo nitens, in qua reptauit arena,
Vnius numerat sæcula longa casæ.
Illum non vario traxit fortuna tumultu,
Nec bibit ignotas mobilis hospes aquas.
Non freta mercator timuit, non classica miles:
Non rauci lites pertulit ille fori.
Indocilis rerum, vicinæ nescius vrbis,
Adspectu fruitur liberiore poli.
Frugibus alternis, non Consule computat annum:
Autumnum pomis, ver sibi flore notat.
Idem condit ager Soles, idemq; reducit,
Metiturq; suo rusticus orbe diem.
Ingentem meminit paruo qui [b] gramine quercum,
[c] Aequæuumq; videt consenuisse nemus.
Proxima cui nigris Verona remotior Indis,
Benacumq; putat litora rubra lacum.
Sed tamen indomitæ vires, firmisq; lacertis
Aetas robustum tertia cernit auum.
Erret, & extremos alter scrutetur Iberos,
Plus habet hic vitæ, plus habet ille viæ.

a. patriis B.
b. germine C.
c. Aequæuum vidit

IN

IN ALETHIVM QVAESTOREM. VII.

SIc non Aethiopum campos æstate pererrem,
Nec brumam Scythico sub Ioue nudus agam.
Sic non imbriferam noctem ducentibus Hædis,
Ionio credam turgida vela mari.
Sic non Tartareo Furiarum verbere pulsus,
Irati relegant carmina grammatici.
Nulla meos traxit petulans audacia sensus,
Liberior iusto nec mihi lingua fuit.
Versiculos fateor non cauta voce notaui,
Heu miser ignorans quàm graue crimen erat.
Orpheos alij libros impune lacessunt,
Nec tua securum te Maro fama vehit.
Ipse parens vatum princeps Heliconis Homerus
Iudicis excepit tela seuera notæ.
Sed non Virgilius, sed non accusat Homerus:
Neuter enim quæstor, pauper vterq; fuit.
En moueo plausus, & pallidus omnia laudo,
Et clarum repeto terq; quaterq; sophos.
a *Intendat placidus tandem, flatusq; remittat,* — a. Ignoscat C.
Et tuto recitet quodlibet ore placet.

DE MVLABVS GALLICIS. VIII.

ADspice morigeras Rhodani torrentis alumnas,
Imperio nexas, imperioq; vagas,
Dissona quam varios flectant ad murmura cursus,
Et certas adeant voce regente vias.
Quamuis quæque sibi nullis discurrat habenis,
Et pateant duro libera colla iugo:
Ceu constricta tamen seruit, patiensq; laborum
Barbaricos docili concipit aure sonos.

Absen-

Digitized by Google

Absentis longinqua valent præcepta magistri,
Frenorumq́; vices lingua virils agit.
Hæc procul angustat sparsas, spargitq́; coactas,
Hæc sistit rapidas: hæc properare facit.
Læua iubet: læuo deducunt [a] ordine [b] currum.
Mutauit strepitum: dexteriora petunt.
Nec vinclis famulæ, nec libertate feroces,
Exutæ laqueis, sub ditione tamen.
Consensuque pares, & fuluis pellibus hirtæ
Esseda concordes multisonora trahunt.
Miraris, si voce feras pacauerit Orpheus,
Cum pronas pecudes Gallica verba regant?

IN CVRETIVM.

FAllaces vitreo stellas componere mundo,
Et vaga Saturni sidera sæpe queri,
Venturumq́; Iouem paucis promittere nummis,
Cureti genitor nouerat Vranius.
In prolem dilata ruunt periuria patris,
Et pœnam meritò filius ore luit.
Nam spurcos auidè lambit meretricis hiatus,
Consumens luxu, flagitiisq́; domum.
Et quas fallacis collegit lingua parentis,
Has eadem nati lingua refudit opes.

IN EVNDEM.

SI tua Cureti penitus cognoscere quæris
Sidera, patre tuo certius ipse loquar.
Quod furis, aduersi dedit inclementia Martis.
Quòd procul à Musis, debilis Arcas erat.
Quòd turpem pateris iam cano podice morbum,
Femineis signis Luna, Venusq́; fuit.
Attriuit Saturnus opes. hoc prorsus in vno
Hæreo, quæ cunnum lambere caussa facit.

Digitized by Google

IN EVNDEM. XI.

SOrdidus ex humeris nodo dependet amictus,
Exercentur equis, & colla cõmantia pectunt.

DE APRO, ET LEONE. XII.

TOruus aper, fuluusq; leo coiere superbis
Viribus: hic setis, sæuior ille iuba.
Hunc Mars, hunc Cybele laudat. dominatur vterq;
Montibus. Herculeus sudor vterque fuit.

DE LOCVSTA. XIII.

HOrret apex capitis: medio fera lumina surgũt
Vertice. cognatus dorso durescit amictus.
Armauit natura cutem, dumiq; rubentes
Cuspidibus paruis multis acuere rubores.

DE TORPEDINE. XIIII.

QVis non indomitam [a] miræ torpedinis artem
[b] Audit, & emerito signatas nomine vires?
Illa quidem mollis, segniq; [c] ebnixa natatu
Reptat, & attritis vix languida serpit arenis.
Sed latus armauit gelido natura veneno,
Et frigus, quo cuncta rigent, armata medullis
Miscuit, & proprias hiemes per viscera duxit.
Naturam iuuat ipsa dolis, & conscia sortis
Vtitur ingenio, longeq; extenta per algas
Hac confisa iacet: successu læta resurgit,
Et viuos impune ferox depascitur artus.
Si quando vestita cibis incautior æra
Hauserit, & curuis frenari senserit hamis;
Non fugit, aut vano conatur vellere morsu;
Sed propius nigræ iungit se callida setæ,
Et meminit captiua sui, longeq; per vndas
Pigra venenatis effundit flamina venis.

a. diræ B.
b. audiit & merito C.
c. obnoxia tactu C.

Per-

Per setam vis alta meat, fructusq; relinquit
Absentem victura virum: metuendus ab imis
Emicat horror aquis, & pendula fila secutus
Transit arundineos arcano frigore nodos,
Victricemq; ligat concreto sanguine dextram.
Damnosum piscator onus, prædamq; rebellem
Iactat, & amissa redit exarmatus habena.

XV. DE PHALERIS EQVI HONORII.

ACcipe parua tuæ princeps venerande sororis
Munera quæ manibus texuit ipsa suis.
Dumq; auro phaleræ, gemmis dum frena renident,
Hac vterum Zona cinge frementis equi.
Siue illum Armeniis aluerunt gramina campis;
Turbidus Argæa seu niue lauit Halys.
Sanguineo virides morsu versare smaragdos,
Et Tyrio dignum terga rubere croco.
O quantum formæ sibi conscius erigit armos,
Spargit & excussis colla superba iubis!
Augescit breuitas doni pietate Serenæ,
Quæ volucres etiam fratribus ornat equos.
Stamine resplendens, & mira textilis arte
Balteus, alipedis regia terga ligat.
Quem decus Eoo fratri, pignusq; propinqui
Sanguinis, Hesperio misit ab orbe soror.
Hoc latus adstringi velox optaret Arion:
Hoc proprium vellet cingere Castor equum.

XVI. DE CONCHA.

TRanferat huc liquidos fontes Heliconia Nais,
Et patulo conchæ diuitis orbe fluat.
Namque latex, doctæ qui lauerit ora Serenæ,
Vltra Pegaseas numen habebit aquas.

DE MVNERIBVS HONORIO IMP. MISSIS. XVII.

NOn semper clypei metuendũ gentibus orbem
Dilecto studiosa parens fabricabat Achilli:
Lemnia nec semper supplex ardentis adibat
Antra Dei, nato galeam factura comantem:
Sed placidos etiam cinctus, & mitia pacis
Ornamenta dabat: bello quibus ille peracto
Conspicuus Reges intersulgeret Achiuos.
Ipsa manu chlamydes ostro texebat, & auro,
Frenaq; quæ volucrẽ Xanthum, Baliũq; [a] decernit,
Æquore quæsitis [b] onerabat sedula gemmis.
At tibi diuersis princeps altissime certant
Obsequiis, socer en Stilico Mauortia confert
Munera, Barbaricas strages, Rheniq; triumphos:
Reginæ contenta modum seruare Serena,
In tua sollicitas vrgens velamina telas.

a. decerêt. C.
b. ornabat C.

DE EQVO HONORII. XVIII.

O Felix sonipes, tanti cui frena mereri
Numinis, & sacris licuit seruire lupatis:
Seu tua per campos vento iuba lusit Iberos:
Seu te Cappadocum gelida sub valle natantem
Argææ lauere niues: seu læta solebas
Thessaliæ rapido perstringere pascua saltu
Accipe regales cultus, & crine superbus
Erecto virides spumis perfunde smaragdos.
Luxurient tumido gemmata monilia collo,
Nobilis auratos iam purpura vestiat armos.
Et medium te zona liget, variata colorum
Floribus, & castæ manibus sudata Serenæ,
Persarum gentile decus. sic quippe laborat
Maternis studiis, nec dedignatur equestres
Moliri phaleras, genero latura decorem.

XIX. ## DE CRYSTALIO.

POssedit glacies naturæ signa prioris:
  Quæ fit parte lapis, frigora parte negat.
Sollers lusit hiems, imperfectoq; rigore
  Nobilior, mitis gemma tumescit aquis.

XX. ## DE EODEM.

LYmphæ, quæ tegitis cognato corpore lymphas,
  Et quæ nunc estis, quæq; fuistis aquæ,
Quod vos ingenium iunxit? qua frigoris arte
  Torpuit, & maduit prodigiosa silex?
Quis tepor inclusus securas vindicat vndas?
  Interior glacies quo liquefacta Noto?
Gemma quibus claustris arcano nobilis æstu
  Vel concreta fuit, vel resoluta gelu?
Solibus indomitum glacies Alpina rigorem
  Sumebat, nimio iam pretiosa gelu.
Nec potuit toto mentiri corpore gemmam:
  Sed medio mansit proditor orbe latex.
Auctus honor, liquidi crescunt miracula saxi,
  Et conseruatæ plus meruistis aquæ.
Adspice correptam splendenti fragmine venam,
  Quà trahitur limes lucidiore gelu.
Hic nullum Boream, nec brumam sentit opacus
  Humor, sed varias itq; reditq; vias.
Non illum constrinxit hiems, non Sirius axis:
  Ætatis spatium non tenuauit edax.
Clauditur immunis conuexo tegmine riuus,
  Duratisq; vagus fons operitur aquis.
Nónne vides, propriis vt spumet gemma lacunis,
  Et refluos ducant pocula bina sinus?
Vdaq; pingatur radiis obstantibus Iris,
  Secretas hiemes sollicitante die?

Digitized by Google

Mira silex, miruśq; latex, qui flumina vincit,
Et lapis est merito, quod fluit, & lapis est.
Dum crystalla puer contingere lubrica gaudet,
Et gelidum tenero pollice versat onus;
Vidit perspicuo deprensas marmore nymphas,
Dura quibus solis parcere nouit hiems:
Et siccum relegens labris sitientibus orbem,
Irrita quæsitis oscula figit aquis.
Marmoreum nec sperne globum: spectacula transit
Regia, nec rubro vilior iste mari.
Informis glacies, saxum rude, nulla figuræ
Gratia: sed raras inter habetur opes.

IN SPHAERAM ARCHIMEDIS. XXI.

IVpiter in paruo cùm cerneret æthera vitro,
Risit, & ad Superos talia dicta dedit.
Huccine mortalis progressa potentia curæ?
Iam meus in fragili luditur orbe labor.
Iura poli, rerumque fidem, [a] legemq; virorum, a. legesque Deorum. Ald.
Ecce Syracusius transtulit arte senex.
Inclusus variis famulatur spiritus astris,
Et viuum certis motibus vrget opus.
Percurrit proprium, [b] mentitur Signifer annum, b. metitus B.
Et simulata nouo Cynthia mense redit.
Iamq; suum voluens audax industria mundum
Gaudet, & humana sidera mente regit.
Quid falso insontem tonitru Salmonea miror?
Æmula naturæ parua reperta manus.

DE BYRRHO, ET CASTOREO. XXII.

NOminis vmbra manet veteris: nam dicere Byrrhum,

a. Vitet, C. *Sic Castor*[a] *niteat, Castoreum nequeo.*
b. quis C. *Sex emtus solidis,*[b] *quid sit iam scire potestis:*
Si mihi nulla fides, credite vel pretio. 4

XXIII. IN SEPVLCRVM SPECIOSAE.

PVlcris stare diu Parcarum lege negatur.
Magna repente ruunt: summa cadunt subitò.
Heic formosa iacet Veneris sortita figuram,
Egregiumq; decus inuidiam meruit. 4

XXIIII. DE BALNEIS QVINCTIANIS.

FOntibus in liquidis paullum requiesce viator,
Atque tuum rursus carpe refectus iter.
Lympharum dominum nimium miraberis hospes,
Inter dura viæ balnea qui posuit. 4

XXV. DESCRIPTIO PORTVS ZARINENSIS.

VRbs in conspectu montana cacumina velat,
Tranquillo prætenta mari: ducentia portum
Cornua, pacatas remouent Aquilonibus vndas.
Heic exarmatum terris cingentibus æquor
Clauditur, & placidam discit seruare quietem. 5

XXVI. AD AETERNALEM.

QVidquid Castalio de gurgite Phœbus anhelat,
Quidquid fatidico mugit cortina recessu,
c. sunt C. *Carmina*[c] *fert: sed verba negāt communia Musæ.*
Carmina sola loquor, sic me meus implet Apollo. 4

XXVII. DESCRIPTIO ARMENTI.

NOn tales quondam species tulit armentorum
Tellus tergemino subdita Geryoni.
Non tales Clitumne lauas in gurgite tauros,
Tarpeio referunt quos pia vota Ioui.

Non

Digitized by Google

Non tales Tyrius sparsisse iuuencus arenas
Dicitur, optatum quando reuexit onus.
Non Cretæus ager, nec amati conscia tauri
Cnossos, nec similes pauerit Ida feras.
Ipse & dispariles monstro diffusus in artus,
Qui crimen matris condidit ore nouo.
Cres puer haud talem potuisset reddere formam,
Portassent totum si fera membra patrem.

DESCRIPTIO INSVLAE. XXVIII.

EST procul ingenti regio summota recessu
Insula, quæ resides fluctus mitescere cogit.
In longum producta latus, fractasq; per undas
Ardua tranquillo curuantur brachia portu.

DE IRACVNDO. XXIX.

IN iaculum quodcumq; [a] ferit dementia mutat, a. gerit C.
Omnibus armatur rabies pro cuspide ferri.
Cuncta volant, dum dextra ferox in vulnere sæuit.
Pro telo geritur quidquid suggesserit ira.

DE QVADRIGA MARMOREA. XXX.

QVis dedit innumeros vno de marmore vultus?
Surgit in aurigam currus, paribusq; lupatis
Vnanimes frenantur equi. quos forma diremit,
Materies [b] cognata tenet, discrimine nullo. b. frenata C.
Vix redit in currum: ducuntur ab axe iugales:
Ex alio se quisque facit. quæ tanta potestas?
Vna silex tot membra ligat, ductusq; per artem
Mons patiens ferri varios mutatur in artus.

DE POLYCASTE, ET PERDICE. XXXI.

QVid non sæuus amor flamarũ [c] munere cogit? c. numine cogat C.
Sanguinis affectum mater amare timet.

Pectore dum niueo miserum tenet anxia nutrix,
Illicitos ignes iam fouet ipsa parens.
Vltrices pharetras tandem depone Cupido.
Consule iam Venerem, forsan & ipsa dolet.

XXXII. IN PODAGRVM.

QVæ tibi cum pedibus ratio? quid carmina culpas?
Scandere qui nescis, versiculos laceras.
Claudicat hic versus, hæc, inquit, syllaba nutat,
Atque nihil prorsus stare putat podager.

XXXIII. AD MAXIMVM.

DVlcia dona mihi tu mittis Maxime semper,
Et quidquid mittis, mella putare decet.

XXXIIII. DE PAVPERE AMANTE.

PAupertas me sæua domat, dirusq; Cupido:
Sed toleranda fames, non tolerandus amor.

DE EODEM.

ESuriens pauper telis incendor amoris:
Inter vtrumq; malum [a] diligo pauperiem.

a. deligo *Ald.*

XXXV. DE AMPHINOMI, ET ANAPII PIORVM FRATRVM STATVIS.

ADspice sudantes venerando pondere fratres,
Diuino meritos semper honore coli.
b.Iusta C. b *Lustra quibus rapidæ cessit reuerentia flamæ,*
Et mirata vagas reppulit Ætna faces.
Complexi manibus fultos ceruice parentes,
Attollant vultus, accelerentq; gradus.
Grandæui gemina sublimes prole feruntur,
Et [c] clara natos implicuere mora.
Nónne vides, vt sæua senex incendia monstret?

c. cara *Ald.*

Vt

Vt trepido genitrix inuocet ore Deos?
Erexit formido comam, perq́; omne metallum
Fusus in attonito palluit ore [d] *color.*

d. tremor C. ære tremor Ald.

In iuuenum membris animosus cernitur horror,
Atque oneri metuens, impauidusq́; sui.
Reiectæ vento chlamydes. dextram erigit ille,
Contentus læua sustinuisse patrem.
Ast illi duplices in nodum colligit vlnas,
Cautior in sexu debiliore labor.
Hoc quoque præteriens oculis ne fortè relinquas,
Artificis tacitæ quod meruere manus.
Nam consanguineos eadem cùm forma figuret,
Hic propior matri, fit tamen ille patri.
Dissimiles [e] *annos solertia temperat artis:*
Alter in alterius redditur ore parens.

e. animos P.

Et noua germanis paribus discrimina præbens,
Diuisit vultus cum pietate faber.
O bene naturæ memores documenta supernæ
Iustitiæ, iuuenum numina, vota senum:
Qui spretis opibus medios properastis in ignes
Nil præter sanctam tollere canitiem.
Haud equidem immerito tantæ virtute repressas
Enceladi fauces obriguisse reor.
Ipse redundantem frenauit Mulciber Ætnam,
Læderet exempli ne monumenta pij.
Senserunt elementa fidem, pater affuit æther,
Terraq́ue maternum sedula iuuit onus.
Quòd si notus amor prouexit in astra Lacones,
Æneam Phrygio raptus ab igne pater:
Si vetus Argolicos illustrat gloria fratres,
Qui sua materno colla dedere iugo:
Cur non Amphinomo, cur non tibi fortis [f] *Anapi*

f Vide Mariangeli Diatribā in Ausonium.

Æternum Siculus templa dicauit honos?
Plura licet summæ dederit Trinacria laudi,
Nouerit hoc maius se genuisse nihil.
Nec doleat damnis, quæ deuius intulit ardor:
Nec gemat exustas igne furente domos.
Num potuit pietas flama cessante probari?
Emtum est ingenti clade perenne decus.

XXXVI. DE THEODORO ET HADRIANO.

MAllius indulget somno noctesq; diesque:
Insomnis Pharius, sacra profana rapit.
Omnibus hoc Italæ gentes, exposcite votis,
XXXVII. *Mallius vt vigilet, dormiat vt Pharius.*

IN SIRENAS.

DVlce malum pelago Siren, volucresq; puellæ,
Scyllæos inter fremitus, auidamq; Charybdin,
Musica saxa fretis habitabant dulcia monstra.
Blanda pericla maris: terror quoq; gratus in vndis
Delatis licet huc incumberet aura carinis,
Implessentq; sinus venti de puppe ferentes.
Figebat vox vna ratem: nec tendere certum
Delectabat iter reditus, odiumq; iuuabat:
Nec dolor vllus erat. mortem dabat ipsa voluptas.

XXXVIII IN IACOBVM MAGISTRVM EQVITVM.

PEr cineres Pauli, per cani limina Petri,
Ne laceres versus dux Iacobe meos.
a. sustetet C. *Sic tua pro clypeo* [a] *defendat pectora Thomas,*
Et comes ad bellum Bartholomæus eat.
Sic ope sanctorum non Barbarus irruat Alpes:
Sic tibi det vires sancta Susanna suas.
Sic quicumque ferox gelidum tranauerit Istrum,

Mer-

Mergatur: volucres ceu Pharaonis equi.
Sic Geticas vltrix feriat romphæa cateruas,
Romanasq; regant prospera tela manus.
Sic tibi det moriens [a] magnos conuiua [b] triumphos,
Atque tuam vincant dolia fusa sitim.
Sic numquam hostili maculetur sanguine dextra,
Ne laceres versus dux Iacobe meos.

a. magni C.
b. triumphum, C.

*DAMASI DE CHRISTO SERVATORE ELOGIVM.

* Georg. Fabricius lib. Poëtarum veterum Christianorum hoc carmē Damaso attribuit.

CHriste potens rerum redeuntis conditor Qui,
Vox summi, sensusq; Dei: quem fudit ab alta
Mente Pater, tantiq; dedit consortia regni.
Impia tu nostræ domuisti crimina vitæ,
Passus corporea mundum vestire figura,
Affariq; palam populos, hominemq; fateri:
[c] Quemq; vtero inclusum Mariæ, mox numine viso
Virginei tumuere sinus, innuptaq; mater
Arcano [d] stupuit compleri viscera partu,
Auctorem paritura suum. mortalia corda
Artificem [e] texere poli, mundiq; repertor,
Pars fuit humani generis, latuitq; sub imo
Pectore, qui totum latè complectitur orbem,
Et, qui non spatiis terræ, non æquoris [f] vnda,
Nec capitur cælo, paruos confluxit in artus.
Quin & supplicij nomen, nexusq; subisti,
Vt nos subriperes letho, mortemq; fugares
Morte tua: mox ætherias euectus in auras,
Purgata [g] repetens lætum te luce parentem
Augustum foueas, festis vt sæpe diebus
Annua sinceri celebret ieiunia sacri.

c. Quem verbo. Ald.
d. obstupuit. Fabricius.
e. fudere B.
f. vndis Fabricius.
g. reparans Fabricius.

Laus Christi.

PRoles vera Dei, cunctisq; antiquior annis,
Nunc genitus, qui semper eras, lucisq; repertor,
Antè tuæ matrisq; parens: quem misit ab astris
Æquæuus Genitor, verbiq; in semina fusum
Virgineos habitare sinus, & corporis arcti
Iussit inire vias, paruaq; in sede morari:
Quem sedes non vlla capit: qui lumine primo
Vidisti quidquid mundo nascente crearas.
Ipse opifex, opus ipse sui, dignatus iniquas
Ætatis sentire vices, & corporis huius
Dissimiles perferre modos, hominemq; subire,
Vt possis monstrare Deum, ne lubricus error,
Et decepta diu varij sollertia mundi,
Pectora tam multis sineret mortalia sæclis
Auctorem nescire suum. te conscia partus
Mater, & attoniti pecudum sensere timores.
Te noua sollicito lustrantes sidera visu,
In cælo videre priùs: lumenque secuti,
Inuenere Magi. tu noxia pectora soluis,
Elapsasq; animas in corpora functa reducis,
Et vitam remeare iubes. tu lege recepti
Muneris, ad Manes penetras, mortisq; latebras
Immortalis adis. nasci tibi nam fu[illegible]uni
Principium, finisq; mori: sed[illegible]e refusa,
In cælum, patremq; redis, rursusq; perenni
Ordine, purgatis adimis contagia terris.
Tu solus, Patrisq; comes: tu Spiritus insons,
Et toties vnus, triplicique in nomine simplex.
Quid, nisi pro cunctis, aliud? quis credere possit,
Te potuisse mori, poteras qui reddere vitam?

Digitized by Google

MIRACVLA CHRISTI.

ANgelus alloquitur Mariam, quò præscia verbo
Concipiat, salua virginitate, Deum.
Dant tibi Chaldæi prænuntia munera Reges,
Myrrham homo, rex aurũ, suscipe thura Deus.
Permutat lymphas in vina liquentia Christus:
Quo primum facto se probat esse Deum.
Quinque explent panes, pisces duo, millia quinque:
Et Deus ex paruo plus superesse iubet.
Editus ex vtero cæcus noua lumina sensit,
Et stupet ignotum se meruisse diem.
Lazarus è tumulo, Christo inclamante, resurgit,
Et duræ mortis lex resoluta perit.
Nutantem quatit vnda Petrũ: cui Christus in alto
Et dextra gressus firmat, & ore fidem.
Exsanguis Christi contingit femina vestem:
Stat cruor in venis: fit medicina fides.
Iussus post multos graditur paralyticus annos,
Mirandum, lecti portitor ipse sui.

FINIS.

Digitized by Google

LAVS CHRISTI.

PRoles vera Dei, cunctisq; antiquior annis,
Nunc genitus, qui semper eras, lucisq; repertor,
Antè tuæ matrisq; parens: quem misit ab astris
Æquæuus Genitor, verbiq; in semina fusum
Virgineos habitare sinus, & corporis arcti
Iussit inire vias, paruaq; in sede morari:
Quem sedes non vlla capit: qui lumine primo
Vidisti quidquid mundo nascente crearas.
Ipse opifex, opus ipse sui, dignatus iniquas
Ætas sentire vices, & corporis huius
Dissimiles perferre modos, hominemq; subire,
Vt possis monstrare Deum, ne lubricus error,
Et decepta diu varij sollertia mundi,
Pectora tam multis sineret mortalia sæclis
Auctorem nescire suum. te conscia partus
Mater, & attoniti pecudum sensere timores.
Te noua sollicito lustrantes sidera visu,
In cælo videre priùs: lumenque secuti,
Inuenere Magi. tu noxia pectora soluis,
Elapsasq; animas in corpora functa reducis,
Et vitam remeare iubes. tu lege recepti
Muneris, ad Manes penetras, mortisq; latebras
Immortalis adis. nasci tibi nam fu[illegible] vni
Principium, finisq; mori: sed [illegible]e refusa,
In cælum, patremq; redis, rursusq; perenni
Ordine, purgatis adimis contagia terris.
Tu solus, Patrisq; comes: tu Spiritus insons,
Et toties vnus, triplicique in nomine simplex.
Quid, nisi pro cunctis, aliud? quis credere possit,
Te potuisse mori, poteras qui reddere vitam?

Digitized by Google

MIRACVLA CHRISTI.

ANgelus alloquitur Mariam, quò præscia verbo
Concipiat, salua virginitate, Deum.
Dant tibi Chaldæi prænuntia munera Reges,
Myrrham homo, rex aurũ, suscipe thura Deus.
Permutat lymphas in vina liquentia Christus:
Quo primum facto se probat esse Deum.
Quinque explent panes, pisces duo, millia quinque:
Et Deus ex paruo plus superesse iubet.
Editus ex utero cæcus noua lumina sensit,
Et stupet ignotum se meruisse diem.
Lazarus è tumulo, Christo inclamante, resurgit,
Et duræ mortis lex resoluta perit.
Nutantem quatit vnda Petrũ: cui Christus in alto
Et dextra gressus firmat, & ore fidem.
Exsanguis Christi contingit femina vestem:
Stat cruor in venis: fit medicina fides.
Iussus post multos graditur paralyticus annos,
Mirandum, lecti portitor ipse sui.

FINIS.

CLAVDIANI MAMERTI, CONTRA POETAS VANOS AD COLLEAM, CARMEN.

Vide Geor. Fabricij Annot. in Poëtas Christianos.

AM mihi pollicor sacris tua carmina libris
Condere, teque Dei flamatum nomine Christi,
Ora soluturum summo facunda Parenti.
Incipe diuinis tantùm dare pectora rebus,
Subreptosq; Deo sensus attollere terra:
Mox oculis cælo noua lux orietur aperto,
Intrabitq; sacer tacito per operta meatu
Spiritus, & læto quatiet tua viscera flatu.
Eia agè tende chelym, [a] secundum concute pectus,
Magna mouens: abeat solitis impensa facultas
Carminibus: maior rerum tibi nascitur ordo.
Non modò iudicium Paridis, nec bella Gigantum
Falsa canas: fuerat puerili lusus in æuo
Iste tuus; quondam decuerunt ludicra paruum.
Nunc animis grauior, quantum prouectior annis
Aspernare leues maturo corde Camenas,
Et qualem castis iam congrua moribus ætas,
Atque tui specimen venerabile postula toris,
Suscipe [b] materiam: diuinos concipe sensus.
Si decus è falsis aliquod, nomenq; tulisti,
De vacuis magnum rebus, cùm ficta vetustis
Carminibus caneres, vel cùm terrena referres

a. & secundum P.

b. materiam, & F.

Gesta

Gesta triumphantum laudans insignia Regum:
Non equidem ex illis tu laudem sumere dignus,
Quos magis ornabas opulenti munere verbi.
Quantò maior ab his cedit tibi gloria cœptis,
In quibus & linguam exercens, mentem quoque sanctam
[a] *Erudies, laudemq; simul, vitamq; capesses!*
Dumque leges catus, & scribes miracula summi
Vera Dei, propior disces & carior ipsi
Esse Deo: quem dum credens miraris, amare
Incipies, & amando [b] *Deum redamabere Christo.*
Hactenus illa tuæ [c] *vanos tuba vocis in usus*
[d] *Persona, diuinos modò* [e] *celsiùs intonet actus,*
Nosse [f] *moues caussas rerum, & primordia mundi,*
Ne vagus innumeros, Epicuri somnia, mundos,
Quos atomis demens per inane parentibus edit,
Irritus in vacuum spatiato pectore quæras.
Legifer antiquo venerandus nomine Moses,
Compositum prima repetens ab origine mundum,
Instituente Deo, curas tibi soluet inanes,
Formatumq; hominem limo, & spiramine sacro
Afflatum referens, cuius sis munere cunctis
Celsior in terra spirantibus, ipse docebit.
[g] *Nec te, ceu lapides Pyrrhæ, argillámue Promethei*
Contemnas, quem summa manus vultuque, animoque
Sublimem, & propria dignatus imagine finxit.
Cognosces itidem, ne pergas tradere fatis
Arbitrium nostri, quæ nos sententia letho
Vinxerit, & cuius vitam sub lege trahamus.
Si mentem cælo iacis altiùs, & super astra
Scire cupis quid sit, vel quid fuerit prius æuo,

a. erudiens P.
b. rectè illabere P.
c. vanæ F.
d. Personuit vanos F.
e. celsior intonat P.
f. magis F.
g. Neu I.

Et mundo, & saeclis, docet ulteriora Ioannes.
Principio verbum, inquit, erat, Deus obside verbo
Gaudebat, verbumq́; Dei simul, & Deus idem
Verbum erat. hoc verbum est, sine quo nihil, omnia per quod
Facta vigent, quod cuncta regit, cui subdita parent
Omnia, & aeterno natura omnis famulatu,
Strata Deo geniti nomen genitoris adorat,
Cunctaq́; per Gentes in maiestate paterna
Regnantem dominum iam lingua fatetur Iesum.
Nomine quo fundata salus stat nostra, fidesque
Nititur, aeternae tendens in saecula vitae.
Huius diuino mortales munere fulti,
Assequimur fragilem castis euincere factis
Naturam, & rigidae disrumpere vincula mortis,
Et non corporeis in corpore legibus uti,
Sectantes diuina Dei vestigia Christi,
Mente animam, corpusq́; sacris moderate sub armis.
Mens quoniam subiecta Deo, capit arma salutis,
Inq́; animam, carnemq́; suam regnū obtinet, & fit
Iure potens homo quisque sui: qui deditus vni
Aeternum Domino, proprios regnator in artus
Efficitur, vitiis inuictus, & osor iniqui:
Fortior aduersis virtutibus, ordine iusto
Verus homo: quia mente potens, in qua rationis
Lumen habet, famulos nullo certamine sensus
Temperat, & placidis sua pectora flectit habenis.
Tu, cui mens generosa superni seminis igne
Ardet, in aetherios animo conscende recessus,
Et gremio Domini caput insere: mox inhianti
Proflua lacte sacro largus dabit vbera Christus,
Diuinoq́; tuam perfundet lumine mentem,

Vt videas, pulsa caligine, magna tremendi
Iura Dei: quibus omniparens sapientia Christus,
In sese ipse manens, semper nouat omnia rerum,
Atque vt vult operum Deus arbiter ipse suorum
Continet, & mutat species, & tempora vitæ
Porrigit, aut retrahit, cœlum, mare, sidera, ventos,
Qua fecit virtute, regens: docet exitus ingens
Ægypti, mersusq; mari refluente tyrannus.
Et prius ipse graues elementa per omnia motus
Expertus: quē cuncta tremant, cui cūcta ministrēt:
Tempore namque vno tellus communis habebat
Iudæos, quæ sola Deo tunc læta fuit gens:
Et tamen illa Dei grauis hostibus ira superbis,
Permistos inter populos discreta cucurrit.
Iam scio non dices, quòd Fors incerta procellas,
Et mare casus agat, mare, cùm discedere iussum,
Discessisse legas, siccamq; rigentibus vndis
Inter aquas patuisse viam, rursusq; solutum
Æquor, ad imperium sancti, virgamq; prophetæ,
In liquidos remeasse sinus; in vtroque maris vis
Paruit, vt sanctis iter, & vindicta daretur.
Quid profugus Tharsum vates: quem sorte pericli
In mare deiectum spatioso bellua rictu
Cepit, & innocuum vasta ructauit ab aluo?
Nónne docet ditione Dei, mare & astra moueri?
Namq; Deum frustra fugiens, quē cuncta tenētem
Nemo fugit, mouit cæli simul, & maris iras.
Omnipotentis enim Domini natura, rebellem
Cognoscens, timuit per se quasi conscia tutum
Ferre reum, & ventis fugitiuum vinxit, & vndis.
Iste propheta Deo lectus terrere minaci
Peccantes monitu populos, postquam graue dixit

Exitium, fregitq; reos, auertit & iras
Numinis, impenso lauit sua crimina fletu,
Extremumq; diem fugit bene versa Niniue.
Num rex ille habuit fatum, qui morte propinqua
Orauit Dominum, quem leges nouerat vnum
Flectere posse suis, consumtum vt tenderet æuum
Longius, & meruit tria ducere lustra superstes
Annis ipse suis, & non sua viuere secla?
Nunc tria miremur texentem fata Platonem,
Aut Arati numeros, & picta Manethonis astra?
Dicant quæso vbi tunc rapidas nascentibus horas
Ponebant, & quæ quibus ibant sidera signis,
Cùm pius [a] Ezechias, fidei virtute precatus,
Verteret astrorum [b] cursus, cæliq; meatus
Turbaret, iussi retroacto lumine Solis?
Vel ducis imperio sancti, cùm sisteret idem
Dilata [c] Sol nocte diem victoria sacri
Profligaretur populi, stetit orbe recurso
[d] Libra poli, vt magnos caperet lux aucta triũphos?
Quid soboles, virtusq; Dei, & sapientia Christus?
Nónne satis vanis curas erroribus aufert,
Nosq; simul monitis, & factis edocet, vnum
Cuncta Deũ regere, & nihil vt sine mẽte putemus
Principis esse Dei, dicens, non arbore frondem,
Aëre non volucrem sine iussu decidere, &, cùm
Omnipotens verbo sternit mare, vel pede calcat,
Et verbo [e] morbos abigit, vel Dæmonas vrget,
Aut reduces animas in corpora sancta remittit,
Iamque diu [f] exanimos tumulis iubet ire reclusis,
Integratq; putres vita remeante sepultos.
Nónne potestatem propriam satis indicat auctor,
Qui solus naturam omnem, vitamq; gubernat?

a. 4. Reg. 20
b. casus, B.
c. Solem nocte, vt F
d. Librans, F.
e. mortes F.
f. exanimos F.

His,

His, precor, his potius studiumq; operamq; legendis,
Scribendisq; voue: cane grandia cœpta Tonantis:
Scribe creatarum verbo primordia rerum,
Et Chaos ante diem, primæq; crepuscula lucis,
Quæq; dehinc variis elementa per omnia sæclis
Dicta, vel acta Deo, per sancta volumina disces,
Quæ docuit tabulis legalibus indita Moses,
Aut Euangelici quæ lex noua testamenti
Signat, operta prius retegens mysteria [a] Christi: a. Christū.
Tunc te diuinum verè memorabo poëtam,
Et quasi dulcis aquæ potum tua carmina ducam,
Cùm mihi nectareos summis à fontibus haustus
Præbebunt, dominum rerum recinentia Christum,
Atque tuam pollere Deo testantia mentem,
Vt simul oris opes à te, mentisq; capessam,
Et quem cognato iunctum mihi fœdere lætor,
Gratuler [b] & sancta sub relligione propinquum, b. hunc F.
Nec cum mortali soluendis corpore vinclis
Perpetuo sanctum complectar pignore fratrem.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google